

WÓJT GMINY BRANIEWO

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRANIEWO

(woj. warmińsko-mazurskie)

Część I UWARUNKOWANIA

ZAŁĄCZNIK NR 1

do Uchwały Nr 132/VIII/2021

Rady Gminy Braniewo z dnia 21.12.2021

Braniewo, 2021 r.

1. Zespół autorski studium w 1998r.

- *mgr inż. arch. Jacek Bocheński*
- *mgr Stanisław Olech*
- *inż. arch. Anna Talaga*

2. Zespół autorski zmiany studium w 2007r.

- *inż. arch. Anna Talaga*
- *inż. Jolanta Celej*
- *tech. Bożena Małysko*

3. Zespół autorski zmiany Studium w 2012 r.

- *inż. urb. Wojciech Kwiatkowski*
- *mgr Wioleta Kwiatkowska*

Zespół autorski

Zmiana Studium 2019 r.

Pracownia Studiów Architektonicznych i Planowania Przestrzennego w Elblągu

Zespół autorski:

Główny projektant:

inż. Anna Talaga uprawnienia urbanistyczne – MGPIB 1412/94

Projektant: mgr Dagmara Kownacka wpis do Izby Urbanistów nr G-216/2009

Opracowanie kulturowe: mgr Michał Polański

Braniewo, 2019 r.- 2021 r.

1. PODSTAWA FORMALNO-PRAWNA	5
2. WPROWADZENIE	5
3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z OPRACOWAŃ WYŻSZEGO RZĘDU	7
3.1. Rola Gminy Braniewo w strukturze przestrzennej województwa.	8
3.2. Kierunki zagospodarowania przestrzennego regionu odniesione do gminy Braniewo	8
4. PODSTAWOWE WIADOMOŚCI O GMINIE.	11
4.1. Dane o gminie Braniewo (z roku 2019)	11
4.2. Formy użytkowania terenu	12
4.3. Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie obszaru gminy	13
4.4. Stan prawny gruntów	15
4.5. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony	16
5. CHARAKTERYSTYKA STANU I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	65
5.1. Przyrodnicze uwarunkowania zewnętrzne	65
5.2. Zasadnicze cechy komponentów środowiska przyrodniczego	65
5.2.1. Rzeźba terenu i budowa geologiczna	65
5.2.2. Warunki klimatyczne	65
5.2.3. Powietrza atmosferycznego	66
5.4. Warunki bioklimatyczne	67
5.5. Gleby	67
5.6. Wody	68
5.6.1. Wody powierzchniowe	68
5.6.2. Wody podziemne	69
5.7. Szata roślinna	70
5.8. Świat zwierzęcy	71
6. WNIOSKI ZAWARTE W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM	74
7. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNO-KULTUROWE	74
7.1. Historia Gminy	74
7.1.1. Okres przedhistoryczny	74
7.1.2. Okres historyczny	75
7.1.3. Obszar należący do Dominium Warmińskiego	76
7.1.4. Obszar należący do Zakonu Krzyżackiego	79
7.1.5. Stan obecny	80
7.2. Miejscowości podlegające ochronie konserwatorskiej (historia, opis, wnioski konserwatorskie, ustalenia konserwatorskie).	81
7.3. Obiekty objęte ochroną konserwatorską	95
7.4. Stanowiska archeologiczne podlegające ochronie konserwatorskiej	104
7.5. Zieleń chroniona przez konserwatora zabytków	107
7.5.1. Na terenie Gminy Braniewo występują zabytkowe aleje:	107
7.5.1. Zabytkowa zieleń komponowana	107
8. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	107
8.1. Uwarunkowania społeczne	107
8.2. Działalność gospodarcza	108
8.3. Bezrobocie	111
8.4. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	112
8.5. Potencjał demograficzny	113
10. ANALIZA POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	120
10.1. Uwarunkowania ekonomiczne	120
10.1.1. System zarządzania gminą i jej sytuacja finansowa	120
10.1.2. Sytuacja finansowa Gminy	121
10.2.1. Tereny mieszkaniowe – stan mieszkalnictwa	122
10.3. Decyzje administracyjne	123
10.3.1. Decyzje o lokalizacji celu publicznego	123
10.3.2. Decyzje o lokalizacji celu publicznego	124
10.4. Prognozy demograficzne a uwarunkowania rozwoju	125
10.4.1. Prognozowanie możliwości rozwoju gminy	126

10.5. Delimitacja terenów przeznaczonych pod zabudowę	130
10.5.1. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	131
10.6. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy	132
11. OCENA STANU ŚRODOWISKA ORAZ ŹRÓDŁA ZAGROŻEŃ	133
11.1. Obszary zagrożone powodzią	133
11.2. Jakość wód podziemnych	134
11.3. Jakość powietrza atmosferycznego	134
11.4. Jakość gleb	135
11.5. Klimat akustyczny	136
11.6. Promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące	137
11.7. Gospodarka odpadami	138
13.1. System komunikacji	140
13.2. Komunikacja kolejowa.	141
13.3. Drogi wodne ³	142
13.4. Energia elektryczna	142
13.5. Gaz	143

14. SWOT 144

Mocne strony 144

1. PODSTAWA FORMALNO-PRAWNA

- a) Ustawa z dnia 23 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z późniejszymi zmianami (Dz.U. z 2021 r. poz. 741 ze zm.).
- b) Uchwała Nr 26/V/2010 Rady Gminy Braniewo z dnia 30 marca 2010 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Braniewo.
- c) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz.U. Nr 155 poz. 1298).
- d) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz.U. z 2004r. Nr 118, poz. 1233).

„Studium” podlega uchwaleniu przez Radę Gminy Braniewo, a część I i część II stanowią załączniki do uchwały.

- Część I: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Braniewo. Uwarunkowania, której integralną częścią jest tekst ZAŁĄCZNIK NR 1 oraz rysunek w skali 1:25000 - ZAŁĄCZNIK NR 2;
- Część II: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Braniewo. Kierunki zagospodarowania przestrzennego, której integralną częścią jest tekst - ZAŁĄCZNIK NR 3 oraz rysunek w skali 1:25000 - ZAŁĄCZNIK NR 4.

2. WPROWADZENIE

Głównym celem opracowania „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Braniewo” jest określenie polityki zarządzania przestrzenią gminy. Opracowanie to jest jedynym dokumentem planistycznym sporządzanym dla całej gminy. Prawidłowe sformułowanie zasad polityki przestrzennej w odniesieniu do elementów struktury przestrzennej wymaga rozpoznania szeregu różnorodnych czynników warunkujących jej funkcjonowanie. Zespół projektowy przystępując do zadania, jakim jest „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Braniewo” dokonał wstępnej analizy dostępnych materiałów wejściowych polegającej na zgromadzeniu i porządkowaniu dostępnych materiałów wyodrębiając problemy wymagające rozwiązania, które są zawarte w pierwszej części „Studium...”, zwana Częścią I „UWARUNKOWANIA ROZWOJU”.

Prezentowane UWARUNKOWANIA to uporządkowany zbiór informacji o przestrzeni gminy, a którego rozpoznanymi elementami są:

- uwarunkowania społeczno-ekonomiczne;
- uwarunkowania historyczno-kulturowe i krajobrazowe;
- uwarunkowania przyrodnicze;
- uwarunkowania dotychczasowego użytkowania, zagospodarowania i uzbrojenia terenu.

Istotnym elementem uwarunkowań jest rozpoznanie procesów i zjawisk zachodzących w przestrzeni gminy przy jednoczesnej akceptacji mieszkańców gminy do zasad prowadzonej polityki przestrzennej na terenie gminy.

Pełne sformułowanie warunków rozwoju gminy wymaga określenia uwarunkowań zewnętrznych, w tym w szczególności:

- zadań zapisanych w koncepcji polityki przestrzennej zagospodarowania kraju;
- studium zagospodarowania przestrzennego województwa;
- powiązań systemów funkcjonowania przyrody na terenie gminy i obszarach sąsiednich;
- związków funkcjonalnych infrastrukturalno-gospodarczych z gminami sąsiednimi.

W następnym etapie prac po dokonaniu rozpoznania uwarunkowań wskazano te najważniejsze, które mają bezpośredni wpływ na zagospodarowanie przestrzenne gminy. Dokonano syntezy uwarunkowań, w formie analizy SWOT, która stanowi podstawę do sformułowania celów i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Realizacja celów ma ścisły związek z jednoczesnymi zmianami struktury przestrzennej gminy. Sformułowane podstawowe kierunki tych zmian oraz ustalone obszary i problemy strategiczne będą przedmiotem aktywnego zainteresowania władz gminy. Kolejnym etapem prac jest zapisanie polityki przestrzennej w odniesieniu do uwarunkowań gminy. Prowadzenie polityki przestrzennej jest niezbywalnym prawem i obowiązkiem gminy a zatem studium winno określić główne cele, zadania i kierunki tej polityki. Poszczególne zapisy odnoszące się do wyodrębnionych polityk są przełożeniem strategicznych decyzji na język realnych działań gminy. Jest to konkretyzacja poszczególnych zadań, do wykonania, których zobowiązuje się gmina w ramach swoich kompetencji i wskazanie możliwych do wykorzystania instrumentów. „Studium...” jest dokumentem o charakterze politycznym, a jego ustalenia są uchwalane przez Radę Gminy. „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Braniewo” opracowano w dwóch zasadniczych częściach:

- Część I: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Braniewo. Uwarunkowania, której integralną częścią jest tekst ZAŁĄCZNIK NR 1 oraz rysunek w skali 1:25000 - ZAŁĄCZNIK NR 2;
- Część II: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Braniewo. Kierunki zagospodarowania przestrzennego, której integralną częścią jest tekst - ZAŁĄCZNIK NR 3 oraz rysunek w skali 1:25000 - ZAŁĄCZNIK NR 4.

3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z OPRACOWAŃ WYŻSZEGO RZĘDU

Gmina Braniewo - położona w powiecie braniewskim, utworzonym 1 stycznia 1999 roku - jest najbardziej wysuniętą na północny - zachód gminą województwa warmińsko - mazurskiego. Od północy gmina Braniewo graniczy z Rosją (Obwód Kaliningradzki). Od północnego zachodu naturalną granicą gminy jest Zalew Wiślany. Ponadto graniczy z czterema gminami: Frombork, Płoskinia, Pieniężno, Lelkowo.

Gmina Braniewo posiada dostęp do Morza Bałtyckiego poprzez Zalew Wiślany i Cieśninę Pilawską, rzekę Szarpawę, Wisłę do portu w Gdańsku. Drogą wód śródlądowych połączenie z Pojezierzem Ławskim istnieje poprzez Zalew Wiślany, rzekę Elbląg i Kanał Elbląski. W aspekcie geograficznym gmina Braniewo położona jest na Wybrzeżu Staropruskim, Równinie Warmińskiej i skraju Wzniesień Górowskich. Te tereny położone wzdłuż rzeki Pasłęki i jej dopływów stanowią część wielko przestrzennego i ekologicznego systemu obszarów chronionych zwanego Zielonymi Płucami Polski.

Poprzez port we Fromborku z gminy Braniewo- korzystając z dróg, połączeń drogowych oraz kolejowych - istnieją możliwości korzystania z linii promowych łączących z Elblągiem, Krynica Morską oraz Kaliningradem. Przez gminę Braniewo przebiegają ważne szlaki komunikacyjne. Stanowią one najkrótsze połączenie Europy Zachodniej z Rosją, Litwą, Łotwą i Estonią, co stwarza warunki do międzynarodowych kontaktów

3.1. Rola Gminy Braniewo w strukturze przestrzennej województwa.

Gmina Braniewo położona jest na styku dwóch subregionów: Nadmorskiego, obejmującego Zalew Wiślany wraz z otoczeniem lądowym oraz Wschodniego - obejmującego dorzecze rzek: Pasłęki, Banówki i Omazy. Część gminy położona nad Zalewem Wiślany wchodzi w skład jednostki mezostrukturalnej określanej mianem rejonu przy zalewowego i obejmuje Wybrzeże Staropolskie wraz z ujściem rzeki Pasłęki i nizinnymi polderami na obu jej brzegach. Południowe i wschodnie obrzeża gminy wchodzi w skład jednostek mezostrukturalnych: E-2a - Rejon Pasłęki, E-3 - Podstrefa rzeki Pasłęki i E-4 - Przygranicze. Centralna i północna część gminy, obejmująca węzeł dróg wokół Braniewa oraz ich wylot w kierunku granicy z terenami sąsiadującymi z przejściami granicznymi wchodzi w skład jednostki mezostrukturalnej E-5 - Rejon Braniewski. Jest to obszar posiadający największą wartość przestrzenno - gospodarczą w gminie i wywierający wpływ na pozostałe jej tereny. Rejon Braniewa i przygranicznych odcinków komunikacyjnych tras tranzytowych decyduje o wysokiej pozycji miasta, ale także i gminy Braniewo w strukturze przestrzenno - osadniczej województwa. Położenie przy granicy z rosyjskim Obwodem Kaliningradzkim do roku 1990 stanowiło czynnik skazujący te tereny na peryferyjność i zaniedbanie. Dziś jest to olbrzymia szansa rozwoju. Decyduje o niej:

- ruch turystyczny na trasie drogowej Kaliningrad - Gronowo - Braniewo - Frombork - Elbląg;
- kolejowe międzynarodowe przejście graniczne w mieście Braniewie obsługujące ruch kolejowy z zachodu (Berlin, Poznań, Szczecin, Gdańsk) do Kaliningradu;
- zmodernizowany odcinek drogi ekspresowej S22 Elbląg – Grzechotki – przejście graniczne do Kaliningradu;
- zrealizowane przejście graniczne Grzechotki - Mamonowo II;
- wybitne walory przyrodnicze i krajobrazowe doliny rzeki Pasłęki wraz z jej ujściowym odcinkiem i wybrzeżem Zalewu Wiślanego.

Gmina Braniewo już w niedalekiej przyszłości może stać się wizytówką Zjednoczonej Europy. Stanowi to poważne wyzwanie przed społeczeństwem i władzami samorządowymi.

3.2. Kierunki zagospodarowania przestrzennego regionu odniesione do gminy Braniewo

Gmina Braniewo położona jest na zachodnio – północnym skraju Województwa Warmińsko – Mazurskiego. Dla obszaru województwa opracowano Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko – mazurskiego, który przyjęty został Uchwałą Nr XXXIX/832/18 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 sierpnia 2018 r. w sprawie uchwalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko - mazurskiego.

W planie województwa przyjęte zostały:

„... CELE I NADRZĘDNE ZASADY POLITYKI PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest narzędziem do realizacji jednego z ważniejszych zadań samorządu województwa, jakim jest kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej w województwie. Polityka przestrzenna wskazuje cele rozwoju przestrzennego zagospodarowania oraz sposób ich realizacji oddziałując na główne elementy zagospodarowania przestrzennego regionu.

Polityka przestrzenna stwarza warunki do racjonalnego organizowania i gospodarowania przestrzenią..., kształtowania ładu przestrzennego i eliminowania konfliktów przestrzennych.

Przyjęte w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego cele i kierunki polityki przestrzennej oraz zasady i działania, są spójne z celami i ustaleniami Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 r., Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego: Regiony, Miasta,

Obszary wiejskie 2010-2020, Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, krajowych programów i dokumentów strategicznych oraz Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 roku. Plan uwzględnia istniejące uwarunkowania rozwoju przestrzennego województwa, mając na uwadze wizję optymalnego kształtu przestrzeni regionu i poziom rozwoju społeczno-gospodarczego, w perspektywie obowiązywania Planu województwa.

Gmina Braniewo położona jest w Przygraniczny Obszar Funkcjonalnym.

(...)

1.2. Przygraniczny Obszar Funkcjonalny

W skład obszaru wchodzi: - gminy miejskie: Bartoszyce, Braniewo, Elbląg, Giżycko, Górowo Iławeckie, Kętrzyn, Lidzbark Warmiński, - gminy miejsko-wiejskie: Bisztynek, Frombork, Goldap, Korsze, Młynary, Olecko, Orneta, Pasłęk, Pieniężno, Reszel, Ryn, Sępólno, Tolkmicko, Węgorzewo, - gminy wiejskie: Banie Mazurskie, Barciany, Bartoszyce, Braniewo, Budry, Dubeninki, Elbląg, Giżycko, Godkowo, Górowo Iławeckie, Gronowo Elbląskie, Kętrzyn, Kiwity, Kowale Oleckie, Kruklanki, Lelkowo, Lidzbark Warmiński, Lubomino, Markusy, Milejewo, Milki, Płoskinia, Pozezdrze, Rychliki, Srokowo, Świętajno, Wieliczki, Wilczęta, Wydminy.

(...)

Cele przyjęte w planie województwa warmińsko – mazurskiego odniesione do gminy Braniewo:

W sferze przyrodniczej:

(...)

- utworzenie polsko - rosyjskiego parku morsko - mierzejowego, obejmującego Zalew Wiślany wraz z lądowym otoczeniem;*
- poprawa zdolności retencyjnej zlewni rzek poprzez zwiększenie lesistości, zmianę struktury użytkowania gruntów oraz realizację odpowiednich urządzeń technicznych;*
- tworzenie skutecznego systemu ochrony środowiska na wsi z zachowaniem kolejności: zapobieganie, recykling, oczyszczanie, składowanie oraz efektywnego systemu informatycznego opartego na stałym monitoringu, ocenach i prognozach zmian w przestrzeni;*

W sferze kulturowej:

(...)

- skuteczne pozyskiwanie użytkowników obiektów zabytkowych - dla intensyfikacji turystycznego wykorzystania walorów kulturowych;*
- prowadzenie aktywnej ochrony zasobów kulturowych (na przykład inwentaryzacja kapliczek i krzyży przydrożnych) w sferze stymulowania rozwoju turystyki i rekreacji;*
- współpraca międzynarodowa zmierzająca do likwidacji barier prawno -administracyjnych, ograniczających możliwości korzystania z wód całego Zalewu Wiślanego przez jednostki pływające bander trzecich, w tym peł - nego otwarcia Zalewu na Bałtyk;*
- opracowanie i wdrożenie racjonalnych zasad wykorzystania obszarów rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych dla turystyki przy zapewnieniu ich bezpieczeństwa;*
- rozbudowa infrastruktury turystycznej (marina, przystań żegluga, funkcje hotelowe i gastronomiczne) w Nowej Pasłęce i nad dolnym odcinkiem rzeki Pasłęki;*
- stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju agroturystyki i lecznictwa psychoklimatycznego.*

(...)

W sferze rozwoju gospodarki i procesów urbanizacji:

(...)

- stworzenie dogodnych warunków ekonomicznych i infrastrukturalnych dla rozwoju osadnictwa oraz funkcji usługowo - produkcyjno - handlowych w rejonie Braniewa, zrealizowanego węzła w Maciejowie (Braniewo Północ) oraz przejść granicznych;*

- preferowanie rozwoju przetwórstwa rolno - spożywczego opartego na bezpiecznych ekologicznie, nowoczesnych technologiach;
- wspieranie rozwoju małych przetwórnictw rolniczych zintegrowanych z fermami rodzinnymi;
- tworzenie preferencji ekonomicznych dla rolnictwa ekologicznego i agroturystyki na obszarach cennych przyrodniczo (w sąsiedztwie kompleksów leśnych i dolin rzek);

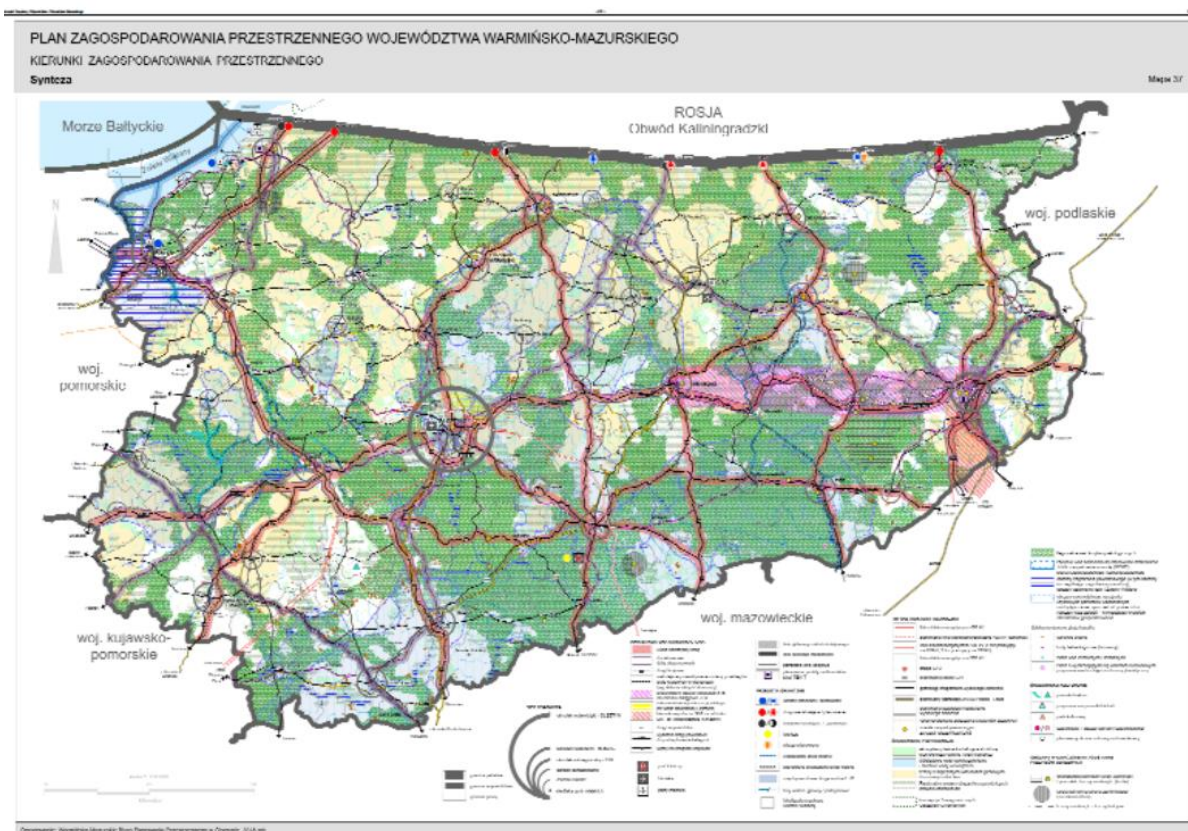
(...)

W sferze ponadlokalnej infrastruktury technicznej:

(...)

- modernizacja magistrali kolejowej Elbląg - Braniewo - Kaliningrad;
- budowa tranzytowej trasy drogowej Kaliningrad - Elbląg i dalej w kierunku Malborka, z przejściem granicznym w Grzechotkach;
- modernizacja dróg o znaczeniu towarowym i turystycznym: Braniewo -Pieniężno - Orneta - Olsztyn oraz Braniewo - Chruściel;
- tworzenie systemu turystycznych tras rowerowych zintegrowanych z systemem transportu;
- rozwój niekonwencjonalnych źródeł energii;
- doprowadzenie gazu przewodowego do Braniewa;
- modernizacja systemu łączności przewodowej (światłowody);
- doprowadzenie do pełnego unieszkodliwienia ścieków w zlewisku Zalewu Wiślanego, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich. Wdrożenie skutecznego programu likwidacji miogenów.

(...)

Zródło plan województwa warmińsko - mazurskiego

4. PODSTAWOWE WIADOMOŚCI O GMINIE.

4.1. Dane o gminie Braniewo (z roku 2019)

Powierzchnia: 307 km², liczba mieszkańców: 6171 osób (spadek o 3% w porównaniu z rokiem 2011),

Gęstość zaludnienia: 20 osób na 1 km² (spadek o 5% w porównaniu z rokiem 2011),

Lesistość: 25,6 % (wzrost o 2 % w porównaniu z rokiem 2011).

Gmina Braniewo położona jest w powiecie braniewskim i jest najbardziej wysuniętą na północny – zachód gminą województwa warmińsko – mazurskiego. Stanowi 25% powierzchni powiatu braniewskiego oraz 1% powierzchni województwa warmińsko – mazurskiego. Od północy gmina Braniewo graniczy z Rosją (Obwód Kaliningradzki), od północnego zachodu naturalną granicą jest Zalew Wiślany, a ponadto graniczy z czterema gminami: Frombork, Płoskinia, Pieniężno i Lelkowo. Gmina jest podzielona na 21 obrębów, w ramach których funkcjonują 23 sołectwa.

Rysunek nr 1. Gmina Braniewo

Źródło: <http://www.gminabraniewo.pl/> (dostęp: grudzień 2021)

Gmina Braniewo posiada dostęp do Morza Bałtyckiego poprzez Zalew Wiślany i Cieśninę Pilawską, rzekę Szkarpawę, Wisłę do portu w Gdańsku. Drogą wód śródlądowych połączenie z Pojezierzem Ławskim istnieje poprzez Zalew Wiślany, rzekę Elbląg i Kanał Elbląski. Poprzez port we Fromborku z gminy Braniewo, korzystając z dróg, połączeń drogowych oraz kolejowych, istnieją możliwości korzystania z linii promowych łączących z Elblągiem, Krynicą Morską oraz Kaliningradem. Przez gminę Braniewo przebiegają ważne szlaki komunikacyjne, stanowiące najkrótsze połączenie Europy Zachodniej z Rosją, Litwą, Łotwą i Estonią, co stwarza warunki do międzynarodowych kontaktów. Są to m.in. drogi krajowe: nr S22, nr 54 oraz drogi wojewódzkie nr

507 i nr 504, linia kolejowa nr 204 relacji Malbork-Braniewo oraz linia kolejowe: Berlin – Szczecin – Gdańsk – Elbląg – Braniewo – Kaliningrad z przejściem granicznym w Braniewie.

Gmina Braniewo oddalona jest: ok. 8 km od Gronowa (przejście graniczne z Rosją), ok. 10 km od Fromborka, ok. 29 km od Pieniężna, ok. 28 km od Młynar, ok. 43 km od Elbląga.

Dominującą sferą działalności gospodarczej jest rolnictwo, częściowo rybołówstwo i handel zagraniczny. Korzystne położenie gminy sprzyja rozwojowi turystyki, ze szczególnym wskazaniem agroturystyki, ale także korzystne położenie sprzyja rozwojowi rolnictwa.

4.2. Formy użytkowania terenu

Analiza zmian w użytkowaniu przestrzeni gminy Braniewo wykazuje, że na przestrzeni lat zmieniła się powierzchnia poszczególnego jej wykorzystania. Powierzchnia użytków rolnych zwiększyła się o 0,2%, oraz powierzchnia lasów zwiększyła się o 0,7%. Zmiany odnotowano także na terenach zabudowanych i zurbanizowanych, które licząc ogółem zwiększyły swoją powierzchnię o 0,1%. Natomiast wśród tych terenów najwięcej przeznaczono pod tereny rekreacji i wypoczynku – 9% oraz przemysłowe i inne zabudowane – 5,1%. Zmalały natomiast grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny mieszkaniowe, gdzie spadek wynosi ponad 12%, co mogło być spowodowane potrzebami przekształceń tych gruntów na inne cele.

Tabela 12. Formy użytkowania terenów Gminy Braniewo

Wyszczególnienie	2011 r.	2019 r.	Dynamika zmian (%)
Powierzchnia ogólna [ha]	30 626	30 626	0,0
Użytki rolne [ha]	17 667	17 700	+0,2
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione [ha]	8 317	8 374	+0,7
Grunty pod wodami [ha]	2 819	2 729	-3,3
Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe [ha]	63	56	-12,5
Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe [ha]	37	39	+5,1
Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane [ha]	37	39	+5,1
Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny zurbanizowane niezabudowane [ha]	11	11	0,0
Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku [ha]	10	11	+9,1
Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne – drogi [ha]	714	716	+0,3
Nieużytki [ha]	691	693	+0,3

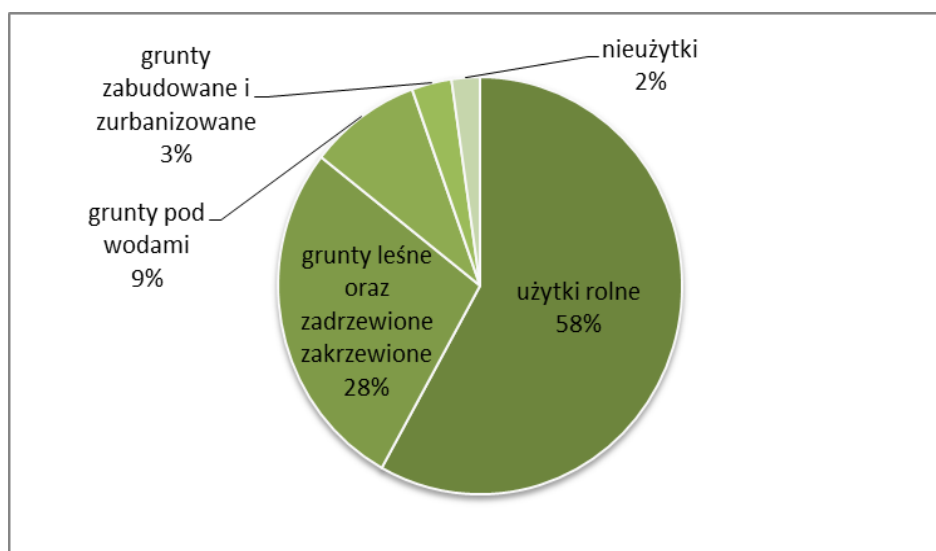
Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

W powierzchni ogólnej gminy Braniewo w 2016 r. największy udział procentowy zajmują użytki rolne (grunty orne, sady, łąki trwałe, pastwiska trwałe, grunty rolne zabudowane, grunty pod stawami, grunty pod rowami) i tereny leśne wraz z terenami zadrzewionymi i zakrzewionymi, co łącznie daje aż 85% ogólnej powierzchni gminy Braniewo. Tereny nieprzydatne rolniczo (grunty pod wodami: powierzchniowymi płynącymi, stojącymi i morskimi wewnętrznymi oraz nieużytki) stanowią 12% powierzchni gminy. Natomiast grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują zaledwie 3% całkowitej powierzchni gminy Braniewo.

Wśród kierunków wykorzystania terenów zabudowanych i zurbanizowanych w gminie Braniewo w 2016 r. największą powierzchnię zajmują tereny komunikacyjne (drogi i koleje), bo aż 84%.

Tereny rekreacji i wypoczynku stanowią zaledwie 1% powierzchni, podobnie jak tereny zurbanizowane niezabudowane. Natomiast tereny zabudowane (mieszkaniowe, przemysłowe i inne) stanowią 15% obszaru gminy.

Wykres nr 5. Kierunki wykorzystania ogólnej powierzchni gminy Braniewo w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

4.3. Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie obszaru gminy

Gmina położona jest w części na żyznych glebach Żuław, w części na wyżynie. Jest gminą typowo rolniczą. Użytki rolne (grunty orne, sady, łąki trwałe, pastwiska trwałe, grunty rolne zabudowane, grunty pod stawami, grunty pod rowami) i tereny leśne wraz z terenami zadrzewionymi i zakrzewionymi, co łącznie daje aż 85% ogólnej powierzchni gminy Braniewo.

Północno - zachodnia część gminy położona jest na terenach depresyjnych znajdują się tu tereny o wysokości „- 1,5” poniżej poziomu morza, jedynie wały, drogi oraz terpy usypane dla lokalizacji zabudowy wyniesione są do 2,0 m npm. Teren depresyjny gminy pocięty jest rzekami, ciekami i rowami melioracyjnymi w celu ochrony terenów przed powodzią. Natomiast południowa, środkowa i wschodnia część gminy położona jest na wysokości od 1,2 do do 53 m npm.

Najważniejszą rzeką jest rzeka Pasłęka, która wpływa do Zalewu Wiślanego. Do Zalewu Wiślanego włączone są poprzez stacje pomp główne rowy. Rowy oraz stacje pomp stanowią ważną w gminie infrastrukturę melioracyjną, służą do odwodnienia terenu w okresach dużych opadów oraz nawodnienia terenów w okresie suszy.

Głównym ośrodkiem administracyjnym dla gminy wiejskiej jest miasto Braniewo, stanowiące odrębną jednostkę administracyjną. Ośrodkiem II rzędu dla gminy stanowi miasto Braniewo. W mieście znajduje się Urząd Gminy z siedzibą władz gminnych. Ośrodek usług poziomu II, w którym znajdują się szkoły ponadpodstawowe, filia studiów wyższych poziomu pierwszego, ośrodek kultury, basen kryty, kino, usługi handlowe, stacje benzynowe, stacja kolejowa jedyna na terenie miasta i gminy.

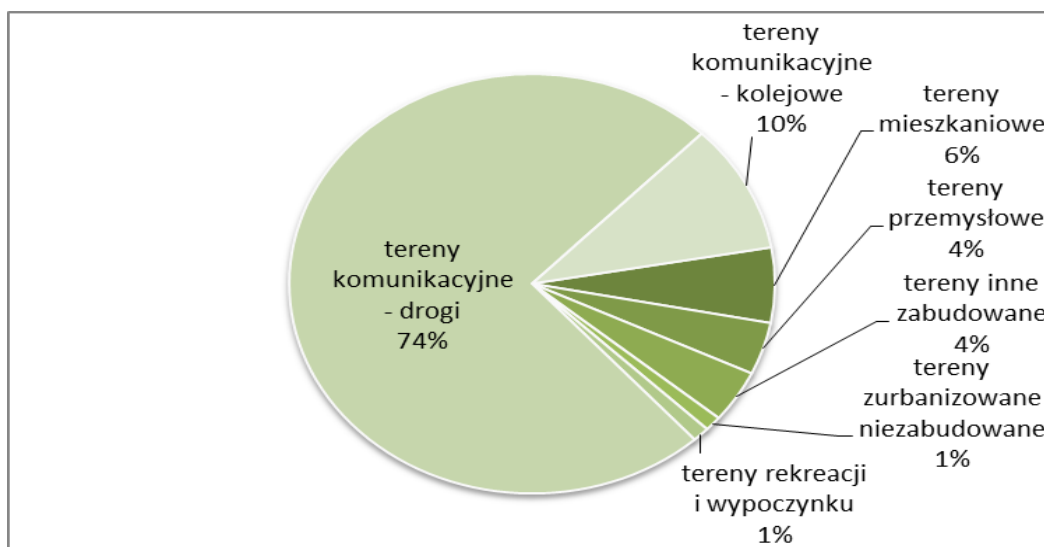
Na terenie gminy znajdują się dwa przejścia drogowe: na drodze krajowej nr 54 w Gronowie oraz na drodze krajowej ekspresowej S22 w Grzechotkach.

Podział terenów zabudowanych i zurbanizowanych na terenie gminy przedstawia się następująco:

Grunty rolne –

Tereny zabudowy mieszkaniowej	– 6 %
Tereny zabudowy przemysłowej	– 4 %
Inne tereny niezabudowane	- 4 %
Tereny zurbanizowane, niezabudowane	– 1 %
Tereny rekreacji i wypoczynku	- 1 %
Tereny komunikacji drogowej	- 74 %
Tereny komunikacji kolejowej	- 10 %

Wykres nr 6. Kierunki wykorzystania powierzchni terenów zabudowanych i zurbanizowanych w gminie Braniewo

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2019)

W mieście Braniewie na stacji kolejowej znajduje się kolejowe przejście graniczne do Obwodu Kaliningradzkiego.

Obszar gminy podzielony jest na 20 sołectw, na terenie znajduje się 60 miejscowości.

Tabela Zestawienie sołectw i miejscowości na terenie gminy Braniewo

NAZWA SOŁECTWA	MIEJSCOWOŚCI
BOBROWIEC	Bobrowiec
GRONOWO	Gronowo, Kalina
GRZECHOTKI	Grzechotki, Sarniki
JAROCIN	Jarocin
KLEJNOWO	Klejnowo, Klejnowko, Ułowo, Różaniec
KRASNOLIPIE	Krasnolipie, Grzędowo
KRZEWNO	Krzewno
MIKOŁAJEWO	Mikołajewo
NOWA PASŁĘKA	Nowa Pasłęka, Stara Pasłęka, Ujście
PĘCISZEWO	Pęciszewo, Wilki, Podleśne
PODGÓRZE	Podgórze, Cielętnik, Józefowo
RODOWO	Rodowo, Młoteczno
ROGITY	Rogity, Rogity, Nadleśnictwo
RUSY	Rusy, Zgoda, Skarpkowo, Siedliska
STĘPIEŃ	Stępień, Działy, Rudłowo
ŚWIĘTOCHOWO	Świętochowo, Maciejewo, Dąbrowa Leśna
SZYLENY	Szyleny, Szyleny wieś, Szyleny kolonia, Szyleny PGR,
WOLA LIPOWSKA	Wola Lipowska, Lipowina, Goleszewo, Gronówko, Strubiny
ZAKRZEWIEC	Zakrzewiec, Kiersy, Grodzie
ZAWIERZ	Zawierz, Glinka, Prątnik, Wielewo, Wikielec
ŻELAZNA GÓRA	Żelazna Góra

4.4. Stan prawny gruntów

Do gminnego zasobu nieruchomości (na podstawie art. 24 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami), należą grunty:

- stanowiące własność gminy;
- co do których gmina posiada udział;
- będące przedmiotem użytkowania wieczystego gminy;
- zajęte pod drogi;
- oddane w trwałe zarząd;
- oddane w użytkowanie.

Na podstawie wiadomości uzyskanych w UG Braniewo. Zdecydowana większość powierzchni znajduje się

w rękach prywatnych.

Niżej przedstawiono strukturę własnościową terenów gminy.

Tabela 4 Struktura własności gruntów

Lp.	Grupy rejestrowe	Powierzchnia ogólna gruntów ha	Grunty rolne ha	Grunty leśne ha	Grunty zabudowane i zurbanizowane ha	Grunty pod wodami ha	Użytki ekologiczne ha	Tereny różne ha
1	Własność Rolna	15086	4393	7575	246	2737	89	46
2.	Skarb Państwa	104	7	0	97	0	0	0
3.	Spółki Skarbu Państwa	0	0	0	0	0	0	0
4.	Gmin i Związków międzygminnych	509	151	2	352	4	0	0
5.	Samorządowe	2	1	0	1		0	0
6.	Osoby Fizyczne	12868	12335	466	64	3	0	0
7.	Spółdzielnia	0	0	0	0	0	0	0
8.	Kościóły i związki							
9.	Wspólnoty gruntowe	0	0	0	0	0	0	0
10.	Powiat	142	0	0	142	0	0	0
11.	Województwo	35	0	0	35	0	0	0
12.	Pozostałe grunty	1880	1795	48	37	0	0	0
13.	RAZEM powierzchnia ewidencyjna	30708	18759	8091	979	2744	89	46

4.5. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

Zabudowa gminy Braniewo lokalizuje się przeważnie w miejscowościach, znajdują się także położone wśród pól zagrody rolnicze. Na terenie gminy jest 57 miejscowości. Zabudowa zagrodowa to przeważnie budynki przedwojenne, po wojnie na terenie gminy znajdowały się państwowe gospodarstwa rolne, których siedzibą administracyjną były zazwyczaj zabudowania dworskie, które zostały przez lata funkcjonowania bardzo zniszczone. Przy gospodarstwach rolnych realizowane były osiedla mieszkaniowe jedno i wielorodzinne. Zabudowa zagrodowa to w większości zabudowa lokalizowana jest wzdłuż dróg publicznych jako ulicówki. Zabudowa zlokalizowana jest po obu stronach drogi, wieś Nowa Pasłęka jest typową wsią tzw. ulicówki przywałowej. Poniżej opisane zostały poszczególne miejscowości.

1. **BOBROWIEC**

Wieś sołecka położona w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie braniewskim, w gminie Braniewo. W skład sołectwa wchodzi jedynie wieś Bobrowiec. W 2018 roku liczba ludności we wsi Bobrowiec wynosiła 135 mieszkańców z czego 51,1% stanowią kobiety, a 48,9% ludności to mężczyźni. Miejscowość zamieszkuje 2,1% mieszkańców gminy.

Zagospodarowanie wsi jest jednorodne. Dominuje funkcja zagrodowa i mieszkaniowa. Większość budynków posadowiona jest na planie prostokąta. Są to obiekty najczęściej jednokondygnacyjne kryte dachami o kącie nachylenia 40° – 45° . Pokrycie dachów niejednorodnie (dachówka ceramiczna, blachodachówka oraz eternit). Na terenie wsi i jej okolicach zlokalizowane są stanowiska archeologiczne oraz znajdują się obiekty wpisane do ewidencji zabytków.

JAROCIN

2. JAROCIN

Wieś sołectka położona w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie braniewskim, w gminie Braniewo. W skład sołectwa wchodzi jedynie wieś Jarocin. Według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 roku liczba ludności we wsi Jarocin to 11 z czego 72,7% mieszkańców stanowią kobiety, a 27,3% ludności to mężczyźni. Miejscowość zamieszkuje 0,2% mieszkańców gminy.

Zagospodarowanie wsi jest jednorodne. Dominuje funkcja zagrodowa i mieszkaniowa. Większość budynków posadowiona jest na planie prostokąta. Ustawienie budynków względem siebie tworzy prostokąt. Są to obiekty najczęściej jednokondygnacyjne kryte dachami o kącie nachylenia 40° – 45°. Pokrycie dachów najczęściej dachówka ceramiczna. Na terenie wsi i jej okolicach zlokalizowane jest stanowisko archeologiczne.

Jarocin znajduje się w strefie przygranicznych tzw. strefa przygraniczna wschodnia, która jest związana z rozwojem funkcji produkcyjno – komercyjnych i osadniczych w sąsiedztwie przejścia granicznego Grzechotki – Mamonowo II.

KLEJONOWO

3. **KLEJONOWO**

Wieś sołecka położona w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie braniewskim, w gminie Braniewo. W skład sołectwa wchodzi wsie: Klejnowo, Klejnowko, Ułowo, Różaniec. Klejnowo znajduje się „Strefie Nadzalewowej” W strefie tej obowiązuje stopniowa rewaloryzacja i porządkowanie zniszczonych i zdegradowanych zabytkowych założeń dworsko-parkowych i układów ruralistycznych. Na terenie sołectwa zlokalizowano także złożo kopaliny pospolitej.

Zagospodarowanie wsi jest niejednorodne. Dominuje funkcja zagrodowa i mieszkaniowa, ale rozwija się tu funkcja usługowa i produkcyjna. Większość budynków posadowiona jest na planie prostokąta. Ustawienie budynków względem siebie tworzy prostokąt. Są to obiekty najczęściej jednokondygnacyjne kryte dachami o kącie nachylenia 40° – 45°. Pokrycie dachów zróżnicowanie najczęściej jest materiałem dachówkopodobnym. Na terenie wsi i jej okolicach zlokalizowane są stanowiska archeologiczne oraz znajdują się na tym terenie obiekty wpisane do ewidencji zabytków.

KRASNOLIPIE

4. **KRASNOLIPIE**

Wieś sołecka położona w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie braniewskim, w gminie Braniewo. W skład sołectwa wchodzi wsie: Krasnolipie i Grzędowo. Krasnolipie znajduje się w północno – wschodniej części gminy Braniewo.

Zagospodarowanie wsi jest jednorodne. Dominuje funkcja zagrodowa i mieszkaniowa. Większość budynków posadowiona jest na planie prostokąta. Ustawienie budynków względem siebie tworzy prostokąt. Są to obiekty najczęściej jednokondygnacyjne kryte dachami o kącie nachylenia 40° – 45° . Pokrycie dachów zróżnicowane najczęściej jest materiał dachówkopodobny. Na terenie wsi i jej okolicach zlokalizowane są stanowiska archeologiczne oraz znajduje się cmentarz ewangelicki położony we wsch. części wsi, na wysokim wzniesieniu po pld. stronie rozjazdu licznych lokalnych dróg.

5. GRONOWO

6. GRONOWO

Wieś sołecka położona w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie braniewskim, w gminie Braniewo. Miejscowość w 2010 roku liczyła 119 mieszkańców. W skład sołectwa wchodzi wsie: Gronowo, Kalina. 1,5 km od wsi znajduje się polsko-rosyjskie drogowe przejście graniczne Gronowo–Mamonowo. Liczba ludności w roku 2018 we wsi Gronowo to 129 z czego 49,6% mieszkańców stanowią kobiety a 50,4% ludności to mężczyźni. Miejscowość zamieszkuje 2,0% mieszkańców gminy. Zagospodarowanie wsi jest zróżnicowane. Z uwagi na funkcjonowanie przejścia granicznego dominujące funkcje to:

usługowa, produkcyjna i mieszkaniowa.
Wieś objęta jest strefą ścisłej ochrony
konserwatorskiej. Na uwagę zasługuje tu
kilkanaście cennych obiektów m.in.: KOŚCIÓŁ
- ruina wraz z cmentarzem wpisany do
rejestrów zabytków, liczne ślady osadnictwa
oraz kilkanaście budynków mieszkalnych
wpisanych do ewidencji zabytków.

GRZECHOTKI

7. GRZECHOTKI

Wieś przygraniczna w Polsce położona w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie braniewskim, w gminie Braniewo.

Przy przebiegającej w pobliżu trasy drogi krajowej nr S22 znajduje się graniczny terminal odpraw celnych z obwodem kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej oraz oddane do użytku w 2010 nowoczesne drogowe przejście graniczne. Wieś ma charakter typowo rolniczy. dominująca funkcja to zabudowa zagrodowa.

Znajdują się tam m.in. cztery budynki mieszkalne, stodoła ryglowo – drewniana ujęte w gminnej. ewidencji zabytków.

KRZEWNO

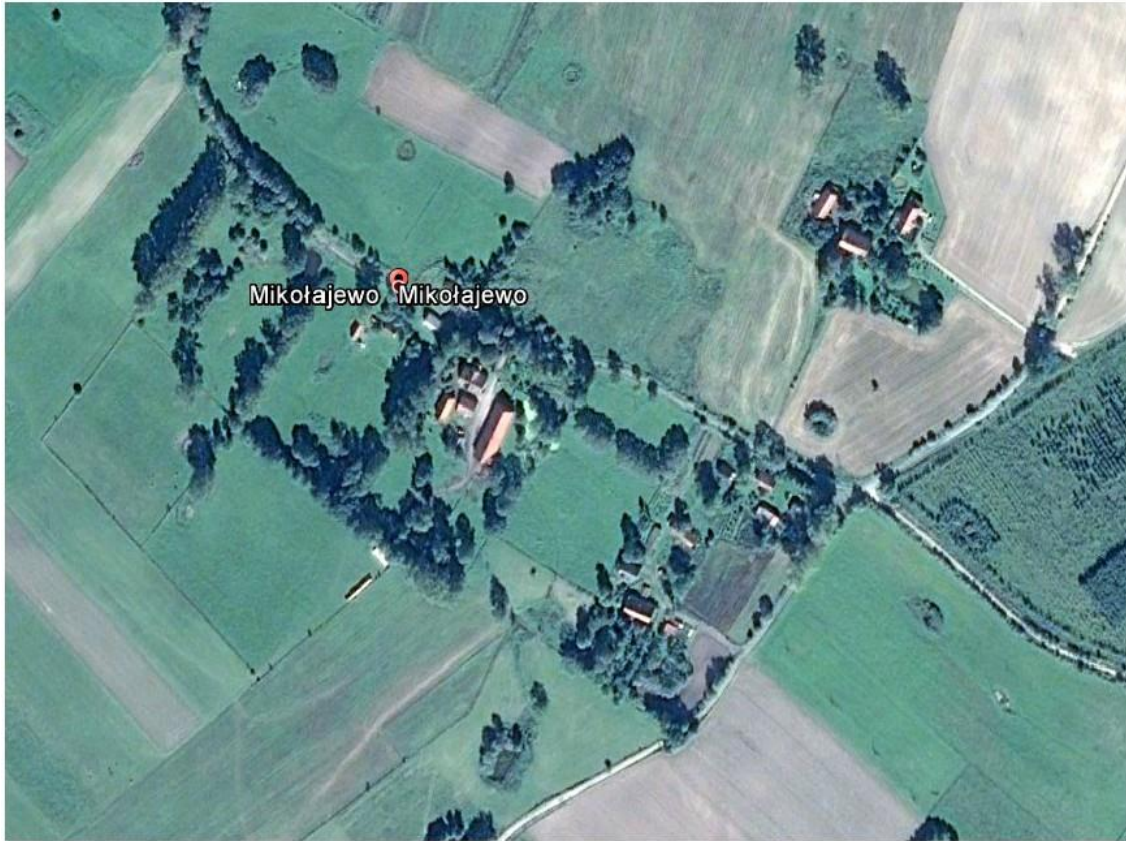

8. **KRZEWNO**

Wieś sołecka położona w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie braniewskim, w gminie Braniewo. skład sołectwa wchodzi jedynie wieś Krzewno. Zagospodarowanie wsi jest zróżnicowane. Dominujące funkcje to: zagrodowa i mieszkaniowa obok niej występuje również funkcja produkcji rolniczej oraz funkcja produkcyjno – usługowa. Większość budynków posadowiona jest na planie prostokąta. Są to obiekty najczęściej jednokondygnacyjne kryte dachami o kącie nachylenia $40^\circ - 45^\circ$. Pokrycie dachów zróżnicowanie najczęściej jest materiał dachówkopodobny. Wieś objęta jest strefą pośredniej ochrony konserwatorskiej. Na terenie sołectwa znajdują się stanowiska archeologiczne oraz pomnik przyrody.

MIKOŁAJEWO

9. MIKOŁAJEWO

Wieś sołecka położona w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie braniewskim, w gminie Braniewo. Zagospodarowanie wsi jest zróżnicowane. Dominujące funkcje to: zagrodowa i mieszkaniowa. Większość budynków posadowiona jest na planie prostokąta. Są to obiekty najczęściej jednokondygnacyjne kryte dachami o kącie nachylenia $40^\circ - 45^\circ$. Pokrycie dachów zróżnicowane najczęściej jest materiał dachówkopodobny.

We wsi znajduje się kilka obiektów o dużej wartości kulturowej i historycznej wpisanych do Ewidencji Zabytków. Mikołajewo wskazane jest do objęcia rewaloryzacją zabytkowej substancji wsi.

NOWA PASLEKA

10. NOWA PASŁĘKA

Wieś sołecka położona nad rzeką Pasłęką w pobliżu Zalewu Wiślanego przy jej ujściu do Zalewu Wiślanego, naprzeciw Starej Pasłęki. Przy ujściu Pasłęki do Zalewu zlokalizowany jest mały port.

W skład sołectwa wchodzi wsie: Nowa Pasłęka, Stara Pasłęka, Ujście.

Zagospodarowanie wsi jest zróżnicowane. Dominujące funkcje to: portowa, produkcyjna, turystyczna a uzupełniające to funkcje: zagrodowa i mieszkaniowa. Większość budynków posadowiona jest na planie prostokąta. Są to obiekty najczęściej jednokondygnacyjne kryte dachami o kącie nachylenia $40^\circ - 45^\circ$. Miejscowość od początku swego istnienia miała charakter wsi rybackiej. Była młodszą siostrą bliźniaczej osady Stara Pasłęka, założonej na prawym brzegu rzeki.

Wieś objęta jest strefą pośredniej ochrony konserwatorskiej. Na jej terenie znajdują się liczne obiekty wpisane do ewidencji zabytków, m.in. kościół pw. Matki Boskiej Miłosierdzia, cmentarz położony we wschodniej części wsi (po wsch. stronie lokalnej drogi) oraz cztery przydrożne kapliczki.

PECISZEWO

11. PECISZEWO

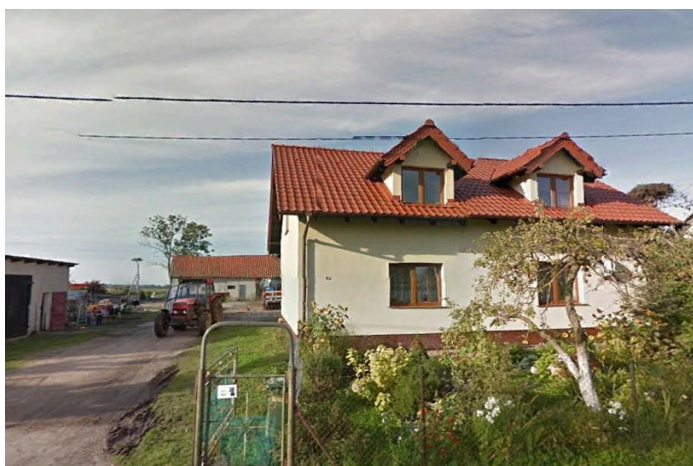
Wieś sołecka położona w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie braniewskim, w gminie Braniewo. W latach 1975-1998 miejscowość administracyjnie należała do województwa elbląskiego. Miejscowość w 2010 roku liczyła 74 mieszkańców.

W skład sołectwa wchodzi wsie: Pęciszewo, Wilki, Podleśne.

Zagospodarowanie wsi jest zróżnicowane. Dominujące funkcje to: produkcyjna, usługowa, i zagrodowa uzupełniająca to funkcja mieszkaniowa. Większość

budynków posadowiona jest na planie prostokąta. Są to obiekty najczęściej jednokondygnacyjne kryte dachami dwuspadowymi i mansardowymi o kącie nachylenia 40° – 45°. Pokrycie dachów zróżnicowane najczęściej jest materiałem dachówką ceramiczną oraz materiałem dachówko podobny.

Pęciszewo należy do „Strefy Przygranicznej – Wschodniej, która jest związana z rozwojem funkcji produkcyjno – komercyjnych i osadniczych w sąsiedztwie przejścia granicznego Grzechotki – Mamonowo II. Wieś objęta jest strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej. Do rejestru zabytków została wpisana ruina kościoła z układem przestrzennym, cmentarzem i otaczającą zielenią. W Pęciszewie znajduje się cerkiew oraz liczne obiekty wpisane do ewidencji zabytków, takie jak: cmentarz ewangelicki położony po zach. stronie zakrętu drogi do Pęciszewa, a także liczne stanowiska obserwacji archeologicznej.

12. **RODOWO**

13. RODOWO

Wieś sołecka położona w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie braniewskim, w gminie Braniewo. skład sołectwa wchodzi wsie: Rodowo, Młoteczno.

Zagospodarowanie wsi jest zróżnicowane. Dominujące funkcje to: produkcji rolnej – przekształconej po obiektach PGR, zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa obok niej występuje również funkcja produkcyjno – usługowa i usługowa. Większość budynków posadowiona jest na planie prostokąta. Są to obiekty najczęściej jednokondygnacyjne kryte dachami o kącie nachylenia 40° – 45°. Pokrycie dachów zróżnicowane (dachówka ceramiczna, blacho dachówka, eternit, papa).

Na terenie sołectwa znajdują się budynki posiadające dużą wartość historyczno – kulturową wpisane do kilka obiektów wpisanych do ewidencji zabytków oraz znajdują się liczne stanowiska obserwacji archeologicznej,

ROGITY

ROGITY

Wieś sołecka położona w środkowej części gminy. W skład sołectwa wchodzi wsie: Rogity, Rogity nadleśnictwo. Zagospodarowanie wsi jest zróżnicowane. Dominujące funkcje to: zagrodowa, mieszkaniowa oraz produkcji rolnej – przekształconej po obiektach PGR, Większość budynków posadowiona jest na planie prostokąta.

Są to obiekty najczęściej jednokondygnacyjne kryte dachami o kącie nachylenia 35° – 45° . Pokrycie dachów zróżnicowane (dachówka ceramiczna, blacho dachówka, eternit, papa).

Wieś objęta jest ścisłą ochroną konserwatorską oraz strefą pośredniej ochrony konserwatorskiej. Na terenie wsi znajdują się budynki o dużej wartości historyczno – kulturowej. Część z nich została wpisana do ewidencji zabytków.

RUSY

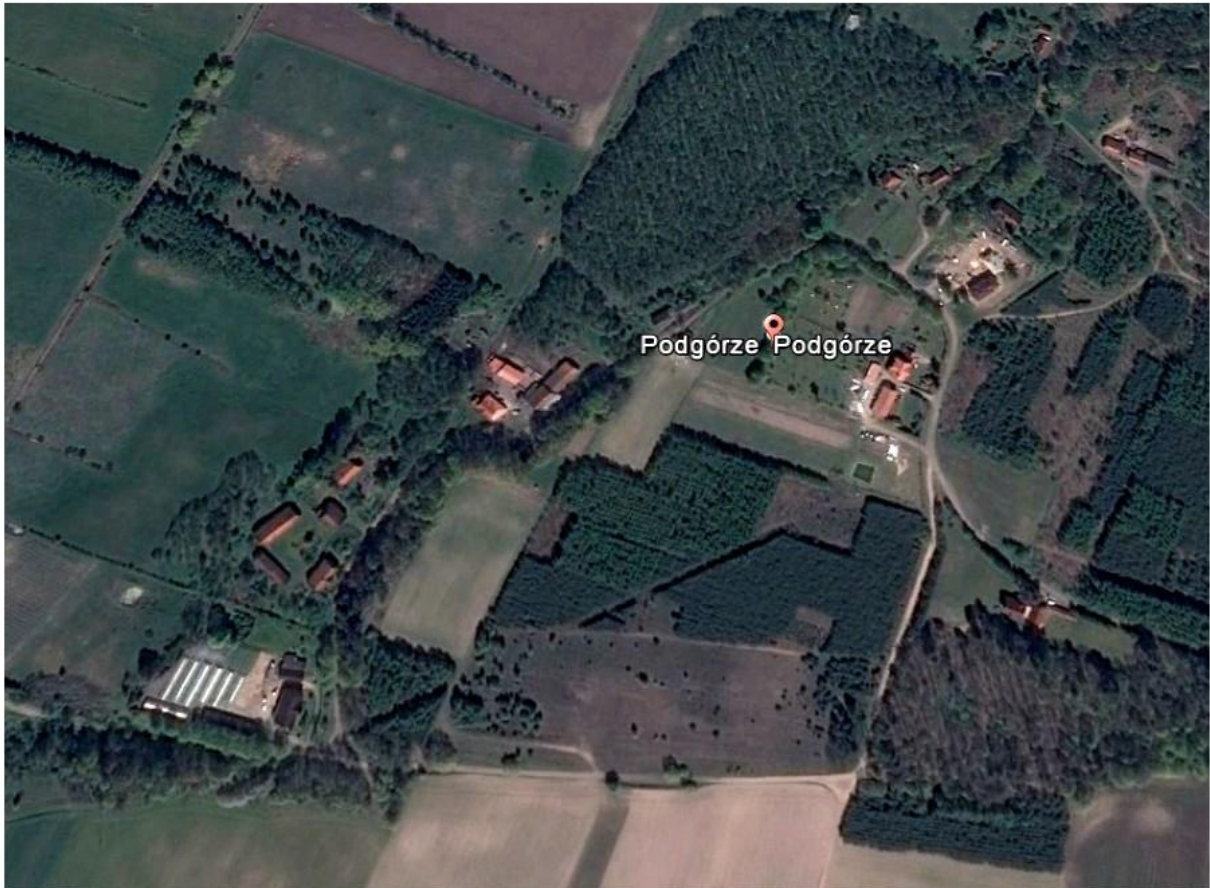

14. RUSY

Wieś sołecka położona w północno zachodniej części gminy. W skład sołectwa wchodzi wsie: Rusy, Zgoda, Skarpkowo, Siedliska. Zagospodarowanie wsi jest jednorodne. Dominujące funkcje to: zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa i zabudowa leśna. Z uwagi na walory turystyczno –rekreacyjne terenu znajduje się tu z a gospodarowanie rekreacyjne. Zabudowa wsi to budynki jednokondygnacyjne kryte dachami dwuspadowymi o kącie nachylenia 35° – 45° . Pokrycie dachów najczęściej dachówką ceramiczną, Na terenie wsi znajdują się cmentarz historyczny Katolicko-Ewangelicki wpisany widniejący w rejestrze i ewidencji zabytków oraz liczne ślady osadnictwa - stanowiska archeologiczne w strefie OW – obserwacji archeologicznej.

PODGÓRZE

15. PODGÓRZE

Wieś sołecka położona w zachodniej części gminy w niedalekim sąsiedztwie Braniewa. W skład sołectwa wchodzi wsie: Podgórze, Cielętnik, Józefowo.

Zagospodarowanie wsi jest jednorodne. Dominujące funkcje to: mieszkaniowa i zagrodowa. Budynki jedno i dwu kondygnacyjne i kryte dachami dwuspadowymi o kącie nachylenia 30° – 45° . Pokrycie dachów najczęściej dachówką ceramiczną,

Na terenie wsi znajdują się liczne stanowiska obserwacji archeologicznej.

STĘPIEŃ

16. STĘPIEŃ

Wieś sołectka położona w zachodniej części gminy przy drodze wojewódzkiej Frombork - Braniewo. W skład sołectwa wchodzi wsie: Stępień, Działy, Rudłowo. Zagospodarowanie wsi jest jednorodne. Dominujące funkcje to: mieszkaniowa i zagrodowa.

Przy drodze wybudowany nowy hotel z restauracją. Zabudowa wsi to budynki jedno i dwukondygnacyjne, kryte dachami dwuspadowymi o kącie nachylenia 30° – 45° . Pokrycie dachów najczęściej dachówką ceramiczną.

Na terenie sołectwa zlokalizowane są liczne stanowiska obserwacji archeologicznej oraz na terenie wsi znajdują się obiekty wpisane ewidencji zabytków

SZYLENY

17. **SZYLENY**

Wieś sołectka położona w środkowej części gminy. W skład sołectwa wchodzi wsie: Szyleny, Szyleny wieś, Szyleny kolonia, Szyleny PGR, Rydzówka, Bemowizna, Brzeszczyny, Marcinkowo.

Wieś ta leży przy drodze ekspresowej nr S-22 (dawna berlinka). W latach 1975–1998 miejscowość administracyjnie należała do województwa elbląskiego. Całe Szyleny dzielą się na Szyleny, Szyleny PGR i Szyleny Kolonia. W Szylenach znajduje się szkoła podstawowa, kościół pod wezwaniem św. Józefa Cieśli oraz cmentarz.

Zagospodarowanie wsi jest jednorodne. Dominujące funkcje to: funkcja zagrodowa, mieszkaniowa, (w tym jednorodzinna i wielorodzinna).

Zabudowa wsi to budynki jedno i dwukondygnacyjne i kryte dachami dwuspadowymi o kącie nachylenia 30° – 45° , bądź dachami płaskimi. Pokrycie dachów najczęściej dachówką ceramiczną bądź w przypadku dachów płaskich papą. We wsi znajdują się budynki o dużej wartości historycznej i kulturowej wpisane do ewidencji zabytków. Na terenie sołectwa zlokalizowane są liczne stanowiska obserwacji archeologicznej.

ŚWIĘTOCHOWO

18. ŚWIĘTOCHOWO

Wieś sołectwa położona w środkowej części wsi. W skład sołectwa wchodzi wsi: Świętochowo, Maciejewo, Dąbrowa Leśna. Wieś indywidualna.

Zagospodarowanie wsi jest jednorodne. Dominuje tu funkcja zagrodowa. Budynek jedno i dwukondygnacyjny i kryte dachami dwuspadowymi o kącie nachylenia 30° – 45° . Pokrycie dachów najczęściej dachówką ceramiczną.

Wieś objęta jest strefą pośredniej ochrony konserwatorskiej. We wsi znajduje się założenie dworsko - parkowe wpisane do rejestru zabytków. Na terenie wsi znajdują się ponadto obiekty wpisane do ewidencji zabytków, zabytkowe aleje oraz cmentarz ewangelicki z XIX w., ok. 1875 r. Na terenie sołectwa zlokalizowane są liczne stanowiska obserwacji archeologicznej.

WOLA LIPOWSKA

19. WOLA LIPOWSKA

Wieś sołecka położona w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie braniewskim, w gminie Braniewo. W skład sołectwa wchodzi wsie: Wola Lipowska, Lipowina, Golezewo, Gronówko, Strubiny. Zagospodarowanie wsi jest jednorodne. Dominuje tu funkcja zagrodowa. Budynek jednokondygnacyjny i kryte dachami dwuspadowymi o kącie nachylenia 35° – 45°. Pokrycie dachów najczęściej dachówką ceramiczną. Na terenie sołectwa zlokalizowane są liczne. Stanowiska obserwacji archeologicznej oraz liczne obiekty wpisane do Ewidencji zabytków.

ZAKRZEWIEC

20. **ZAKRZEWIEC**

Wieś sołecka położona w środkowo wschodniej części gminy, przy drodze wojewódzkiej Braniewo - Pieniężno.

W skład sołectwa wchodzi wsie: Zakrzewiec, Kiersy, Grodzie.

Wieś indywidualna. Zagospodarowanie wsi jest jednorodne. Dominuje tu zabudowa zagrodowa i zabudowa mieszkaniowa. Budynki jedno i dwu kondygnacyjne i kryte dachami dwuspadowymi i kopertowymi o kącie nachylenia 30° – 45°. Pokrycie dachów najczęściej dachówką ceramiczną.

Na terenie sołectwa zlokalizowane są liczne stanowiska obserwacji archeologicznej oraz liczne obiekty wpisane do Ewidencji zabytków.

ZAWIERZ

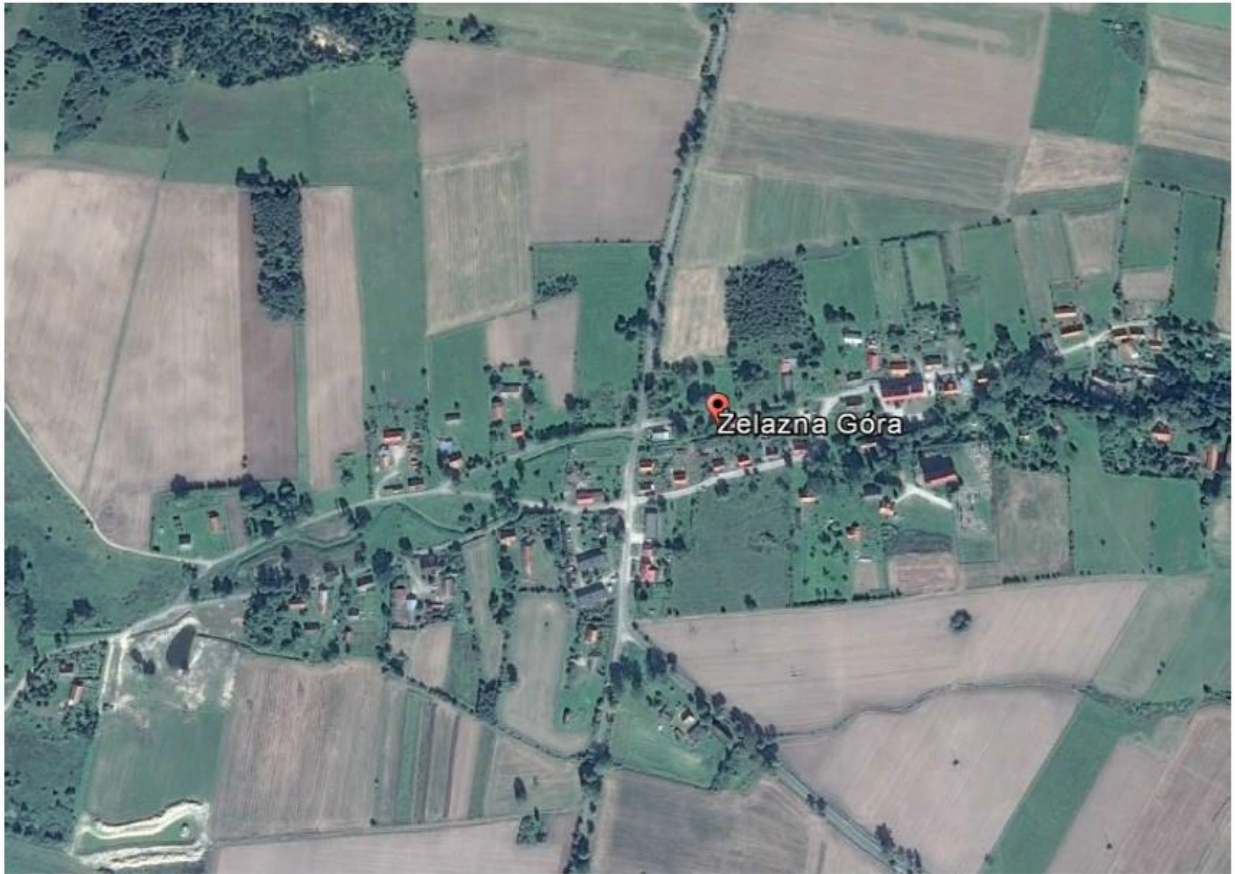

21. **ZAWIERZ**

Wieś sołectka położona w południowej części gminy, przy drodze powiatowej Braniewo – Płoskinia. W skład sołectwa wchodzi wsie: Zawierz, Glinka, Prątnik, Wielewo, Wikielec. Zagospodarowanie wsi jest jednorodne. Wieś rolnicza, w zabudowie funkcja zagrodowa i mieszkaniowa. Zabudowa to budynki jedno i dwu kondygnacyjne i kryte dachami dwuspadowymi i mansardowymi o kącie nachylenia 30° – 45° . Pokrycie dachów najczęściej dachówką ceramiczną. Znajdują się tu budynki o dużych wartościach kulturowych wpisane do Ewidencji zabytków oraz liczne stanowiska obserwacji archeologicznej.

ŽELAZNA GÓRA

22. ŻELAZNA GÓRA

Wieś sołecka położona na obszarze Wzniesień Górowskich, 16 km od Braniewa. W skład sołectwa wchodzi jedynie wieś Żelazna Góra.

Wieś w części stanowi zabudowę wsi indywidualnej, w części, na terenach popegeerowskich, znajduje się duże wielorodzinne osiedle mieszkaniowe oraz tereny usługowo produkcyjne. Wyraźnie oddzielona jest część wsi przedwojennej wraz z kościołem oraz nowa zabudowa w części południowej wsi. We wsi znajduje się zabudowa usługowa, w tym usługa oświaty. Budynki jedno i dwu kondygnacyjne i kryte dachami dwuspadowymi o kącie nachylenia 30° – 45°, lub płaskimi. Pokrycie dachów niejednorodne oraz budynki wielorodzinne z dachami płaskimi.

We wsi znajduje się Kościół P.W. Św. Rodziny wraz z cmentarzem wpisany do rejestru zabytków, w miejscu staropruskiego grodziska oraz budynki o dużej wartości historycznej i kulturowej wpisane do rejestru zabytków. Wieś objęta jest ścisłą ochroną konserwatorską. Na terenie sołectwa zlokalizowane są liczne stanowiska obserwacji archeologicznej oraz liczne obiekty wpisane do ewidencji zabytków.

5. CHARAKTERYSTYKA STANU I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

5.1. Przyrodnicze uwarunkowania zewnętrzne

Czynniki zewnętrzne:

- położenie w krajowym i ogólnoeuropejskim systemie ZPP i ZPE (Zielonych Płuc Polski i Europy) oraz w zasięgu koncepcji ECONET, narzuca obowiązek kształtowania na obszarze gminy zasady ekorozwoju dotyczącej działań związanych z rozwojem gospodarczym i poprawą życia mieszkańców w odniesieniu do nieprzeciętnych walorów gminy, ochrony przyrody krajobrazu;
- sąsiedztwo atrakcyjnych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów (Zalew Wiślany, dolina rzeki Pasłęki, Wysoczyzna Elbląska, Mierzeja Wiślana) oraz ośrodków krajoznawczych o wybitnych i znaczących walorach krajobrazowych (miasta: Frombork, Braniewo, Orneta, Pieniężno);
- walory przyrodnicze obszaru północno - wschodniego (braniewskiego) związane z doliną rzeki Pasłęki, która ze względu na unikatowy krajobraz oraz wartości przyrodnicze została na całej swej długości włączona do obszaru chronionego krajobrazu, częściowo objęta jest ochroną rezerwatową.

5.2. Zasadnicze cechy komponentów środowiska przyrodniczego

5.2.1. Rzeźba terenu i budowa geologiczna

Nad rzekami Baudą i Pasłęką, między Wysoczyzną Elbląską a Wzniesieniami Górowskimi leży Równina Warmińska. Wysokość tego obszaru waha się od 20 do 70 m n.p.m. Po okresie lodowcowym na tym terenie pozostały gliny morenowe i zastoiskowe ropy. Płytkie zbiorniki wodne zarastały tworząc rozległe torfowiska. Obszar deltowy Wybrzeża Staropruskiego, rozciąga się na od południowego zachodu od ujścia Baudy aż do granicy państwowej na północnym wschodzie. Wierzchnie partie terenu zbudowane są z utworów czwartorzędowych, a najniższe z mas tzw. osady holocenijskie wypełniają liczne obniżenia terenu oraz doliny rzek i strumieni. Stan ten przesądza o urodzajności gruntów oraz malowniczym urozmaiceniu krajobrazu. Najliczniejszymi typami gleb są gleby brunatne właściwe (z podtypami gleb brunatnych typowych), a także gleby brunatne kwaśne. Na siedliskach bagiennych występują przede wszystkim gleby murszowe oraz gleby torfowe. Inne typy gleb, np. gleby opadowo-glejowe, gruntowo-glejowe, mady rzeczne i morskie występują na stosunkowo niewielkich powierzchniach.

5.2.2. Warunki klimatyczne

Zasadniczą cechą klimatu w regionie jest duża zmienność stanów pogody z dnia na dzień oraz z roku na rok. Miejscowy klimat charakteryzuje się chłodnymi latami oraz łagodnymi

zimami. Według danych powiatowych średnia temperatura powietrza w roku wynosi 6 - 8°C, natomiast średnia roczna amplituda temperatur powietrza 19 - 20° C. Temperatura powietrza mierzona na wysokości 2 m nad powierzchnią gruntu, średnio w skali roku jest wyższa w części zachodniej powiatu.

Dominującą postacią fizyczną zasilania atmosferycznego na terenie powiatu są opady deszczu. Roczne sumy opadów w części zachodniej powiatu, a więc w rejonie Braniewa wynoszą około 600 mm. Sumy roczne opadów ulegają dużym wahaniom w zależności od roku (do 250 % w poszczególnych miesiącach). Maksymalna grubość pokrywy śnieżnej raz na dziesięć lat przekracza 4 - 5 cm. W skali roku suma opadów letnich przeważa nad opadami zimowymi. Na obszarze całego powiatu przeważają wiatry z kierunku zachodniego i południowozachodniego. Średnia roczna częstość występowania ciszy i wiatru o prędkości poniżej 2 m/s wynosi 20-30 %, natomiast średnia ilość dni z wiatrem silnym (>10 m/s) wynosi 40-50 dni. Występuje tu więc duży udział wiatrów o prędkościach umiarkowanych. Warunki klimatyczne regionu z punktu widzenia i dla potrzeb turystyki należą do bardzo korzystnych latem i korzystnych zimą. Jednocześnie sprzyjają wykorzystaniu wiatru i promieniowania słonecznego pod względem energetycznym. Bonitacja klimatyczna dla potrzeb rolnictwa jest niższa niż przeciętna krajowa.

5.2.3. Powietrza atmosferycznego

Czyste powietrze atmosferyczne jest ważnym elementem środowiska. Zwłaszcza w miastach, w obecnych czasach trudno o utrzymanie tego zasobu w należyтым stanie. Zanieczyszczenie powietrza przyczynia się do zmian klimatu w skali lokalnej, regionalnej i globalnej. Głównym źródłem informacji o stanie zanieczyszczenia atmosfery jest obserwacja zmian jakie zachodzą w ilości emitowanych zanieczyszczeń do powietrza oraz stężeń zanieczyszczeń powietrza i opadów atmosferycznych.

Powiat braniewski położony jest w bliskim sąsiedztwie dużych "źródeł" emisji zanieczyszczeń do powietrza, jakimi są miasto Elbląg i Trójmiasto. Znajdują się one na kierunku napływu przeważających mas powietrza.

Na terenie powiatu braniewskiego nie ma stałych punktów pomiarowych należących do sieci Państwowego Monitoringu Środowiska oraz innych sieci pomiarowych.

Nie przeprowadzano również w ostatnich latach badań stężeń zanieczyszczeń powietrza stacją mobilną WIOŚ w Olsztynie. Z badań przeprowadzonych w 2007 roku dla województwa warmińsko-mazurskiego wynika, iż jakość powietrza jest ogólnie dobra. Wartości głównych zanieczyszczeń takich jak: dwutlenek siarki, tlenki azotu i pył zawieszony wykazały tendencję spadkową w stosunku do roku 2006. Lokalnie mogą występować przekroczenia, zwłaszcza w pobliżu większych tras transportu samochodowego (tzw. Berlinka) oraz na obszarach niskiej emisji z palenisk domowych i niewielkich kotłowni, spalających paliwo niecałkowicie.

Badania chemizmu opadów atmosferycznych prowadzone są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w wyznaczonych punktach pomiarowych. Pomiary mają na celu

określenie rozkładu ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska (gleby) z opadem mokrym w układzie przestrzennym i czasowym. Pośrednio daje to obraz obciążenia środowiska (lasów, gleb, wód), substancjami deponowanymi z powietrza takimi jak związki zakwaszające, biogenne, metale ciężkie itp.

Zanieczyszczenia wprowadzane do środowiska stanowią poważne jego obciążenie, jednak pocieszający jest fakt, iż w okresie od 1999 roku notuje się malejącą ilość przynoszonych przez wody opadowe szkodliwych związków. Czyste powietrze jest ważnym zasobem środowiska, szczególnie w pobliżu obszarów prawnie chronionych, zaliczanych do Zielonych Płuc Polski i sieci Natura 2000. W ostatnim czasie nie przeprowadzono badań kontrolnych czystości powietrza na terenie miasta Braniewo, jednak na podstawie danych wojewódzkich oraz ze względu na brak obecności większych zakładów przemysłowych można generalnie założyć, iż jakość powietrza jest dobra.

5.4. Warunki bioklimatyczne

Bioklimat na terenie gminy nie należy do najbardziej korzystnych. Istniejące zbiorowiska roślinne łąk i pastwisk mają, co prawda dobre właściwości detoksykacyjne w przypadku zanieczyszczeń gazowych i mikrobiologicznych, jednak działają niekorzystnie na układ krążenia (wysoka wilgotność obciąża akcję serca). Warunki bioklimatyczne na terenie gminy nie są też wskazane dla osób z przewlekłym zapaleniem układu oddechowego. Pobudzają natomiast układ odpornościowy. Z tych powodów teren gminy nie jest korzystny dla długoterminowego wypoczynku.

5.5. Gleby

Gleba jest niezmiernie ważnym elementem środowiska przyrodniczego i często wskaźnikiem jego jakości. Jej fizyczne i chemiczne właściwości, odporność na zagrożenia i zanieczyszczenia oraz procesy w niej zachodzące warunkują możliwość zaistnienia życia roślinnego. Jest również ważnym zbiornikiem retencyjnym wody. Ponadto jest podstawowym warunkiem możliwości prowadzenia gospodarki rolnej, pozwalającej na produkcję żywności.

Wskaźnik rolniczej przydatności gleby dla gminy Braniewo (reprezentatywnej dla miasta Braniewo) wynosi 61,0 pkt. przy średniej województwa 50,1 pkt. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej (uwzględniającej wartość i współdziałanie gleby, agroklimatu, rzeźby terenu i stosunków wodnych) dla gminy mieści się w przedziale 75-80 punktów przy średnim wskaźniku dla kraju i województwa ok. 65 punktów. Ogólnie rzecz ujmując jakość gleb pod względem przydatności dla rolnictwa należy ocenić jako bardzo dobra powyżej średniej dla województwa, bliskiej najlepszym w województwie.

5.6. Wody

5.6.1. Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe na terenie gminy zajmują około 19 ha co stanowi 1,5% powierzchni miasta. Zdecydowanie największa część omawianego obszaru położona jest w dorzeczu Pasłęki, której dopływami są: prawymi: Biebrza, Lipówka, Łoźnica (Młynówka), Wałda z dopływem Warna. W dorzeczu rzeki Banówki (częściowo również w granicach Rosji) prawymi dopływami są: Lawie, Omaza, Wilki, zaś lewym dopływem - Gołuba. Jakość wód powierzchniowych w rzece Pasłęce na terenie Braniewa badana była przez WIOS. Według badań przeprowadzonych w 2001 r. w punkcie powyżej miasta rzeka wykazywała jakość fizykochemiczna NON (nie odpowiadająca normom) ze względu na zawartość fosforu ogólnego oraz III (niska) klasę jakości ze względu na wskaźnik sanitarny (miano coli). Poniżej Braniewa te wskaźniki posiadają jakość NON. Oznacza to, że miasto ma duży wpływ na jakość wód. W przypadku wskaźnika sanitarnego jakość ulega pogorszeniu na przepływie przez miasto, ale powyżej miasta wykazuje wahania między III klasa a NON. Przyczyna takiego stanu rzeczy może być niekontrolowane wprowadzanie ścieków do rzeki (podłączenia nielegalne, nieszczelna sieć kanalizacyjna lub inna) lub odprowadzanie wód z oczyszczalni (ścieki po oczyszczeniu nie usuwającym bakterii coli).

Wskaźnik biologiczny w obu przypadkach odpowiada II klasie jakości wód. Jakość wód powyżej Braniewa dla wskaźników fizykochemicznych i sanitarnych (dla punktów na terenie powiatu braniewskiego) wykazuje klasę III jakości lub NON. Jeśli chodzi o zawartość fosforu ogólnego to wyniki wskazują na zanieczyszczanie wód rzeki na odcinku Chruściel- Braniewo. Zanieczyszczenia mogą pochodzić z rozkładu związków organicznych roślinnych, z pól nawożonych nawozami fosforowymi lub z zanieczyszczeń ściekami. Stan czystości rzeki Pasłęki, nie zmienia się od wielu lat i daleki jest od stanu pożądanego, tj. odpowiadającego faunie zamieszkującej rzekę. Na całej swej długości Pasłęka niesie wody 3 klasy czystości oraz nie odpowiadające normom. Wody powierzchniowe gminy Braniewo stanowi rzeka Pasłęka z jej dopływami oraz niewielkie jezioro w mieście Braniewie (przy ul. Długiej) o powierzchni ok. 1ha na przepływie rowu szczegółowego potocznie nazywanego „Czerwony Rów”. Jakość wód jest niska, w ocenie ogólnej są to wody nie odpowiadające normom.

Rzeka Banówka jest rzeką I rzędu, uchodzącą do Zalewu Wiślanego po stronie rosyjskiej w okolicach miejscowości Mamonowo. Długość rzeki w granicach Polski wynosi 26,2 (całkowita 35,2 km), a powierzchnia zlewni 205,1 km² (całkowita 214,9 km²). Przekrój pomiarowo-kontrolny Podleśne zlokalizowany został na jcw o nazwie Banówka, w 10,5 km brzegu rzeki. Elementami biologicznymi są: chlorofil - średnioroczna wartość chlorofilu kwalifikowała wody do I klasy; Makrolity - z uwagi na brak makrolitów na całej długości Banówki, niemożliwe było wykonanie badań; Fitobentos - pobrane próbki przekazano do dalszych badań wykonawcy

zewnątrznemu. Jeśli chodzi o elementy fizykochemiczne wszystkie badane parametry wystąpiły w stężeniach nieprzekraczających granicy stanu dobrego. Stan ekologiczny określono jako dobry. Klasyfikacja stanu chemicznego - żaden z badanych parametrów nie wystąpił w wielkościach przekraczających granicę stanu dobrego. Stan chemiczny rzeki Banówki w m. Podleśne był dobry.

Rzeka Lipówka jest rzeką II rzędu, prawobrzeżnym dopływem Pasłęki, o długości 12,6 km i powierzchni zlewni 30,6km². Ujściowy odcinek rzeki przepływa przez miasto Braniewo. Rzeka jest odbiornikiem ścieków osiedla mieszkaniowego w Lipowinie. Przekrój Braniewo zlokalizowany jest w 0,2 km, na jednolitej części o nazwie Lipówka. Elementy biologiczne - zawartość chlorofilu „a” spełniała wymogi I klasy jakości. Elementy fizykochemiczne - parametrem, który wystąpił w stężeniach poniżej stanu dobrego był ogólny węgiel organiczny. Pozostałe wielkości wskaźników odpowiadały I lub II klasie jakości wód. Stan ekologiczny określono jako umiarkowany.

Rów szczegółowy potocznie nazwany „Czerwony Rów” o długości 11 km i powierzchni zlewni 23,6 km². Nazwa związana jest brunatno-czerwoną barwą wody. Czerwony Rów nie jest odbiornikiem ścieków z punktowych źródeł zanieczyszczeń. Przekrój pomiarowo-kontrolny w Braniewie zlokalizowany jest w 0,1 km biegu rowu, na jednolitej części wód o nazwie Czerwony Rów. Elementy biologiczne - stężenie chlorofilu „a” odpowiadało I klasie jakości wód. Elementy fizykochemiczne - wskaźnikami, które wystąpiły w wielkościach poniżej stanu dobrego był ogólny węgiel organiczny oraz fosfor ogólny. Stężenia większości pozostałych parametrów odpowiadało I klasie jakości. Stan ekologiczny określono jako umiarkowany.

Rzeka Omaza jest rzeką II rzędu, prawobrzeżnym dopływem Banówki, uchodzącym do niej poza granicami polski. Długość całkowita rzeki wynosi 24,5 km a powierzchnia zlewni 45 km². Omaza nie jest odbiornikiem ścieków punktowych źródeł zanieczyszczeń. Punkt w Grzechotkach położony jest w 9,0 km, na jednolitej części wód o nazwie „Omaza do granicy państwa”. Elementy biologiczne - wartość chlorofilu „a” spełniała wymogi I klasy jakości. Elementy fizykochemiczne - parametrami, które wystąpiły w stężeniach poniżej stanu dobrego były OWO oraz fosfor ogólny. Pozostałe wielkości wskaźników odpowiadały I lub II klasie. Stan ekologiczny określono jako umiarkowany.

Dla pozostałych dopływów rzeki Pasłęki i Banówki Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska nie wykonywał w ostatnich latach pomiarów.

5.6.2. Wody podziemne

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę w powiecie jest czwartorzędowe piętro wodonośne. Lokalnie jest wykorzystywane piętro trzeciorzędowe i kredowe. Piętro czwartorzędowe wykorzystywane jest w rejonie Braniewa. Zasadnicze ujęcia wód podziemnych dla miasta bazują na warstwie wodonośnej znajdującej się na głębokości poniżej 30 m. W

powiecie wydzielono 1 zbiornik wód podziemnych wymagający szczególnej ochrony "Zbiornik między morenowy Dabrowa" (GZWP - 201). Nie udokumentowano występowania tego zbiornika na terenie miasta Braniewa. Wody mineralne, chlorkowo-sodowe na terenie województwa zostały odkryte w rejonie północno-zachodnim (Frombork, Braniewo, Pasłęk). Północne rejony województwa posiadają lepsze warunki ewentualnego pozyskiwania takich wód (płytsze pokłady). Jednakże głębokość zalegania wód wynosi 0,7-1,5 km. Pozyskiwanie wód mineralnych wymagałoby przeprowadzenia bliższego rozeznania przez zainteresowany wydobyciem podmiot. Osobna kwestia są wody geotermalne, które jak na razie są słabo rozpoznane, a być może mogłyby być częściowym rozwiązaniem pozyskiwania energii. Z ogólnych analiz wynika, że tereny zachodniej i północno-zachodniej części województwa posiadają lepsze warunki geotermalne jeśli chodzi o temperaturę zalegającej wody. Temperatura występujących wód w skałach osadowych może wynosić nawet 60-80 °C. Ta sfera środowiska wymaga w przyszłości bliższego rozpoznania. Wody pobierane do celów zaopatrzenia mieszkańców miasta wykazują zanieczyszczenia jedynie składnikami naturalnymi (żelazo) i wymagają uzdatniania. Z miejscowości Rogity, znajdującej się 3 km od miasta, z głębokości poniżej 30m, pobierana jest woda na potrzeby Braniewa. Eksploatowane są tam 4 studnie głębinowe, oraz ujęcie (jedna studnia) i przepompownię w Braniewie. Maksymalna wydajność studni wynosi 770 m³/h. Studnie pracują przemiennie na potrzeby miasta oraz okolicznych miejscowości. Według pozwolenia wodno - prawnego przedsiębiorstwo Wodociągi Miejskie Sp. z o.o. może w ciągu doby pobierać z ujęć 5500 m³ wody dla miasta oraz 350 m³ wody dla okolicznych wsi. Aktualny dobowy pobór wody waha się w granicach od 960 do 4800 m³. Ponadto, w okresie czynnej działalności korzystano z ujęcia wód podziemnych na terenie byłego obecnie browaru. Obecnie pobierana woda spełnia wszelkie wymagania, nie jest bezpośrednio narażona na zanieczyszczenia, nie wolno jednak takiej możliwości wykluczyć, zwłaszcza z uwagi na fakt, iż złożę wodonośne występuje na terenie sąsiedniej gminy, a więc wpływ na możliwość ograniczania zanieczyszczeń ze strony miasta jest ograniczony. W ostatnich latach na obszarze powiatu nie był prowadzony monitoring diagnostyczny wód podziemnych. Jakość wód badana w punkcie 102 krajowego monitoringu wód wgłębnych trzeciorzędowych w miejscowości Zawierz, w 2000 i 2001 roku wskazywała na najwyższą I klasę jakości. Natomiast wyniki z gminy Braniewo miejscowości Rogity, w punkcie 32 dotyczące wód wgłębnych czwartorzędowych wykazały klasę Ib wysokiej jakości (2000), i III klasę niskiej jakości w roku 2001, ze względu na zawartość azotynów. W roku 2002 jakość wód znów wykazała klasę Ib.

5.7. Szata roślinna

Na współczesną florę omawianego obszaru składa się wiele elementów geograficznych: arktyczny, borealny, środkowoeuropejski, atlantycki, pontyjski, południowo syberyjski i

śródziemnomorski. Spośród wymienionych elementów najliczniejszą grupę stanowią gatunki elementu borealnego i środkowoeuropejskiego. Spośród roślin borealnych wymienić można m. in. świerk pospolity, turzycę strunową, fiołka białego. Reprezentantami elementu borealnego są także: sosna zwyczajna, brzoza omszona, niektóre gatunki wierzb, brzoza brodawkowata, borówka czernica, knieć błotna, siedmiopalecznik błotny i in. Element środkowoeuropejski reprezentują na omawianym obszarze m. in. grab zwyczajny, jesion wyniosły, buk zwyczajny, wiele krzewów i roślin zielonych jak np. leszczyna, gajowiec żółty, zawilec gajowy, konwalia majowa, bluszcz pospolity, szczyr trwały i in.

Spośród zbiorowisk roślinnych najbardziej naturalny charakter zachowały zbiorowiska wodne i bagienne, w dalszej kolejności torfowiskowe, najmniej zbiorowiska łąkowo pastwiskowe. Na terenie gminy Braniewo znajdują się następujące pomniki przyrody (patrz Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Braniewo).

Dominującym zespołem roślinnym Rezerwatu „Cielętnik” jest ols porzeczkowy z panującą brzozą brodawkowatą w drzewostanie i podszytem wierzbowym, zajmujący torfowisko niskie, silnie przekształcone przez człowieka przez zabiegi melioracyjne i rolne. Stwierdzone nieliczne egzemplarze brzozy niskiej, to prawdopodobnie efekt przygłuszenia jej przez bardziej ekspansywną brzozę brodawkowatą i rzadziej omszona oraz bujny rozwój wegetacyjny warstwy runa. Na obrzeżu rezerwatu występuje ponad 60 gatunków roślin m. in. brzoza niska, wierzba śniada, rutewka żółta i wąskolistna, narecznica grzebieniasta, storczyk plamisty i szerokolistny, fiołek torfowy, szalej jadowity, czarnień błotna, przetacznik długolistny. Występujący tu fiołek torfowy zalicza się do gatunków wymierających umieszczony w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin. Obszar rezerwatu podlega osuszaniu i „ładowieniu”.

5.8. Świat zwierzęcy

Na omawianym obszarze występuje wiele gatunków zwierząt występujących rzadko na terenie Polski np. orzeł bielik, orlik krzykliwy, wąsatka, bóbr europejski. Największa różnorodność gatunkowa fauny występuje w siedliskach wodnych i w ich sąsiedztwie.

Wg dostępnych opracowań na obszarze gminy Braniewo występują 42 gatunki ssaków. Zwierzyna łowna, a zwłaszcza jeleniowate (jeleń, sarna) występuje w licznym stanie, co stanowi obiekt zainteresowania myśliwych i gospodarzy lasu. Dzięki obگیciu ochrona wielu rzadkich gatunków, niektóre tak się rozmnożyły, że zostały ponownie uznane za zwierzynę łowną. Przedstawicielem tej grupy zwierząt jest łoś, który przemieszcza się przez tereny gminy. Również przed czterdziestu laty na te tereny przywędrował ze wschodu jenot. W rezerwacie „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce” występują 3 stanowiska rodzinne bobrów oraz 1 stanowisko nad rzeką Bandą niedaleko ujścia jej do Zalewu Wiślanego.

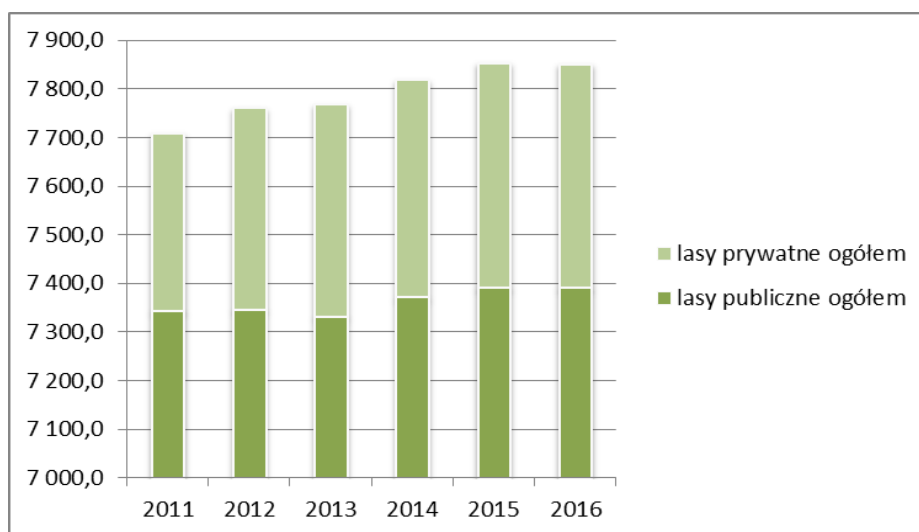
20.1.4. Leśna przestrzeń produkcyjna

W ramach leśnej przestrzeni produkcyjnej zalicza się tereny lasów oraz inne grunty leśne. Powierzchnia

gruntów leśnych ogółem w gminie Braniewo na koniec roku 2016 wynosiła 7993,38 ha (tj. o 1,8% więcej niż w 2011 r.), w tym powierzchnia lasów ogółem stanowiła 98%. Grunty leśne publiczne ogółem w 2011 roku stanowiły powierzchnię 7486,0 ha, a w 2016 r. wynosiły 0,6% więcej. Grunty leśne prywatne w 2011 roku stanowiły powierzchnię 364 ha, a w 2016 r. wynosiły już 21% więcej. Natomiast lesistość w 2011 r. wynosiła 25,2 % a w 2016 r. 25,6%.

W całej gminie Braniewo lasy ogółem w 2016r. zajmują powierzchnię 7850,66 ha (tj. o 1,8% więcej niż w 2011r.), gdzie 94% tej powierzchni stanowią lasy publiczne należące do Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych, a tylko 6% stanowią lasy prywatne. Lasy gminne zajmują powierzchnię 1,6 ha i ich powierzchnia nie ulega zmianom.

Wykres nr 7. Powierzchnia lasów prywatnych i publicznych [ha] w gminie Braniewo w latach 2011 – 2016

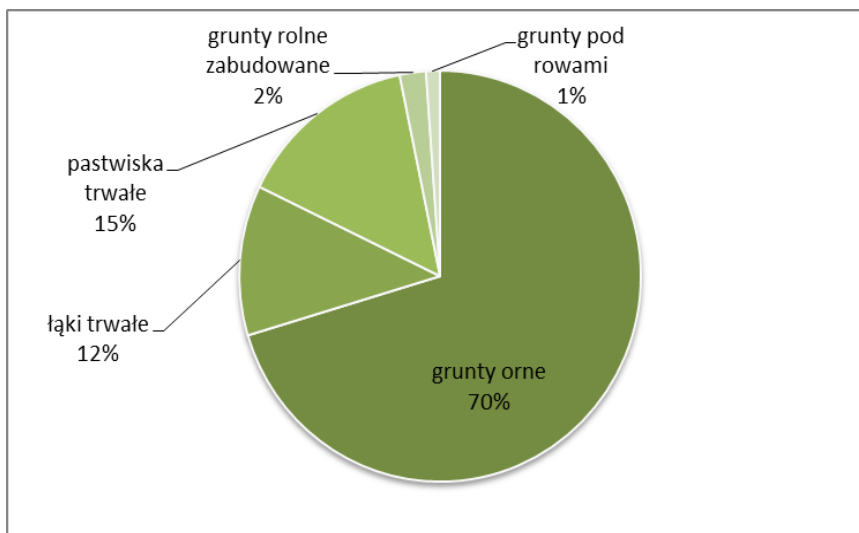

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

5.9. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Gmina Braniewo to typowo gmina rolnicza. Użytki rolne zajmują pierwsze miejsce pod względem kierunków użytkowania obszaru gminy Braniewo i w 2016 r. wynosiły 73% ogólnej jej powierzchni. Powierzchnia użytków rolnych w stosunku do roku 2011 wzrosła o 33 ha, gdzie grunty posiadające inne zagospodarowanie niż rolne zostały przeznaczone właśnie na cele rolne.

Wykres nr 8. Kierunki wykorzystania powierzchni użytków rolnych w gminie Braniewo w 2016 r

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

W strukturze użytkowania użytków rolnych dominują grunty orne – 70% powierzchni UR (wzrost w roku 2016 o 0,9% w stosunku do 2011 r.), trwałych użytków zielonych – pastwisk i łąk – 27% powierzchni UR (spadek o 1,7% w stosunku do roku 2011) oraz siedlisk rolniczych (wzrost o 1,3% w stosunku do roku 2011). Liczne grunty orne wykorzystywane są głównie pod uprawy zbóż.

Tabela 14. Powierzchnie gruntów rolnych i ich rodzaj w gminie Braniewo

Wyszczególnienie	2011 r.	2016 r.	Dynamika zmian (%)
Powierzchnia użytków rolnych ogółem	17 667	17 700	+0,2
Grunty orne	12 280	12 390	+0,9
Sady	75	74	-1,4
Łąki trwałe	2 087	2 080	-0,3
Pastwiska trwałe	2 645	2 571	+2,9
Grunty rolne zabudowane	367	372	+1,3
Grunty pod rowami i stawami	213	213	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

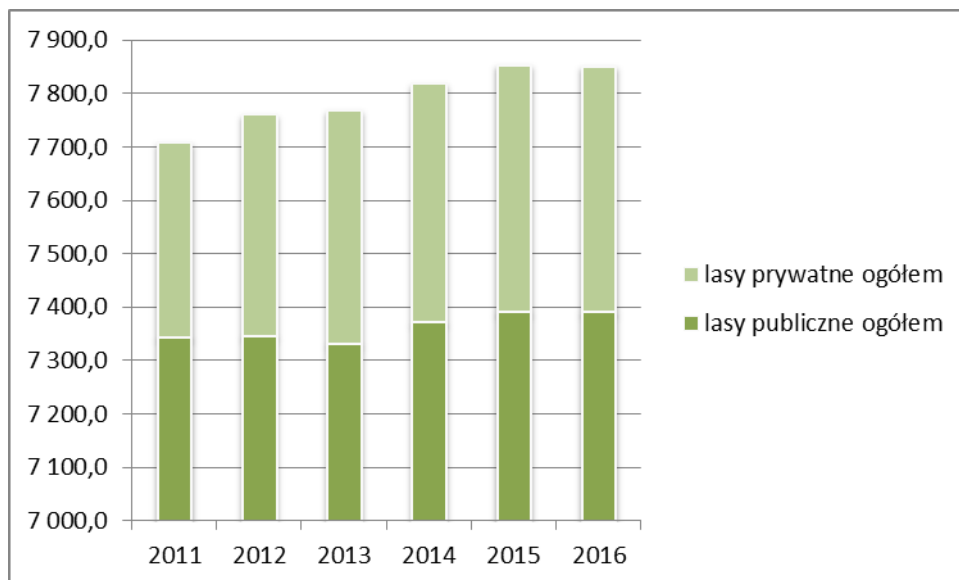
5.10. Leśna przestrzeń produkcyjna

W ramach leśnej przestrzeni produkcyjnej zalicza się tereny lasów oraz inne grunty leśne. Powierzchnia gruntów leśnych ogółem w gminie Braniewo na koniec roku 2016 wynosiła 7993,38 ha (tj. o 1,8% więcej niż w 2011 r.), w tym powierzchnia lasów ogółem stanowiła 98%. Grunty leśne publiczne ogółem w 2011 roku stanowiły powierzchnię 7486,0 ha, a w 2016 r. wynosiły 0,6% więcej. Grunty leśne prywatne w 2011 roku stanowiły powierzchnię 364 ha, a w

2016 r. wynosiły już 21% więcej. Natomiast lesistość w 2011 r. wynosiła 25,2 % a w 2016 r. 25,6%.

W całej gminie Braniewo lasy ogółem w 2016r. zajmują powierzchnię 7850,66 ha (tj. o 1,8% więcej niż w 2011 r.), gdzie 94% tej powierzchni stanowią lasy publiczne należące do Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych, a tylko 6% stanowią lasy prywatne. Lasy gminne zajmują powierzchnię 1,6 ha i ich powierzchnia nie ulega zmianom.

Wykres nr 7. Powierzchnia lasów prywatnych i publicznych [ha] w gminie Braniewo w latach 2011 – 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

W strukturze użytkowania użytków rolnych dominują grunty orne – 70% powierzchni UR (wzrost o 0,9% w stosunku do 2011 r.), trwałych użytków zielonych – pastwisk i łąk – 27% powierzchni UR (spadek o 1,7% w stosunku do roku 2011) oraz siedlisk rolniczych (wzrost o 1,3% w stosunku do roku 2011). Liczne grunty orne wykorzystywane są głównie pod uprawy zbóż.

Tabela 14. Powierzchnie gruntów rolnych i ich rodzaj w gminie Braniewo

6. WNIOSKI ZAWARTE W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM

Gmina nie otrzymała wniosków zawartych w audycie krajobrazowym ani granic krajobrazów priorytetowych z uwagi na brak opracowania.

7. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNO-KULTUROWE

7.1. Historia Gminy

7.1.1. Okres przedhistoryczny

Najwcześniejsze ślady działalności człowieka na omawianym terenie pochodzą z przełomu późnego neolitu i wczesnej epoki brązu (ok. 1700 - 1100 p.n.e.) i związane są ze

stałym osadnictwem ludności tzw. kultury rzucewskiej. Ślady działalności ludności tej kultury znalezione zostały m.in. w Bemowiznie, Gronowie, Grądkowie, Klejnowie i Rusinach. Stałe osady, związane z dużym ugrupowaniem tej kultury w rejonie, znane są w Gronowie i aż trzy w rejonie wsi Grabiny.

Z omawianego okresu znana jest również osada związana prawdopodobnie z ludnością tzw. kultury amfor kulistych we wsi Podgórze.

W epoce brązu, tj. do ok. 650 r. p.n.e., ślady osadnictwa na tym obszarze są bardzo nieliczne. Wiązać je należy z penetracją ludności tzw. kultury łużyckiej, której osadnictwo w rejonie ujścia Wisły i płd. partii Wysoczyzny Elbląskiej (tzw. grupa mazursko - warmińska) związane jest z napływem osadników z terenów Środkowej Polski.

Nowa fala osadnictwa wiąże się z ekspansją we wczesnej epoce żelaza ludności dwóch lokalnych grup wywodzących się kulturowo z kultury łużyckiej, tj. kultury kurchanów zachodnio-bałtyjskich i pomorskiej. Sytuacja osadnicza w tym okresie to wynik wzajemnego oddziaływania obu tych kultur. Stanowiska, które można wiązać z ludnością zachodnio-bałtyjską grupują się w rejonie ujścia Pasłęki. Występują wśród nich zarówno osady otwarte - Młoteczno, Józefowo, Stępień, Zawierz, jak i osiedla obronne, usytuowane na wysokich piaszczystych pagórkach (dawniej wyspach) w dolinie Pasłęki - Rusiny, Zgoda, Różaniec, Podgórze, Klejnowo i Klejnowko. Charakterystycznym elementem omawianej kultury są cmentarzyska kurchanowe, które znane są (niestety z badań przedwojennych, obecnie nie zlokalizowane w terenie) w Młotecznie, Rudłowie, Grabinie i Żelaznej Górze. Osady na tym terenie określane jako związane z ludnością kultury pomorskiej (Klejnowek, Podgórze oraz Różaniec) wydaje się, że należy wiązać z kulturą kurchanów zachodnio-bałtyjskich, trudno bowiem przypuszczać, że obok siebie, w odległości kilkudziesięciu metrów, funkcjonowały osady ludności różnej kulturowo.

Kolejne ślady osadnictwa datowane są na okres wpływów rzymskich i związane są z ludnością tzw. Kultury wielbarskiej, której większe zgrupowanie uformowało się w rejonie Elbląg - Pasłęk - Tolkmicko. Z ludnością tą należy łączyć osadę i cmentarzysko w Grabinie.

Zwarte osadnictwo obejmujące ponownie cały omawiany obszar pojawia się wraz z ponowną ekspansją ludności zachodnio-bałtyjskiej (Kultura pruska) w okresie od końca IV wieku n.e. Osadnictwo to trwa do momentu podboju tych ziem przez Krzyżaków. Z tego okresu pochodzi szereg osad: w Bemowiznie, Klejnowie, Klejnowku, Podgórzu, Świętochowie i Grabinie oraz cmentarzyska w Podgórzu i Młotecznie.

7.1.2. Okres historyczny

Historycznie zachodnia część obszaru gminy Braniewo wchodzi w skład Warmii, biorącej swą nazwę od terytorium plemiennego pruskich Warmów, źródłowo znanego od XII wieku. Wschodnia część gminy od linii Stara Pasłęka - Lipowina należała do Natangii, której centrami były późniejsze Balga (1237) i Królewiec (1256). Plemiona te, wraz z innymi pruskimi

plemionami - Pomezanami, Pogezanami, Sambijczykami, Nadrowianami, Sudowami, Bartami i Skalowianami u schyłku starożytności zasiedliły tereny pomiędzy ujściem Wisły na zachodzie, Morzem Bałtyckim na północy, ujściem Niemna na wschodzie i Pojezierzem Mazurskim na południu.

Ewolucyjny rozwój społeczności pruskiej w kierunku monarchii szczepowej, przerwany został podbojem ich ziem przez Zakon Krzyżacki, który w 1233 roku rozpoczął krucjatę pogańskich Prus. Przy pomocy rycerstwa i mieszczan zachodnio-europejskich, głównie niemieckich i przy poparciu cesarstwa i Rzymu, akcja chrystianizacyjna trwała do lat 80-tych XIII w. Drugim celem Zakonu było utworzenie na ziemiach Prusów własnego państwa. Silny opór Prusów, ich trzy powstania, nie powstrzymały naporu Zakonu, który jeszcze na długo przed zakończeniem działań militarnych, w 1243 roku, umożliwił legatowi papieskiemu, Wilhelmowi z Modeny, podzielenie całego terytorium Prus na cztery diecezje. Obszar Warmii znalazł się w największej z nich - warmińskiej. Zasadą było wydzielanie z każdej diecezji 1/3 ziem, które stanowić miały świecką własność biskupią. Pozostałą część diecezji obejmował Zakon. Część interesującego nas terenu znalazła się we władaniu kościelnym. Ziemie Natangii na północnym wschodzie, wchodzące w skład diecezji warmińskiej, znalazły się pod terytorialnym zwierzchnictwem Zakonu. Po powołaniu kapituły warmińskiej przez biskupa Anzelma w 1260 r. kanonikom przekazano 1/3 ziem diecezjalnych, położonych w okolicy Fromborka, Pieniężna i Olsztyna. Pozostałym obszarem, w tym rejonem Braniewa i Ornety, zarządzał biskup. Dokładne wytyczenie granic pomiędzy ziemiami zakonnymi i diecezjalnymi nastąpiło dopiero w 1288 roku, zaś ostateczny podział włości biskupich i kapitulnych miał miejsce w latach 1317 i 1346.

Wraz z podbojem następowała kolonizacja ziem. Prowadzili ją niezależnie, ale podobnie jej posiadacze - Zakon, biskup i kapituła - w oparciu o osadnictwo staropruskie, wsie i osady jednodworcze, zamieszkałe przez ludność pruską. Część ziem biskup i kanonicy zachowywali na własne potrzeby jako dobra alodialne. Większość zastanych struktur gospodarczych i własnościowych reorganizowano nadając im prawo chełmińskie. Zakładano też nowe wsie na tym prawie. Pewna część ziem w dzielnicy biskupiej przekazywana była w dużych, około stu-łanowych nadaniach w ręce krewnych biskupa H. Fleminga i innych rodów lubeckich. Zakładano na nich wsie czynszowe, a tylko małą część zachowywano jako dobra rodowe, z czasem coraz bardziej malejące.

7.1.3. Obszar należący do Dominium Warmińskiego

Na obszarze obecnej gminy powstało miasto Braniewo, lokowane na prawie lubeckim w 1284 roku (pierwsza wzmianka z 1249 r.). W całym dominium warmińskim nie powstała żadna większa własność rycerska. Podstawową rolę odgrywały wsie czynszowe o 40 - 60 łanach z kmieciami na dużych 2-4 łanowych gospodarstwach i zasadzłą - sołtysem osadzonym na 4-6

łanach. Nierzadkie były też nadania 2-4 łanowych majątności na prawie pruskim tak zwanym wolnym Prusom. Jeszcze około 1400 roku blisko połowę ludności północnej Warmii stanowili Prusowie, którzy przede wszystkim zamieszkiwali wsie czynszowe, ale byli też posiadaczami mniejszych i średnich dóbr rycerskich.

Biskup i kapituła warmińska, jedyna nie wcielona w 1264 roku do zakonu krzyżackiego, choć nie mający formalnych uprawnień, sprawowali nad zarządzanymi włościami prawie suwerenną władzę gospodarczą, sądowniczą i wewnętrzną polityczną. Zarówno w części biskupiej, jak i kapitulnej jednostkami administracyjnymi były komornictwa. Zarządy ich mieściły się w Braniewie i Ornecie (władztwo biskupie) oraz w Pieniężnie i we Fromborku (władztwo kapitulne). Kanonik, zwany administratorem, w imieniu kapituły sprawujący władzę świecką nad dobrami, początkowo urzędował w Pieniężnie, a od końca XIV wieku do czasu zniesienia tej funkcji w 1530 roku - w Olsztynie.

Pierwszą rezydencją biskupów było Braniewo (1243-1340), potem Orneta (1341-1349), następnie, od 1350 roku do końca sprawowania świeckiej władzy, Lidzbark Warmiński, później Oliwa i na koniec, od 1836 do 1945 roku - Frombork. Siedzibą kapituły na krótko było Braniewo, od 1284 do roku 1945 Frombork. Władzę zwierzchnią nad diecezją warmińską w latach 1246 - 1566 sprawowało arcybiskupstwo w Rydze, następnie, do roku 1929 kuria rzymska, zaś w latach 1929 - 1945 archidiecezja wrocławska. Podstawowymi ogniwami organizacji kościelnej były dekanaty grupujące po kilka parafii. Kościół ewangelicki swą działalność na Warmii rozwinął dopiero po 1772 roku dla sprowadzonych pruskich cywilnych i wojskowych urzędników. Super intendenturę dla parafii ewangelickich powołano w Lidzbarku w 1823 roku, w roku 1893 wyłoniły się z niej super intendentury w Braniewie i Olsztynie.

XV i XVI wiek był okresem licznych wojen nękających Warmię, wielokrotnie niszczących jej wsie i miasta. Wielką wojnę Polski z Zakonem w latach 1409 - 1411 okupiła Warmia poważnymi świadczeniami pieniężnymi, które nałożył na nią Zakon po przegranej wojnie, zmuszony pokojem toruńskim do ogromnej daniny kontrybucyjnej na rzecz Polski, ale także w odwecie za poddanie Warmii królowi polskiemu przez biskupa warmińskiego Henryka IV Vogelsanga. Narastająca w I połowie XV w. w państwie zakonnym opozycja przeciw Krzyżakom znalazła silnego sprzymierzeńca w miastach warmińskich, a także wśród części rycerstwa (np. Bażyńscy z Bażyn). Po wypowiedzeniu przez stany pruskie wojny Zakonowi w Braniewie natychmiast podjęto działania zbrojne, między innymi opanowano i splądrowano zamek biskupa warmińskiego, zwolennika starego porządku. Dopiero w 1466 roku w obliczu wyraźnej przegranej Zakonu i na krótko przed traktatem toruńskim, biskup i kapituła zdeklarowali się po stronie swych poddanych. Na mocy traktatu z 1466 roku Warmia wraz z ziemiami chełmińską, malborską, Pomorzem Gdańskim weszła w skład Królestwa Polskiego. Z reszty ziem zakonnych powstały Prusy Zakonne, jako lenno polskie.

Warmia w obrębie Korony zachowała znaczną autonomię, głównie w zakresie władania

ziemią. Wpływ Korony na dominium warmińskie dotyczył tylko nominacji biskupów, złożenia przysięgi wierności królowi polskiemu przez członków kapituły i prawa poddanych dominium do apelacji wyroków sądowych przed królem. Pomimo tak lekkich warunków inkorporacji, kapituła nie dotrzymała ich i bez zgody Kazimierza Jagiellończyka wybrała nowego biskupa - Mikołaja Tungen. Ten, nie uznany przez króla, przy pomocy Krzyżaków zajął Warmię, co w 1477 roku rozpoczęło wojnę zwaną „kleszą”, zakończoną w roku 1479 ukorzeniem się biskupa i Warmii przed królem. Kolejna wojna polsko - krzyżacka wybuchła w 1519 roku, gdy wielki mistrz krzyżacki, margrabia brandenburski, Albrecht von Hohenzoller, podjął zbrojną próbę odtworzenia dawnej potęgi krzyżackiej i zdobycia utraconych ziem. Na terenie Warmii, która opowiedziała się po stronie króla, walki były szczególnie ciężkie. Wojnę zakończył w 1525 roku hołd złożony przez Albrechta w Krakowie. Państwo zakonne zostało sekularyzowane, zaś Albrecht stanął na czele Prus Książęcych.

Ta szczególnie wyniszczająca wojna spowodowała, że połowa ziemi uprawnej na Warmii została opuszczona. W komornictwie braniewskim przez kilkanaście lat aż 80 % gruntów nie miało gospodarzy i nie było uprawianych. W tej sytuacji konieczne stało się podjęcie drugiej akcji osadniczej na Warmii. W kapitulnej części Warmii prowadził ją Mikołaj Kopernik, ówczesny administrator dóbr kapitulnych, częściowo w oparciu o mazowieckich kmieci. Powolny przebieg akcji spowodowany brakiem ludzi do kolonizacji, sprawił, że jeszcze w 1586 roku w komornictwie braniewskim około 1/4 ziemi była ciągle opuszczona.

Wygaśnięcie w Prusach Książęcych linii Hohenzollernów sprawiło, że za zgodą Polski rządy nad Prusami Książęcymi w 1618 r. objął elektor brandenburski, który połączył je unią personalną z Brandenburgią.

Następne sto lat spokoju na Warmii przerwały wojny szwedzkie. Zdobyte w 1626 roku Braniewo Szwedzi spalili, splądrowali jego kościoły, seminarium duchowne i kolegium jezuickie, z których kosztowności, wyposażenie i dokumenty wywieźli do Szwecji. Spustoszyli też okoliczne wsie. W 1655 roku Szwedzi ponownie wkroczyli na tereny Rzeczypospolitej, gdzie na Warmii wyparli okupujące ją wówczas wojska elektora brandenburskiego, który szybko przekazał Warmię jako lenno królowi szwedzkiemu: zmienne losy wojny przeciągały elektora to na polską, to szwedzką stronę. Przemarsze armii szwedzkiej, brandenburskiej i polskiej zrujnowały ekonomicznie Warmię, która ponadto musiała zapłacić ogromne sumy kontrybucyjne (Braniewo dało elektorowi prawie pół miliona guldenów). Dalsze zniszczenia przyniosła rozpoczęta w 1701 roku wojna, zwana północną, której głównymi uczestnikami były wojska polskie, saskie, szwedzkie i brandenburskie, a jedną z głównych scen - Warmia. Zakończona w 1721 roku wojna zrujnowała Polskę i Warmię, gdzie obok zniszczeń materialnych panowały głód i zaraza. W sąsiedztwie osłabionej Polski rosła potęga Prus Książęcych, których elektor Fryderyk 111, jako Fryderyk I, koronował się w 1701 roku na króla Prus. Podjęta przez koalicję europejską dla obalenia hegemonii Prus wojna zwana

siedmioletnią (1756-63), przy neutralnej postawie Polski, zakończyła się wzmocnieniem Prus. Na Warmii, nie chronionej przez słabą Rzeczpospolitą, stacjonowały i maszerowały przemiennie wojska pruskie i rosyjskie.

Względna autonomia Warmii zakończyła się pierwszym rozbiorem Polski w 1772 roku. Państwo pruskie odebrało biskupowi i kapitule zwierzchność terytorialną nad dominium, i pozbawiło duchownych ich prywatnych dóbr. W części przejętego obszaru utworzono powiat braniewski, podporządkowany departamentowi królewieskiemu. Ten układ administracyjny z małymi zmianami przetrwał do 1945 roku. W strukturze własnościowej wsi istotne zmiany przyniosło zniesienie poddaństwa (1804 – 1807 r.) oraz uwłaszczenie chłopów (1815 – 1817).

7.1.4. Obszar należący do Zakonu Krzyżackiego

Odmienne kształtowały się dzieje północno - wschodniej części obecnej gminy braniewskiej, etnicznie także należące do Warmii. Ziemia ta od początku znajdowała się pod zarządem Krzyżaków: należała do komturstwa (od roku 1260 - wójtostwa) natangijskiego, związanego po 1308 roku z komturstwem bałgijskim. Jediną jednostką organizacyjną był tu urząd leśny w Żelaznej Górze. Powstałe nieco później komornictwo w Pielach znajdowało się już poza obszarem nas interesującym. W 1454 roku, podczas gdy biskupia Warmia poddana została władzy króla polskiego, Natangia pozostała w rękach krzyżackich, a po sekularyzacji Prus w 1525 roku znalazła się w obrębie Prus Książęcych. Przeprowadzony wówczas nowy podział administracyjny wprowadził powiaty (*Hauptamter*) i okręgi (*Kreise*), grupujące kilka powiatów. Omawiany, niewielki teren znalazł się w powiecie bałgijskim i okręgu natangijskim z siedzibą w Bartoszycach. W 1701 roku wszedł w skład Prus. W wyniku kolejnych reform administracyjnych od 1752 roku podlegał landraturze pokarmińskiej (Brandenburg), w 1818 roku wszedł w skład nowego powiatu Cynty (*Zinten*), a w roku 1819 znalazł się w powiecie świętomiejskim (*Heiligenbeil*), należącym do regencji królewieskiej. Niewielka część tego powiatu w 1946 roku znalazła się w granicach Polski i weszła w skład byłego powiatu braniewskiego.

Na obszarze tym, mocno zalesionym i słabo zaludnionym, akcję osiedleńczą Zakon zainicjował w 1308 roku lokacją Żelaznej Góry i rozwinął w 1320 roku zakładaniem własnych folwarków i kmiecych wsi czynszowych. Struktura własności radykalnie zmieniła się w wiekach XV i XVI, kiedy na skutek gospodarczego kryzysu państwa część ziemi przejęła w swe posiadanie szlachta. Stabilizacja stosunków własnościowych, jaka po tym nastąpiła trwała do początku wieku XIX, kiedy zaczęły tu funkcjonować procesy podobne do zachodzących we wsiach dominium biskupiego i kapitulnego.

Krzyżacka część obszaru gminy do czasów reformacji należąca do diecezji warmińskiej, w roku 1528 została włączona do luterańskiej diecezji sambijskiej, a po jej zniesieniu w roku 1587 podlegała konsystorzowi królewieskiemu. Druga kolonizacja i zachodzące wcześniej

procesy sprawiły, że w XVI wieku w parafiach w Gronowie i Starej Pasłęce kazania wygłaszane były również w języku polskim. W 1750 roku konsystorza królewieckiego podporządkowano nadkonsystorzowi berlińskiemu. Rok później konsystorze królewiecki i pomezkański połączono w konsystorz pruski z siedzibą w Królewcu. Podstawowe komórki organizacji kościelnej tworzyły parafie i superintendentury.

Wspólna od czasu pierwszego rozbioru historia całego regionu nie przyniosła w XIX wieku znaczących wydarzeń. Ziemia gminy braniewskiej szczęśliwie została oszczędzona w czasie działań pierwszej wojny światowej.

7.1.5. Stan obecny

Prawdziwy kataklizm przyniosła końcowa faza II wojny światowej. Szacuje się, że zniszczenia materialne wsi sięgały ponad 80%, podobnie jak zniszczenia miasta Braniewa. Po 1945 roku obszar o pierwotnie gęstej sieci osadniczej - opustoszał. Zachowały się nieliczne, zdegradowane jednostki osadnicze.

Zniszczeniu uległy też wszystkie kościoły - w Żelaznej Górze, Gronowie, Lipowinie, Pęciszewie i Starej Pasłęce, wyjąwszy neobarokową świątynię w Nowej Pasłęce. W 2 poł. lat 90-tych odbudowany został tylko kościół w Żelaznej Górze. W 1998 r. rozpoczęto prace przy odbudowie kościołów w Gronowie i Pęciszewie.

Zniszczone zostały właściwie wszystkie, liczne założenia dworsko-parkowe - w wyniku działań wojennych albo później przez świadomą dewastację lub powolny proces „naturalnego” niszczenia. Zniknęły bez śladu założenia rezydencjonalne w Bemowiznie, Gronówku, Kalinowcu, Klejnowku, Krasnolipiu, Krzewnie, Maciejewie, Mikołajewie, Młotecznie, Rogitach, Rusinach, Strubinach, Strzyżewie, Zakrzewcu, Zawierzu. W ruinie znajdują się dwory w Rudłowie i Świętochowie. Pałac w Lipowinie jest w trakcie odbudowy.

W znacznym stopniu zniszczona została oraz zdekapitalizowana historyczna zabudowa mieszkalna

i gospodarcza wsi oraz dawnych majątków. W świetle powyższych konstatacji obszar gminy Braniewo przedstawia się jako rejon o znacząco zdegradowanym krajobrazie kulturowym. Wiele z zaistniałych zjawisk jest nieodwracalnych. Zatem wskazane jest podjęcie takich działań, które pozwolą choć w części przywrócić omawianemu obszarowi walory kulturowe, głównie w oparciu o naturalne wartości krajobrazowe oraz zachowane, materialne wartości historyczne.

Jest to możliwe poprzez zastosowanie działań rekonstrukcyjnych i rewaloryzacyjnych. Należy zatem przywrócić krajobrazowi kulturowemu cechy zbliżone do dawniej tam istniejących cech morfogenetycznych poprzez:

- 1) Rekonstrukcję układu osadniczego.
- 2) Ochronę substancji zabytkowej struktur osadniczych.

- 3) Projektowanie nowej architektury w nawiązaniu do lokalnej wiejskiej tradycji budowlanej i w oparciu o rekonstruowane układy osadnicze, jak również o nowe koncepcje przestrzenne, umotywowane lokalną tradycją przestrzenną.

7.2. Miejscowości podlegające ochronie konserwatorskiej (historia, opis, wnioski konserwatorskie, ustalenia konserwatorskie).

7.2.1. Gronowo

Historia wsi

Wieś krzyżacka, czynszowa, lokowana na prawie chełmińskim przed 1325 r., z tego roku pierwsza wzmianka. W 1331 roku otrzymał ją Henryk von Porau z nadania komtura bałgijskiego Reussa von Plauen. W latach 1458 -1466 jako zastaw przejęta przez radę miasta Braniewo. Później w rękach rycerzy von Brandta i Henefeldta. Od połowy XVI w. własność książąt pruskich. W 1620 wieś przejęli właściciele sąsiedniego majątku Larben. W 1629 bardzo zniszczona przez Szwedów. W 1889 roku we wsi znajdowały się 42 domy. W dużym stopniu zniszczona w 1945 roku.

WIEŚ. Układ wsi obecnie wielodrożny. Na osi wschód — zachód czytelny jest owalnicowy układ pierwotnej wsi. W centrum wsi, na sztucznie usypanym wyniesieniu stał kościół. Tradycyjna zabudowa parterowa, nakryta dwuspadowym dachem, z mieszkalną kondygnacją. RUINA KOŚCIOŁA EWANGELICKIEGO, p.w. śś Filipa i Jakuba Apostołów. Wzmiankowany jako parafialny w 1331 r., po 1526 r. - ewangelicki. Budowla średniowieczna, wieża zniszczona przez pożar w 1675 r. W roku 1685 informacja o złym stanie kościoła i jego opuszczeniu. W latach 1696 - 1728 kościół zbudowano na nowo z wykorzystaniem murów w zachodniej części, hełm wieży z 1856 r. W 1945 r. spłonął. Teren kościoła obsadzony jest szpalerami drzew. W czerwcu 1998 r. rozpoczęto odbudowę kościoła, w lipcu erygowano parafię.

Wnioski konserwatorskie

1. Czytelnie zachowany jest układ przestrzenny wsi owalnicowej.
2. Dobrze zachowany jest układ zabudowy wsi owalnicowej.
3. Zabudowa wsi na osi południe - północ jest chaotyczna, z dużą ilością współczesnych realizacji, pozbawionych cech lokalnej tradycji.

Ustalenia konserwatorskie:

1. Układ przestrzenny wsi wzdłuż drogi wschód zachód wraz z zabudową i terenem kościoła obejmuje się strefą „A” ochrony konserwatorskiej.
2. Nową zabudowę wprowadzać przede wszystkim na stare, opuszczone siedliska.
3. Gabaryty i forma architektoniczna nowej zabudowy winna nawiązywać do lokalnej, wiejskiej tradycji budowlanej.

7.2.2. Gronówko

Historia wsi

Wieś początkowo krzyżacka, podlegająca komturstwu bałgijskiemu, czynszowa, lokowa na ok. 1350 r. na terenach karczowiska w żelaznogórskim urzędzie leśnym. Po połowie XVI w. folwarczana, prywatna. Znani są kolejni jej właściciele: 1704 - Achatius von Brandt, polski podpułkownik; 1782 - baron von der Goltz; 1786 - von Hutterheim; 1795 - Taubenkeim; 1837 - Runge; 1899-1945 - von Hahnenfeld. W 1889 notowano w niej 14 zagrod.

WIEŚ - wielodrożna, z centralnie usytuowanym założeniem pałacowym i folwarcznym. ZESPÓŁ PAŁACOWO - PARKOWY. Zajmuje centralną część wsi, rozciągając się wzdłuż drogi niemal na całej jej długości. Droga ta ogranicza park od pdn- zach. Po jej przeciwnej stronie znajdują się budynki mieszkalne - parterowe, wieloosiowe, nakryte dachami dwuspadowymi, dalej pola uprawne. Na północy - teren dawnego folwarku: prowadząca do niego droga przecina park na dwie części. Na wschodzie - zabudowa inwentarska. Zespół powstał zapewne w XVI w., postać sprzed zniszczeń w 1945 r. uzyskał w 2 poł. XVIII w. Od 1945 r. ulegał systematycznej degradacji w rękach PGR-u. Do roku 1997 przy drodze obok stawu stała zabytkowa, kamienna kuźnia na rzucie trójkąta, dziś zrujnowana.

PAŁAC wraz z podjazdem przed frontem znajdował się w środkowej części zespołu. Późnobarokowy z 2 poł. XVIII w., dwukondygnacyjny na planie prostokąta, nakryty był dachem mansardowym. Przebudowany w latach 1837 i 1914. W 1945 roku pałac spłonął, następnie sukcesywnie był rozbierany; obecnie w całości rozebrany. Zachowany jest park krajobrazowy z przekształconą kompozycją zieleni i układem stawów z początku XIX w., założony wzdłuż drogi na osi wschód - zachód.

PARK KRAJOBRAZOWY - z czasu budowy pałacu. Po zburzeniu pałacu, likwidacji dziedzica i postawieniu ogrodzeń układ kompozycyjny jest mało czytelny. Stan ten potęgują wycinki starodrzewia i liczne samosieje. Zachowane są granice parku, układ wodny i w znacznym stopniu drzewostan. Źródłem choroby i obumierania licznych drzew jest bliskie sąsiedztwo zabudowy folwarcznej, gdzie nieprawidłowo odprowadza się gnojowicę i, być może, nieprawidłowo składowane środki chemiczne. Obecnie wyróżnia się z otaczających go pól uprawnych jako zwarta grupa wysokiej zieleni i stanowi wyraźną dominantę w krajobrazie.

CMENTARZ EWANGELICKI z pocz. XIX w., usytuowany w pobliżu szosy Gronówko - Krzewno, w lesie na wzgórzu, po zachodniej stronie rzeki Banówki. Nieczynny, zachowało się 7 nagrobków z pocz. XX w. Stan zachowania zły - układ przestrzenny zniekształcony, nagrobki i mogiły zdewastowane. Zachowana zieleń wchłonięta przez las - bez śladu kompozycji.

Wnioski konserwatorskie

- 1) W wyniku powojennych przekształceń częściowej degradacji uległo całe założenie pałacowe.
- 2) Powstanie nowych budynków inwentarskich izoluje park od byłego folwarku.
- 3) Podkreślić należy wielką rolę, jaką park pełni w otaczającym go krajobrazie.

Ustalenia konserwatorskie:

- 1) Park w historycznych granicach, wyłączając teren dawnego folwarku obejmuje się strefą „A” ochrony konserwatorskiej.
- 2) Cmentarz ewangelicki obejmuje się strefą „B” ochrony konserwatorskiej.
- 3) Pola leżące na północ od parku po leżący w dali las, grunty leżące na wschód od parku, ograniczone drogami do Lipowiny i Krzewna - obejmuje się strefą „K” ochrony konserwatorskiej.

Na obszarze tym należy utrzymać obecny charakter użytkowania terenu.

- 1) Nową zabudowę wprowadzać przede wszystkim na stare, opuszczone siedliska.
- 2) Gabaryty i forma architektoniczna nowej zabudowy winna nawiązywać do lokalnej, wiejskiej tradycji budowlanej.
- 3) Na miejscu dawnego pałacu wskazana jest budowa nowego obiektu o cechach reprezentacyjnych.

7.2.3. Klejnowko

Historia wsi

Brak danych do historii założenia oraz źródeł ikonograficznych przedstawiających architekturę dworu. Ocena wieku drzew w parku pozwala określić czas powstania zespołu na początek XX w.

ZAŁOŻENIE FOLWARCZNE usytuowane na naturalnym wzgórzu około 5 km na północ od Braniewa. W pobliżu drogi zlokalizowane są budynki gospodarcze ustawione w czworobok. Po wschodniej stronie znajduje się niewielki park, gdzie centralnie usytuowany znajdował się dom mieszkalny (dwór). Od 1945 r. użytkowano i remontowano tylko budynki gospodarcze. Opuszczony dwór uległ całkowitej rozbiórce, dziś widoczne są jedynie ślady piwnic. Po wojnie na terenie folwarku pozyskiwano piasek i żwir - na południowym skraju wzgórza oraz w samym środku parku, u stóp dworu, co zniszczyło wiele drzew oraz zniekształciło kompozycję układu parku.

Wnioski konserwatorskie

Zespół zabudowy folwarcznej oraz układ parku nie przedstawiają wartości zabytkowych. Niezaprzeczalna jest natomiast wartość krajobrazowa zespołu zieleni oraz całego folwarku usytuowanych na widocznym z dala wzgórzu wyniesionym ponad krajobraz równiny przy zalewowej.

Ustalenia konserwatorskie: *Cały zespół obejmuje się strefą „K” ochrony konserwatorskiej.*

7.2.4. Krzewno

Historia wsi

Wieś czynszowa w komturstwie bałgijskim, lokowana w XIV w.

WIEŚ. Obecny układ wsi wielodrożnej jest zapewne wtórny do dawnego układu wsi owalnicowej. Wieś wyróżnia się bogatym zadrzewieniem przydrożnym i na działkach

zagrodowych.

ZESPÓŁ PODWORSKI - położony w środku wsi przy skrzyżowaniu drogi przelotowej i polnej. Pierwotnie w jego skład wchodził pałac i park. Do dzisiaj zachowany jest tylko park. PAŁAC. Późnobarokowo-klasycystyczny, murowany w cegle, piętrowy, z bogatym detalem architektonicznym na elewacjach, nakryty dachem mansardowym krytym łupkiem, pochodził z 4 ćw. XVIII w. Opuszczony w roku 1945, w 1966 roku był w stanie częściowej ruiny. Rozebrany na przełomie lat 60 i 70 - tych.

PARK KRAJOBRAZOWY z okresu budowy pałacu. Obrys terenu parku podkreślony obdaszeniami granicznymi. Rozebrany pałac znajdował się w jego północnej części. W części wschodniej istnieją jeszcze ślady po dwóch rozebranych budynkach, prawdopodobnie gospodarczych, wyizolowanych szpalerem wiązków.

Obecnie w obszernym wnętrzu parku znajduje się po środku sad, a na trawiastej jego części boisko sportowe. Zachowały się też grupy drzew jednego gatunku oraz wyeksponowane są, pojedyncze okazy ciekawszych okazów - np. buk czerwony, czy potężna sosna zwyczajna. Brak okazów pomnikowych.

Wnioski konserwatorskie

- 1) Układ wsi przekształcony ewolucyjnie, częściowo zachowana historyczna zabudowa.
- 2) Park - zieleń znajduje się w dobrym stanie zdrowotnym, zachowany jest dawny układ ukształtowania, granic, wodny, komunikacyjny i prawdopodobnie kompozycyjny. W otoczeniu i krajobrazie wsi park nie jest elementem wyróżniającym się - nie stanowi dominanty krajobrazowej. Wartościową wewnętrzną kompozycję osłabia brak zabudowy.

Ustalenia konserwatorskie:

- 1) Wieś w obrębie historycznego układu przestrzennego obejmuje się - strefą „B” ochrony konserwatorskiej.
- 2) Założenie pałacowe obejmuje się strefą „A” ochrony konserwatorskiej. Wskazana jest budowa siedziby na fundamentach dawnej rezydencji.

Wnioski konserwatorskie

- 1) Nową zabudowę wprowadzać przede wszystkim na stare, opuszczone siedliska.
- 2) Gabaryty i forma architektoniczna nowej zabudowy winna nawiązywać do lokalnej, wiejskiej tradycji budowlanej.

7.2.5. Lipowina

Historia wsi

Wieś początkowo czynszowa, wymieniona w dokumencie z 1339 r. Założona przez komtura bałgijskiego zasiedlona ok. 1350 r. przez sprowadzonych przez niego osadników przybyłych z Wyżyny Elbląskiej. W XVI w. wieś folwarczna, prywatna. Od 1567 do 1704 r. własność rodziny von Kalnein, do 1739 r. von Bredow, od 1768 r. naturalnego syna Augusta II Mocnego - Albrechta Zygmunta Zeigut-Stanisławskiego, do 1773 r. jego żony Albertyny Holstein-Beck,

później jej dalszej rodziny. Od 1820 r. należała do von Wołki, po roku 1835 do rodzin von Resdorff.

WIEŚ - układ nieregularny, wielodrożny, liczna zabudowa historyczna. W północnej części na wzgórzu stał kościół, po stronie południowej znajduje się założenie pałacowe i folwark. RUINA KOŚCIOŁA. Pierwszy kościół wzmiankowany w 1339 r. Drugi zbudowany prawdopodobnie w końcu XV w. Do połowy XVI w. patronat krzyżacki, potem prywatny. Od 1567 r. - ewangelicki. Zniszczony w 1945 r., mury kościoła nie zostały zachowane. We wczesnych latach 80-tych w pobliżu kościoła poprowadzono drogę niszcząc jego narożnik.

ZESPÓŁ PAŁACOWY. Położony w oddaleniu od wiejskiej drogi idącej z Braniewa do Pieniężna, na skarpie wzgórza schodzącego w dolinę zagospodarowaną jako park. W jego skład wchodziły pałac, park ze stawami i budynkami, ogrodnika, pawilonem chińskim, ermitażem i grota oraz oficyna i zabudowania folwarczne.

PAŁAC. Przed pałacem duży podjazd, za nim, po wschodniej i północnej stronie, rozłożony jest rozległy park. Późnobarokowy pałac, z pewnością na miejscu starszego dworu zbudowany po 1740 r. przez nieznanego architekta, prawdopodobnie saskiego, pracującego w środowisku warszawskim. Przechodził liczne restauracje w latach 1848, 1894-85, 1920, 1950, 1971-73. Na Warmii jeden z nielicznych, który cało wyszedł z wojny. Murowany, parterowy, z mansardowym dachem i mieszkalnym poddaszem. Wnętrza dwutraktowe, amfiladowe. Spłonął 8 marca 1978 r. Obecnie w stanie ruiny - zachowane w złym stanie mury obwodowe wraz z tympanonem ryzalitu frontowego.

OFICYNA. Zbudowana w 4 ćw. XVIII w. wzdłuż podjazdu pałacowego. Murowana na rzucie wydłużonego prostokąta, parterowa, nakryta dachem łamanym z facjatkami. Elewacje wzdłużne 9-osiowe, piwnice sklepione kolebkami. Wnętrza przebudowane w XX w. PARK. Położony na południowy - zachód od drogi. Założony ok. 1790 r. z inicjatywy F. K. L. von Holstein-Beck'a na miejscu starszego, francuskiego, powstałego po roku 1740. W 2 połowie wieku XIX urządzono nowy, większy park krajobrazowy, wykorzystujący naturalne walory terenu przez włączenie dużej połaci naturalnego lasu. Rozłożony jest na północ i wschód od pałacu w miejscu łagodnie opadającej, szerokiej doliny, przez którą środkiem płynie skanalizowana struga. Kanał ten łączy trzy stawy przedzielone groblami, na których stały ogrodowe budowle parkowe: drewniana altana, pawilon chiński i kamienny grobowiec poety Henhla von Donnensmark zmarłego w 1793 r. Na początku wieku XX park częściowo przekształcono, po 1945 r. zaniedbano go, po 1960 r. rozebrano wszystkie budowle parkowe. Przed północną elewacją pałacu zachowany jest fragment alei z czasu parku francuskiego. Dalej rozciąga się park krajobrazowy, na jednym ze stawów sztuczna wyspa ze śladami drewnianej altany.

ZESPÓŁ FOLWARCZNY. Stanowi integralną, historyczną, zachodnią część zespołu pałacowego. Położony jest po zachodniej stronie podjazdu pałacowego. Pierwotnie duży

zespół gospodarczy; dziś zachowały się trzy obiekty - obora, stajnia i kuźnia pochodzące z 1845 r. i II poł. XIX w. Od pałacu oddzielają go nasadzenia graniczne. Po północnej stronie, wcinając się w park krajobrazowy, znajduje się cmentarz. Historyczny układ przestrzenny zakłócają nowy budynek administracyjny i kotłownia.

Wnioski konserwatorskie

- 1) Nieźle zachowany układ przestrzenny wsi i jej zabudowy.
- 2) Dobrze zachowane elementy kompozycyjne założenia pałacowo - parkowego.

Ustalenia konserwatorskie:

- 1) Teren założenia pałacowo - parkowego obejmuje się strefą „A” ochrony konserwatorskiej.
- 2) Obszar wsi obejmuje się strefą „B” ochrony konserwatorskiej.
- 3) Nową zabudowę we wsi wprowadzać przede wszystkim na stare, opuszczone siedliska.
- 4) Gabaryty, forma architektoniczna zabudowy winna nawiązywać do lokalnej, wiejskiej tradycji budowlanej.

7.2.6. Maciejewo

Historia wsi

Osada na granicy ziem krzyżackich i biskupich. Czas założenia nie jest znany. Początkowo zapewne dobro rycerskie. W 1856 r. własność spadkobierców Mossnera, ostatnim właścicielem była rodzina Jungelauffen, która kupiła posiadłość w 1919 r. W roku 1945 w dużym stopniu zrujnowany majątek przejęły PGR.

WIEŚ położona jest przy drodze z Braniewa do Pieniężna. Do drogi tej przylega założenie dworskie składające się z trzech części: ogrodu z dworem, sadu i folwarku. Wzdłuż drogi po wojnie wzniesiono domy mieszkalne PGR-u, przeciwnej stronie drogi - zabudowania gospodarcze.

DWÓR. Czas powstania jest nie znany, na pewno istniał przed 1800 r. Murowany w cegle, parterowy z mieszkalnym poddaszem, nakryty dachem dwuspadowym. W 1914 r. rozbudowany od strony wschodniej. Po wojnie znajdowały się w nim biura PGR-u i mieszkanie. Rozebrany został w nieokreślonym czasie, do dzisiaj zachowało się jedynie wschodnie skrzydło z 1914 r., obecnie przebudowywane.

OGRÓD w obecnym kształcie pochodzi z końca XIX w., znajdujący się w nim starodrzew ma starsze pochodzenie. W północnej części pod pomnikowym dębem znajduje się kamień poświęcony synom właściciela, Gunterowi i Jurgenowi, którzy zginęli podczas I wojny światowej. W kilku miejscach teren ogrodu wykorzystywany jest jako miejsce zabaw dla dzieci i zaplecze gospodarcze dla mieszkańców pobliskich zabudowań. Przy drodze wiodącej na folwark postawiono magazyn materiałów pędnych (później sklep, obecnie dom mieszkalny). Przy zachodniej granicy ogrodu, przy drodze do Braniewa rozmieszczone zostały PGR-owskie budynki mieszkalne.

SAD graniczy z drogą do Braniewa, otaczają go topole i jesiony - wewnątrz zachowało się

niewiele drzew.

FOLWARK stracił swój dawny kształt. W części północnej powstał magazyn zbożowy, w południowej - nowa obora.

Wnioski konserwatorskie

Duży stopień dewastacji założenia - brak starej zabudowy, z wyjątkiem aktualnie przebudowywanego skrzydła wschodniego, zdewastowany ogród (z cennym starodrzewem), przekształcenia folwarku.

Ustalenia konserwatorskie:

- 1) Całe założenie (ogród, sad, folwark) obejmuje się strefą „B” ochrony konserwatorskiej.
- 2) Ogród uznać i chronić jako park wiejski.

7.2.7. Młoteczno

Historia wsi

Wieś położona w dobrach biskupich, czas lokacji nieznany. Nieznane są też późniejsze dzieje wsi, ani lata założenia majątku i budowy dworu - dziś nie istniejącego. Analiza wieku drzewostanu pozwala określić czas powstania założenia dworskiego na około połowę XIX w.

PARK - od zachodu przylega do drogi Braniewo - Królewiec. Granicę jego wyznaczają historyczne szpalery drzew. Składa się z dwóch części: zachodniej, w formie parku leśnego od strony drogi i wschodniej, komponowanej, w której znajdował się dwór (pałacyk). Orientowany był na południe, sprzed jego frontu opadały kaskadowo w dół do stawu cztery tarasy, czytelne w terenie do dziś. Brak w parku zabudowy, w części leśnej zachował się oktogonalny fundament, zapewne altany parkowej.

Teren parku jest bardzo zdewastowany (czytelne są ślady po okopach, transejach, stanowiskach dział). Czytelne są też granice parku, ogólne zasady układu w podziale na część leśną i komponowaną, układ wodny i układ zieleni (głównie obsadzenia graniczne, altana).

Wnioski konserwatorskie

Park w otaczającym krajobrazie ze względu na kompozycję i stan zachowania czyni wrażenie lasu, zgodnie z pierwotnymi założeniami kompozycyjnymi.

Ustalenia konserwatorskie:

- 1) Cały park w granicach historycznych wytyczonych szpalerami drzew obejmuje się strefą „B” ochrony konserwatorskiej.
- 2) Możliwa jest budowa nowego obiektu na terenie parku, w miejscu zniszczonego domu mieszkalnego - w skali i ogólnych formach charakterystycznych dla skromnego budown. rezydencjonalnego w drugiej połowie XIX w.

7.2.8. Nowa Pasłęka

Historia wsi

Wieś rybacka, położona w komornictwie braniewskim, prawdopodobnie własność biskupów warmińskich. W końcu XV w. przeszła na własność miasta Braniewa; od 1772 w skład

Królestwa Prus. Leży na lewym brzegu Pasłęki, u jej ujścia do Zalewu Wiślanego. Po przeciwnej stronie rzeki znajduje się - Stara Pasłęka osada powstała wcześniej na ziemiach Zakonu. W miejscu tym za zgodą biskupa warmińskiego w końcu XIII w. Polak Krzyżamus wybudował karczmę dla szyprow. Po 1325 r. była ona własnością Echardusa, od IV ćw. w. XIV w dzierżawie u braniewskich mieszczan. Przy karczmie w XV w. rozwinęła się wieś, w 1587 r. zamieszkała przez 36 rodzin rybaków i ogrodników, w 1656 r. przez 30 rybaków.

WIEŚ nieregularna, wielodrożna, główna jej ulica założona jest wzdłuż rzeki. Zabudowa w układzie nieregularnym, w większości historyczna, drewniana i murowana. KOŚCIÓŁ FILIALNY p.w. Matki Boskiej Miłosierdzia (parafia św. Krzyża w Braniewie). Zbudowany w latach 1924-26 dzięki staraniom Eugeniusza Brachvogla, kanonika warmińskiego i historyka. Pseudobarokowy, murowany, otynkowany, na planie prostokąta, dach dwuspadowy, przed głównym wejściem kruchta z wolutowym szczytem. KAPLICZKI PRZYDROŻNE przy drodze do osady Ujście, przy zagrodach nr 10, 14, 25, 32. Murowane, bezstylowe, z początku XX w. KRZYŻE PRZYDROŻNE w obrębie zagród nr 5 i 10. Ustawione na ceglanych cokołach. Żeliwne, z motywami neogotyckimi i ażurowymi zakończeniami ramion.

Wnioski konserwatorskie

- 1) Dobrze zachowany układ przestrzenny oraz dość liczna jeszcze zabudowa historyczna.
- 2) Nowa zabudowa wznoszona jest w skali dawnego budownictwa, lecz nie nawiązuje do lokalnej tradycji.

Ustalenia konserwatorskie:

- 1) Obszar całej wsi, łącznie z terenami nadbrzeża, obejmuje się strefą „B” ochrony konserwatorskiej.
- 2) Nową zabudowę wprowadzać przede wszystkim na stare, opuszczone siedliska.
- 3) Gabaryty, forma architektoniczna nowej zabudowy winna nawiązywać do lokalnej, wiejskiej tradycji budowlanej.

7.2.9. Pęciszewo

Historia wsi

Wieś czynszowa, lokowana pomiędzy rokiem 1320 i 1340 przez Zakon na karczowiskach żelaznogórskich, należała do komturstwa bałgijskiego. Pierwsza wzmianka pochodzi z roku 1412. Od 1525 r. należała do książąt pruskich, od 1701 r. do pruskich królów.

WIEŚ ulicowa z centralną częścią w formie owalnicy. W jej środku znajduje się kościół, a w jego pobliżu folwarczek z końca XIX w.

RUINA KOŚCIOŁA p.w. Św. Bartłomieja. Fundacja krzyżacka, od 1525 r. patronat książąt i królów pruskich. W źródłach kościół po raz pierwszy pojawia się w 1480 r. Budowla powstawała w kilku etapach. Najstarsza część, nawa, pochodzi z czasów zakładania wsi (2 ćw. XIV w); prezbiterium z rozczłonkowanym szczytem z ok. 1400 r, kruchta z pocz. XVI w., zakrystia jest nowożytna. Drewnianą wieżę na gotyckiej podmurówce postawiono w roku 1538,

przebudowano w roku 1766. Wielokrotne restauracje w XIX i XX w. W 1945 r. zniszczony, do dziś w ruinie. Zachowały się w prawie pełnej wysokości mury obwodowe; część szczytu wschodniego i wschodnio-południowe partie zawaliły się, zniszczona jest wieża. Północną kruchtę od kilku lat użytkują greko-katolicy. Obecnie własność Diecezji Warmińskiej. W 1998 roku kościół odgruzowano przygotowując do odbudowy.

Wnioski konserwatorskie

- 1) Czytelnie zachowany jest układ przestrzenny wsi.
- 2) Dość licznie zachowana jest historyczna zabudowa wsi.

Ustalenia konserwatorskie:

- 1) Obszar wsi w historycznych granicach obejmuje się strefą „A” ochrony konserwatorskiej.
- 2) Nową zabudowę wprowadzać przede wszystkim na stare, opuszczone siedliska.
- 3) Gabaryty i forma architektoniczna nowej zabudowy winna nawiązywać do lokalnej, wiejskiej tradycji budowlanej.

7.2.10. Podleśne

Historia wsi

Dobro Podleśne powstało na terenie wykarczowanych lasów, po ich zniszczeniu w latach 60-tych XIX w. przez plagę szkodników (ok. 400 ha). W roku 1863 na miejscu dawnej leśniczówki należącej do rodziny von Siegfryd z miejscowości Carben koło Świętej Siekiry (ob. Mamonowo) zbudowano dwór, prezent urodzinowy dla syna właściciela. W ostatnich dwudziestu latach XIX w. do 1900 r. w sąsiedztwie dworu powstał zespół zabudowań gospodarczych oraz fornalskie mieszkania, a także piekarnia i cegielnia (zlikwidowana w 1938 r.). W 1960 r. dwór adaptowano na biura PGR i mieszkania jego pracowników. Obecnie własność Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa.

ZESPÓŁ DWORSKI. Układ założenia oparty jest o przebieg drogi z Lipowiny przez Podleśne do granicy z Rosją. Po stronie wschodniej drogi usytuowany jest dwór. Na południe i północ od niego zbudowano domy mieszkalne. Po zachodniej stronie drogi znajduje się zabudowa gospodarcza skupiona wokół czworobocznego dziedzińca, na północ od niej - dawny sad. W bliskim sąsiedztwie zespołu po stronie północnej w latach 70-tych wzniesiono kilka dwupiętrowych bloków mieszkalnych, wycięto część drzew parkowych i zasypano jeden ze stawów.

DWÓR. Powstał w latach 1881-83. Usytuowany jest w północno-wschodniej części parku, przy drodze. Budowla ceglana, tynkowana, na planie prostokąta, jednokondygnacyjna ze ścianką kolankową, nakryta dachem dwuspadowym. Wnętrza przebudowane w latach 60 i 70-tych.

PARK założony jest na planie trójkąta, od wschodu przylega do głównej wiejskiej drogi, na południu i północy styka się z nową zabudową mieszkaniową. Całe wnętrze założenia parkowego zdewastowane jest chaotyczną zabudową komórek gospodarczych. Zachowane są obsadzenia graniczne, głównie nad rowem przy wschodniej granicy oraz nad stawem

południowym.

Wnioski konserwatorskie

- 1) Założenie majątku Podleśne jest jednym z charakterystycznych elementów kulturowych miejscowego krajobrazu.
- 2) Ekspozycja zewnętrzna, pomimo dysonansu, jaki wprowadziła nowa zabudowa, jest korzystna, szczególnie, że zachowana jest budowla dworska.
- 3) Daleko posuniętej degradacji uległo wnętrze parku.
- 4) Wskazane jest przejęcie dworu i parku przez jednego właściciela.

Ustalenia konserwatorskie:

- 1) Teren założenia dworsko - parkowego obejmuje się strefą „A” ochrony konserwatorskiej.
- 2) Dla zabudowy folwarcznej po drugiej stronie drogi wyznacza się strefę „B” ochrony konserwatorskiej.

7.2.11. Rogity

Historia wsi

Wieś położona w dobrach biskupich, lokowana przez biskupa warmińskiego Henryka 4 września 1291 r. dla zasadzcy Otona von Russen. Z czasem przejęta przez kapitułę warmińską, stanowiła jej dobro do 1772 r. W latach 1726-27 z północnej części majątku, powyżej strugi Lipówki wydzielono 10 łanów i osadzono na nich 5 gospodarstw. Po południowej stronie strugi rozciągały się tereny folwarku. Po kasacie dóbr kościelnych przez rząd pruski północna, włościańska część wsi pozostała w rękach chłopów, natomiast folwark stał się dobrem królewskim. W roku 1820 całe Rogity, wraz z znajdującym się w niej młynem i leśniczówką, liczyły 27 domów. W czwartej części XIX w. północna część wsi określana była mianem Rogity, południowa natomiast jako Rogity Szlacheckie. Pierwsze dane mówiące o prywatnym właścicielu wsi pochodzą z roku 1889, kiedy wieś należy do rodziny Hopfnerów.

WIEŚ w układzie wielodrożnym z licznie zachowaną zabudową historyczną. Nieliczna nowa zabudowa utrzymana jest w skali i nie nawiązuje do lokalnej tradycji.

ZAŁOŻENIE DWORSKIE. Układ oparty na osi północ-południe. W jego skład wchodzi: rejon dawnego dworu (na południu), folwark (na zachód od dworu), zespół młyna (na północy), park (pomiędzy dworem i młynem).

DWÓR. Brak po nim śladu: był piętrowy z kondygnacją poddasza, dachem dwuspadowym i osiową wystawką. Usytuowany był w południowej części wsi, po północnej stronie drogi z Braniewa. Po wschodniej stronie znajduje się stawek, za nim na północ rozciąga się park. Z przekazów wynika, że na początku XX w. jego właściciel (dzierżawca) adaptował go na pensjonat z dużą restauracją. Określany był jako „dom dla myśliwych”. Po roku 1945 budynek dworu przejęło wojsko, później urządzono w nim wiejską świetlicę. W latach 1963- 64 zniszczony dwór rozebrano, a pozyskany materiał przekazano do pobliskiego Podleśnego na remont budynków. Obecnie w rejonie dworu znajdują się domy mieszkalne i zlewnia mleka z lat

60-tych, całkowicie zniekształcające dawny układ.

FOLWARK - dawniej na planie czworoboku, obecnie po rozbiórkach zachowany tylko jeden element założenia.

PARK - składa się z części północnej i południowej rozdzielonych strugą. Czytelne obsadzenia granic wschodniej i północnej. Północna część ma charakter krajobrazowy.

MŁYN - z ok. połowy XIX w., murowany, pozbawiony wyposażenia.

Wnioski konserwatorskie

- 1) Układ przestrzenny wsi wielodrożnej zachowany, nieliczne nowe realizacje utrzymują skalę zabudowy historycznej.
- 2) Zespół podworski znajduje się w posiadaniu Lasów Państwowych i gminy. Stopień jego zniszczenia i przekształceń jest duży. Dużą wartość zabytkową i krajobrazową posiada najmniej przekształcony park. Wskazane jest przekazanie zespołu w ręce jednego właściciela i rewaloryzacja w oparciu o budowę nowego obiektu w kształcie stylizowanym na architekturze skromnych założeń dworskich tego rejonu w k. XIX w., albo w oparciu o zespół młyna.

Ustalenia konserwatorskie:

- 1) ZESPÓŁ PODWORSKI Z MŁYNEM - w granicach: od zachodu - w obrębie drogi wiejskiej; od północy - drogi dojazdowej od młyna, linii jego obejścia, po półn-wsch narożnik parku; od wschodu - po linii obsadzeń granicznych grobli łącznie ze stawem; od południa - po obrzeżach stawu, skarpie i ogrodzeniu dawnych budynków gospodarczych - obejmuje się strefą „A” ochrony konserwatorskiej.
- 2) WIEŚ - w obrębie historycznego układu przestrzennego obejmuje się strefą „B” ochrony konserwatorskiej.
- 3) Nową zabudowę we wsi wprowadzać przede wszystkim na stare, opuszczone siedliska.
- 4) Gabaryty i forma architektoniczna nowej zabudowy winna nawiązywać do lokalnej, wiejskiej tradycji budowlanej.

7.2.12. Rudłowo

Historia wsi

Majątek, jako dobro rycerskie prawdopodobnie lokowany w średniowieczu na domenie biskupiej. Nazwisko kolejnego właściciela majątku pojawia się dopiero w 1889 r. jest nim rodzina von Goetzen'ów.

ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY. Duże założenie przestrzenne, z mocno powiązаныmi elementami kulturowymi i naturalnymi. Rdzeń jego stanowi obszar dworsko - parkowy i folwark na osi wschód - zachód. Oś przebiega prostopadle do linii doliny i koryta rzeki Pasłęki, w odległości ok. 120 m. Część rezydencjonalna zajmuje wschodnią część założenia, obejmuje neogotycki dwór z niedużym założeniem parkowym, schodzącym do doliny rzeki. Zespół gospodarczy (dawny folwark i nowe budynki inwentarskie) zajmuje zachodnią część założenia.

PAŁAC - z 1865 r., w stylu neogotyckim. Murowany, piętrowy, z mieszkalnym poddaszem, obecnie w ruinie.

SPICHLERZ - z 1885 r, neogotycki, ceglany.

ZABUDOWA FOLWARCZNA - z lat 1875-1907, o typowo wiejskiej architekturze, ceglana.

BUDYNKI MIESZKALNE z lat 1890, 1920, 1927, 1937, dwójak, trojaki i czworak dawnych pracowników majątku. W rejonie domów mieszkalnych w latach 70-tych powstały przeskalowane, nowe bloki mieszkalne.

PARK KRAJOBRAZOWY powiązany i wykorzystujący naturalny drzewostan jarów i zadrzewień stawu, co sprawia, że granice parku są rozległe, trudne do określenia i przenikają się z krajobrazem naturalnym. Wiek drzew waha się od 80 do 120 lat, są też egzemplarze około 200 - 250-letnie. Zlikwidowany został system trzech stawów.

Wnioski konserwatorskie

- 1) Układ kompozycyjny zespołu majątku zachowany jest stosunkowo dobrze w zakresie ukształtowania terenu, granic, układu komunikacyjnego, historycznej zabudowy zachowującej formę dawnego rozplanowania oraz założenia zieleni.
- 2) Największe przekształcenia dawnego układu zespołu wprowadziła nowa zabudowa mieszkalna.
- 3) Zlikwidowanie trzech stawów spowodowało ograniczony odpływ wód i grząskość terenu.
- 4) Mocne powiązania kulturowego i naturalnego, wybitnie pięknego krajobrazu powodują, że mamy do czynienia z parkiem krajobrazowym o wyjątkowym znaczeniu.

Ustalenia konserwatorskie:

Całe założenie pałacowo-parkowo-folwarczne obejmuje się strefą „A” ochrony konserwatorskiej.

7.2.13. Świętochowo

Historia wsi

Wieś położona na obszarze dominium warmińskiego. Ze względu na określanie jej w literaturze przedmiotu mianem „dobra rycerskie”, należy uznać, że tradycja osadnicza sięga średniowiecza.

ZAŁOŻENIE DWORSKO - PARKOWE powstało w połowie XIX w. w oparciu o starszy folwark. Głównym elementem jest dwór (w ruinie) z podjazdem od zachodu, park po stronie wschodniej, polana po starym sadzie i kolonia domów mieszkalnych po stronie południowej. Brak w zespole folwarku występującego we wszystkich innych założeniach dworskich. DWÓR powstał w 1850 r. w stylu neogotyckim. Jest murowany, dwukondygnacyjny, z wieżami flankującymi skrzydło frontowe. Na początku XX w. ówczesny właściciel majątku, Mueller, zaadoptował dwór na dom starców. Zlikwidowano wówczas folwark, a w jego miejsce powstała kolonia małych, dzierżawionych gospodarstw utrzymujących dom starców. W 1945 r. we dworze urządzono dom dla niemieckich sierot, w 1948 r. adaptowano go na szkołę, potem na dom kultury, później na sklep. W końcu lat 70-tych dwór został opuszczony i popadł w ruinę. Od roku 1991 przejął

go Marian Ney, który po prowizorycznym remoncie adaptował boczne skrzydło i w nim zamieszkał. Jednakże brak możliwości finansowych uniemożliwia obecnemu właścicielowi podjęcie nawet prac zabezpieczających ruiny dworu. Obecnie istnieją mury obwodowe - zawalone są dachy i stropy.

PARK KRAJOBRAZOWY- część zachodnia powstała razem z dworem, część idąca w kierunku wschodnim założona została później. Wnętrze parku tworzą luźne nasadzenia i graniczne aleje od północy i wschodu. Zachodni podjazd prowadzący do dworu wytycza monumentalna aleja lipowa. Większość zadrzewiania jest zachowana, lecz kolejne egzemplarze ulegają wysychaniu i chorobom.

ZABUDOWA MIESZKALNA - składa się z czterech zagród z przełomu XIX/XX w. oraz kolonii domków mieszkalnych z początku XX w. - parterowych z zamieszkałym poddaszem, nakrytym dwuspadowym dachem.

Wnioski konserwatorskie

- 1) Zachowane są wszystkie elementy historycznego założenia - dwór z podjazdem i aleją prowadzącą do rezydencji, park oraz kolonia domów mieszkalnych.
- 2) Stan zachowania poszczególnych części założenia jest różny. W złym znajduje się zrujnowany dwór.

Ustalenia konserwatorskie:

- 1) Dwór, park, podjazd z aleją lipową obejmuje się strefą „A” ochrony konserwatorskiej.
- 2) Układ wsi i kolonię domków na południe od dworu obejmuje się strefą „B” ochrony konserwatorskiej.

7.14. Stara Pasłęka

Historia wsi

Wieś rybacka położona na prawym brzegu rzeki Pasłęki, przy jej ujściu do Zalewu Wiślanego, na przeciwko wsi Nowa Pasłęka. Własność Zakonu w komturstwie bałgijskim; od roku 1525 w obrębie Prus Książęcych, od roku 1701 - Królestwa Prus. Lokowana zapewne w 1. ćw. XIV w., pierwszy raz wzmiankowana w 1476 r. W roku 1340 od komtura bangijskiego otrzymała przywilej na budowę karczmy. W średniowieczu zamieszkała przez 20 rybaków. Wielokrotnie niszczone przez kolejne wojny: w latach 1514, 1626, 1629, 1701; pożar w 1752, powódzie w latach 1826, 1883, 1888. W roku 1945 zniszczona i opuszczona. Przestrzenny układ wsi prawie nieczytelny - wieś była wielodrożna, ulice jej kierowały się ku rzece, w centrum znajdował się duży plac z kościołem. Obecnie zabudowa wsi składa się z kilku zaledwie domów.

KOŚCIÓŁ W RUINIE. W pierwszej wzmiance źródłowej z 1476 r. stwierdza się jego przynależność do parafii w Gronowie; w roku 1909 znalazł się w parafii Braniewo. Po roku 1520 kościół wyznania ewangelickiego. Zbudowany w cegle w roku 1540 i niszczone przez liczne pożary w 1626, 1629, 1752 i 1774 r. W latach 80-tych XVIII wieku został poddany daleko idącej przebudowie. Barokowy z zachowanymi starszymi elementami. Wzniesiony w kamieniu i cegle

na rzucie prostokąta, salowy. W roku 1945 silnie zniszczony, zachowała się jedynie część murów obwodowych.

Wnioski konserwatorskie

- 1) Układ przestrzenny zniekształcony.
- 2) Prawie całkowity brak zabudowy.

Ustalenia konserwatorskie:

- 1) Parcelę kościoła obejmuje się strefą „A” ochrony konserwatorskiej.
- 2) Układ wsi wraz z terenami nadbrzeża obejmuje się strefą „K” ochrony konserwatorskiej.
- 3) Należy zrekonstruować dawny układ przestrzenny wsi.
- 4) Nową zabudowę wprowadzać wyłącznie na stare, opuszczone siedliska, w oparciu o dawny układ przestrzenny.
- 5) Gabaryty i forma architektoniczna nowej zabudowy winna nawiązywać do lokalnej, wiejskiej tradycji budowlanej.

7.2.14. Żelazna Góra

Historia wsi

Początkowo folwark lokowany w roku 1308 przez komtura bałgijskiego Henryka von Eisenberg na surowym korzeniu na leśnym karczowisku. Stanowił dobro komturstwa bałgijskiego, w którym zorganizowano urząd leśny zarządzający dużymi obszarami puszczy natangijskiej i dwudziestu czterema innymi wsiami czynszowymi również powstałymi na leśnych karczowiskach. Relikty owalnego grodu krzyżackiego w postaci śladów fosy zachowane były na terenie ogrodu domu pastora do początku wieku XX. Około połowy XV w. folwark zamieniono na wieś czynszową, a urząd leśny wkrótce, po 1470 r., przeniesiono do sąsiedniej wsi Piele, gdzie ustanowiono krzyżackie komornictwo. Pomiędzy latami 1482 -1590 wieś oddawana licznym dzierżawcom. W roku 1889 znajdowały się w niej 74 zagrody. W 1945 r. w znacznym stopniu uległa zniszczeniu.

WIEŚ w układzie wielodrożnym, zabudowa w układzie nieregularnym. W jej wschodniej części znajduje się kościół.

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY. Pierwszy raz wzmiankowany w 1390 r. Budowla wznoszona w kilku etapach: prezbiterium z około połowy XIV w., nawa i zakrystia z 3 ćw. XIV w., kruchta zachodnia z początku XVI w., na niej w początku XVIII w. postawiono drewnianą wieżę, którą przebudowano w początku wieku XIX. Przechodził liczne restauracje w latach: 1570, 1711, 2 poł. XIX w. i w 1934 r. Mocno uszkodzony w 1945 r., podniesiony z ruin w latach 90-tych staraniem braniewskiego dziekana, ks. Tadeusza Brandysa. Wzniesiony w murze z kamienia polnego i cegły w nieregularnym wątku gotyckim. Na planie prostokąta, czteroosiowy, węższe prezbiterium. Na zachodzie przedsionek otwarty do wnętrza szeroką arkadą. Nawa nakryta stropem, w prezbiterium ślady niezrealizowanego sklepienia. Dach wysoki dwuspadowy. Wieża

drewniana na kamiennej podmurówce, zwieńczona ostrosłupem.

Wnioski konserwatorskie: Dobrze zachowany układ przestrzenny wsi, wzbogacony o ostatnio odbudowany gotycki kościół.

Ustalenia konserwatorskie:

Układ przestrzenny wsi wraz z kościołem i terenem cmentarza obejmuje się strefą „A” ochrony konserwatorskiej.

7.3. Obiekty objęte ochroną konserwatorską

Tabela Nr 4. Obiekty nieruchome znajdujące się na terenie gminy Braniewo wpisane do Rejestru Zabytków

L.p	Miejscowość	Obiekt	Nr Rejestru	Data Wpisu
1	Gronowo	Kościół wraz z cmentarzem (odbudowany)	A-1945	16.10.1967r.
2	Klejnowko	Folwark i Park	A-1640	8.03.1986r.
3	Lipowina	Budynek mieszkalny - Przypałacowy	A-1178	28.04.1969r.
4	Lipowina	Pałac z Parkiem Krajobrazowym	A-1020	7.07.1968r.
5	Nowa Pastęka	Kościół Filialny P.W. Matki Boskiej Miłosierdzia	A-3574	6.10.1993r.
6	Pęciszewo	Ruina Kościoła z układem przestrzennym cmentarza i zieleni	A-3822	18.05.1995r.
7	Podleśne	Dwór	A-2438	24.08.1988r.
8	Różaniec	Zespół Dworsko-Parkowy z Folwarkiem	A-4275	29.12.2003r.
9	Rudłowo	Pałac wraz z otaczającym założeniem parkowym	A-4196	11.12.2000r.
10	Rudłowo	Spichlerz w zespole dworskim	A-645	9.12.1996r.
11	Świętochowo	Założenie dworsko-parkowe	A-3056	14.08.1990r.
12	Żelazna Góra	Kościół P. W. Św. Rodziny wraz z cmentarzem	A-655	18.10.1967r.
13.	Młoteczno	Cmentarzysko z okresu wędrówek ludów i wczesnego średniowiecza (VI-VII w n.e.)	C-141	5.03.1990
14.	Młoteczno	Osada z wczesnej epoki żelaza	C-142	5.03.1990

Tabela Nr 5. Cmentarze historyczne widniejące w rejestrze i ewidencji zabytków.

Lp	Miejscowość	Dodatkowa informacja	Położenie	Data zał.	Nr. Rej.	Data Wpisu
1	Gronowo	Kościół – wraz z cmentarzem Obecnie odbudowany	Jak w pkt. 4	-	A-1945	16.10.1967r
2	Pęciszewo	Ruina Kościoła z	Jak w pkt. 10	-	A- 3822	18.05.1995r

		<i>układem przestrzennym cmentarza i zielenią</i>				
3	Żelazna Góra	<i>Kościół P.W.Św. Rodziny wraz z cmentarzem</i>	<i>Jak w pkt. 13</i>	-	A-655	18.10.1967r
4	Gronowo	<i>Katolicki-Ewangelicki</i>	<i>Cmentarz położony w centrum wsi, na płd. Od skrzyżowania dróg Braniewo-Kalingrad z drogą Gronowo-Podlesne.</i>	XIVw .		
5	Gronówko	<i>Ewangelicki</i>	<i>Cmentarz położony w lesie, na wzgórzu, oddalony ok. 200m od szosy Gronówko-Krzewno, po zach. Stronie rzeki Baranówka.</i>	XIXw ., pocz.		
6	Krasnolipie	<i>Ewangelicki</i>	<i>Cmentarz położony we wsch. części wsi, na wysokim wzniesieniu po płd. stronie rozjazdu licznych lokalnych dróg.</i>	XIXw ., 1 poł.		
7	Lipowina	<i>Katolicki-Ewangelicki</i>	<i>Cmentarz położony w zach. części wsi, po płd. stronie drogi Braniewo-Pieniężno, ujęty od zach. drogą do Mikołajewa, a od płd. lokalną</i>	XIVw .		
8	Nowa Pasłęka	<i>Katolicki</i>	<i>Cmentarz położony we wsch. części wsi, po wsch. stronie lokalnej drogi; od płd. i zach. łąki</i>	XXw. , 1ćw.		
9	Pęciszewo	<i>Ewangelicki</i>	<i>Cmentarz położony po zach. Stronie zakrętu drogi do Pęciszewa, ok. 2 km na płd. od wsi</i>	XIXw ., poł.		
10	Pęciszewo	<i>Katolicki-Ewangelicki</i>	<i>Cmentarz położony w centrum wsi, wokół ruiny kościoła, ograniczony lokalnymi drogami</i>	XIV w., ok.		
11	Rusy	<i>Katolicki-Ewangelicki</i>	<i>Cmentarz położony na wzgórzu, ok. 500m. od dawnego majątku</i>	XVIII w		
12	Świętochowo	<i>Ewangelicki</i>	<i>Cmentarz położony po zach. stronie polnej drogi prowadzącej do majątku Świętochowo</i>	XIX w., ok. 1875r.		

			<i>do Podleśnej i Gronowa, przy lesie, ok. 1,5 km na płd. od wsi.</i>		
13	<i>Żelazna Góra</i>	<i>Katolicki-Ewangelicki</i>	<i>Cmentarz położony na terenie wokół kościoła (po odbudowie), w miejscu staropruskiego grodziska.</i>	<i>XIVw., pocz.</i>	

Tabela Nr 6. Obiekty znajdujące się na terenie gm. Braniewo ujęte w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków Województwa Warmińsko – Mazurskiego i Gminnej Ewidencji Zabytków gm. Braniewo.

Lp.	Miejscowość	Ulica lub miejsce	Nr	Obiekt	Ewidencja wojewódzka – W gminna - G
1	Bobrowiec		1	Dom (dwór)	W
2	Bobrowiec		4	Bud. mieszkalny	G
3	Bobrowiec		5	Bud. mieszkalno-gospodar. robotniczy)	G
4	Bobrowiec		9	Budynek mieszkalny dwurodzinny	G
5	Dąbrowa Leśna		1	Dom – leśnictwo wyżyny	G
6	Grodzie			Dworzec PKP	G
7	Gronowo		1	Dom	G
8	Gronowo		8	Dom	W
9	Gronowo		10	Dom	G
10	Gronowo		11	Dom	G
11	Gronowo		14	Szkoła	G
12	Gronowo		16	Dom	G
13	Gronowo		17	Dom 1870	W
14	Gronowo		17	Obora 1870	W
15	Gronowo		20	Dom	G
16	Gronowo		21a	Dom	G
17	Gronowo		22	Dom	W
18	Gronowo		22	Kuźnia/drewutnia	W
19	Grzechotki		1	Dom	W
20	Grzechotki		1	Obora	G
21	Grzechotki		6	Dom	G
22	Grzechotki		7	Dom	W
23	Grzechotki		8	Dom	G
24	Grzechotki		8	Stodoła ryglowa	G
25	Klejnowo			Kapliczka przydrożna	G
26	Klejnowo		3	Krzyż	G
27	Klejnowo		3	Dom	G
28	Klejnowo		4	Dom	G
29	Klejnowo		4b	Kapliczka	G

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRANIEWO;
UWARUNKOWANIA ROZWOJU**

30	Klejnowo		4b	Krzyż	G
31	Klejnowo		4b	Dom	G
32	Klejnowo		6	Dom	W
33	Klejnowo		9	Dom	G
34	Klejnowo		9	Obora-stodoła	G
35	Klejnowko		8	Dom	G
36	Krzewno			Szkoła	G
37	Krzewno		30	Dom	G
38	Krzewno		35	Dom	G
39	Krzewno		40	Dom	G
40	Krzewno		40	Obora-stodoła	G
41	Krzewno		41	Dom	G
42	Krzewno		43	Dom	G
43	Krzewno		43	Obora	G
44	Krzewno		45	Dom	G
45	Krzewno		45	Stodoła	G
46	Krzewno		45	Obora	G
47	Krzewno		46	Dom	W
48	Krzewno		52	Dom	G
49	Krzewno		52	Obora	G
50	Krzewno		56	Dom	G
51	Krzewno		56	Obora-stodoła	G
52	Maciejewo		11	Dwór	W
53	Maciejewo		9	Dom	G
54	Mikołajewo			Stacja trafo	G
55	Mikołajewo		1	Dom	G
56	Mikołajewo		1	Kapliczka	W
57	Mikołajewo		1	Krzyż	G
58	Mikołajewo		4	Dom	G
59	Mikołajewo		5	Dom	W
60	Mikołajewo		5	Obora	G
61	Mikołajewo		5	Krzyż	G
62	Mikołajewo		6	Dom	G
63	Mikołajewo		6	Piwnica	G
64	Mikołajewo		6	Obora	G
65	Mikołajewo		7	Dom	G
66	Nowa Pasłęka		3	Dom	G
67	Nowa Pasłęka		4a	Dom	G
68	Nowa Pasłęka		4b	Dom	G
69	Nowa Pasłęka		4	Stodoła z oknami	G
70	Nowa Pasłęka		5	Krzyż	G
71	Nowa Pasłęka		6	Dom	G
72	Nowa Pasłęka		6	Kapliczka	G

73	Nowa Pasłęka		7	Dom	G
74	Nowa Pasłęka		8	Dom	G
75	Nowa Pasłęka		9	Dom	G
76	Nowa Pasłęka		10	Dom	G
77	Nowa Pasłęka		10	Stodoła	G
78	Nowa Pasłęka		11	Dom	G
79	Nowa Pasłęka		12	Dom	G
80	Nowa Pasłęka		12	Stodoła-obora	G
81	Nowa Pasłęka		13	Dom	G
82	Nowa Pasłęka		14	Dom	G
83	Nowa Pasłęka		14	Kapliczka	G
84	Nowa Pasłęka		15	Dom	G
85	Nowa Pasłęka		16	Dom drewniany	W
86	Nowa Pasłęka		17	Dom	G
87	Nowa Pasłęka		18	Dom	W
88	Nowa Pasłęka		20	Dom	G
89	Nowa Pasłęka		22	Dom	G
90	Nowa Pasłęka		22	Kapliczka	G
91	Nowa Pasłęka		25	Dom	G
92	Nowa Pasłęka		25	Krzyż	G
93	Nowa Pasłęka		26	Dom drewniany	W
94	Nowa Pasłęka	Były PGR	26	Kapliczka	G
95	Nowa Pasłęka		27	Dom	G
96	Nowa Pasłęka		28	Dom	G
97	Nowa Pasłęka		29	Dom	G
98	Nowa Pasłęka		30	Dom	G
99	Nowa Pasłęka		31	Dom	G
100	Nowa Pasłęka		32	Dom	G
101	Nowa Pasłęka		32	Kapliczka	G
102	Nowa Pasłęka		33	Dom	G
103	Nowa Pasłęka		34	Dom	G
104	Pęciszewo		1	Dom	W
105	Pęciszewo		2	Dom	G
106	Pęciszewo		3	Dom	W
107	Pęciszewo		3	Stajnia ryglowa	G
108	Pęciszewo		3	Obora ryglowa	G
109	Pęciszewo		4	Dom	G
110	Pęciszewo		6	Dom	G
111	Pęciszewo		7a	Dom	G
112	Pęciszewo		7	Stodoła	G
113	Pęciszewo		7b	Dom	G
114	Pęciszewo		8	Chlew ryglowy	G
115	Pęciszewo		9	Dom	G

116	Pęciszewo		9	Obora ryglowa	G
117	Pęciszewo		11	Dom	G
118	Pęciszewo		14	Dom	G
119	Pęciszewo		15	Dom	W
120	Pęciszewo		16	Dom	G
121	Pęciszewo		17	Dom	W
122	Pęciszewo		19	Dom	G
123	Pęciszewo		19	Wozownia ryglowa	W
124	Pęciszewo		19	Piekarnia	G
125	Pęciszewo		21	Dom	W
126	Pęciszewo		22	Dom	W
127	Pęciszewo		22	Chlewik ryglowy	G
128	Pęciszewo		24	Szkoła	W
129	Pęciszewo		24	Budynek gospodarczy	G
130	Pęciszewo		25	Dom	G
131	Prątnik		14	Dom	W
132	Prątnik		14	Obora ryglowa	G
133	Prątnik		15	Dom	G
134	Prątnik		15	Obora	G
135	Prątnik		1	Dom z ryzalitem	W
136	Rodowo		6	Dom	G
137	Rodowo		8	Dom	G
140	Rodowo		9	Dom	W
141	Rogity		1	Dwór	W
142	Rogity		2	Dom	G
143	Rogity		3	Dom	G
144	Rogity		5	Dom	G
145	Rogity		9	Dom	G
146	Rogity		9a	Dom	G
147	Rogity		11	Dom	G
148	Rogity		23	Kapliczka	G
149	Rogity		23a	Dom	G
150	Rogity		24	Dom	G
151	Rogity		25	Dom	G
152	Rogity		25	Kapliczka	G
153	Rogity		28	Dom	W
154	Rogity		28	Kapliczka	G
155	Rogity		30	Dom	G
145	Rogity		31	Szkoła	W
146	Rogity		31b	Dom	G
147	Rogity		32	Dom	G
148	Rogity		33	Dom	G
149	Rogity		34	Czworaki	W

150	Rogity		34	Obora	G
151	Rogity		35	Dom	W
152	Rogity		39	Dom	G
153	Rogity		40	Dom	G
153	Rogity		43	Dom	W
154	Rogity		44	Dom	G
155	Rogity		45	Dom	G
145	Rogity		46	Dom	G
146	Rogity		47	Dom	G
147	Rogity		47	Stodoła	G
148	Rogity			Stacja trafo	G
149	Rogity		48	Dom	G
150	Rogity		49	Dom	G
151	Rogity		50	Dom	W
152	Rogity		51	Dom	G
153	Rogity		54	Dom	G
154	Rogity		55	Dom	G
155	Rogity		56	Dom	G
156	Różaniec		2	Dom	G
157	Stara Pasłęka		2	Dom	G
158	Stara Pasłęka		4	Dom	G
159	Stara Pasłęka		5	Dom	G
160	Stara Pasłęka		9	Dom	G
161	Stara Pasłęka		9	Dom drewniany	W
162	Stępień		1	Dom	W
163	Stępień		1	Dom	G
164	Stępień		1	Stodoła ryglowa	G
165	Stępień		1	Kapliczka	G
166	Stępień		2a	Dom	G
167	Stępień		3a	Dom	G
168	Stępień		5	Dom	G
169	Stępień		6	Dom	G
170	Stępień		7	Dom	W
171	Stępień		7	Krzyż	G
1723	Stępień		9	Dom	W
172	Stępień		10	Dom	G
173	Stępień		12	Dom ryglowy	W
174	Stępień		12	Dom	G
175	Stępień		12a,b	Dom	G
176	Stępień		12a,b	Kapliczka	G
177	Stępień		14	Dom	G
178	Stępień		14	Krzyż	G
179	Stępień		17	Dom	G

180	Stępień		19	Dom	W
181	Stróżyna rzeka			Most kamienny	G
182	Świętochowo		5	Dom	G
183	Świętochowo		6	Szkoła	G
184	Świętochowo		7	Dom	G
185	Świętochowo		9	Dom	G
186	Świętochowo		23	Dom	G
187	Świętochowo		27	Dom	G
188	Świętochowo		32	Dom	G
189	Świętochowo		33	Dom	G
190	Wola Lipowska		1	Dom	W
191	Wola Lipowska		4	Dom	G
192	Wola Lipowska		5	Dom	G
193	Wola Lipowska		6	Dom	G
194	Wola Lipowska		6	Obora	G
195	Wola Lipowska		9	Dom	G
196	Wola Lipowska		11	Dom	G
197	Wola Lipowska		11	Obora ryglowa	G
198	Wola Lipowska		15	Dom	G
199	Wola Lipowska		16	Dom	G
200	Zakrzewiec			Most drogowy	G
201	Zakrzewiec		1	Dom	G
202	Zakrzewiec		1	Obora ryglowa	G
203	Zakrzewiec		3	Dom	G
204	Zakrzewiec		4	Dom	G
205	Zakrzewiec		6	Dom	G
206	Zakrzewiec		8	Dom	G
207	Zakrzewiec		9	Dom	G
208	Zakrzewiec		10	Dom	G
209	Zakrzewiec		11	Dom	G
210	Zakrzewiec		11	Spichlerz ryglowy	G
211	Zakrzewiec		14	Dom	G
212	Zakrzewiec		15	Dom	G
213	Zakrzewiec		16	Dom	G
214	Zakrzewiec		19	Dom	G
215	Zakrzewiec		21	Dom	G
216	Zakrzewiec		22	Dom	G
217	Zakrzewiec		23	Dom	G
218	Zakrzewiec		24	Dom	G
219	Zakrzewiec		25	Dom	G
220	Zawierz		3	Dom	G
221	Zawierz		3	Krzyż	G
222	Zawierz		4	Dom	G

223	Zawierz		5	Dom	G
224	Zawierz		6	Dom	G
225	Zawierz		6	Chlew ryglowy	G
226	Zawierz		6	Dom - biblioteka	W
227	Zawierz		6	Kapliczka vis-a-vis 6	G
228	Zawierz		7	Dom	W
229	Zawierz		7	Krzyż	G
230	Zawierz		7b	Stacja trafo	G
231	Zawierz		8	Dom	G
232	Zawierz		8	Kapliczka	G
233	Zawierz		11	Dom	G
234	Zawierz		12	Dom	G
235	Zawierz		13	Dom	G
236	Żelazna Góra			Plebania	G
237	Żelazna Góra		6	Dom	G
238	Żelazna Góra		10	Dom	G
239	Żelazna Góra		12	Dom	G
240	Żelazna Góra		13	Dom	G
241	Żelazna Góra		14	Dom	G
242	Żelazna Góra		18	Dom	G
243	Żelazna Góra		19	Dom	G
244	Żelazna Góra		20	Dom	G
245	Żelazna Góra		21	Dom	G
246	Żelazna Góra		21	Obora	G
247	Żelazna Góra		22	Dom	G
248	Żelazna Góra		23	Dom	G
249	Żelazna Góra		24	Dom	G
250	Żelazna Góra		26	Dom	G
251	Żelazna Góra		27	Dom	W
252	Żelazna Góra		28	Dom	G
253	Żelazna Góra		29	Dom	G
254	Żelazna Góra		30	Dom	G
255	Żelazna Góra		32	Dom	G
256	Żelazna Góra		34	Dom	G

7.4. Stanowiska archeologiczne podlegające ochronie konserwatorskiej

Tabela nr 7. Stanowiska archeologiczne w strefie W - ochrony archeologicznej.

L. p.	Lokalizacja	Ustanawia się strefy ochrony archeologicznej „W”	Numer i data wpisu do rejestru zabytków archeologicznych
1	Młoteczno	„W” - cmentarzysko z okresu wędrówek ludów i wczesnego średniowiecza (VI-VII w N.E.) Zmniejszono obszar po badaniach arch. w 2020 r.	C-141 z dnia 5 marca 1990r.
2	Młoteczno	„W” - osada z wczesnej epoki żelaza Zmniejszono obszar po badaniach arch. w 2020	C-142 z dnia 5 marca 1990r.

Tabela nr 7. Stanowiska archeologiczne.

Lp.	Lokalizacja	Funkcja obiektu
1	Klejnowo (Różaniec)	Osada, ślad osadnictwa, znaleziska luźne
2	Klejnowo (Różaniec)	Osada, znaleziska luźne
3	Klejnowo (Klejnowko)	Osada
4	Klejnowo (Klejnowko)	Osada
5	Klejnowo	Osada
6	Klejnowo	Osady
7	Stępień	Osada
8	Stępień	Znaleziska luźne
9	Podgórze (Cielętnik)	Znaleziska luźne
10	Podgórze (Cielętnik)	Znaleziska luźne
11	Podgórze (Cielętnik)	Znaleziska luźne
12	Podgórze	Osada, znaleziska luźne
13	Podgórze	Osady
14	Podgórze	Znaleziska luźne
15	Podgórze	Osady
16	Podgórze	Osady, cmentarzysko, ślad osadnictwa
17	Podgórze	Osada
18	Podgórze	Osada
19	Braniewo (Józefowo)	Osada, znaleziska luźne
20	Biedkowo (Sądkowo)	Grodzisko
21	Garbina	Osada otwarta
22	Garbina	Osada
23	Garbina	Punkt osadniczy
24	Garbina	Punkt osadniczy
25	Garbina	Punkt osadniczy
26	Garbina	Cmentarzysko
27	Rusy (Zgoda)	Osada
28	Rusy (Zgoda)	Osada, ślad osadnictwa
29	Rusy	Osada
30	Rusy	Osada, ślad osadnictwa

31	Rusy	Osada, ślad osadnictwa
32	Rusy	Osada, ślad osadnictwa
33	Rusy	Ślad osadnictwa
34	Rusy	Ślad osadnictwa
35	Rusy	Ślad osadnictwa
36	Rusy	Ślad osadnictwa
37	Rusy	Ślad osadnictwa
38	Rusy	Ślad osadnictwa
39	Gronowo	Ślad osadnictwa
40	Gronowo	Ślad osadnictwa, osada
41	Gronowo	Osada, ślad osadnictwa
42	Rodowo	Ślad osadnictwa
43	Rodowo	Ślad osadnictwa
44	Rodowo	Ślad osadnictwa
45	Gronowo	Ślad osadnictwa
46	Gronowo	Ślady osadnictwa
47	Rodowo	Ślad osadnictwa
48	Rodowo (Młoteczno)	Znaleziska luźne
49	Rodowo (Młoteczno)	Znaleziska luźne
50	Rodowo (Młoteczno)	Osada
51	Rodowo (Młoteczno)	Znaleziska luźne
52	Świętochowo	Osada otwarta
53	Świętochowo	Ślad osadnictwa
54	Bobrowiec	Znaleziska luźne
55	Szyleny	Ślady osadnictwa
56	Zawierz	Osada otwarta
57	Szyleny	Znaleziska luźne, osada otwarta
58	Szyleny (Bemowizna)	Osady otwarte, ślad osadnictwa
59	Pęciszewo (Kalinowiec)	Ślad osadnictwa
60	Pęciszewo (Kalinowiec)	Ślad osadnictwa
61	Pęciszewo (Kalinowiec)	Ślad osadnictwa
62	Pęciszewo (Kalinowiec)	Ślady osadnictwa
63	Pęciszewo (Wilki)	Ślad osadnictwa, osada
64	Pęciszewo	Ślady osadnictwa
65	Pęciszewo	Ślady osadnictwa
66	Pęciszewo	Ślady osadnictwa
67	Grzechotki	Ślad osadnictwa
68	Pęciszewo (Nowe Banowo)	Znaleziska luźne
69	Pęciszewo (Nowe Banowo)	Znaleziska luźne
70	Pęciszewo (Nowe Banowo)	Ślady osadnictwa
71	Grzechotki (Różanka)	Znaleziska luźne
72	Grzechotki (Różanka)	Znaleziska luźne
73	Grzechotki (Różanka)	Znaleziska luźne

74	Wola Lipowska (Gronówko)	Ślad osadnictwa
75	Wola Lipowska (Lipowina)	Ślady osadnictwa
76	Zakrzewiec	Ślad osadnictwa
77	Zakrzewiec	Ślady osadnictwa
78	Zakrzewiec	Ślad osadnictwa
79	Wola Lipowska (Grodzie)	Ślad osadnictwa, osady jednodworcze
80	Wola Lipowska (Lipowina)	Osada jednodworcza
81	Wola Lipowska (Strubiny)	Znaleziska luźne, osada otwarta
82	Zakrzewiec (Kiersy)	Ślad osadnictwa
83	Zakrzewiec (Kiersy)	Ślad osadnictwa
84	Wola Lipowska (Goleszewo)	Kurhan
85	Wola Lipowska	Ślad osadnictwa
86	Grzechotki	Ślady osadnictwa
87	Grzechotki	Ślad osadnictwa
88	Grzechotki	Ślad osadnictwa
89	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
90	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
91	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
92	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
93	Żelazna Góra	Ślady osadnictwa
94	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
95	Żelazna Góra	Osada
96	Jarocin	Ślad osadnictwa
97	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
98	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
99	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
100	Żelazna Góra	Ślady osadnictwa
101	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
102	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
103	Żelazna Góra	Ślady osadnictwa
104	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
105	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
106	Krzewno	Ślad osadnictwa
107	Krzewno	Ślady osadnictwa
108	Żelazna Góra	Ślady osadnictwa
109	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
110	Krasnolipie (Grzędowo)	Ślady osadnictwa
111	Krasnolipie (Grzędowo)	Ślad osadnictwa
112	Krasnolipie (Grzędowo)	Ślad osadnictwa
113	Krasnolipie	Ślad osadnictwa
114	Szyleny (Marcinkowo)	Osada jednodworcza

7.5. Zieleń chroniona przez konserwatora zabytków

7.5.1. Na terenie Gminy Braniewo występują zabytkowe aleje:

- Zgoda - Rodowo w drodze powiatowej nr 1312N;
- Braniewo - Rogity - Świętochowo w drodze powiatowej nr 1314N;
- Nowa Pastęka - Braniewo w drodze powiatowej nr 1377N;
- Braniewo - Wielewo - Trąby w drodze powiatowej nr 1381N;
- Braniewo - Płoskinia - Pakosze w drodze powiatowej nr 1385N;
- Kolonia Szyleny - Szyleny - Marcinkowo - Lubnowo w drodze powiatowej nr 1387N.
- Dr. krajowa nr 54 - Lipówka w drodze powiatowej nr 1165N.
- Gr. państwa - Jachowo w drodze powiatowej nr 1395N.
- Klejnowo w drodze powiatowej nr 1310N.
- Braniewo - Maciejewo - Lipowina - Białczyn w drodze wojewódzkiej nr 507.

Aleja w drodze powiatowej nr 1312N typowana jest do objęcia ochroną poprzez ustanowienie pomnika przy
Pozostałe aleje typowane są do objęcia ochroną jako element krajobrazu kulturowego regionu.

7.5.1. Zabytkowa zieleń komponowana

Wskazuje się konieczność objęcia ochroną historyczną, zabytkową zieleń komponowaną jak w poniżej zamieszczonej tabeli:

Tabela nr 9. Zieleń zabytkowa wskazana do ochrony konserwatorskiej

<i>L.p</i>	<i>Miejscowość</i>	<i>Obiekt</i>
1	Gronówko	park
2	Kalinowiec	ogród
3	Klejnowo	park
4	Krzewno	park
5	Maciejewo	park
6	Młoteczno	park
7	Podleśne	park
8	Rogity	park
9	Świętochowo	park
10	Ułowo	park

8. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

8.1. Uwarunkowania społeczne

8.1.1. Społeczność wiejska

Społeczność wiejska jest zbiorowością o bardzo charakterystycznych cechach, które w pełni obrazują poniższe definicje wsi.

Definicja wsi wg Czarnowskiego (1955):

„Wieś (...) stanowi lokalną społeczność zupełną tzn. zamkniętą w sobie, obejmującą wszystkie prawie funkcje życia zbiorowego swoich członków, przeciwstawiającą się społecznościom podobnym i wsiom innym, a także grupom i organizacjom istniejącym poza nią lub ponad nią”.

Uzupełnieniem tej definicji jest określenie pojęcia wsi zaproponowane przez Plicha (1995): „Społeczność wiejska jest mała, odizolowana, jednostronna o silnym zmyśle grupowej solidarności. Zachowanie cechuje tradycyjność, spontaniczność i często bezkrytyczne działanie. Podstawą działania i doświadczenia życiowego jest wielka rodzina obejmująca kilka generacji z władzą należącą do starszych. Myślenie irracjonalne góruje zdecydowanie nad myśleniem świeckim, racjonalnym”. Według Plicha do typowych cech wiejskiej wspólnoty ludzi należą:

- ograniczenie przestrzenne; poczucie jedności i izolacji;
- dominacja rodzinnego charakteru pracy i instytucji;
- społeczny charakter instytucji obsługi i kultury;
- specyficzny układ autorytetów; podział pracy i usług;
- dominacja przyrody i przyrodniczego rytmu życia zawodowego;
- kultura ludowa i folklor jako ważna cecha świadomości;
- narastające konflikty wewnętrzne międzypokoleniowe;
- szczególna rola szkoły i nauczyciela.

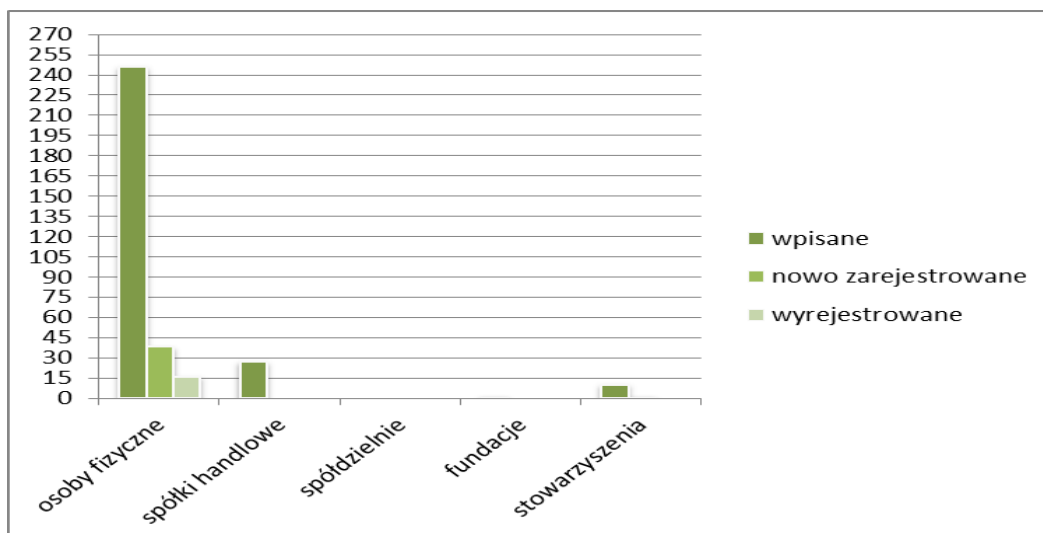
Dominującą funkcją jest funkcja rolno - przetwórcza. Ten aspekt przeszłości ciągle żywej wśród mieszkańców oraz atuty tkwiące w kulturze rolnej gruntów, w strategiach wyższego rzędu - poczynając od strategii kraju a kończąc na strategii związku gmin nadzalewowych - przesądzają o niezmienności dążeń pomimo załamania koniunktury. Zdecydowaną przewagą najwyższej ilości punktów (blisko 60 %) funkcja rolno-przetwórcza znalazła zdecydowane poparcie i zajęła pierwsze miejsce. Wszystkie pozostałe mogą mieć w tej sytuacji jedynie rolę wspomagającą lub wyjściową do realizacji związku z tą dominantą.

8.2. Działalność gospodarcza

Położenie gminy wokół miasta Braniewo, gdzie znajduje się potencjał ludzki, naukowy i usługowy klasyfikuje gminę Braniewo, szczególnie wsie Młoteczno, Bobrowiec, Podgórze, Rudłowo jako strefę podmiejską. Położenie części obszaru wzdłuż krajowych szlaków komunikacyjnych, a tym samym dostępu do szlaków tranzytowych jest ważnym elementem jego rozwoju, głównie dotyczy to miejscowości położonych przy drodze wojewódzkiej nr 507, 504 i krajowej 54 i S22.

W 2016 roku ogółem istniało 312 podmiotów gospodarczych (publicznych i prywatnych), w tym 55 związanych z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem (tj. mniej o 6 podmiotów w porównaniu z 2011 r.) oraz 84 podmioty związane z przemysłem i budownictwem (więcej o 24 podmiotów w porównaniu z 2011 r.).

Wykres nr 13. Liczba podmiotów w sektorze prywatnym według form prawnych w gminie Braniewo w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

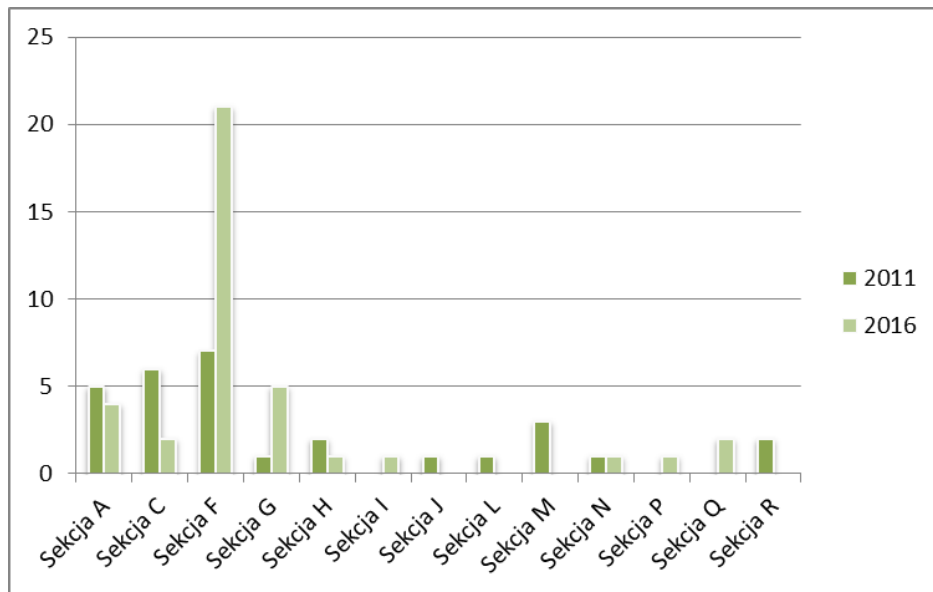
Z danych dotyczących rynku pracy wynika, że gmina Braniewo jest mało rozwiniętym rynkiem pracy. Zdecydowaną większość podmiotów gospodarczych stanowią mikroprzedsiębiorstwa, czyli firmy zatrudniające do 9 osób. Jest to aż 95% wszystkich podmiotów. Na terenie gminy jest też 5% małych przedsiębiorstw zatrudniających od 10 do 49 osób oraz żadnego podmiotu zatrudniającego powyżej 50 pracowników.

Jedną z większych firm na terenie gminy Braniewo jest należący do Kulczyk Holding S.A. Logistic Port Braniewo Chemikals zajmujący teren o pow. 32 ha przy granicy z Rosją świadczący usługi z zakresu przeładunków, konfekcjonowania, magazynowania towarów oraz spedycji i obsługi logistycznej.

Najwięcej prywatnych podmiotów gospodarczych w gminie prowadzi działalność w dwóch Polskiej Klasyfikacji Działalności (2007), są to:

- handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 71 podmiotów;
- budownictwo – 59 podmiotów
- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 51 podmiotów.
- Wśród publicznych podmiotów gospodarczych w 2016 roku było ich 6 (tj. o 2 mniej niż w 2011 r.) i dominuje:
  - sektor P – edukacja,
  - sektor A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo,
  - sektor E – dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją.

Wykres nr 14. Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych według sektorów PKD 2007 w gminie Braniewo w 2011 i 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

Wśród wszystkich podmiotów gospodarki narodowej w 2016 r. tylko 6 należało do sektora publicznego – państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, pozostałe tworzą sektor prywatny – 306 podmiotów (tj. o 48 więcej niż w 2011 roku). Wśród sektora prywatnego 80% podmiotów to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 9% spółki handlowe, 3% stowarzyszenia i organizacje społeczne.

Tabela 18. Struktura podmiotów gospodarki narodowej ogółem w gm. Braniewo wg sekcji PKD 2007 w 2011 i 2016 r.

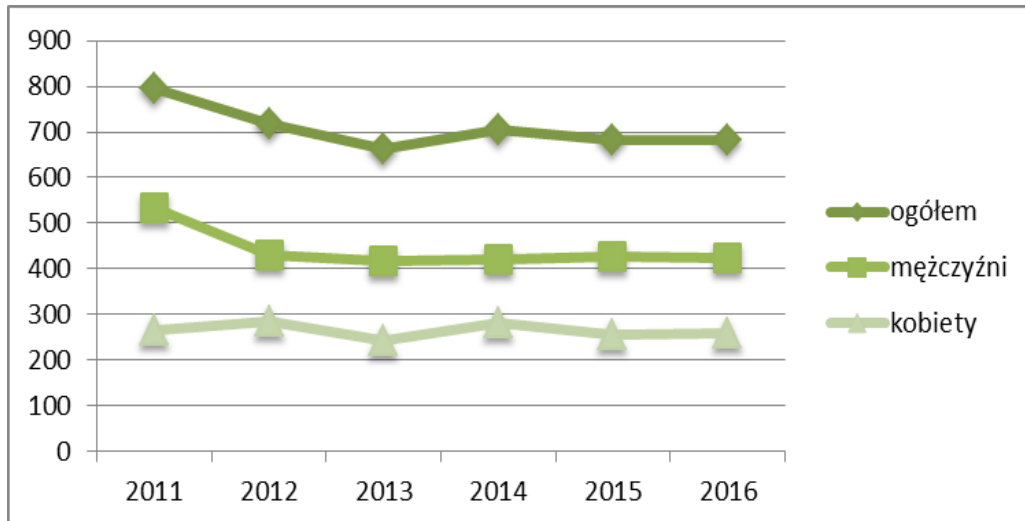
Sekcja	Sekcje PKD wg 2007	2011 rok	2016 rok
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	61	55
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	0	1
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	19	21
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	1
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3	2
Sekcja F	Budownictwo	37	59
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	56	71
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	18	19
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	4	9
Sekcja J	Informacja i komunikacja	4	5
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	7	8
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	16	8
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6	5

Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	3	14
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	3	3
Sekcja P	Edukacja	6	5
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	7	8
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5	6
Sekcja S i T	Pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników: gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	10	12
Sekcja U	Przetwórstwo przemysłowe	0	0
OGÓŁEM		266	312

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2016 r. łączna liczba osób pracujących w gminie Braniewo wynosiła 681 osób. W porównaniu do 2011 roku liczba osób pracujących zwiększyła się o 115, a wskaźnik pracujących do ludności wieku produkcyjnym wynosił 17% i spadł o 3% w stosunku do roku 2011. W badanym okresie liczba pracujących kobiet wzrosła o 6, natomiast mężczyzn o 109.

Wykres nr 16. Liczba pracujących w gminie Braniewo w latach 2011- 2016

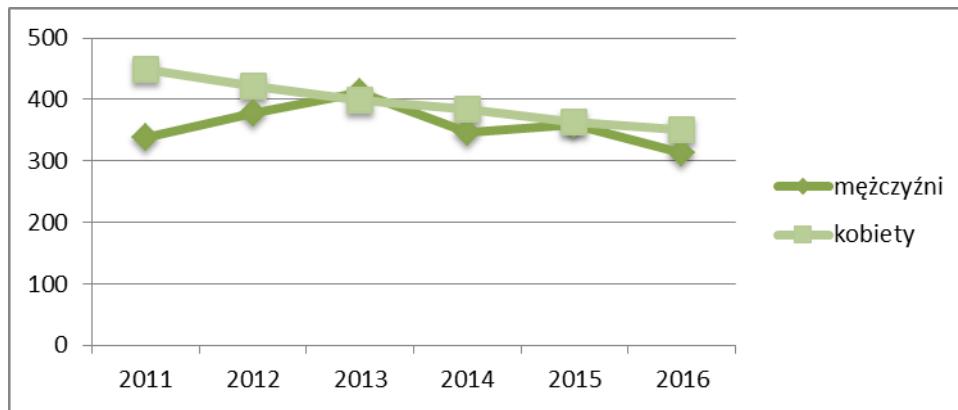

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

8.3. Bezrobocie

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych, wg danych GUS i Powiatowego Urzędu Pracy, w gminie Braniewo w grupie mężczyzn do 2013 roku rosła. Natomiast od 2014 liczba bezrobotnych tak kobiet jak i mężczyzn zaczęła sukcesywnie spadać i w 2016 osiągnęła poziom 663 osób, tj. 16% wszystkich osób w wieku produkcyjnym.

Wykres nr 17. Liczba bezrobotnych w gminie Braniewo w latach 2011 - 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

Stopa bezrobocia w gminie Braniewo w 2016 roku wynosiła 31,3%. To jest dużo wyższa niż średnia stopa bezrobocia dla województwa warmińsko – mazurskiego (14,2%) oraz Polski.

Wskaźnik ten nie odzwierciedla jednak faktycznego stanu bezrobocia w gminie, ponieważ z uwagi na rolniczy charakter obszaru występuje tu zjawisko bezrobocia ukrytego. Większość mieszkańców gminy pracuje w gospodarstwach rolnych. Negatywnym zjawiskiem o charakterze stałym jest wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 24 – miesięcy) oraz osób o wykształceniu zasadniczym zawodowym i podstawowym.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Braniewo 414 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 91 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -323. 34% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Braniewo pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 14% w przemyśle i budownictwie, a 15% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 2% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa).

8.4. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

1) Ochrona zdrowia

Na terenie gminy znajdują się 2 przychodnie.

Liczba osób przypadająca na przychodnie wynosi 3072 osoby.

Ludność z miejscowości położonych blisko miasta Braniewa korzystają z przychodni znajdujących się w mieście Braniewie, w którym jest 16 przychodni, a na jedną przychodnie przypada 1067 osób.

Mieszkańcy miasta i gminy korzystają ze Szpitala Powiatowego w mieście Braniewie, a w sprawach bardziej skomplikowanych i wymagających specjalistycznego zaopatrzenia ze Szpitala Wojewódzkiego w Elblągu lub w oddalonym 120 km w Olsztynie.

2) Pomoc społeczna

W 2017 roku wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej wyniosły 2733, 4 tys. Zł.

Świadczenia wychowawcze RODZINA 500+ w 2017 roku

Liczba rodzin pobierających świadczenia w gminie - 435

Liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie – 691

Wyплаты świadczeń wyniosły w roku 2017 4.210 500 tys. zł

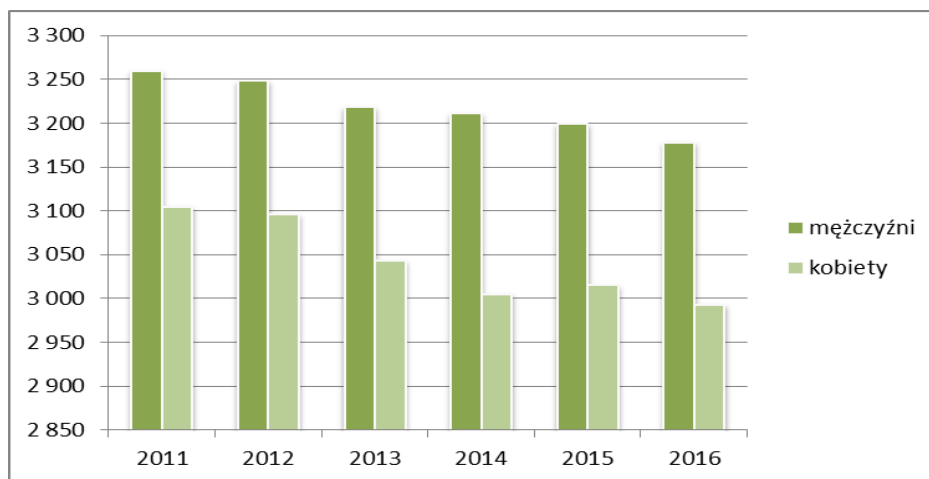
8.5. Potencjał demograficzny

W latach 2000-2009 liczba ludności gminy wzrosła o 0,2%, w 2009 r. w gminie Braniewie mieszkało 6308 osób. Gęstość zaludnienia na 1 km² wyniosła 21 i było to prawie trzykrotnie mniej niż przeciętnie w województwie.

Obecnie w gminie Braniewo znajduje się 22 sołectw i 57 miejscowości podstawowych. Gmina mająca powierzchnię 1241ha zamieszkiwana jest przez 18270 osób.

Liczba mieszkańców na koniec 2016 roku w gminie Braniewo wynosiła 6 171 osób, co stanowi 15% ludności powiatu. Na analizowanym obszarze zauważa się nieznaczne zmniejszanie się liczby mieszkańców z roku na rok. W roku 2016 zmniejszyła się liczba mieszkańców stosunku do roku 2011 o 192 osoby, tj. 3%.

Wykres nr 9. Liczba mieszkańców w gminie Braniewo według płci w latach 2011 – 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

Analizując ludność gminy Braniewo według płci widać przewagę mężczyzn nad kobietami w każdym roku. Udział mieszkańców płci żeńskiej w 2016 roku wynosi 46 %, a udział mieszkańców płci męskiej 54%.

Tabela 15. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach gminy Braniewo

Miejscowość	Liczba ludności					Saldo w stosunku do 2012 r.
	2012	2013	2014	2015	2017	
Bemowizna	369	389	393	383	388	105,1
Bobrowiec	136	136	139	139	147	108,1
Brzeszczyny	258	258	260	251	247	95,7
Cielętnik	56	55	58	60	60	107,1
Działy	0	3	3	0	0	0

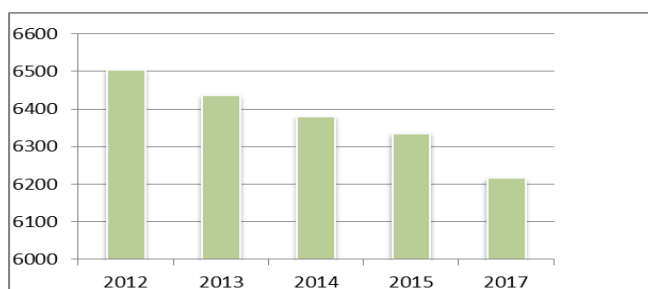
**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRANIEWO;
UWARUNKOWANIA ROZWOJU**

Grabina	34	33	33	33	31	91,2
Glinka	180	176	170	170	160	88,9
Goleszewo	58	60	58	58	60	103,4
Grodzie	10	10	11	11	11	110,0
Gronowo	120	119	118	118	115	95,8
Gronówko	186	176	167	168	172	92,5
Grzechotki	73	62	58	59	56	76,7
Grzędowo	70	68	66	62	66	94,3
Jarocin	12	12	12	12	8	66,7
Józefowo	46	45	42	41	41	89,1
Kalina	5	5	5	6	4	80,0
Kiersy	5	5	5	5	5	100,0
Klejnowo	107	103	102	104	98	91,6
Klejnowko	37	38	38	39	40	108,1
Krasnolipie	68	65	65	63	63	92,6
Krzewno	213	208	200	201	193	90,6
Leśniczówka Dąbrowa	10	10	8	8	8	80,0
Lipowina	841	827	826	825	792	94,2
Maciejewo	111	109	105	104	102	91,9
Marcinkowo	29	30	30	32	31	106,9
Mikołajewo	20	19	18	18	18	90,0
Młoteczno	254	246	240	227	221	87,0
Nowa Pasłęka	161	157	156	162	153	95,0
Pęciszewo	79	76	75	73	71	89,9
Podgórze	47	48	47	47	45	95,7
Podleśne	261	261	257	260	265	101,5
Prątnik	4	4	5	4	5	125,0
Prętki	21	20	20	19	19	90,5
Rodowo	25	25	25	24	23	92,0
Rogity	464	454	448	454	461	99,4
Rogity Nadleśnictwo	29	30	31	29	28	96,6
Różaniec	17	17	17	18	15	88,2
Rudłowo	268	253	250	247	235	87,7
Rusy	32	31	30	28	18	56,3
Rydzówka	12	12	11	11	11	91,7
Sarniki	9	10	10	9	9	100,0
Siedlisko	31	30	31	35	36	116,1
Skarbkowo	0	0	0	0	0	0
Stara Pasłęka	28	28	27	26	27	96,4

Stępień	168	174	171	170	174	103,6
Strubiny	25	28	24	24	37	148,0
Szyleny Kolonia	115	118	118	117	120	104,3
Szyleny Osada	133	131	130	123	114	85,7
Szyleny Wieś	97	98	100	96	97	100,0
Świętochowo	185	186	185	186	179	96,8
Ujście	8	8	8	8	9	112,5
Ułowo	158	155	156	156	136	86,1
Wielewo	44	47	47	44	40	90,9
Wikielec	0	0	0	0	0	0
Wilki	2	2	2	2	1	50,0
Wola Lipowska	44	46	45	49	49	111,4
Zakrzewiec	103	104	99	100	103	100,0
Zawierz	61	61	60	58	56	91,8
Zgoda	197	191	199	197	189	95,9
Żelazna Góra	369	365	366	363	355	96,2
RAZEM	6505	6437	6380	6336	6217	95,6

Źródło: Urząd Gminy Braniewo (styczeń 2018 r.)

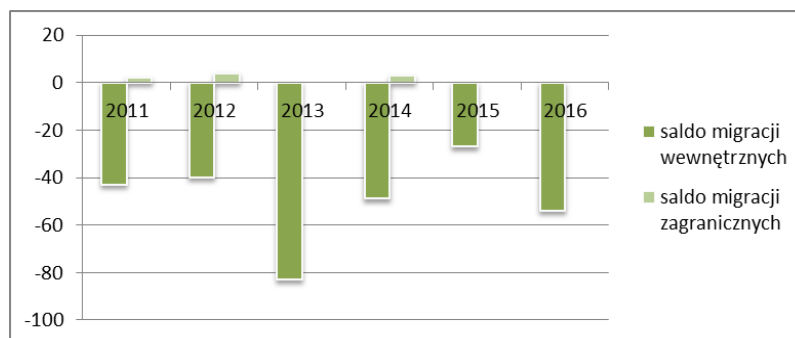
Wykres nr 10. Liczba ludności w gminie Braniewo w latach 2012 – 2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Braniewo (styczeń 2018r.)

W gminie Braniewo znajduje się 60 miejscowości. Największa z nich to Lipowina z 792 mieszkańcami. W 7 miejscowościach liczba ludności wynosi od 200 do 400 osób. Kolejnych 14 wsi mieści się w przedziale od 100 do 200 mieszkańców, pozostałe mają ich mniej niż 100. Najmniejsze wsie liczą zaledwie kilku mieszkańców – Kalina, Kiery, Prątnik, Wilki oraz takie w których nie ma w ogóle mieszkańców: Działy, Skarbkowo, Wikielec. Najbardziej zmniejszyła się ludność w Jarocinie, Rusach i Wilkach. W miejscowościach Kiersy, Sarniki, Szyleny Wieś i Zakrzewiec liczba ludności od 2012 r. nie uległa zmianie. Natomiast w 15 miejscowościach liczba ludności zwiększyła się. Wyraźnie jednak wyróżnia się na tym tle miejscowość Strubiny, gdzie w okresie 4 letnim ludność powiększyła się prawie o 50 %.]

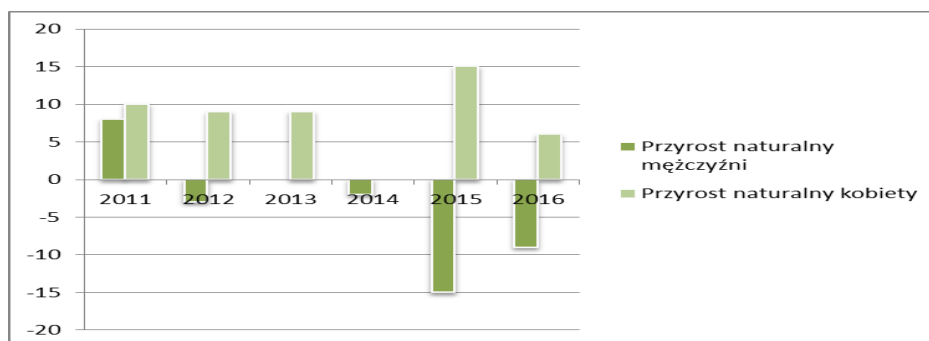
Wykres nr 10. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w gminie Braniewo w latach 2011 – 2016.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

Rzeczywisty stan zaludnienia gminy Braniewo w 2016 roku kształtowany był przez ujemne saldo migracji i ujemny przyrost naturalny. Zarejestrowano 43 zameldowań w ruchu wewnętrznym (z czego 31 z miast) oraz 97 wymeldowań (z czego 7 do miast), w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi -54. Natomiast saldo migracji zagranicznych w 2016 r. wynosiło zero, a przyrost naturalny spadł plasując się na poziomie -3 (w tym -9 mężczyźni i 6 kobiety).

Wykres nr 11. Procentowy przyrost naturalny w gminie Braniewo według płci w latach 2011 – 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

W gminie Braniewo zarejestrowano ujemny przyrost naturalny odpowiadający przyrostowi naturalnemu -0,49 na 1000 mieszkańców gminy. W 2016 roku urodziło się 62 dzieci, w tym procentowo: 53% dziewczynek i 47% chłopców.

Współczynnik dzietności ogólnej, tj. liczba urodzonych dzieci przez kobietę w wieku 15 – 49 lat, dla gminy Braniewo wynosi 1,25, czyli porównywalnie w skali województwa i kraju. Podobnie ze współczynnikiem dynamiki demograficznej, czyli stosunku liczby urodzeń żywych do liczby zgonów, gdzie wynosi on 0,95 i świadczy to o braku kompensacji urodzeń do rocznej liczby zgonów, liczba ludności maleje.

Współczynnik dynamiki demograficznej w gminie Braniewo jest porównywalny do województwa warmińsko mazurskiego oraz do całego kraju.

Tabela 16. Struktura ludności wg wieku i płci w gminie Braniewo latach 2011 – 2016

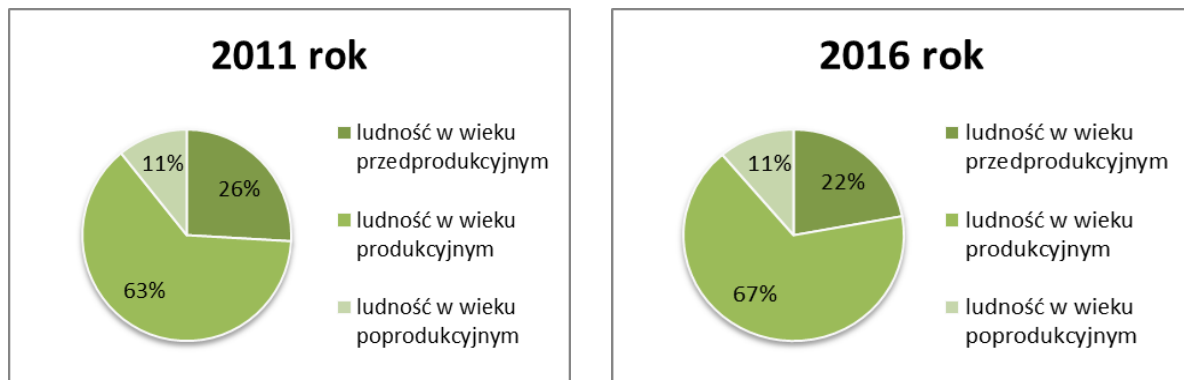
Grupy wiekowe	Rok							
	2011		2014		2015		2016	
	M	K	M	K	M	K	M	K
0-4	177	184	167	156	153	153	138	152
5-9	175	166	158	154	166	172	164	171
10-14	238	209	192	192	175	178	167	160
15-19	268	252	234	206	235	194	227	186
razem	1669		1459		1426		1365	
20-24	290	269	310	279	300	257	293	252
25-29	285	238	274	209	290	239	291	240
30-34	261	197	249	202	242	206	256	200
35-39	224	224	247	198	261	194	247	192
40-44	214	202	221	210	211	222	223	217
45-49	248	202	226	185	214	181	201	188
50-54	272	229	251	226	240	214	240	205
55-59	214	199	251	225	250	230	254	227
60-64	141	167	180	168	197	172	203	186
razem	4076		4111		4120		4115	
65-69	84	72	108	126	125	141	127	153
70-74	53	99	50	78	55	67	68	66
75-79	142	90	43	77	36	79	31	82
80-84	37	75	35	72	32	70	26	66
85 i więcej	16	30	15	42	17	46	22	50
razem	698		646		668		691	
Ogółem	3339	3104	3211	3005	3199	3015	3178	2993

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

Średni wiek mieszkańców wynosi 37,9 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (40,4 lata) oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców Polski (41,2 lata), w tym kobiety 38,9 lat i mężczyźni 36,9 lat.

W 2016 roku, w odniesieniu do lat poprzednich, uległa zmianom struktura wieku ludności gminy Braniewo, jednakże ta dynamika zmian nie jest bardzo zróżnicowana. Liczba ludności przedprodukcyjnej (0 – 19 lat) zmniejszyła się o 22%, co świadczy o ujemnym przyroście naturalnym. Zwiększyła się liczba ludności w wieku produkcyjnym, oraz zauważalnie zwiększyła się ludność w wieku poprodukcyjnym.

Wykres nr 12. Rozkład procentowy ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Braniewo w 2011 i 2016 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

W gminie Braniewo widoczna jest przewaga liczby mężczyzn w poszczególnych grupach wiekowych. W wieku od 0 do 64 roku życia prawie w każdym przypadku występuje przewaga liczebna mężczyzn. Dopiero po 65 roku życia uwidacznia się gwałtowny spadek liczby mężczyzn i wyraźny wzrost liczby kobiet. 66,5% mieszkańców gminy Braniewo jest w wieku produkcyjnym, 19,3% w wieku przedprodukcyjnym, a 14,2% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 17. Podstawowe wielkości charakteryzujące ludność w gminie Braniewo

Wyszczególnienie	2011 r.	2016 r.	Dynamika zmian (%)
Ludność ogółem [osoba]	6443	6171	95,8
Mężczyźni [osoba]	3339	3178	95,2
Kobiety [osoba]	3104	2993	96,4
Wskaźnik feminizacji [osoba]	95	94	98,9
Małżeństwa zawarte [-]	28	28	100,0
Małżeństwa/1000 ludności [-]	4,4	4,5	102,3
Urodzenia/1000 ludności [-]	11,63	10,05	86,4
Zgony/1000 ludności [-]	8,80	10,53	119,7
Przyrost naturalny/1000 ludności [-]	2,83	-0,49	-17,3
Ludność w wieku przedprodukcyjnym [osoba]	1669	1365	81,8
Ludność w wieku produkcyjnym [osoba]	4076	4115	101,0
Ludność w wieku poprodukcyjnym [osoba]	698	691	99,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

Mieszkańcy gminy Braniewo zawarli w 2016 roku 28 małżeństw, co odpowiada 4,5 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to nieznacznie mniej od wartości dla województwa warmińsko – mazurskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,7 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 30% mieszkańców gminy Braniewo jest stanu wolnego, 52% żyje w małżeństwie, 5% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9% to wdowy/wdowcy, co jest porównywalne do średniej w województwie i w Polsce.

Wśród poziomu wykształcenia mieszkańców w gminie Braniewo zaledwie 12% mieszkańców gminy posiada wykształcenie wyższe, 31 % wykształcenie średnie i policealne, 22% wykształcenie zasadnicza zawodowe, 6% gimnazjalne, 26% podstawowe ukończone, a 3% wykształcenie podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego.

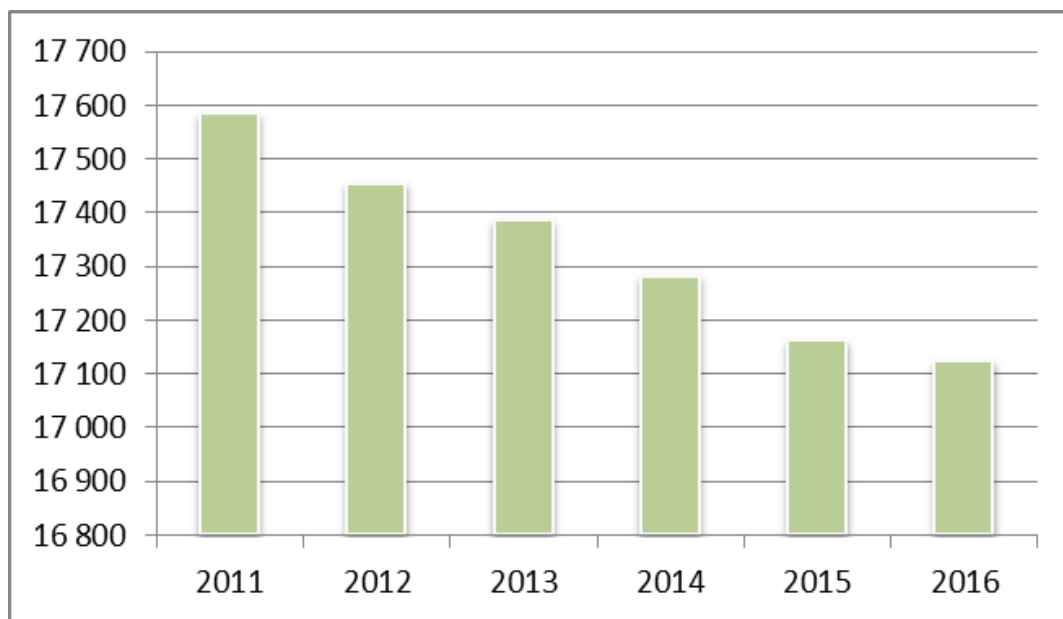
Tabela 16. Struktura ludności w mieście Braniewo latach 2011 – 2016

Miejscowość	Liczba ludności					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ogółem	17 584	17 455	17 385	17 281	17 161	17 123
Kobiety	9 006	8 929	8 901	8 840	8 792	8 792
Mężczyźni	8 578	8 526	8 484	8 441	8 369	8 331

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

W strukturze mieszkańców na koniec 2016 roku w mieście Braniewo wynosiła w 17 123 osoby. Na analizowanym obszarze zauważa się zmniejszanie się liczby mieszkańców z roku na rok. W roku 2016 zmniejszyła się liczba mieszkańców stosunku do roku 2011 o 2,6%.

Wykres nr 12. Struktura ludności w mieście Braniewo latach 2011 – 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

10. ANALIZA POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

10.1. Uwarunkowania ekonomiczne

10.1.1. System zarządzania gmina i jej sytuacja finansowa

Organem wykonawczym Gminy jest Wójt Gminy Braniewo, który wykonuje uchwały Rady Gminy Braniewo zadania gminy określone przepisami prawa Kierownictwo Urzędu Gminy Braniewo:

Sekretarz Gminy Braniewo.

Struktura organizacyjna Urzędu Gminy (określona w załączniku nr 1 do uchwały Rady Gminy Braniewo nr 41/II/96 z dnia 30 sierpnia 1996)

1) Wójt jest kierownikiem Urzędu i zwierzchnikiem służbowym pracowników Urzędu.

2) Wójt kieruje pracą Urzędu przy pomocy zastępcy, sekretarza i skarbnika.

3) W skład urzędu wchodzi:

a) samodzielne stanowiska pracy:

- do spraw osobowych i organizacyjnych
- do spraw obsługi kancelaryjnej Urzędu i Rady Gminy
- do spraw aktów cywilnych
- do spraw ewidencji ludności
- do spraw obrony cywilnej i kraju
- do spraw rolnictwa
- do spraw budownictwa
- do spraw mienia komunalnego i planowania przestrzennego
- do spraw ochrony środowiska, przeciwpowodziowej i przeciwpożarowej
- do spraw zaopatrzenia
- do spraw księgowości budżetowej gminy
- do spraw wymiaru podatków
- do spraw księgowości i budżetu szkół
- do spraw administracji oświatowej
- do spraw obsługi kasowej
- do spraw księgowości mieszkaniowej

b) stanowiska pomocnicze:

- kierowca autobusu szkolnego
- pracownik gospodarczy
- palacz konserwator

Jednostki pomocnicze Gminy Braniewo

- 1) Sołectwo Stępień - stanowią mieszkańcy miejscowości : Stępień, Działy, Rudłowo

- 2) Sołectwo Gronowo - stanowią mieszkańcy miejscowości: Gronowo, Kalina
- 3) Sołectwo Rodowo - stanowią mieszkańcy miejscowości : Rodowo, Młoteczno
- 4) Sołectwo Podgórze - stanowią mieszkańcy miejscowości : Podgórze, Cielętnik, Józefowo
- 5) Sołectwo Rusy - stanowią mieszkańcy miejscowości : Rusy, Zgoda, Skarpkowo, Siedliska
- 6) Sołectwo Szyleny - stanowią mieszkańcy miejscowości: Szyleny, Szyleny wieś, Szyleny kolonia, Szyleny PGR, Rydzówka, Bemowizna, Brzeszczyny, Marcinkowo
- 7) Sołectwo Nowa Pasłęka - stanowią mieszkańcy miejscowości: Nowa Pasłęka, Stara Pasłęka, Ujście
- 8) Sołectwo Klejnowo - stanowią mieszkańcy miejscowości: Klejnowo, Klejnowko, Ułowo, Różaniec
- 9) Sołectwo Zakrzewiec - stanowią mieszkańcy miejscowości: Zakrzewiec, Kiersy, Grodzie
- 10) Sołectwo Świętochowo - stanowią mieszkańcy miejscowości: Świętochowo, Maciejewo, Dąbrowa Leśna
- 11) Sołectwo Bobrowiec - stanowią mieszkańcy miejscowości: Bobrowiec
- 12) Sołectwo Wola Lipowska - stanowią mieszkańcy miejscowości :Wola Lipowska, Lipowina, Goleszewo, Gronówko, Strubiny
- 13) Sołectwo Mikołajewo - stanowią mieszkańcy miejscowości: Mikołajewo
- 14) Sołectwo Krzewno - stanowią mieszkańcy miejscowości: Krzewno
- 15) Sołectwo Krasnolipie - stanowią mieszkańcy miejscowości: Krasnolipie, Grzędowo
- 16) Sołectwo Jarocin - stanowią mieszkańcy miejscowości: Jarocin
- 17) Sołectwo Grzechotki - stanowią mieszkańcy miejscowości: Grzechotki, Sarniki
- 18) Sołectwo Pęciszewo - stanowią mieszkańcy miejscowości: Pęciszewo, Wilki, Podleśne
- 19) Sołectwo Zawierz - stanowią mieszkańcy miejscowości: Zawierz, Glinka, Prątnik, Wielewo, Wikielec
- 20) Sołectwo Rogity - stanowią mieszkańcy miejscowości: Rogity, Rogity Nadleśnictwo
- 21) Sołectwo Garbina - stanowią mieszkańcy miejscowości: Garbina
- 22) Sołectwo Żelazna Góra - stanowią mieszkańcy miejscowości: Żelazna Góra
- 23) Osiedle Lipowina - stanowią mieszkańcy miejscowości: Lipowina.

10.1.2. Sytuacja finansowa Gminy

Dochody budżetu gminy w wysokości 23.188.916 zł, z tego: dochody bieżące w wysokości - 15.780.373 zł, dochody majątkowe w wysokości - 7.408.543 zł.

Wydatki budżetu gminy w wysokości 22.661.749 zł, z tego: wydatki bieżące w wysokości - 15.450.470 zł, wydatki majątkowe w wysokości - 7.211.279 zł.

Wydatki inwestycyjne w 2011 roku w wysokości 7.211.279 zł.

Wydatki na programy i projekty realizowane ze środków pochodzących z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności oraz pozostałe środki pochodzące ze źródeł zagranicznych nie podlegających zwrotowi w wysokości 4.947.700 zł Nadwyżka budżetu gminy wynosi 527.167 zł i przeznaczają się ją na spłatę rat kredytu i pożyczek.

Przychody budżetu w wysokości 3.252.845 zł, rozchody w wysokości 3.780.012 zł.

Wydatki przypadające do spłaty roku budżetowym 2011, zgodnie z zawartą umową, z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez gminę 70.684 zł.

Ustala się dochody w kwocie 30.000 zł z tytułu wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz wydatki w kwocie 31.000 zł na realizację zadań określonych w programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Ustala się wydatki w kwocie 2.000 zł na realizację zadań określonych w gminnym programie przeciwdziałania narkomanii.

Ustala się dochody i wydatki z tytułu opłat i kar, o których mowa w art. 402 ust. 4-6 art. 403 ustawy z dnia 27 kwietnia 2008 r. - Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1923 ze zm.):

- 1) dochody w wysokości 31.200 zł,
- 2) wydatki w wysokości 106.500 zł.

10.2. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, o którym mowa w art. 10, ust 5.

10.2.1. Tereny mieszkaniowe – stan mieszkalnictwa

Na koniec 2016 roku na terenie gminy Braniewo liczba mieszkań wynosiła 1 839 szt. (tj. o 2% mieszkań więcej niż w roku 2011) o średniej powierzchni 70 m², znajdujących się w 1 012 budynkach mieszkalnych (o 42 budynki więcej niż w 2011 r.). Liczba mieszkań stanowiących własność komunalną wynosiła 178 sztuk o przeciętnej powierzchni użytkowej 48 m². Ponadto oddano do użytku 14 mieszkań indywidualnych, co na każdych 1000 mieszkańców przypada 2,3 nowych lokali. Jest to wartość porównywalna do średniej województwa – 3,2 i Polski – 4,3. Od 2011 roku zauważa się wzrost liczby mieszkań oddawanych do użytku.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę także wzrosła, o 1,6 m² w stosunku do 2011 r. Przeciętna liczba osób na jedno mieszkanie w 2016 roku wynosiła 3,36, tj. o 4,8 % mniej niż w 2011 roku.

Podstawowe udogodnienia komunalne (wyposażenia mieszkań w instalacje) wykazują niewielką tendencję wzrostową w porównaniu do roku 2011, zarówno przy wyposażeniu w wodociąg – wzrost o 0,1 %, łazienkę – wzrost o 0,3%, czy centralne ogrzewanie – wzrost 0,7 %.

Tabela 13. Zasoby i warunki mieszkaniowe w gminie Braniewo w latach 2011 – 2016

Wyszczególnienie	2011 r.	2016 r.
Mieszkania ogółem [szt.]	1 801	1 839
Mieszkania wg wyposażenia w instalacje wodociągową [%]	94,3	94,4
Mieszkania według wyposażenia w łazienkę [%]	87,3	87,6
Mieszkania według wyposażenia w centralne ogrzewanie [%]	73,0	73,5
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]	68,4	70,3
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m ²]	19,4	21,0
Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu [-]	3,63	3,67
Mieszkania na 1000 mieszkańców [-]	283,0	298,0
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie [-]	3,53	3,36

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> (dostęp: grudzień 2017)

W 2016 roku zostało oddanych do użytkowania 14 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 1943 m², tj. o ponad połowę więcej niż w 2011 roku.

W 2016 roku oddano także do użytkowania:

- jeden budynek biurowy o powierzchni użytkowej 102 m²,
- jeden zbiornik, silos lub budynek magazynowy o powierzchni użytkowej 358m²,
- trzy budynki gospodarstw rolnych o powierzchni użytkowej 285m².

10.2.2. Zagospodarowanie terenu gminy na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i obowiązujących planów miejscowych

Rozwój zabudowy mieszkaniowej na terenie gminy Braniewo spowodowany jest utrwaloną już preferencją ludności miejskiej, która migruje na tereny wiejskie.

10.3. Decyzje administracyjne

10.3.1. Decyzje o lokalizacji celu publicznego

Tabela 2. Zestawienie wydanych decyzji o lokalizacji celu publicznego na terenie gminy Braniewo w latach 2015-2018.

Lp .	miejsowość	2015	2016	2017	2018	Razem
1.	Bobrowiec	1	1		1	3
2	Gronowo	0	0	1	2	3
3	Grzechotki	0	0			0
4	Jarocin	0	0			0

5	Klejnowo	1	0		1	1
6	Krasnolipie	0	0			0
7	Krzewno	0	0			0
8	Mikołajewo	0	0			0
9	Nowa Pasłęka	0	3	1	2	3
10	Pęciszewo	0	1			2
11	Podgórze	1	1			0
12	Rodowo	0	1		1	2
13	Rogity	1	0	2		2
14	Rusy	0	2		6	8
15	Stępień	0	0	1	1	2
16	Świętochowo	0	0	1	1	2
17	Szyleny	1	4	1		6
18	Wola Lipowska	1	0	1	3	5
19	Zakrzewiec	0	1			1
20	Zawierz	0	0	1		1
21	Żelazna Góra	0	1	1		2
RAZEM		6	15	10	18	49

Źródło: : Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Braniewie

Razem w przeciągu 4 czterech lat gmina wydała 49 decyzji celu publicznego o znaczeniu lokalnym. Najwięcej decyzji wydano na teren obrębu Rusy, co ma znaczenie ze względu na ruch kolejowy. Inne decyzje to linie elektroenergetyczne niskiego napięcia, wodociąg grupowy oraz przyłącza do wodociągu a także drogi gminne.

10.3.2. Decyzje o lokalizacji celu publicznego

Tabela 2. Zestawienie wydanych decyzji o lokalizacji celu publicznego na terenie gminy Braniewo w latach 2015-2018.

Lp .	miejsowość	2015	2016	2017	2018	Razem
1.	Bobrowiec	2R	1P, 2R, 2E	1P, 1M	2R	11
2	Gronowo	1R		1M, 1P	1U/M	4
3	Grzechotki					
4	Jarocin				1R	1

5	Klejnowo	2R, 1M	1R	2M, 1R	2M	11
6	Krasnolipie					
7	Krzewno	1R		1P	1R, 1M,	4
8	Mikołajewo					
9	Nowa Pasłęka	2R, 1T	1R, 5M, 2T, 1I, 1P	1A, 1U, 2T, 1R	1M	19
10	Pęciszewo		1R	1R		2
11	Podgórze		1R	6M		7
12	Rodowo	1P, 1R	1M, 1R	1U/M, 1P	1R	7
13	Rogity	1M, 1P	3M, 1P	2R, 3R, 1M	2M, 2R	16
14	Rusy	1P, 1M	2R, 2M, 1P	3I	3P, 3M, 1P	16
15	Stępień	1M	1R, 1R	1A, 1U	1U, 1M	9
16	Świętochowo	1R		1R, 1K, 1U	1R, 1P	6
17	Szyleny	1M, 1R		4M, 2R	3R, 5M, 1P, 1U	18
18	Wola Lipowska	1M, 1R	4R, 1U/M	2M	1M	11
19	Zakrzewiec				1P	1
20	Zawierz	1R	1P, 5R, 3M	1M	1R	12
21	Żelazna Góra	1M		1I		2
RAZEM		24	57	46	38	167

Źródło: : Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Braniewie

W okresie 2016 – 2018 wydano 167 decyzje o warunkach zabudowy i 49 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji cele publicznego. W tym na zabudowę: mieszkaniową jednorodzinną – 47 decyzje, usługi i usługi łączone z zabudowa mieszkaniową – 7 decyzji, funkcje produkcyjne – 16 decyzji.

10.4. Prognozy demograficzne a uwarunkowania rozwoju

Prognozę demograficzną na lata 2020 – 2050 opracowano na podstawie zaobserwowanego od kilu lat zjawiska występującego w gminie Braniewo. W Polsce zauważa się proces migracji mieszkańców miast na tereny podmiejskie. Przenoszenie się ludności na obszary podmiejskie występowało praktycznie zawsze, natomiast współczesny wymiar zyskało wraz z rozwojem indywidualnej motoryzacji. Zjawisko to określa się mianem **kryzysu śródmieścia**, który prowadzi do powstania dużych stref zurbanizowanych poza miastem. Na terenie gminy Braniewo nie widzimy jeszcze tak wyraźnej suburbanizacji jaka jest wokół większych miast chociażby Elbląga lub Olsztyna.

Kolejne zjawisko coraz bardziej powszechne na polskiej wsi to tzw. urbanizacja wsi — zmiana

krajobrazu wiejskiego, rosnąca liczba osób zatrudnionych poza rolnictwem: zwiększona ilość dojeżdżających do pracy w mieście, zwiększenie usług podstawowych na wsi.

Obszary rozwoju zabudowy/urbanizacji powinno się wyznaczać, uwzględniając potrzeby gminy w zakresie rozwoju mieszkalnictwa, działalności gospodarczej, infrastruktury społecznej i technicznej oraz możliwości ekonomicznego rozwoju.

Ich powierzchnia winna być szacowana na podstawie analizy dotychczasowego przebiegu i perspektywicznej prognozy zjawisk demograficznych i społeczno-gospodarczych. Powinno się uwzględniać nie tylko dotychczasowe rezerwy terenów przeznaczonych pod inwestycje w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (mpzp), ale także wolne tereny na obszarach niezainwestowanych.

W celu racjonalnego gospodarowania przestrzenią niezbędne jest jednoznaczne oddzielanie obszaru przeznaczonego do zainwestowania od terenów otwartych, które powinny być chronione przed ekspansją zabudowy.

10.4.1. Prognozowanie możliwości rozwoju gminy

Prognozowanie rozwoju obecnie jest obowiązkiem sporządzającego studium UIKZP. W ustawie o planowaniu i gospodarowaniu przestrzenią zobowiązano gminy do przedstawienia uwarunkowań jej zagospodarowania przestrzennego, wynikającego z sytuacji demograficznej, społecznej i gospodarczej. Tego rodzaju przesłanki polityki przestrzennej gminy są określane w oparciu o prognozy zawarte w dokumencie strategii rozwoju, albo opracowane specjalnie na potrzeby studium. Powinny być one zorientowane na wskazanie przyszłych inwestycji (mieszkaniowych, gospodarczych, infrastrukturalnych) oraz związanych z ich realizacją potrzeb terenowych.

Użyteczność strategii rozwoju gminy do prac nad studium można ocenić z punktu widzenia uwzględnionej problematyki rozwoju społecznego, rozwoju gospodarczego a przede wszystkim stopnia rozpoznania przyszłych zdarzeń i procesów, które będą miały wpływ na przemiany w zagospodarowaniu.

Tabela. Prognoza ludności w okresie perspektywnym dla gm. Braniewo

Miejscowość	Liczba ludności	Saldo	Prognoza			
	2017	Stosunek lat 2012 r. – 2017 r.	.wskaźnik	2030 r.	wskaźnik	2050 r.
Bemowizna	388	105,1	1,10	427	1,20	512
Bobrowiec	147	108,1	1,16	170	1,36	232
Brzeszczyny	247	95,7	0,98	242	0,98	237
Cielętnik	60	107,1	1,1	66	1,1	73

Działy	0	0	0	0	0	0
Grabina	31	91,2	0,9	27	0,9	25
Glinka	160	88,9	0,9	144	0,9	130
Goleszewo	60	103,4	1,06	62	1,06	66
Grodzie	11	110,0	1,2	13	1,2	15
Gronowo	115	95,8	0,96	110	0,9	100
Gronówko	172	92,5	0,9	155	0,9	140
Grzechotki	56	76,7	0,8	55	0,9	50
Grzędowo	66	94,3	0,9	60	0,9	54
Jarocin	8	66,7	0,9	7	0,9	6
Józefowo	41	104,1	1,08	44	1,15	51
Kalina	4	80,0	0,8	3	0,8	2
Kiersy	5	100,0	1,1	6	1,1	7
Klejnowo	98	91,6	0,9	88	0,9	79
Klejnowko	40	108,1	1,16	46	1,16	53
Krasnolipie	63	92,6	0,9	57	0,9	51
Krzewno	193	90,6	0,9	174	0,9	170
Leśniczówka Dąbrowa	8	80,0	0,9	7	0,9	6
Lipowina	792	94,2	0,9	712	0,9	641
Maciejewo	102	91,9	0,9	91	0,9	82
Marcinkowo	31	106,9	1,14	36	1,14	41
Mikołajewo	18	90,0	0,9	16	0,9	14
Młotecznno	221	87,0	1,0	221	1,0	221
Nowa Pasłęka	153	1,02	1,1	157	1,2	188
Pęciszewo	71	89,9	0,9	64	0,9	58
Podgórze	45	102,7	1,05	48	1,1	53
Podleśne	265	101,5	1,02	270	1,02	275
Prątnik	5	125,0	1,5	7,5	1,5	11,5
Prętki	19	90,5	0,9	17	0,9	15
Rodowo	23	92,0	0,9	21	0,9	20
Rogity	461	1,14	1,2	525	1,4	735
Rogity Nadleśnictwo	28	96,6	0,9	25	0,9	23
Różaniec	15	102,2	1,1	17	1,2	20
Rudłowo	235	87,7	0,95	223	0,95	212

Rusy	18	56,3	0,7	13	0,7	11
Rydzówka	11	91,7	0,9	10	0,9	9
Sarniki	9	100,0	1,0	9	1,0	9
Siedlisko	36	116,1	1,3	47	1,5	70
Skarbkowo	0	0	0		0	
Stara Pasłęka	27	96,4	0,98	26	0,98	25
Stępień	174	103,6	1,07	186	1,1	205
Strubiny	37	148,0	1,4	52	1,6	83
Szyleny Kolonia	120	104,3	1,08	130	1,08	140
Szyleny Osada	114	85,7	0,9	103	0,9	93
Szyleny Wieś	97	100,0	1,0	97	1,0	97
Świętochowo	179	96,8	0,98	175	0,98	172
Ujście	9	112,5	1,25	11	1,25	14
Ułowo	136	86,1	0,9	122	0,9	110
Wielewo	40	90,9	0,9	36	0,9	32
Wikielec	0	0	0		0	
Wilki	1	50,0	0	0	0	0
Wola Lipowska	49	111,4	1,2	59	1,22	72
Zakrzewiec	103	100,0	1,0	103	1,0	103
Zawierz	56	91,8	0,9	50	0,9	45
Zgoda	189	95,9	0,98	185	0,98	180
Żelazna Góra	355	96,2	0,96	340	0,96	334
RAZEM	6217	95,6		6154	0,987	6083

Źródło: : Opracowanie własne na podstawie Bazy Rejestru Mieszkańców - zameldowania stałe

W tabeli powyżej przeliczono wskaźnikiem opracowanym na podstawie obserwacji ludności w poszczególnych miejscowościach na przestrzeni 4 ostatnich lat.

Wg tych wyliczeń liczba ludności w gminie zmniejszy się do 250 r. o 0,987 % czyli 134 osób w stosunku do ludności w roku 2017. Z analizy mieszkańców w latach 2015 do 2018 wynika, że:

- na terenie gminy dwie miejscowości całkowicie się wyludniły, są to msc. Działy i Skarbkowo,
- zmniejszenie zaludnienia notuje się w msc.: Brzeszczyny, Grabina, Glinka, Gronowo, Gronówko, Grzechotki, Grzędowo, Jarocin, Kalina, Klejnowo, Lipowina, Maciejewo, Pęciszewo, Rudlowo, Rusy, Ulnowo, Zawierz i Żelazna Góra.

Jednak ze względu na trendy obecnie zauważone przenoszenia się ludności z miast na tereny wiejskie należy także uwzględnić te tendencje.

Dla obliczenia prognozowanej liczby ludności, przyjęto założenie, że część ludności

zamieszkałej w mieście Braniewie będzie chętna na zakup działki i budowę domu na terenie gminy, a tym samym przenieść się na teren gminy, tym bardziej, że w mieście tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej są ograniczone.

Założenia dotyczące wzrostu liczby mieszkańców poszczególnych miejscowości gminy Elbląg określono na podstawie dotychczasowych tendencji przyrostu naturalnego i skali migracji oraz wielkości zaludnienia miasta Braniewa, z którego przewiduje się, że ok. 1% gospodarstw domowych wyemigruje na tereny podmiejskie do 2030 r. a ok. 2,5 % do 2040 r.

Ze względu na walory krajobrazowe wybierane są tereny dobrze skomunikowane oraz położone w krajobrazie o wysokich walorach krajobrazowych, do tych terenów należą:

- tereny w sąsiedztwie miasta Braniewa, w tym Poleśna, Józefowo, Rogity, Bemowizna – Szyleny, Wola Lipowska, Siedlisko,
- tereny położone nad Zalewem Wiślanym, w tym Różaniec, Nowa Pasłęka i Ujście.

Zgodnie z danymi uzyskanymi z ostatniego Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 r., na terenie gminy Braniewo znajduje się 588 gospodarstw rolnych, w tym 172 o powierzchni gospodarstwa powyżej 15 ha.

Na obszarze gminy (dane uzyskane ze Starostwa Braniewskiego) według stanu na 2016 rok znajduje się 833 ha gruntów zabudowanych, w tym:

- 56 ha - gruntów zabudowanych zabudową mieszkaniową,
- 39 ha - gruntów zabudowanych zabudową usługowo - przemysłową,
- 716 ha - gruntów pod terenami komunikacyjnymi (drogi, koleje),

Reszta terenów zabudowanych stanowi zabudowę rekreacyjną, użytki kopalne i zabudowę infrastrukturalną oraz pozostałą niesprecyzowaną.

Analizując zagospodarowanie terenu musimy także brać pod uwagę zagospodarowanie terenów jeszcze niezabudowanych. Poza terenami zabudowanymi znajdują się tereny przeznaczone pod zabudowę w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lecz jeszcze niezabudowane oraz tereny przeznaczone pod zabudowę decyzją administracyjną wydaną przez Wójta w formie decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji celu publicznego lecz na tym terenie są to bardzo niewielkie powierzchnie.

10.4.2. Ustalenia planów miejscowych

Sporządzone plany miejscowe obejmują obszar razem 47,87 ha terenu gminy. Razem są dwa miejscowe plany, które funkcjonują w obrocie prawnym.

W miejscowych planach tereny przeznaczone są pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną, usługi nieuciążliwe oraz tereny przemysłowe.

Analizując ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wzięto pod uwagę tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową, mieszkaniową łączoną z usługami, produkcyjną oraz tereny zieleni parkowej.

W planach najwięcej terenów przeznaczono pod zabudowę mieszkaniową – 32,33 ha, pod

zabudowę mieszkaniowo - usługową – 1,26 ha, pod zabudowę przemysłową 10,63 ha oraz 1,92 pod tereny zielone.

Nie analizowano terenów pozostawionych w użytkowaniu rolniczym i zabudowy związanej z rolnictwem a także usługami dla rolnictwa.

W trakcie opracowania jest 1 miejscowy plan zagospodarowania terenów przemysłowych

W tabeli poniżej dla każdego obowiązującego planu podane zostały powierzchnie dla wybranych funkcji z ustalonych planem. Część tych terenów jest już zabudowanych, natomiast zdecydowana większość czeka jeszcze na inwestora.

Tabela 19. Przeznaczenie terenów wg planów zagospodarowania przestrzennego

Tereny zabudowy mieszkaniowej		Tereny zabudowy mieszkaniowo - usługowej	Tereny zabudowy usługowej	Tereny Produkc. - usługowe	Tereny produkcyjne	Tereny sportu, rekreacji i wypoczynku	Miejsca obsługi podróży, w tym stacje benz., parkingi	Zieleń		
Jednorodzinnej	Wielorodzinna							Lasy	Zieleń naturalna	Zieleń parkowa

1. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego										
Publikacja: Uchwała Nr 37/V/2007 z dnia 13 lipca 2007 Dz. Urz. Woj. Warm. - Mazur. Nr 131 poz. 1804										
8,38 ha	-	-	-	-	8,38 ha	-	-	-	-	-
2. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego										
Publikacja: Uchwała Nr 52/V/2009 z dnia 30.09.2009 . Dz. Urz. Woj. Warm. - Mazurskiego nr 174 poz. 2398										
32,33 ha	-	1,26 ha	-	-	2,25 ha	-	-	-	-	1,92 ha
RAZEM 40,71 ha	-	1,26 ha	-	-	10,63 ha	-	-	-	-	1,92 ha

Ustaleniami planów przeznaczono pod budownictwo:

- jednorodzinne ok. 150 działek
- mieszkaniowo - usługowe ok. 10 działek
- oraz ok. 10 ha pod tereny produkcyjne.

10.5. Delimitacja terenów przeznaczonych pod zabudowę

Szacując zapotrzebowanie na nową zabudowę przeanalizowano wiele czynników, w tym m.in. demografię, migracje ludności, potrzeby mieszkaniowe, rynek pracy i inwestycji, a także obowiązujące plany miejscowe, decyzje o warunkach zabudowy oraz zapisy Studium co zostało zobrazowane we wstępnej części analizy.

Dla delimitacji obszaru wzięto pod uwagę:

- 1) wydane decyzje o warunkach zabudowy;
- 2) perspektywę czasową nie dłuższą niż 30 lat;
- 3) uwarunkowania rozwoju, w tym:
  - a) położone w sąsiedztwie miasta,
  - b) posiadające wykształconą sieć komunikacji drogowej,
  - c) tereny wyróżniające się dobrymi warunkami klimatycznymi,
  - d) istniejące i rozpoczęte procesy podziałów terenów oraz zabudowy terenów wiejskich, na terenach o niskiej bonitacji gleb,
- 4) niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż 30%.

Podstawą atrakcyjności gminy jest jej położenie przy granicze, nad Zalewem Wiślanym w sąsiedztwie ponad 7 000 miasta powiatowego oraz dobrze rozwiniętej sieci komunikacyjnej.

10.5.1. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Szacując zapotrzebowanie na nową zabudowę przeanalizowano wiele czynników, w tym m.in. demografię, migracje ludności, potrzeby mieszkaniowe, rynek pracy i inwestycji, a także obowiązujące plany miejscowe, decyzje o warunkach zabudowy oraz zapisy Studium, co zostało przeanalizowane w części pierwszej.

Przyjęto następujące założenie:

1) zmniejszenie liczby ludności do:

- w 2020 r. – ok. 6150 mieszkańców
- w 2050 r. – ok. 6 080 mieszkańców;

2) potrzeba wymiany substancji mieszkaniowej,

3) wygoda, nowe potrzeby i nowe wymagania co do warunków zamieszkania

4) dla produkcji i usług nowe technologie i warunki pracy.

Wynikiem przeprowadzonej analizy i przyjętych założeń w studium należy przeznaczyć w każdej miejscowości w obrębie zwartej zabudowy wsi tereny na uzupełnienie i wymianę istniejącej substancji, czyli ok. 20 % powierzchni terenu zabudowanego.

- Należy przewidzieć rozwój zabudowy miejscowości powiększając je o 30%, w tym pod zabudowę:
  - mieszkaniową (łącznie z zabudową mieszkaniowo - usługową) ok. 20%
  - produkcyjno-usługową ok. 30%.
  - dla terenów budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego przeznaczyć nowe tereny w bezpośrednim sąsiedztwie wsi Poleśna, Józefowo, Rogity, Bemowizna – Szyleny, Wola Lipowska, Siedlisko, Stępień;
  - nad Zalewem Wiślanym przeznaczyć tereny pod zabudowę turystyczną we wsi Różaniec, Nowa Pasłęka i Ujście.

- dla produkcji i usług przeznaczyć tereny w obrębach Rusy, Rodowo, Wielewo – Zawierz, Gronowo, Grzechotki.

10.6. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

- Głównym uzasadnieniem lokalizacji nowej zabudowy jest wykorzystanie istniejących dróg publicznych: wojewódzkich, powiatowych i gminnych, które będą obsługiwały tereny po obu ich stronach.
- Nowe drogi gminne niezbędne do obsługi terenu projektowane w sporządzanych planach miejscowych projektowane będą w miarę potrzeb, w większości teren będzie obsługiwany przez drogi wewnętrzne.
- Realizacja sieci wodociągowo – kanalizacyjnej następować będzie sukcesywnie w miarę realizowanej zabudowy w części z budżetu gminy, w części z środków pomocowych.

Inwestycje zrealizowane w gminie w latach 2016, 2017, 2018

Drogi gminne

Lp.	Nazwa zadania	Miejscowość	Długość odcinka	Wartość zadania(brutto)
1.	Przebudowa drogi gminnej Lipowina - Strubiny w miejscowości Lipowina zlokalizowanej na działce 49/1 obręb Wola Lipowska	Lipowina	190 m	207.058,20 zł
2.	Remont drogi gminnej wewnętrznej w m. Lipowina na dz. nr 49/1 obręb Wola Lipowska	Lipowina	95,4 m	155.568,80 zł
2017				
1.	Przebudowa drogi w m. Młoteczno na dz. nr 1/16, 1/27, obręb Rodowo, Gmina Braniewo	Młoteczno	139 m	126.526,90 zł
2.	Przebudowa drogi w m. Młoteczno na dz. nr 1/28, obręb Rodowo, Gmina Braniewo	Młoteczno	45 m	74.135,85 zł
3.	Przebudowa drogi gminnej Nr 110009N na odc. Grzędowo-Krasnolipie	Grzędowo, Krasnolipie	1864 m	791.111,01 zł
4.	Przebudowa drogi gminnej Nr 110005N na odcinku Bemowizna-Szyleny	Bemowizna, Szyleny	1272 m	446.000,00 zł
2018				

1.	Przebudowa drogi wewnętrznej Lipowina - Strubiny	Strubiny	335 m	199.800,00 zł
2.	Przebudowa drogi wewnętrznej Lipowina – Strubiny – Etap II	Strubiny	155 m	26.166,55 zł
3.	Przebudowa drogi gminnej nr 110002N zlokalizowanej na działkach nr 39, 56 obręb Sępień	Garbina	442 m	295.260,63 zł
4.	Przebudowa drogi osiedlowej w miejscowości Lipowina gmina Braniewo z modernizacją oświetlenia	Lipowina	435 m	966.110,00 zł
5.	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Maciejewo zlokalizowanej na działce nr 14/27 obręb Świętochowo	Maciejewo	266,6 m	304.907,53 zł

11. OCENA STANU ŚRODOWISKA ORAZ ŹRÓDŁA ZAGROZEŃ

11.1. Obszary zagrożone powodzią

Położenie części obszaru gminy nad Zalewem Wiślanym oraz przechodząca przez gminę rzeka Pasłęka niesie ze sobą zagrożenie występowania powodzi. Dla potrzeb planowania ochrony przed powodzią dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej (RZGW) sporządził studium ochrony przeciwpowodziowej, ustalające granice zasięgu wód powodziowych o określonym prawdopodobieństwie występowania oraz kierunki ochrony przed powodzią. Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego i mapami ryzyka powodziowego na terenie gminy występują dwa typy obszarów: obszary szczególnego zagrożenia (zalewu) powodzią i obszary potencjalnego zagrożenia (zalewu) powodzią. Obszar szczególnego zagrożenia to obszar przepływu wód powodziowych, obszar potencjalnego zagrożenia to obszar zagrożony zalaniem w przypadku uszkodzenia (zniszczenia) wału przeciwpowodziowego lub awarii budowli hydrotechnicznej. Na terenie gminy występują:

1) Obszary szczególnego zagrożenia powodzią:

- a) obszar, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q 10%),
- b) obszar, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (H 1%) (od rzeki Pasłęki oraz od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych),
- c) obszar między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego,

- d) pas techniczny w rozumieniu ustawy o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej;
- 3) Obszary o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi tj. raz na 500 lat (Q 0,2%) (od rzeki Pasłęki oraz od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych);
- 4) Obszar obejmujący tereny narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia budowli ochronnych pasa technicznego.

Wyżej wymienione obszary zobrazowane zostały na rysunku – załączniku nr 2 do uchwały.

11.2. Jakość wód podziemnych

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę w powiecie jest czwartorzędowe piętro wodonośne. Lokalnie jest wykorzystywane piętro trzeciorzędowe i kredowe. W powiecie wydzielono 1 zbiornik wód podziemnych wymagający szczególnej ochrony "Zbiornik między morenowy Dąbrowa" (GZWP - 201). Jest to zbiornik zamknięty typu porowego z utworami wodonośnymi pochodzącymi z okresu czwartorzędu. Dobrą zasobnością w wody podziemne o małej możliwości zanieczyszczenia charakteryzuje się obszar środkowej i południowej części gminy Wilczęta. Duża możliwość zanieczyszczenia wód podziemnych występuje w gminie Frombork i na zachód od Braniewa. Występują tu wody o średniej zasobności. Na pozostałym obszarze powiatu występują wody podziemne o średniej zasobności i małej możliwości zanieczyszczenia wód I poziomu użytkowego. W ostatnich latach na obszarze powiatu nie był prowadzony monitoring diagnostyczny wód podziemnych. Wykonany jest „Projekt prac geologicznych dla ustalenia zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych części zlewni Zalewu Wiślanego - zlewnia Baudy oraz zlewnia Pasłęki”.

11.3. Jakość powietrza atmosferycznego

Jedną z najpoważniejszych przyczyn zmian klimatu w skali lokalnej, regionalnej i globalnej jest zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego. Głównym źródłem informacji o stanie zanieczyszczenia atmosfery jest obserwacja zmian jakie zachodzą w ilości emitowanych zanieczyszczeń do powietrza oraz stężeń zanieczyszczeń powietrza i opadów atmosferycznych. Powiat braniewski położony jest w dość bliskim sąsiedztwie dużych "źródeł" emisji zanieczyszczeń do powietrza. Są to miasto Elbląg, Trójmiasto i miasto Kaliningrad. Znajdują się one na kierunku napływu przeważających mas powietrza. Na terenie powiatu braniewskiego nie ma stałych punktów pomiarowych należących do sieci Państwowego Monitoringu Środowiska oraz innych sieci pomiarowych. Nie przeprowadzono również badań stężeń zanieczyszczeń powietrza stacją mobilną WIOŚ w Olsztynie.

Podstawowym kryterium jakości powietrza w powiecie jest ocena poziomu substancji w powietrzu wykonywana przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w oparciu o dostępne wyniki badań pochodzące z terenu województwa warmińsko-mazurskiego (pomiar własne WIOŚ Olsztyn, pomiary Inspekcji Sanitarnej - Monitoring Oczekiwanych Efektów i

Korzyści Zdrowotnych, Instytutu Ochrony Środowiska - stacja w Diablej Górze oraz Instytutu Badawczego Leśnictwa). W wyniku przeprowadzonej analizy danych w powiecie braniewskim nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego poziomu stężeń ze względu na kryterium ochrony zdrowia ludzi oraz ochrony roślin - teren powiatu oceniono jako klasa A9.

Z powodu dużej zmienności warunków meteorologicznych oraz w zależności od miejsca i czasu ilości wnoszonych przez opady atmosferyczne zanieczyszczeń są bardzo zróżnicowane. Wielkość depozycji danej substancji wprowadzanej na zdefiniowany obszar zależy od koncentracji danej substancji w opadzie atmosferycznym i jego ilości. W 2010 r. na obszar powiatu braniewskiego wody opadowe wniosły: 1 765 ton siarczanów, 867 ton chlorków, 381 ton (N) azotynów i azotanów, 579 ton azotu amonowego, 1158 ton azotu ogólnego, 3,49 ton fosforu ogólnego, 510 ton sodu, 166 ton potasu, 708 ton wapnia, 106 ton magnezu, 46,5 tony cynku, 3,8 tony miedzi, 19,6 tony żelaza, 0,96 tony ołowiu, 0,131 tony kadmu, 0,79 tony niklu, 0,289 tony chromu, 3,93 tony manganu i 3,46 tony wolnych jonów wodorowych. Wprowadzany depozyt zanieczyszczeń atmosferycznych na obszar powiatu stanowi znaczące źródło zanieczyszczeń oddziałujących na stan środowiska naturalnego tego regionu. Na przestrzeni lat 1999-2010 obserwuje się malejącą tendencję ilości wprowadzanych przez wody opadowe ładunków zanieczyszczeń wielu badanych substancji.

11.4. Jakość gleb

Na terenie powiatu jak i gminy przeważają gleby brunatne właściwe oraz glejowe, murszowe, torfowe i mady rzeczne. Na przeważającym obszarze występują gleby gruntów ornych z przewagą klas bonitacyjnych III a i III b, jedynie w gminie Pieniężno i zachodniej części gminy Lelkowo klas IV a i IV b. Gleby na terenie powiatu charakteryzują się okresowo odgórnie nadmiernym uwilgotnieniem oraz bardzo małą podatnością na degradację. W latach 2002-2005 Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Olsztynie wykonała analizy próbek gleby, określając ich odczyn, zawartość przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu. Przebadano w powiecie braniewskim 17 824,16 ha użytków rolnych. Gleby bardzo kwaśne o $\text{pH} < 4,5$ stanowiły 32 %, a kwaśne ($4,5 < \text{pH} < 5,5$) 51 % powierzchni użytków rolnych w powiecie i jest to najwyższy wskaźnik w skali województwa. Badania wskazują, że udział gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych w stosunku do poprzednich okresów badawczych (1998-2001) systematycznie wzrasta i w 2006 r. wyniósł 84%. Świadczy to o zbyt małym zużyciu nawozów wapniowych. Wapnowanie należy uznać za konieczne na 54 % oraz za potrzebne na 22 % powierzchni użytków rolnych. Porównując wyniki badań w wymienionych okresach badawczych na zawartość przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu, zauważa się spadek udziału gleb o bardzo niskiej i niskiej zasobności wymienionych pierwiastków.

W skali powiatu gleby o bardzo niskiej i niskiej zawartości przyswajalnego fosforu stanowiły 52 %, potasu - 17 % i magnezu - 25 % powierzchni użytków rolnych.

11.5. Klimat akustyczny

Hałas stanowi jedno ze źródeł zanieczyszczenia środowiska, wzrastające w ostatnich latach w związku z rozwojem komunikacji, uprzemysłowieniem i postępującą urbanizacją. Odczuwany jest przez ich mieszkańców jako jeden z najbardziej uciążliwych czynników wpływających ujemnie na środowisko i samopoczucie. Hałas wywołuje zmęczenie, złe samopoczucie, utrudnia wypoczynek, może prowadzić do częściowej lub całkowitej utraty słuchu. Ponadto powoduje poważne zmiany psychosomatyczne, jak zagrożenie nadciśnieniem, zaburzenia nerwowe, zaburzenia w układzie kostno - naczyniowym.

Hałasem nazywa się każdy dźwięk, który w danych warunkach jest określony jako szkodliwy, uciążliwy lub przeszkadzający, niezależnie od jego parametrów fizycznych. Odczucie hałasu jest więc bardzo subiektywne i zależy od wrażliwości słuchowej poszczególnych jednostek. Zespół zjawisk akustycznych zachodzących w środowisku, określony za pomocą parametrów akustycznych czasu i przestrzeni nazywa się umownie klimatem akustycznym środowiska zewnętrznego. Uciążliwość hałasu dla organizmu zależy od natężenia dźwięku, jego częstotliwości i czasu trwania.

Wyróżnia się trzy główne rodzaje hałasu, według źródła powstawania:

- hałas przemysłowy powodowany przez urządzenia i maszyny w obiektach przemysłowych i usługowych,
- hałas komunikacyjny pochodzący od środków transportu drogowego, kolejowego i lotniczego,
- hałas komunalny występujący w budynkach mieszkalnych, szczególnie wielorodzinnych i w obiektach użyteczności publicznej.

Z uwagi na fakt, iż na terenie miasta brak dużych zakładów przemysłowych, mogących emitować hałas zagrażający zdrowiu ludzi czy wartościom środowiskowym większe zagrożenie w tym zakresie stwarzać może hałas związany z komunikacją, głównie związaną z transportem samochodowym, w mniejszym stopniu kolejowym (przez miasto przebiega trasa kolejowa, jednak jest użytkowana kilka razy w ciągu dnia, głównie w okresie wakacyjnym). Jednak są to tylko teoretyczne rozważania; na podstawie zwiększającego się natężenia ruchu, z powodu wzrastającej stale ilości środków transportu samochodowych, wnioskować należy iż sytuacja ulega pogorszeniu. Od roku 2004 zjawisko to nie było jednak badane. Przeprowadzono wówczas pomiary w przedziale czasowym reprezentatywnym dla pory dziennej od 9.00 do 14.00, w czterech punktach miasta. W rejonie Braniewa dopuszczalny poziom hałasu wynosi 60 dB, natomiast pomiary wykazały jego przekroczenie o ok. 10-15 dB (15-25%). Ponieważ są to wyniki sprzed kilku lat, w ciągu których ilość i jakość poruszających się po drogach pojazdów uległa znacznej zmianie, aby mieć prawdziwy obraz sytuacji należałoby zaktualizować powyższe pomiary. Z pewnością poprawić jakość klimatu akustycznego w mieście można

poprzez realizację obwodnicy miasta Braniewa, zastosowanie zieleni izolacyjnej, eliminację z dróg pojazdów źle skonstruowanych czy wyeksploatowanych. Hałas przemysłowy nie stanowi zagrożenia, mogą występować jedynie w mieście niewielkie lokalne jego źródła. Są one na bieżąco kontrolowane przez odpowiednie organy (WIOŚ). Reasumując należy pamiętać o hałasie jako specyficznym czynnikiem, powszechnie występującym i stanowiącym o niższej jakości środowiska. Na terenie Braniewa element ten nie stanowi większego problemu, jednak zaleca się zwrócenie uwagi na działania zapobiegające wzrostowi jego wartości. Największe zagrożenie stanowi tu hałas komunikacyjny, głównie związany z transportem samochodowym, jednak metody jego zmniejszania są kosztowne i niełatwe w bezpośredniej realizacji. Niewielkie istniejące źródła przemysłowe są pod stałą kontrolą odpowiednich organów ochrony środowiska.

11.6. Promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące

Wśród zidentyfikowanych, szkodliwych dla środowiska, rodzajów promieniowania powodowanego przez działalność człowieka, można wyróżnić:

- promieniowanie jonizujące, pojawiające się w wyniku użytkowania zarówno wzbogaconych, jak i naturalnych substancji promieniotwórczych w energetyce jądrowej, ochronie zdrowia, przemyśle, badaniach naukowych; rejestr promieniowania jonizującego prowadzi Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie;
- promieniowanie niejonizujące, pojawiające się wokół linii energetycznych wysokiego napięcia, radiostacji, pracujących silników elektrycznych oraz instalacji przemysłowych, urządzeń łączności, domowego sprzętu elektrycznego, elektronicznego itp.

Promieniowanie jonizujące. Poza naturalnymi źródłami tego promieniowania pochodzić może na terenie Braniewa z dwóch źródeł sztucznych, jakimi są aparaty rentgenowskie w zakładach opieki zdrowotnej. Są one odpowiednio zabezpieczone i monitorowane. Koordynację i nadzór nad kontrolą zagrożenia radiologicznego i skażeń promieniotwórczych, prowadzoną przez szereg placówek, sprawuje Prezes Państwowej Agencji Atomistyki.

Promieniowanie niejonizujące. Największe oddziaływanie w postaci promieniowania niejonizującego wykazują linie elektroenergetyczne wysokich napięć. Ich występowanie wymaga określenia stref ochronnych, zależnych od natężenia pola elektrycznego. Pod liniami o napięciu powyżej 110 kV może występować II strefa ochronna z zakazem lokalizacji budynków mieszkalnych. Aktualnie na terenie miasta występuje linia elektroenergetyczna o napięciu 110 kV oraz stacja GPZ 110/15 kV. Znaczącym źródłem promieniowania są również stacje bazowe telefonii komórkowych (rozsiewacze, paraboliczne anteny linii radiowych), jednak odpowiednie parametry masztu i pracy anteny zapobiegają negatywnemu wpływowi tych obiektów na ludzi.

Podsumowując, intensywny rozwój źródeł pól elektromagnetycznych powoduje ogólny wzrost poziomu tła promieniowania elektromagnetycznego w środowisku oraz powiększanie się

liczby i powierzchni obszarów o podwyższonym poziomie natężenia promieniowania. Dotychczasowy wzrost poziomu tła elektromagnetycznego nie zwiększył na tyle istotnie, aby mógł stanowić zagrożenie dla środowiska i ludności. Ze względu na szybki rozwój infrastruktury przekazywania informacji opartej na technikach radiowych pociąga za sobą dalszy wzrost natężenia pól elektromagnetycznych wielkiej częstotliwości.

11.7. Gospodarka odpadami

11.7.1. Odpady komunalne

Składowisko odpadów znajduje się w południowej części miasta Braniewa, odbiorem odpadów komunalnych. W 2007 roku na składowisko miejskie trafiło 7159,68 Mg odpadów komunalnych. Z powodzeniem funkcjonuje system selektywnej zbiórki odpadów, wyodrębniający ze strumienia odpadów komunalnych makulaturę, tworzywa sztuczne, szkło i drobny złom.

Planuje się również wprowadzenie systemu zachęcającego do eliminowania minimalizacji ilości odpadów biodegradowalnych w ogólnym strumieniu odpadów trafiających na składowisko. Składowisko w Braniewie jest najnowocześniejszym w powiecie. Posiada dobrą izolację podłoża (głina, folia), drenaż odprowadzający odcieki, a przede wszystkim instalację do odzysku energii. Odcieki są gromadzone w zbiorniku o pojemności 40,6 m³ i rozsączone w zdeponowanych złożach, a nadmiar wywożony do stacji zlewnej w oczyszczalni ścieków. Składowisko znajduje się w odległości ok. 1 km do najbliższych zabudowań, zabezpieczone płotem i 10-metrowej szerokości pasem zieleni, posiada instalację piezometrów. Na terenie składowiska działa spycharka oraz ciągnik gąsienicowy. Składowisko zaopatrzone jest w wagę i brodzik dezynfekcyjny zapobiegający wywożeniu zanieczyszczeń i drobnoustrojów z terenu składowiska. Prowadzony na bieżąco monitoring wód odciekowych, podziemnych, gazu składowiskowego nie wykazują negatywnego wpływu składowiska na środowisko naturalne.

11.7.2. Odpady niebezpieczne

Odpady niebezpieczne na terenie Braniewa mogą pochodzić z podmiotów produkcyjnych i usługowych, ale również znajdować się mogą w strumieniu odpadów komunalnych. Podmioty prowadzące działalność związaną z wytwarzaniem odpadów niebezpiecznych prowadzą we własnym zakresie zbiórkę i przekazują je odpowiednim firmom obierającym. Ilość tych odpadów jest trudna do oszacowania ze względu na brak danych. W celu wyeliminowania odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych prowadzona jest selektywna zbiórka baterii oraz planowana jest zbiórka przeterminowanych leków (zakupione pojemniki). Na terenie miasta nie występują mogilniki ani inne miejsca deponowania odpadów niebezpiecznych.

11.7.3. Odpady przemysłowe

Ze względu na brak występowania na terenie miasta większych zakładów przemysłowych

odpady pochodzące z tego typu procesów nie stanowią większego zagrożenia. Brak jest również odpowiedniej i ilości wiarygodnych danych na temat ilości odpadów wytwarzanych przez podmioty gospodarcze. Jednocześnie brak zaobserwowanych i zgłaszanych nieprawidłowości w tym zakresie.

11.7.4. Komunalne osady ściekowe

Komunalne osady ściekowe wytworzone w oczyszczalni ścieków są deponowane na terenach zarządzanych przez Wodociągi Miejskie na składowisku miejskim w Braniewie i wykorzystywane do rekultywacji przyległych terenów po poligonowych. Trwają końcowe prace związane z budową kompostowni na terenie oczyszczalni, która miałaby odciążyć składowisko od początku roku 2010; wówczas osady planuje się wykorzystać do celów przyrodniczych na plantacjach wierzby energetycznej.

Podsumowując, można stwierdzić, iż gospodarka odpadami na terenie miasta jest prowadzona poprawnie. Nie widać szczególnie uciążliwych czy zagrażających środowisku wytwórców odpadów. Rozwija się system selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.

Obecnie na terenie gminy nie wyznaczono w złożu kopaliny filaru ochronnego. Mogą występować takie obiekty lub obszary w złożach kruszywa naturalnego, jeżeli będą tego wymagać warunki eksploatacji, zgodnie z przepisami Ustawy Prawo geologiczne i górnicze.

12.1. Złóża kruszyw naturalnych tereny górnicze

- 1) Bazę surowcową gminy stanowi głównie kruszywo naturalne. Do udokumentowanych i rozpoznanych złóż na terenie gminy należą:
  - a) złożo kopaliny pospolitej „Krzewno”,
  - b) złożo kopaliny pospolitej „Klejnowo”,
  - c) złożo kopaliny pospolitej „Różaniec – Klejnowo” – złożo prognostyczne,
  - d) złożo kopaliny pospolitej „Klejnowo I”,
  - e) złożo kopaliny pospolitej „Klejnowo II”
  - f) złożo torfu „Biedkowo”,

Tabela nr 14. Złóża surowców mineralnych

Lp.	Nr złoża	Miejscowość/ Nazwa złoża	Rodzaj surowca/ typ kopaliny	Organ zatwierdzaj. dokumentacje. / decyzja	Pow. złoża [tys.m ³]	Stan zagospodarowania złoża
1.	6682	Biedkowo	Torf TO		34,51	Eksploatacja złoża zaniechana
2.	10910	Klejnowo	Kruszywo KN	Decyzja nr OŚ.751-4/EL/443/06 wydana przez Marszałka Wojew. Warm. - Mazursk. w Olsztynie z dn. 06.11.2006	2,07	Eksploatacja złoża zaniechana
3.	18112	Klejnowo I	Kruszywo KN		1,976	Złożo zagospodarowane
4.	18318	Klejnowo II	Kruszywo KN		3,439	Złożo zagospodarowane
5.	9805	Krzewno	Kruszywo KN		0.81	Złożo rozpoznane szczegółowo
6.	4215	Różaniec - Klejnowo	Kruszywo KN		99999,99	oże o zasobach rognostycznych

Obszar Różaniec – Klejnowo jest to złożo prognostyczne uwzględnione w WG Państwowego Instytutu Geologicznego i Państwowego Instytutu Badawczego (MIDAS), natomiast nie ma obszaru wrysowanego na mapie.

Eksploatacja złóż kopalin udokumentowanych, dopuszczona jest na podstawie zatwierdzonej dokumentacji przez właściwy organ administracji geologicznej.

Po zakończeniu eksploatacji złóż kopalin teren należy poddać rekultywacji. Zaleca się, aby głównym kierunkiem rekultywacji złóż kopalin, na których zakończono eksploatację były zalesienia lub przywrócenie produkcji rolnej lub ich wykorzystanie w celach rekreacyjnych np. tworzenia oczek wodnych.

Dla obszarów udokumentowanej eksploatacji złóż wyznaczone zostały obszary i tereny górnicze, które przedstawiono na rysunku uwarunkowań studium (załącznik nr 2).

12.2. Tereny górnicze

Dla obszarów udokumentowanej eksploatacji złóż wyznaczone zostały obszary i tereny górnicze. Na terenie gminy zostały wyznaczone tereny górnicze „Klejnowo I” i „Klejnowo II” w obrębie złoża Klejnowo oznaczone na rysunku załącznika nr 2.

Lp.	Nr obszaru górniczego	Nr terenu górniczego	Miejscowość/ Nazwa	Rodzaj surowca/ typ kopaliny	Powierzchnia obszaru [tys.m ²]	Powierzchnia terenu [tys.m ²]
1.	137124	137125	Klejnowo I	Kruszywo KN	19764	33483
2.	136180	136181	Klejnowo II	Kruszywo KN	dz. 63/1 i cz. dz. 63/2	47968

13. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

13.1. System komunikacji

Gmina Braniewo posiada dobrze rozwinięty system komunikacji drogowej oparty o system dróg: krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych, zapewniający powiązania poszczególnych miejscowości z siedzibą gminy, powiatu i województwa.

Głównym powiązaniem gminy z gminami sąsiednimi oraz sąsiednimi jednostkami miejskimi i województwem są drogi: krajowe nr 22 i nr 54 oraz wojewódzkie nr 507 i nr 504.

Na podstawie rozwoju gminy w układzie komunikacyjnym dokonano podziału funkcjonalnego dróg publicznych na układ:

- nadrzędny;
- podstawowy;
- pomocniczy.

a) Układ nadrzędny - nadrzędnym układem komunikacyjnym w gminie Braniewo jest droga

krajowa nr S22 i droga krajowa nr 54.

- b) Układ podstawowy - powinien zapewnić powiązanie gminy z województwem i powiatem oraz pełnić funkcję głównych powiązań sieci osadniczej na obszarze gminy. Do układu podstawowego zalicza się drogi zapewniające połączenie miasta będącego siedzibą powiatu z siedzibami gmin oraz siedzib gmin między sobą.

Sieć dróg układu podstawowego tworzyć będą drogi:

- Elbląg - Podgrodzie - Braniewo	nr 504
- Braniewo - Pieniężno - Orneta - Dobre Miasto	nr 50I
- Droga krajowa nr 54 - Lipówka	nr
- Różaniec - Ułowo	nr
- Rusy - Rodowo	nr
- Braniewo - Świętochowo	nr
- Gronowo - Pęciszewo	nr
- Żelazna Góra - Jachowo	nr
- Żelazna Góra -Górowo Iławeckie	nr
- Krzewno - Krasnolipie	nr
- Nowa Pasłęka - Braniewo	nr 13IIN
- Stara Pasłęka - Braniewo	nr
- Braniewo - Pakosze	nr
- Kalinowiec - Lipowina	nr
- Grzechotki - Gronówko	nr1393N

- c) Układ pomocniczy - wspomaga układ podstawowy gminy, zapewnia obsługę sieci osadniczej rozproszonej i skupionej oraz dojazdy do ośrodków turystycznych, do lasów i pól. Do najważniejszych powiązań układu pomocniczego należą drogi gminne:

Sieć dróg układu pomocniczego tworzyć będą drogi:

- Stępień - Grabina - Biedkowo	nr110001N
- Grabina - droga nr 504	nr110002N
- Podgórze - Braniewo	nr110003N
- dr. nr 1312N (Zgoda) - Rogity	nr 110004N
- Zawierz - Bemowizna - Biedkowo	nr110005N
- Bobrowiec - Szyleny	nr 110006N
- Świętochowo - Zakrzewiec - Kiersy	nr 110007N
- Pęciszewo - gr. gminy	nr 110008N
- Grzędowo - Krasnolipie	nr 110009N
- Wola Lipowska - Mikołajewo - gr. gm.	nr 110010N
- Braniewo - Pierzchały	(poprzedni nr drogi 1381N)
- Lipowina - gr. gminy	(poprzedni nr drogi 1383N)
- Szyleny - Płoskinia	(poprzedni nr drogi 1387N)

13.2. Komunikacja kolejowa.

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa I - rzędna nr 204 relacji Malbork - Braniewo, znaczenia krajowego, położona w korytarzu europejskim transportowym IA - niezbędna jest jej przebudowa, która umożliwi rozwijanie prędkości 160km/godz. W granicach miasta Braniewo znajduje się przejście graniczne kolejowe.

Przez teren gminy przebiegają również kolejowe linie regionalne nr 217, 221, 254 relacji Elbląg

- Braniewo, Olsztyn - Braniewo oraz linia Elbląg – Frombork Braniewo, na której jest zawieszony kursowanie pociągów tak pasażerskich jak i towarowych.

Dla mieszkańców gminy Braniewo spełniają one znaczącą rolę stanowiąc środek komunikacji w transporcie do pracy i szkół.

Linia kolejowa Elbląg – Frombork Braniewo przebiega w bardzo urozmaiconym oraz atrakcyjnym krajobrazie Nadzalewowy i winna służyć jeżeli nie mieszkańcom tego terenu ale turystom zwiedzającym te zakątki Polski północnej.

13.3. Drogi wodne

Gmina Braniewo została objęta w projekcie "Pętla Żuławska - rozwój turystyki wodnej", który dotyczy wykreowania markowego produktu turystycznego, na który składają się: oryginalna kompozycja różnych dóbr turystycznych (walorów i atrakcji) oraz przeróżnych usług umożliwiających ich turystyczne wykorzystanie w trakcie pobytu na terenie Żuław i Zalewu Wiślanego. Obejmuje on niezwykle atrakcyjny obszar wodny, którego oś stanowią szlaki wodne o długości 303,3 km (Wisła, Martwa Wisła, Szkarpa, Wisła Królewiecka, Nogat, Kanał Jagielloński, Elbląg i Pasłęka) oraz część polskiego Zalewu Wiślanego o powierzchni 328 km² (niemal 3 krotnie większy od największego polskiego Jez. Śniardwy). To również wyjątkowe i zróżnicowane środowisko przyrodnicze, unikalne w skali europejskiej, obejmujące deltę Wisły oraz Zalew Wiślany, niespotykany potencjał krajobrazowy oraz szczególny charakter hydrograficzny a także klimat. Ponadto łączy obiekty związane z unikatowym w skali kraju dziedzictwem kulturowym Żuław Wiślanych, powstałym w wyniku ścierania się różnych kultur na przestrzeni wieków (obiekty sakralne, zamki gotyckie, mosty zwodzone, śluzy, domy podcieniowe, itp.). Projekt Pętla Żuławska - rozwój turystyki wodnej w części inwestycyjnej zakłada kompleksowy rozwój turystyki wodnej w obszarze Deltę Wisły i Zalewu Wiślanego. Obszar objęty projektem to teren Żuław i Zalewu Wiślanego wraz z Mierzeją Wiślaną. W ramach projektu przewidziano stworzenie portów i przystani żeglarskich oraz pomostów cumowniczych służących zarówno aktywnemu uprawianiu sportów wodnych jak również innym formom turystyki.

Gmina Braniewo powinna współpracować z gminami położonymi wzdłuż rzeki Pasłęki i Zalewu Wiślanego na rzecz tworzenia wspólnej polityki zagospodarowania i wykorzystania szlaków komunikacji wodnej.

Zasilanie energetyczne i zaopatrzenie w gaz

13.4. Energia elektryczna

Zasilanie Gminy Braniewo w energię elektryczną odbywa się z 2 Głównych Punktów Zasilania - GPZ Braniewo i GPZ Piotrowiec.

Energia elektryczna do Gminy Braniewo jest doprowadzana liniami napowietrznymi

średnich napięć (SN) 20kV i 15 kV. Linie średnich napięć doprowadzane są do stacji transformatorowych (SN/nn) 20/0,4 kV i 15 kV, skąd z liniami napowietrznymi niskiego napięcia zasilani są odbiorcy. Istniejąca sieć w pełni pokrywa zapotrzebowanie na energię elektryczną odbiorców bytowo – komunalnych, zakładów przemysłowych i obiektów usługowych.

W ramach polityki energetycznej państwa promowane jest pozyskanie energii ze źródeł odnawialnych, która nie zanieczyszcza środowiska.

13.5. Gaz

W gminie Braniewo nie występuje sieć gazowa niskiego, średniego i wysokiego ciśnienia. Na terenie Gminy Braniewo brak jest infrastruktury technicznej umożliwiającej dostawę do odbiorców gazu ziemnego. Wobec braku sieci gazu ziemnego na terenie Gminy Braniewo, jej mieszkańcy korzystają z gazu propan-butan. Gazyfikacja gminy będzie następowała na warunkach technicznych określonych przez operatora sieci gazowej.

Należy dążyć do objęcia siecią gazową średniego ciśnienia wszystkich miejscowości gminnych co pozwoli na podniesienie poziomu życia ludności jak również eliminację istniejących źródeł ciepła i zastąpienie ich wysokosprawnymi kotłowniami gazowymi:

- paliwo gazowe zaliczone zostało do grupy paliw ekologicznych o niskiej emisji zanieczyszczeń do powietrza, co powoduje, że nie powinno się odchodzić od koncepcji doprowadzenia gazu ziemnego do większości miejscowości na terenie gminy;
- gmina Braniewo położona jest na obszarze, gdzie potencjalnie w niższych partiach poziomów geologicznych wskazuje się możliwość występowania gazu niekonwencjonalnego a działania ponadlokalne zmierzają do rozpoznania zasobów gazu -po dokonaniu rozpoznania zasobów, bilansu ekonomicznego oraz dokonania oceny wpływu na środowisko będą podejmowane działania zmierzające do wydobycia surowca.

13.5. Zaopatrzenie w ciepło

Znacząca część ludności Gminy Braniewo mieszka w zabudowie jednorodzinnej. Duże rozproszenie budownictwa jednorodzinnego i wielorodzinnego oraz brak dostępu do sieci ciepłowniczej na terenie Gminy jest głównym powodem tego, że mieszkańcy zmuszeni są do ogrzewania budynków za pomocą indywidualnych źródeł ciepła, wykorzystując jako paliwo przeważnie węgiel, biomasę, w mniejszym stopniu olej opałowy czy LPG.

Na obszarze gminy pracuje pięć kotłowni lokalnych. System zaopatrzenia w ciepło z lokalnych sieci ciepłowniczych funkcjonuje na terenie miejscowości Bemowizna, Młotecznno, Podleśne, Rudłowo, Ułowo gdzie w 2006 roku uruchomiono kotłownie wykorzystujące biomasę (słomę). Zamontowano w niej 4 kotły o mocy 250 kW każdy oraz 1 kocioł o mocy 150 kW opalane brykietami ze słomy. W miejscowości Lipowina funkcjonuje kotłownia o mocy 2,2 MW opalana miałem węglowym.

14. SWOT

Bilans mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń stanowiący synteza uwarunkowań gminnych.

Uwzględniając diagnozę stanu aktualnego sytuacji gminy Braniewo sporządzone zostało następujące zestawienie mocnych i słabych stron gminy, a także szans i zagrożeń w zakresie jej rozwoju lokalnego.

Mocne strony

14.1. Synteza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego Gminy Braniewo

Zidentyfikowanie głównych problemów obszaru, świadczących o stopniu podatności przestrzeni i procesów w niej zachodzących związanych z podażą zasobów i potencjałów tkwiących w gminie (tzw. szans i mocnych stron), służących rozwojowi obszaru oraz niekorzystnych zjawisk i zachowań zachodzących w przestrzeni (barier i słabych stron) ograniczających lub wpływających hamująco na rozwój przestrzenny gminy stanowi podstawę dla formułowania kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Zidentyfikowane główne problemy zostały podzielone na:

- a) uwarunkowania zewnętrzne wynikające z otoczenia obszaru, takich jak położenie geopolityczne i geograficzne, uwarunkowania systemowe czy uwarunkowania wynikające z Koncepcji polityki zagospodarowania kraju na obszarze województwa itp.;
- b) uwarunkowania wewnętrzne wynikające z zasobów zjawisk, mechanizmów i procesów zachodzących na obszarze gminy Braniewo odniesione do układu sfer problemowych.
- c) Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne zostały zestawione w układzie zidentyfikowanych zjawisk:
- d) stymulujących rozwój, będące zbiorem czynników i zjawisk pozytywnych, których wykorzystanie jest podstawą rozwoju regionu;
- e) hamujących rozwój, których likwidacja stanowi warunek pozytywnych (pożądanych) przekształceń zachodzących w przestrzeni.

14.1.1. Uwarunkowania stanowiące podstawę rozwoju gminy.

1) Czynniki zewnętrzne:

- a) atrakcyjne położenie przy granicy lądowej z rosyjskim obwodem kaliningradzkim - stanowiącym specjalną strefę ekonomiczną, a także nad granicznym akwenem morskim - Zalewem Wiślanym;
- b) dogodne położenie gminy na ukształtowanych trasach komunikacyjnych w tym:
  - dróg kołowych:
    - Elbląg – Frombork – Braniewo – z przejściem granicznym w Gronowie,
    - Braniewo – Pieniężno – Orneta – Olsztyn,

- Elbląg – Chruściel – Grzechotki – Kaliningrad z przejściem granicznym w Grzechotkach;
- linii kolejowych:
  - Berlin – Szczecin – Gdańsk – Elbląg – Braniewo – Kaliningrad z przejściem granicznym w Braniewie,
  - Braniewo – Pieniężno – Orneta – Olsztyn;
- c) duże znaczenie gospodarcze w międzynarodowym systemie kolejowym historycznie ukształtowanego przygranicznego węzła kolejowego Braniewo;
- d) przejścia graniczne: istniejące drogowe w Gronowie i Grzechotkach, stwarzające możliwości wymiany gospodarczej oraz obsługi ruchu granicznego;
- e) potencjalne możliwości wykorzystania ujściowego odcinka Pasłęki (Braniewo, Nowa Pasłęka dla reaktywowania towarowego transportu wodnego, pasażerskiej żeglugi turystycznej i żeglarstwa;
- f) położenie w obszarze Zielonych Płuc Polski, Zielonym Pierścieniu wokół Bałtyku oraz na trasie przelotu ptaków Skandynawia – południowa Europa, umożliwiające uzyskania środków pozabudżetowych na modernizację infrastruktury ochrony środowiska;
- g) sąsiedztwo atrakcyjnych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów (Zalew Wiślany, dolina rzeki Pasłęki, Wysoczyzna Elbląska, Mierzeja Wiślana) oraz ośrodków krajoznawczych o wybitnych i znaczących walorach krajobrazowych (miasta: Frombork, Braniewo, Orneta, Pieniężno) – mogących wywołać popyt na obsługę ruchu turystyczno – krajoznawczego;
- h) zmodernizowany węzeł infrastrukturalny miasta Braniewa dobrze obsługujący zachodnią część gminy w zakresie:
  - elektroenergetyki - Główny Punkt Zasilania 110/15 kV, w tym linia energetyczna 110 kV;
  - unieszkodliwiania odpadów stałych i ciekłych składowisko odpadów w Braniewie;
  - oczyszczalnia ścieków komunalnych w nowoczesnej oczyszczalni mechaniczno – biologicznej w Braniewie.

2) Czynniki wewnętrzne społeczno – ekonomiczne.

Wykorzystanie walorów zewnętrznych wynikających z położenia geograficznego i geopolitycznego wiąże się z rozwojem gospodarczym, w tym z:

- wysoką wartością i relatywnie dużą łatwością pozyskania terenów dla funkcji handlowo – produkcyjnych położonych wokół Braniewa, przejścia granicznego w Gronowie i Grzechotkach oraz przy drodze Braniewo – Pieniężno dla funkcji handlowo – produkcyjnych;
- małym zaludnieniem, relatywnie dużą lesistością oraz walorami przyrodniczymi, kulturowymi i krajobrazowymi doliny Pasłęki, Wybrzeża Staropruskiego, doliny rzek Banówki i Omazy oraz wielu wiejskich jednostek osadniczych o zachowanych

tradycyjnych układach ruralistycznych i nie zdegradowanym krajobrazie - stanowią potencjalnie znaczącą wartość dla rozwoju różnych ekstensywnych form rozwoju turystyki (agroturystyka, ekoturystyka, klimatolecznictwo itp.).

3) Czynniki przyrodnicze i kulturowe:

- a) relatywnie znaczna lesistość oraz warunki dla jej zwiększenia (małe zaludnienie);
- b) dominująca rola zadrzewionych dolin rzecznych w krajobrazie i strukturze przestrzennej gminy;
- c) pozytywny wpływ Zalewu Wiślanego i układu hydrograficznego gminy na klimat lokalny;
- d) zachowanie obszarów o wysokim stanie biotycznym i istotnym znaczeniu w systemie powiązań przyrodniczych, które objęte są ochroną poprzez następujące formy prawne:
  - obszary chronionego krajobrazu;
  - rezerваты przyrody (torfowiskowego i ssaków);
  - obszary Natura 2000 (*ptasie i siedliskowe*);
  - pomniki przyrody;
- e) zachowane układy ruralistyczne i architektura większości wsi indywidualnych oraz ślady zespołów pałacowo – parkowych;
- f) małe zaludnienie obszarów wiejskich - znaczące kompleksy obszarów otwartych o nie zdegradowanym krajobrazie - możliwość zachowania dobrej kondycji ekosystemów i efektywnego wykorzystania dla potrzeb turystyki;
- g) dobre warunki agroklimatyczne stanowiące istotny potencjał dla rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz hodowli owiec i bydła.

4) Czynniki techniczno – infrastrukturalne:

- a) dobre połączenie komunikacyjne z miastem Braniewem zachodniej i centralnej części gminy poprzez dogodny układ komunikacji drogowej krajowej i wojewódzkiej oraz kolejowej znaczenia pierwszorzędowego i miejscowego;
- b) dość dobre zaopatrzenie w energię elektryczną całego obszaru gminy na poziomie obecnych potrzeb oraz rezerwę mocy w GPZ Braniewo;
- c) znaczne rezerwy wody dość dobrej jakości na ujęciach głębinowych oraz potencjalne możliwości dla nowych ujęć;
- d) możliwości dla obsługi gminy w komunalne systemy miejskie w zakresie zaopatrzenia w wodę, odprowadzania ścieków i usuwania nieczystości stałych.

14.1.2. Uwarunkowania ograniczające rozwój gminy.

1) Czynniki zewnętrzne:

- a) niedoinwestowanie infrastrukturalne terenów przygranicznych w podstawowe sieci infrastruktury technicznej;
- b) brak ciągłości rozwoju historycznego Warmii i przywiązania mieszkańców do lokalnych tradycji kulturowych – wpływających na stan emocjonalnych więzi z terenem;

- c) szeroki zasięg bezrobocia strukturalnego związany z upadłością państwowej gospodarki rolnej w całym subregionie, zwłaszcza na terenach wiejskich;
- d) potencjalne nadzwyczajne zagrożenia skażenia środowiska w strefach podwyższonego ryzyka sąsiadujących z tranzytowymi trasami komunikacyjnymi oraz szczególnego zagrożenia powodzią na terenach zalewowych;
- e) potencjalne zagrożenie poważną awarią ze strony zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii, który jest zlokalizowany na terenie miasta Braniewo.

2) Czynniki wewnętrzne:

a) Czynniki społeczno – ekonomiczne:

- niekorzystne zjawiska społeczne na obszarach wsi popegeerowskich, szczególnie we wschodniej części gminy, wynikające z bezrobocia, ubożenia i niedostosowania do zmieniającej się sytuacji ekonomicznej:
  - ucieczka ludzi młodych, najbardziej dynamicznych;
  - słaba dynamika rozwoju przedsiębiorczości;
  - mała ruchliwość społeczna;
  - zjawiska patologii społecznej;
  - słaba kondycja ekonomiczna indywidualnych gospodarstw rolnych, szczególnie we wschodniej części gminy wyrażająca się niewielkim popytem na grunty będące w zasobie ANR oraz znikomym ruchem budowlanym;
  - słabe wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną terenów na obszarze północnym i wschodnim gminy;
  - chaos przestrzenny i degradacja krajobrazu osiedli popegeerowskich - obniżające wartość przestrzeni dla rozwoju funkcji turystyczno - krajoznawczej.

b) Czynniki przyrodnicze i kulturowe:

- znacząca degradacja krajobrazu przez obce w przestrzeni otwartej i nieestetyczne wielorodzinne zespoły mieszkaniowe byłych państwowych gospodarstw rolnych;
- zły stan techniczny zabytkowych zespołów parkowo – pałacowych oraz historycznej zabudowy wsi indywidualnych spowodowany zniszczeniami wojennymi oraz zaniedbaniami powojennymi;
- chaos i nieład przestrzenny na terenach osadniczych wsi;
- degradujące oddziaływanie na przyrodę wytwarzanych zanieczyszczeń;
- znaczny stopień zanieczyszczenia emisji niskiej na obszarach zabudowanych.

c) Czynniki techniczno – infrastrukturalne:

- duży udział dróg gruntowych w lokalnej sieci drogowej oraz bardzo zły stan techniczny dróg utwardzonych, zwłaszcza we wschodniej i północnej części gminy;
- brak możliwości zaopatrzenia obszaru gminy w gaz przewodowy.

RADA GMINY BRANIEWO

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY BRANIEWO**

KIERUNKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY

ZAŁĄCZNIK NR 3

DO UCHWAŁY NR .....

RADY GMINY BRANIEWO

Z DNIA ..... 2021 R

Braniewo 2021 r.

1. Zespół autorski studium w 1998r.

- *mgr inż. arch. Jacek Bocheński*
- *mgr Stanisław Olech*
- *inż. arch. Anna Talaga*

2. Zespół autorski zmiany studium w 2007r.

- *inż. arch. Anna Talaga*
- *inż. Jolanta Celej*
- *tech. Bożena Małyško*

3. Zespół autorski zmiany Studium w 2012 r.

- *inż. urb. Wojciech Kwiatkowski*
- *mgr Wioleta Kwiatkowska*

4. Zespół autorski studium w 2019r.

- *mgr Dagmara Kownacka*
- *mgr Michał Polański*
- *inż. arch. Anna Talaga*

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	5
1.1. PODSTAWA PRAWNA.....	5
1.2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA STUDIUM.....	5
ROZDZIAŁ I.....	6
2. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ.....	6
2.1. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO – MAZURSKIEGO	6
2.2. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRANIEWO.....	8
2.3. UWARUNKOWANIA STANOWIĄCE PODSTAWĘ ROZWOJU GMINY.....	8
ROZDZIAŁ II.....	12
3. CELE ROZWOJU GMINY BRANIEWO.....	12
3.1. CEL NADRZĘDNY	12
ROZDZIAŁ III.....	14
4. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRANIEWO – POLITYKA PRZESTRZENNA	14
4.1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW	14
4.2. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ W ZAGOSPODAROWANIU ORAZ UŻYTKOWANIU TERENÓW	15
4.3. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ W POSZCZEGÓLNYCH STREFACH	18
5. KIERUNKI ROZWOJU DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA I UŻYTKO- WANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ I TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY ORAZ WSKAŹNIKI ZABUDOWY.....	25
5.1. ZABUDOWA WIELOFUNKCYJNA WSI.....	26
5.2. ZABUDOWA O PRZEWAŻAJĄCEJ FUNKCJI MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ I WIELORODZINNEJ Z DOPUSZCZENIEM USŁUG I NIEUCIĄŻLIWEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ.....	26
5.3. ZABUDOWA ZWIĄZANA Z ROLNICTWEM	27
5.4. ZABUDOWA USŁUGOWA, PRODUKCYJNA I MAGAZYNOWA.....	27
5.5. FUNKCJA TURYSTYCZNA	28
5.6. KIERUNKI ROZWOJU DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW:	30
5.7. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ URZĄDZENIA DO PRODUKCJI ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH	31
5.8. OBSZARY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY.....	31
6. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU	36
6.1. PRAWNE FORMY OCHRONY PRZYRODY.....	36
6.2. OGÓLNE ZASADY GOSPODAROWANIA PRZESTRZENIA.....	39
6.3. SZCZEGÓLWE KIERUNKI GOSPODAROWANIA ZASOBAMI ŚRODOWISKA.....	40
7. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ DOTYCZĄCE ŚRODOWISKA KULTUROWEGO.....	41
7.1. OBIEKTY ZNAJDUJĄCE SIĘ POD OCHRONĄ KONSERWATORA ZABYTKÓW.....	41
7.2. STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ	50
7.3. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE PODLEGAJĄCE OCHRONIE KONSERWATORSKIEJ	52
7.4. ZIELEŃ CHRONIONA PRZEZ KONSERWATORA ZABYTKÓW	55
8. ZASÓB KOMUNALNY.....	56
9. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	57
9.1. KOMUNIKACJA	57
9.2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	61

10. POLITYKA PRZESTRZENNA	66
10.1. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW, O KTÓRYCH MOWA W ART. 48 UST. 1.....	66
10.2. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.....	69
11. OBSZARY, DLA KTÓRYCH WSKAZANE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY GRUNTÓW ROLNYCH NA NIEROLNICZE ORAZ PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI	70
11.1. MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	70
11.2. OBSZARY, DLA KTÓRYCH WSKAZANE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	70
12. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	71
12.1. ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA	71
12.2. LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA.....	72
13. WEWNĘTRZNE WODY MORSKIE.....	72
13.1. WODY MORSKIE	72
13.2. PORT MORSKI	73
13.3. BAZA KUTRÓW RYBACKICH	73
14. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.....	73
14.1. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI	73
14.2. SYSTEM MELIORACJI	75
14.3. OSUWISKA.....	75
15. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.	76
15.1. ZŁOŻA KRUSZYW NATURALNYCH TERENY GÓRNICZE	76
15.2. TERENY GÓRNICZE	77
16. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 r. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY (Dz.U. nr 41, poz. 412 oraz z 2002 r. nr 113, poz. 984 i nr 153, poz. 1271).....	77
17. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENI, REHABILITACJI, REKULTY-WACJI LUB REMEDIACJI.....	77
18. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.....	78
19. OBSZARY FUNKCJONALNE (PROBLEMOWE), O ZNACZENIU LOKALNYM W ZALEŻNOŚCI OD UWARUNKOWAŃ I POTRZEB ZAGOSPODAROWANIA WYSTĘPUJĄCYCH W GMINIE	78
20. OBSZARY, NA KTÓRYCH PRZEWIDUJE SIĘ ROZMIESZCZENIE URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 100 KW	79
21. OBSZARY, NA KTÓRYCH PRZEWIDUJE SIĘ LOKALIZACJĘ OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 m².....	79

1. WSTĘP

1.1. Podstawa prawna

- a) Ustawa z dnia 23 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1945 z póź. zm.),
- b) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz.U. z 2004 r. Nr 118, poz. 1233),
- c) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 446, 1579, 1948.),
- d) Uchwała nr 16/VII//2017 Rady Gminy Braniewo z dnia 24 lutego 2017 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gm. Braniewo

1.2. Ogólna charakterystyka studium

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy” – jest jedynym opracowaniem, w którym gmina określa zasady rozwoju przestrzennego gminy jako całości.

W „Studium uwarunkowań...” obok „Strategii rozwój gminy” jest określona polityka gminy w poszczególnych dziedzinach oraz zasady rozwoju, w tym generalne rozstrzygnięcia przestrzenne.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z Ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, nie może być sprzeczny z zapisami w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy”.

„Studium” podlega uchwaleniu przez Radę Gminy Braniewo.

Studium składa się z dwóch części.

Część I stanowią uwarunkowania, w tym:

- a) tekst „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Braniewo. Synteza Uwarunkowań”;
- b) rysunek nr 1 w skali 1:25000 pt. „Gmina Braniewo. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Synteza Uwarunkowań”.

Część II jest załącznikiem do uchwały Rady Gminy i stanowi kierunki rozwoju gminy opracowane na tle uwarunkowań, w tym:

- a) tekst: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Braniewo. Kierunki rozwoju przestrzennego gminy Braniewo” stanowi załącznik nr 3 do uchwały;
- b) rysunek nr 2 w skali 1:25000 pt.: „Gmina Braniewo. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Kierunki rozwoju przestrzennego gminy Braniewo -” stanowi załącznik nr 4 do uchwały.

1.2.1. Studium a plany miejscowe.

Ustalenia Studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego po uchwaleniu Studium.

ROZDZIAŁ I

2. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

2.1. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko – mazurskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko – mazurskiego zatwierdzony został Uchwałą nr XXXIX/823/18 Sejmiku Województwa Warmińsko – Mazurskiego z dnia 28 sierpnia 2018 r. Poniżej przedstawiono wybrane fragmenty dotyczące obszaru części zachodniej województwa w tym gminy Braniewo.

„...Planowanie zagospodarowania przestrzennego województwa opiera się na dążeniu do wykorzystania przestrzeni w sposób optymalny, zgodny z oceną potencjałów terytorialnych. Obszary funkcjonalne są nowym narzędziem wspomagającym sformułowanie polityki przestrzennej województwa w planie zagospodarowania przestrzennego województwa w odniesieniu do obszarów, na których zidentyfikowano szczególne zjawisko o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym z zakresu gospodarki przestrzennej. Indywidualne podejście do każdego z obszarów oznacza wskazanie specyfiki i szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej, identyfikację potencjałów oraz problemów i zagrożeń, a także określenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego. Określone dla obszarów funkcjonalnych zasady zagospodarowania przestrzennego mogą zostać efektywnie wykorzystane zarówno na poziomie planowania regionalnego, jak i planowania miejscowego. W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego określono osiem obszarów funkcjonalnych, w tym cztery o znaczeniu ponadregionalnym oraz cztery o znaczeniu regionalnym. Niektóre obszary funkcjonalne nakładają się na siebie.

1. Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym:

- Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodka Wojewódzkiego Olsztyna,
- Obszar Funkcjonalny Żuławy,
- Przygraniczny Obszar Funkcjonalny,
- Obszar Funkcjonalny Wielkich Jezior Mazurskich.

.....

Przywrócenie, utrzymanie i kształtowanie ład przestrzennego jako główny cel w gospodarowaniu przestrzenią i istotny element zintegrowanej polityki zrównoważonego rozwoju regionu

Porządkowanie różnych elementów i funkcji przestrzeni oraz zachowanie harmonii między nimi jako niezbędny wyznacznik równoważenia rozwoju:

- a) zapobieganie i niwelowanie skutków zainwestowania negatywnie oddziałującego na przestrzeń,
- b) kształtowanie przestrzeni w strefach podmiejskich z uwzględnieniem działań mających na celu zmniejszenie negatywnych skutków suburbanizacji, ograniczenie konfliktów przestrzennych, współpracę i wzmocnienie powiązań między miastem a obszarami otaczającymi,

...

1) Ochrona przed powodzią oraz ograniczanie skutków jej wystąpienia:

- a) prawidłowe funkcjonowanie systemu osłony przeciwpowodziowej:
- b) stosowanie nietechnicznych działań ograniczających skutki powodzi, w tym minimalizowanie potencjalnych strat powodziowych poprzez odpowiednie zagospodarowanie terenu:
- c) wykorzystanie naturalnych predyspozycji środowiska przyrodniczego do przeciwdziałania powodzi:
- d) dobrej dostępności komunikacyjnej w planach działań związanych z zabezpieczeniem przed skutkami powodzi (dostawa sprzętu, ewakuacja),
- e) zabezpieczenie alternatywnych dróg dojazdowych na obszary zagrożone powodzią.

2) Racjonalne gospodarowanie przestrzenią przyrodniczą m.in. poprzez stosowanie rozwiązań służących podnoszeniu jakości przyrodniczej.

Przygraniczny Obszar Funkcjonalny

W skład obszaru wchodzi: - gminy miejskie: Bartoszyce, Braniewo, Elbląg, ..., - gminy miejsko-wiejskie:..., - gminy wiejskie: Banie Mazurskie, Barciany, Bartoszyce, Braniewo, ...

Obszary rolnicze w centralnej i północno-zachodniej części OF obejmujące gminy powiatów kętrzyńskiego, bartoszyckiego, braniewskiego, lidzbarskiego oraz częściowo elbląskiego, charakteryzują się wysokim udziałem gruntów rolnych oraz

występowaniem gleb o wysokiej przydatności rolniczej; obszar w dużej mierze cechuje się słabym rozwojem społeczno-gospodarczym oraz wysokim wskaźnikiem bezrobocia i niską aktywnością gospodarczą.

...

- Przybrzeżny Obszar Funkcjonalny (gminy miejskie: Braniewo, Elbląg, gminy miejsko-wiejskie: Tolkmicko, Frombork, gminy wiejskie: Braniewo, Elbląg),

...

Potencjały - zasoby i walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe (wysoka jeziorność i lesistość, duży udział obszarów przyrodniczych prawnie chronionych, ...),

- korzystne warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego,

- przejścia graniczne: drogowe, kolejowe, morskie,

- główne ośrodki miejskie – ośrodek regionalny Elbląg oraz ośrodki lokalne ...,

- współpraca miast i regionów w ramach istniejących stowarzyszeń i inicjatyw, ...

- sieć dróg doprowadzających do przejść granicznych,

- trasa rowerowa Green Velo o znaczeniu ponadregionalnym,

...

Kierunki i zasady zagospodarowania przestrzennego

1) Kształtowanie powiązań transgranicznych:

a) kształtowanie i wzmacnianie powiązań poza granicami kraju z obszarami położonymi w sąsiedztwie Przygranicznego OF

(obwód kaliningradzki Federacji Rosyjskiej), w tym poprzez współpracę w ramach Stowarzyszenia Gmin RP Euroregion Bałtyk,

b) poprawa otwartości i dostępności zewnętrznej granicy Unii Europejskiej,

...

d) wzmacnianie współpracy transgranicznej w zakresie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego poprzez realizację i koordynację działań i projektów zapewniających integrację planowania w obszarze ochrony środowiska, gospodarki wodnej oraz infrastruktury,

e) wspieranie współpracy z obwodem kaliningradzkim w oparciu o potencjał Zalewu Wiślanego/Kaliningradzkiego (m.in. w ramach ochrony środowiska, turystyki),

...

g) prowadzenie działań rewitalizacyjnych na obszarach zdegradowanych (przemysłowych, powojennych, popegeerowskich),

h) restrukturyzacja obszarów wiejskich wymagających wsparcia, w tym obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, na których następuje koncentracja problemów społecznych, ekonomicznych bądź społeczno-ekonomicznych, posiadających słaby dostęp do dóbr i usług podstawowych oraz o słabej dostępności komunikacyjnej.

3) Ochrona środowiska:

a) współpraca w zakresie ochrony przyrody z obwodem kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej (w tym m.in.: podjęcie działań na rzecz ochrony wód Zalewu Wiślanego przed zanieczyszczeniami, tworzenia wspólnych obszarów chronionych),

b) zmierzanie do ustanowienia Transgranicznych Obszarów Chronionych (Suwalsko-Wisztynieckiego oraz Zalewu Wiślanego).

4) Rozwój sfery gospodarczej i turystycznej z uwzględnieniem aspektu współpracy transgranicznej:

b) wspieranie procesów rozwojowych na obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją, depopulacją, wykluczeniem społecznym oraz wysokim bezrobociem,

...

g) wspieranie działań zwiększających produktywność działalności rolniczej na obszarach z dominującą funkcją rolniczą, stworzenie warunków do wielofunkcyjnego rozwoju wsi, wspieranie rolnictwa ekologicznego (w szczególności na obszarach o wysokim potencjale produkcji rolnej) w ramach inteligentnych specjalizacji województwa (żywność wysokiej jakości),

...

b) poprawa dostępności Zalewu Wiślanego i jego przystosowanie do potrzeb transportu śródlądowego z uwzględnieniem współpracy transgranicznej,

... (wraz z kolejowymi przejściami granicznymi: Braniewo, Głomno, Skandawa).

6) Rozwój infrastruktury technicznej: a) wzmacnianie sieci przesyłowej gazu wysokiego ciśnienia w północnej części obszaru, b) modernizacja i rozbudowa elektroenergetycznej sieci dystrybucyjnej 110 kV w północnej części obszaru.

2.2. Synteza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego Gminy Braniewo

Zidentyfikowanie głównych problemów obszaru, świadczących o stopniu podatności przestrzeni i procesów w niej zachodzących związanych z podażą zasobów i potencjałów tkwiących w gminie (tzw. szans i mocnych stron), służących rozwojowi obszaru oraz niekorzystnych zjawisk i zachowań zachodzących w przestrzeni (barier i słabych stron) ograniczających lub wpływających hamująco na rozwój przestrzenny gminy stanowi podstawę dla formułowania kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Zidentyfikowane główne problemy zostały podzielone na:

- a) uwarunkowania zewnętrzne wynikające z otoczenia obszaru, takich jak położenie geopolityczne i geograficzne, uwarunkowania systemowe czy uwarunkowania wynikające z Koncepcji polityki zagospodarowania kraju na obszarze województwa itp.;
- b) uwarunkowania wewnętrzne wynikające z zasobów zjawisk, mechanizmów i procesów zachodzących na obszarze gminy Braniewo odniesione do układu sfer problemowych.
- c) Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne zostały zestawione w układzie zidentyfikowanych zjawisk:
- d) stymulujących rozwój, będące zbiorem czynników i zjawisk pozytywnych, których wykorzystanie jest podstawą rozwoju regionu;
- e) hamujących rozwój, których likwidacja stanowi warunek pozytywnych (pożądanych) przekształceń zachodzących w przestrzeni.

2.3. Uwarunkowania stanowiące podstawę rozwoju gminy.

1) Czynniki zewnętrzne:

- a) atrakcyjne położenie przy granicy lądowej z rosyjskim obwodem kaliningradzkim - stanowiącym specjalną strefę ekonomiczną, a także nad granicznym akwenem morskim - Zalewem Wiślanym;
- b) dogodne położenie gminy na ukształtowanych trasach komunikacyjnych w tym:
  - dróg kołowych:
    - Elbląg – Frombork – Braniewo – z przejściem granicznym w Gronowie,
    - Braniewo – Pieniężno – Orneta – Olsztyn,
    - Elbląg – Chruściel – Grzechotki – Kaliningrad z przejściem granicznym w Grzechotkach;
  - linii kolejowych:
    - Berlin – Szczecin – Gdańsk – Elbląg – Braniewo – Kaliningrad z przejściem granicznym w Braniewie,
    - Braniewo – Pieniężno – Orneta – Olsztyn;
- c) duże znaczenie gospodarcze w międzynarodowym systemie kolejowym historycznie ukształtowanego przygranicznego węzła kolejowego Braniewo;
- d) przejścia graniczne: istniejące drogowe w Gronowie i Grzechotkach, stwarzające możliwości wymiany gospodarczej oraz obsługi ruchu granicznego;

- e) potencjalne możliwości wykorzystania ujściowego odcinka Pasłęki (Braniewo, Nowa Pasłęka dla reaktywowania towarowego transportu wodnego, pasażerskiej żeglugi turystycznej i żeglarstwa;
- f) położenie w obszarze Zielonych Płuc Polski, Zielonym Pierścieniu wokół Bałtyku oraz na trasie przelotu ptaków Skandynawia – południowa Europa, umożliwiające uzyskania środków pozabudżetowych na modernizację infrastruktury ochrony środowiska;
- g) sąsiedztwo atrakcyjnych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów (Zalew Wiślany, dolina rzeki Pasłęki, Wysoczyzna Elbląska, Mierzeja Wiślana) oraz ośrodków krajoznawczych o wybitnych i znaczących walorach krajobrazowych (miasta: Frombork, Braniewo, Orneta, Pieniężno) – mogących wywołać popyt na obsługę ruchu turystyczno – krajoznawczego;
- h) zmodernizowany węzeł infrastrukturalny miasta Braniewa dobrze obsługujący zachodnią część gminy w zakresie:
  - elektroenergetyki - Główny Punkt Zasilania 110/15 kV, w tym linia energetyczna 110 kV;
  - unieszkodliwiania odpadów stałych i ciekłych składowisko odpadów w Braniewie;
  - oczyszczalnia ścieków komunalnych w nowoczesnej oczyszczalni mechaniczno – biologicznej w Braniewie.

2) Czynniki wewnętrzne społeczno – ekonomiczne.

Wykorzystanie walorów zewnętrznych wynikających z położenia geograficznego i geopolitycznego wiąże się z rozwojem gospodarczym, w tym z:

- wysoką wartością i relatywnie dużą łatwością pozyskania terenów dla funkcji handlowo – produkcyjnych położonych wokół Braniewa, przejścia granicznego w Gronowie i Grzechotkach oraz przy drodze Braniewo – Pieniężno dla funkcji handlowo – produkcyjnych;
- małym zaludnieniem, relatywnie dużą lesistością oraz walorami przyrodniczymi, kulturowymi i krajobrazowymi doliny Pasłęki, Wybrzeża Staropruskiego, doliny rzek Banówki i Omazy oraz wielu wiejskich jednostek osadniczych o zachowanych tradycyjnych układach ruralistycznych i nie zdegradowanym krajobrazie - stanowią potencjalnie znaczącą wartość dla rozwoju różnych ekstensywnych form rozwoju turystyki (agroturystyka, ekoturystyka, klimatolecznictwo itp.).

3) Czynniki przyrodnicze i kulturowe:

- a) relatywnie znaczna lesistość oraz warunki dla jej zwiększenia (małe zaludnienie);
- b) dominująca rola zadrzewionych dolin rzecznych w krajobrazie i strukturze przestrzennej gminy;
- c) pozytywny wpływ Zalewu Wiślanego i układu hydrograficznego gminy na klimat lokalny;
- d) zachowanie obszarów o wysokim stanie biotycznym oraz o istotnym znaczeniu w systemie powiązań przyrodniczych, które objęte są ochroną poprzez następujące formy prawne:
  - obszary chronionego krajobrazu;
  - rezerwaty przyrody (torfowiskowego i ssaków);

- obszary Natura 2000 (*ptasie i siedliskowe*);
  - pomniki przyrody;
- e) zachowane układy ruralistyczne i architektura większości wsi indywidualnych oraz ślady zespołów pałacowo – parkowych;
- f) małe zaludnienie obszarów wiejskich - znaczące kompleksy obszarów otwartych o nie zdegradowanym krajobrazie - możliwość zachowania dobrej kondycji ekosystemów i efektywnego wykorzystania dla potrzeb turystyki;
- g) dobre warunki agroklimatyczne stanowiące istotny potencjał dla rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz hodowli owiec i bydła.

4) Czynniki techniczno – infrastrukturalne:

- a) dobre połączenie komunikacyjne z miastem Braniewem zachodniej i centralnej części gminy poprzez dogodny układ komunikacji drogowej krajowej i wojewódzkiej oraz kolejowej znaczenia pierwszorzędowego i miejscowego;
- b) dość dobre zaopatrzenie w energię elektryczną całego obszaru gminy na poziomie obecnych potrzeb oraz rezerwę mocy w GPZ Braniewo;
- c) znaczne rezerwy wody dość dobrej jakości na ujęciach głębinowych oraz potencjalne możliwości dla nowych ujęć;
- d) możliwości dla obsługi gminy w komunalne systemy miejskie w zakresie zaopatrzenia w wodę, odprowadzania ścieków i usuwania nieczystości stałych.

2.3.1. Uwarunkowania ograniczające rozwój gminy.

1) Czynniki zewnętrzne:

- a) niedoinwestowanie infrastrukturalne terenów przygranicznych w podstawowe sieci infrastruktury technicznej;
- b) brak ciągłości rozwoju historycznego Warmii i przywiązania mieszkańców do lokalnych tradycji kulturowych – wpływających na stan emocjonalnych więzi z terenem;
- c) szeroki zasięg bezrobocia strukturalnego związany z upadłością państwowej gospodarki rolnej w całym subregionie, zwłaszcza na terenach wiejskich;
- d) potencjalne nadzwyczajne zagrożenia skażenia środowiska w strefach podwyższonego ryzyka sąsiadujących z tranzytowymi trasami komunikacyjnymi oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią, a także obszary o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi;
- e) potencjalne zagrożenie poważną awarią ze strony zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii, który jest zlokalizowany na terenie miasta Braniewo.

2) Czynniki wewnętrzne:

a) Czynniki społeczno – ekonomiczne:

- niekorzystne zjawiska społeczne na obszarach wsi popegeerowskich, szczególnie we wschodniej części gminy, wynikające z bezrobocia, ubożenia i niedostosowania do zmieniającej się sytuacji ekonomicznej:
  - ucieczka ludzi młodych, najbardziej dynamicznych;
  - słaba dynamika rozwoju przedsiębiorczości;
  - mała ruchliwość społeczna;
  - zjawiska patologii społecznej;
  - słaba kondycja ekonomiczna indywidualnych gospodarstw rolnych, szczególnie we wschodniej części gminy wyrażająca się niewielkim popytem na grunty będące w zasobie KNOWR oraz znikomym ruchem budowlanym;
  - słabe wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną terenów na obszarze północnym i wschodnim gminy;
  - chaos przestrzenny i degradacja krajobrazu osiedli popegeerowskich - obniżające wartość przestrzeni dla rozwoju funkcji turystyczno - krajoznawczej.

b) Czynniki przyrodnicze i kulturowe:

- znacząca degradacja krajobrazu przez obce w przestrzeni otwartej i nieestetyczne wielorodzinne zespoły mieszkaniowe byłych państwowych gospodarstw rolnych;
- zły stan techniczny zabytkowych zespołów parkowo – pałacowych oraz historycznej zabudowy wsi indywidualnych spowodowany zniszczeniami wojennymi oraz zaniedbaniami powojennymi;
- chaos i nieład przestrzenny na terenach osadniczych wsi;
- degradujące oddziaływanie na przyrodę wytwarzanych zanieczyszczeń;
- znaczny stopień zanieczyszczenia emisji niskiej na obszarach zabudowanych.

c) Czynniki techniczno – infrastrukturalne:

- duży udział dróg gruntowych w lokalnej sieci drogowej oraz bardzo zły stan techniczny dróg utwardzonych, zwłaszcza we wschodniej i północnej części gminy;
- brak możliwości zaopatrzenia obszaru gminy w gaz przewodowy.

ROZDZIAŁ II

3. CELE ROZWOJU GMINY BRANIEWO

3.1. Cel nadrzędny

Za główny cel rozwoju uznaje się:

**HARMONIJNY, ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ STRUKTURY PRZESTRZENNEJ GMINY,
WYKORZYSTUJĄCY WALORY PRZYRODNICZE, KULTUROWE I KRAJOBRAZOWE
DO BUDOWANIA JEJ TOŻSAMOŚCI
ORAZ ZAPEWNIAJĄCY SUKCESYWNY WZROST
JAKOŚCI ZAMIESZKANIA, PRACY, OBSŁUGI I WYPOCZYNKU.**

W rozwoju tym należy zachować właściwe proporcje między strategicznymi celami szczegółowymi pogrupowanymi według sektorów polityki regionalnej i lokalnej.

3.1.1. Cele społeczno - ekonomiczne:

1) aktywizacja gospodarcza gminy poprzez:

- a) promocję walorów przestrzennych gminy dla pozyskania inwestorów, tworzących nowe miejsca pracy na wsi, szczególnie w rejonie Braniewa, przejść granicznych oraz w większych jednostkach osadniczych położonych przy głównych trasach wylotowych (Lipowina, Bemowizna, Stępień);
- b) promocję walorów turystyczno - krajobrazowych gminy, szczególnie rejonu nad Zalewem Wiślanym (Nowa Pasłęka) oraz dolin rzek: Pasłęki, Baudy, Banówki i Omazy dla rozwoju różnych form turystyki wodnej oraz ekoturystyki i agroturystyki;

2) likwidacja negatywnych zjawisk społecznych poprzez:

- a) wdrożenie ponadlokalnego programu przystosowania bezrobotnych mieszkańców gminy, w tym szczególnie ludzi młodych, do potrzeb zmieniającego się rynku pracy;
- b) poprawę obsługi medycznej mieszkańców wschodniej części gminy.

3.1.2. Cele strukturalno – przestrzenne:

- 1) porządkowanie i estetyzacja obszaru gminy, szczególnie jednostek osadniczych o walorach kulturowych i krajobrazowych stanowiących podstawę rozwoju turystyki;
- 2) tworzenie usługowych centrów dla mieszkańców i turystów w Lipowinie i Żelaznej Górze;
- 3) wprowadzania elementów poprawiających architekturę osiedli popegeerowskich oraz dobrze ukształtowanej zieleni.

3.1.3. Cele kulturowe:

- 1) rewaloryzacja założeń pałacowo-parkowych oraz wybranych układów ruralistycznych;
- 2) rekonstrukcja układu osadniczego;
- 3) ochrona substancji zabytkowej struktur osadniczych;

3.1.4. Cele ekologiczne:

- 1) utrzymanie i przywracanie sprawnego funkcjonowania przyrody w celu stworzenia optymalnych warunków dla rozwoju proekologicznych funkcji społecznych i gospodarczych;
- 2) hierarchizacja działań w ochronie środowiska według kolejności: zapobieganie, recykling, oczyszczanie, składowanie;
- 3) przyjęcie i realizacja priorytetu bezwzględnej ochrony zasobów środowiska objętych prawnymi formami ochrony;
- 4) przyjęcie i realizacja priorytetu bezwzględnej ochrony jakościowej i ilościowej zasobów wodnych regionu;
- 5) wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa przejawiającej się rozważą i pełną odpowiedzialnością w procesie zarządzania przestrzenią;
- 6) zintegrowane zarządzanie zasobami przestrzeni kierujące się zasadą działań ekologicznie dopuszczalnych, społecznie akceptowanych i ekonomicznie uzasadnionych.

3.1.5. Cele techniczno - infrastrukturalne:

- 1) modernizacja wewnętrznego systemu dróg w gminie, szczególnie dla obsługi wschodniej jej części i lepszego powiązania tego obszaru z Braniewem;
- 2) realizacja drogi przygranicznej o dobrych parametrach technicznych równoległej do granicy północnej na trasie Gronowo - Grzechotki - Żelazna Góra - Lelkowo - Bezledy;
- 3) realizacja obwodnicy miasta Braniewa z drugim mostem na rzece Pasłęce;
- 4) rozwój telekomunikacji i teleinformacji poprzez realizację sieci i urządzeń telefonicznych w tym sieci szerokopasmowych;
- 5) realizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej zgodnie z programem aglomeracji Braniewo - Rozporządzenia Marszałka Województwa Warmińsko - Mazurskiego w sprawie aglomeracji Uchwała nr III/45/14 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Braniewo oraz likwidacji dotychczasowej aglomeracji Braniewo.

ROZDZIAŁ III

4. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRANIEWO – POLITYKA PRZESTRZENNA

4.1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów

Kierunki zmian w strukturze przestrzennej odniesiono do sfer przyrodniczej, kulturowej, osadniczej, gospodarczej, turystyki oraz rolnictwa. Za główne kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy w poszczególnych sferach uznaje się:

4.1.1. W sferze przyrodniczej:

Przestrzeganie zasad obowiązujących na terenach objętych ochroną przyrody w tym:

- 1) obszarów chronionego krajobrazu;
- 2) rezerwatów przyrody (torfowiskowego i ssaków);
- 3) Obszarów Natura 2000 (siedliskowe i ptasie);
- 4) pomników przyrody.

4.1.2. W sferze kulturowej:

Przestrzeganie zasad obowiązujących w strefach ochrony konserwatorskiej (oznaczonych na rysunku nr 2, załączniku nr 4 do uchwały);

- 1) dla strefy „A” - obowiązuje bezwzględny priorytet wymagań konserwatorskich – jest to strefa pełnej ochrony konserwatorskiej zespołów zabytkowych i układów przestrzennych;
- 2) dla strefy „B” - obowiązuje utrzymanie istniejącej substancji o wartościach kulturowych; ochronie konserwatorskiej podlega utrzymanie istniejących i rozplanowanie nowych zasadniczych elementów zagospodarowania;
- 3) dla strefy „K” - obowiązuje ochrona krajobrazu integralnie związanego z zespołem zabytkowym; ograniczenie dla realizacji nowych inwestycji w zakresie lokalizacji, formy i skali zabudowy;
- 4) dla strefy „W” - obowiązuje ochrona archeologiczna terenu, które winny być wyłączone spod zabudowy lub ich trwałe zagospodarowanie winno być poprzedzone badaniami archeologicznymi;
- 5) dla strefy „OW” - obowiązuje przy zabudowie obszarów przeznaczonych pod trwałe zainwestowanie nadzór archeologiczny;
- 6) wypracowanie koncepcji działań w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego opartego o zasadę czynnej ochrony konserwatorskiej.

4.1.3. W sferze osadniczej

Dla prawidłowej obsługi ludności tworzy się system sieci osadniczej wspomagając ich wyposażenie. Na terenie gminy są to:

- 1) ośrodki usługowe I rzędu:
  - a) dla północno-wschodniej części gminy we wsi Żelazna Góra;
  - b) dla południowo-wschodniej części gminy we wsi Lipowina;
- 2) ośrodek uzupełniający w zespole wsi Bemowizna – Szyleny.

4.1.4. W sferze gospodarczej

Realizacja oferty przestrzennej nakierowanej na aktywny rozwój gospodarczy:

- 1) w strefie podmiejskiej wokół miasta Braniewa;
- 2) w strefach przygranicznych związanej z przejściami granicznymi;
- 3) wzdłuż węzłów i tras drogowych znaczenia transgranicznego.

4.1.5. W turystyce

Wspieranie rozwoju turystyki w ekoregionie Zalewu Wiślanego, w tym:

- 1) wykorzystanie predyspozycji obszaru położonego nad Zalewem Wiślanym (Nowa Pasłęka, Stara Pasłęka, Różaniec);
- 2) wykorzystanie obiektów zabytkowych dla funkcji turystycznej (bazy hotelowej, zajazdów itp.);
- 3) wspieranie rozwoju agroturystyki na obszarze gminy szczególnie powiązanych z rzeką Pasłęką, Banówką oraz na obszarach o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

4.1.6. Wspomaganie działań restrukturyzacyjnych w rolnictwie:

- 1) dostosowanie struktury produkcji rolnej do warunków przyrodniczych uwzględniających:
  - a) optymalne wykorzystanie potencjału rolnictwa;
  - b) odporność środowiska przyrodniczego;
- 2) stworzenie warunków dla wielofunkcyjnego rozwoju wsi, wspomaganie drobnej działalności gospodarczej;
- 3) wspieranie rozwoju małych ekologicznie bezpiecznych przetwórci rolno-spożywczych szczególnie w powiązaniu z gospodarstwami typu fermowego;
- 4) podjęcie działań zmierzających do rozwijania produkcji zdrowej żywności.

4.2. Kierunki polityki przestrzennej w zagospodarowaniu oraz użytkowaniu terenów

4.2.1. Ogólne zasady polityki przestrzennej z podziałem na strefy rozwoju

Kierunki polityki przestrzennej zostały sformułowane w oparciu o uwarunkowania rozwoju i cele przekształceń przestrzeni gminy.

- 1) **Ogólne kierunki polityki przestrzennej dla poszczególnych stref.**
  - a) W zakresie ochrony wartości i regionalnego systemu gospodarowania zasobami:
    - Porządkowanie i estetyzacja obszaru gminy, szczególnie jednostek osadniczych o potencjalnych

walorach kulturowych i krajobrazowych mogących stanowić podstawę rozwoju turystyki;

- wprowadzenie elementów poprawiających architekturę osiedli popegeerowskich, kształtowanie komponowanych zespołów zieleni na terenach osiedlowych;
- identyfikacja i likwidacja źródeł zanieczyszczenia środowiska (w tym szczególnie źródeł zanieczyszczenia wód); utrzymanie i poprawianie sprawnego funkcjonowania przyrody poprzez dalsze kształtowanie gminnego systemu obszarów chronionych, w tym poprawę struktury przestrzennej terenów leśnych (zalesianie gruntów najsłabszych);
- modernizacja systemu osłony przeciwpowodziowej na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią; obszarach o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi Obszarach obejmujących tereny narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia budowli ochronnych pasa technicznego;
- podjęcie działań zmierzających do poprawy bazy surowcowej gminy w zakresie surowców pospolitych – w oparciu o zasoby perspektywiczne;
- rewaloryzacja założeń pałacowo-parkowych oraz wybranych układów ruralistycznych;

b) W zakresie zapewnienia rozwoju gospodarczego:

- tworzenie preferencji organizacyjno-ekonomicznych dla rozwoju funkcji komercyjnych, wykorzystujących korzystne położenie w układach osadniczo-komunikacyjnych;
- tworzenie warunków dla rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego opartego na technologiach bezpiecznych ekologicznie;
- działania na rzecz promocji walorów turystyczno-krajobrazowych gminy, szczególnie rejonów: nadzalewowego, dolin – Pasłęki, Banówki i Omazy, których wykorzystanie stworzyć powinno dodatkowe źródła dochodów dla ludności;
- działania na rzecz promocji zasobów przestrzennych gminy w celu pozyskania inwestorów tworzących nowe miejsca pracy na wsi;
- podjęcie działań organizacyjnych nakierowanych na realizację możliwości korzystania z różnego rodzaju funduszy pomocowych, co przy stosunkowo niewielkim dopływie kapitału może stać się znaczącym impulsem aktywizującym gospodarcze przedsięwzięcia na obszarze gminy;

c) W zakresie poprawy funkcjonowania systemu obsługi mieszkańców:

- utrzymanie, modernizacja i realizacja dróg poziomu gminnego;
- utrzymanie rezerwy terenu dla realizacji dróg poziomu ponadlokalnego;
- realizacja sprawnych systemów gospodarki ściekowej;
- opracowanie programu gospodarki ściekowej;
- tworzenie warunków dla rozwoju niekonwencjonalnych, ekologicznych źródeł energii;
- działania organizacyjne na rzecz poprawy obsługi medycznej mieszkańców (szczególnie we

wschodniej części gminy).

d) Struktura wewnętrzna gminy.

W strukturze wewnętrznej gminy uwzględniono lokalne zróżnicowania przestrzenne wynikające z:

- położenia geograficznego,
- uwarunkowań przyrodniczych, kulturowych, społeczno-ekonomicznych i techniczno-infrastrukturalnych,
- predyspozycji funkcjonalnych,
- roli obszaru w procesie rozwoju gospodarczego gminy,
- roli obszaru w realizacji ponadlokalnych celów ochronnych.

które pozwoliło na wyodrębnienie dość jednorodnych stref. Wyodrębnione strefy wyznaczono na rysunku nr 2 „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”, załączniku nr 4 do uchwały oraz opisano w tekście kierunki zagospodarowania i zabudowy terenu predyspozycje wynikające z uwarunkowań oraz wniosków i programów celów publicznych lokalnych i ponadlokalnych. Wyznaczono 9 stref, strefy wyznaczono linią na rysunku nr 2, załączniku nr 4 oraz opisano numerami. Każda ze stref posiada nazwę wynikającą z uwarunkowań i predyspozycji w zagospodarowaniu:

- Strefa Nadzalewowa (strefa nr 1);
- Strefa Południowo – Zachodnia o dominacji funkcji gospodarki leśnej (strefa nr 2);
- Strefa Podmiejsko – Przygraniczna (strefa nr 3);
- Strefa Ekosystemu Pasłęki o dominacji funkcji ochrony przyrody i krajobrazu oraz możliwościach rozwoju ekoturystyki (strefa nr 4);
- Strefa Szyleny o dominacji funkcji rolniczej (strefa nr 5);
- Strefa Lipowiny o funkcji rolniczej oraz możliwościach rozwoju gospodarczego wynikającego ze wzrostu ruchu transgranicznego (strefa nr 6);
- Strefa Ekosystemu Banówki o dominacji funkcji ochrony przyrody i krajobrazu oraz możliwościach rozwoju ekoturystyki (strefa nr 7);
- Strefa Przygraniczna – Wschodnia związana z rozwojem funkcji produkcyjno – komercyjnych i osadniczych w sąsiedztwie przejścia granicznego Grzechotki – Mamonowo II; obejmuje rejon Żelaznej Góry z Grzędowem oraz wsie Pęciszewo, Grzechotki i Jarocin (strefa nr 8);
- Strefa Międzynarodowej Trasy Ekspresowej na osi Elbląg – Kaliningrad wraz z urządzeniami jej obsługi (strefa nr 9).

4.3. Kierunki polityki przestrzennej w poszczególnych strefach

4.3.1. Kierunki polityki przestrzennej w Strefie Nadzalewowej (strefa nr 1):

Strefa obejmuje miejscowości Różaniec, Nowa Pasłęka, Stara Pasłęka, Zgodę, Rusy, Klejnowo, Klejnowko, Ułowo, Pogórze i Cielętnik. Na terenie strefy znajdują się obszary szczególnego i potencjalnego zagrożenia powodzią od strony morza oraz od rzeki Pasłęki i Baudy wysokość wody powodziowej zgodnie z 14.1.

1) W części wschodniej strefy ustala się:

- a) optymalne wykorzystanie walorów agrotechnicznych dla rozwoju i unowocześnienia produkcji rolnej;
- b) teren położony na Żuławach Braniewskich gdzie występuje prawdopodobieństwo powodzi jest duże obszar szczególnego zagrożenia powodzią i narażony na podtopienia; ewentualną zabudowę należy realizować na terpach o wysokości minimum 1 m powyżej terenu;
- c) zwiększenie niezawodności systemu zabezpieczenia przeciwpowodziowego poprzez kompleksową modernizację urządzeń melioracyjnych;
- d) zapewnienie skutecznej ochrony krajobrazu obszaru łąkowo-leśno-bagiennego;
- e) wykorzystanie baz gospodarczych dawnych PGR (Ułowo, Klejnowko, Rusy, Zgoda) do rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego opartego na bezpiecznych ekologicznie technologiach;
- f) wspieranie rozwoju agro i ekoturystyki zwłaszcza w północno-wschodniej i południowo-zachodniej części obszaru;
- g) stopniowa rewaloryzacja i porządkowanie zniszczonych i zdegradowanych zabytkowych założeń dworsko-parkowych i układów ruralistycznych (Ułowo, Klejnowo, Rusy, Zgoda);
- h) ogrzewanie budynków przy zastosowaniu nisko inwazyjnych źródeł energii lub niekonwencjonalnych źródeł energii;
- i) rozwiązywanie zaopatrzenia w wodę z lokalnych ujęć wodnych;
- j) zakaz realizacji zbiorników na ścieki na terenach technicznego pasa morskiego oraz terenach szczególnie i potencjalnie zagrożonych powodzią;
- k) rozwiązywanie problemu unieszkodliwiania ścieków poprzez kanalizację sanitarną i grupową oczyszczalnię ścieków;
- l) rozwiązywanie utylizacji odpadów poprzez system segregacji i wywozu na składowisko odpadów w Braniewie.

2) W części strefy przywodnej ustala się:

- a) ustala się w Ujściu przebudowę morskiego portu rybackiego w Pasłęce;
- b) utrzymanie przystani żeglarskiej w Starej Pasłęce;
- c) realizację plaży nad zalewem w Starej Pasłęce;
- d) zwiększenie niezawodności systemu zabezpieczenia przeciwpowodziowego od strony Zalewu;

- e) zapewnienie skutecznej ochrony krajobrazu wybrzeża tzw. „strefy przybrzeżnej” wraz z zespołami trzcinowisk stanowiących ostoję ptactwa wodnego;
  - f) rewaloryzacja zespołu pałacowego w Rózańcu;
  - g) adaptacja istniejącej zabudowy, dopuszcza się jej modernizację zgodnie z przyjętymi parametrami;
  - h) rozwój budownictwa jednorodzinnego w Rózańcu, na północ od terenu pałacowego;
  - i) usługi sportu i rekreacji w Rózańcu, bez możliwości trwałej zabudowy, dopuszcza się jedynie zabudowę tymczasową (na 180 dni), w tym ustawienie namiotów, kamperów, przenośnych WC itp. urządzeń do obsługi turystyki, likwidowanych po okresie turystycznym;
  - j) dla terenu sportu i rekreacji w Rózańcu należy wyznaczyć (w porozumieniu z zarządcą pasa technicznego brzegu morskiego) tylko jedno dojście do plaży nad Zalewem Wiślanym;
  - k) realizacja szlaku turystycznego pieszo-rowerowego z Fromborka do Nowej Pasłęki i dalej do Gronowa;
- 3) Dla miejscowości wsi Nowa Pasłęka, Stara Pasłęka, Ujście:
- a) lokalizacja Bazy Straży Granicznej w Pasłęce (część administracyjna łącznie z hangarami na sprzęt pływający),
  - b) tworzenie warunków dla rozwoju ośrodka obsługi turystyki morskiej i żeglarstwa poprzez umożliwienie budowy mariny i zespołu hotelowo - usługowego w Starej Pasłęce i w Nowej Pasłęce, oraz porządkowanie i estetyzację całej miejscowości;
  - c) wspieranie turystyki i rekreacji w Starej Pasłęce,
  - d) urządzenie plaży ogólnodostępnej nad Zalewem Wiślanym z dopuszczeniem zabudowy tymczasowej (do 180 dni) takiej jak wieża ratownicza, sanitariaty;
  - e) utrzymanie Portu Rybackiego w Pasłęce;
  - f) wzbogacenie oferty usługowej ośrodka turystycznego poprzez wykorzystanie naturalnych zasobów solanek dla lecznictwa i do kąpieli rekreacyjnych;
  - g) zwiększenie terenów rekreacyjnych i zabudowy letniskowej;
  - h) rozwój rybołówstwa zalewowego powiązanego z turystyką;
- 4) Ogrzewanie budynków przy zastosowaniu nisko inwazyjnych lub niekonwencjonalnych źródeł energii;
- 5) Wyznacza się obszar na północ od miejscowości Zgoda, na którym rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, z wykluczeniem elektrowni wiatrowej, a także ich strefę ochronną związaną z ograniczeniem w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

4.3.2. Kierunki polityki przestrzennej w Strefie Południowo - Zachodniej (strefa 2):

Strefa obejmuje miejscowości Zawierz, Prątnik, Glinka, Grabina.

- 1) W strefie południowo – zachodniej ustala się rozwój gospodarczy oparty na rolnictwie. Obowiązuje:

- a) utrzymanie się gospodarki rolno – leśnej jako funkcji dominującej;
  - b) ochrona wód powierzchniowych oraz terenów przyrodniczo cennych przed zanieczyszczeniem;
  - c) ochrona krajobrazu doliny Baudy;
  - d) stosowanie lokalnych alternatywnych źródeł energii (baterie słoneczne);
  - e) rozwój gospodarczy oparty o rolnictwo, w tym produkcja płodów rolnych, przetwórstwo, przechowalnictwo;
  - f) obszar przeznaczony na rozwój terenów produkcyjno – usługowych opartych o transport kolejowy i reaktywacje bocznicy kolejowej w obrębie geodezyjnym Wielewo;
  - g) obszar niezbędny dla lokalizacji obiektów związanych z funkcją główną, wskaże miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego;
- 5) W miejscowości Zawierz zachowanie istniejącej zabudowy z niewielką rezerwą pod nową zabudowę w bezpośrednim sąsiedztwie wsi;
  - 6) W miejscowości Prądnik zachowanie zabudowy produkcyjnej, mieszkaniowej zagrodowej i wielorodzinnej oraz powiększenie terenu pod zabudowę wielofunkcyjną;
  - 7) W miejscowości Grabina zachowanie istniejącej zabudowy oraz przeznaczenie nowych terenów rozwojowych w sąsiedztwie już istniejącej;
  - 8) Ogrzewanie budynków przy zastosowaniu nisko inwazyjnych lub niekonwencjonalnych źródeł energii;
  - 9) Wyznacza się w obrębie Zawierz obszar, na którym rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW (z wykluczeniem elektrowni wiatrowej) a także ich strefę ochronną związaną z ograniczeniem w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

4.3.3. Kierunki polityki przestrzennej w Strefie Podmiejsko - Przygranicznej (strefa 3)

Strefa obejmuje miejscowości Stępień, Józefowo, Siedliska, Młoteczno, Rodowo, Gronowo, Podleśne, Rogity, Bobrowiec, Świętochowo, Maciejewo i Rudłowo.

- 1) Na terenach wzdłuż drogi wojewódzkiej DW 503, w tym dla miejscowości Stępień ustala się zabudowę wielofunkcyjną i usługową (hotel, gastronomia, rekreacja) przy drodze wojewódzkiej oraz dopuszcza się zabudowę istniejących działek przy drodze gminnej do Grabiny;
- 2) Na terenach wzdłuż drogi krajowej DK 54, w tym dla miejscowości Siedliska, Młoteczno i Gronowo ustala się:
  - a) tworzenie dogodnych warunków prawnych, ekonomicznych i infrastrukturalnych dla rozwoju funkcji produkcyjno – usługowych oraz osadniczych w Gronowie, optymalne wykorzystanie w tym celu gruntów o niższej klasie bonitacyjnej będących własnością KOWR oraz urządzeń ich baz gospodarczych,
  - b) w strefie znajdują się zakłady dużego ryzyka, od których należy zachować bezpieczne odległości

(zgodnie z rysunkiem studium) w stosunku do zabudowy mieszkaniowej oraz stosować ograniczenia i zakazy o których mowa w przepisach odrębnych o ochronie środowiska.

- c) na pozostałych terenach rolnych uprawa płodów rolnych, preferowanie rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego opartego na bezpiecznych ekologicznie technologiach;
- 3) Na północ od miasta Braniewa w sąsiedztwie linii kolejowej i drogi krajowej na odcinku Braniewo - Gronowo wskazany jest rozwój funkcji gospodarczych: transportowych, magazynowych i logistycznych, opartych na dobrych powiązaniach transportowych, w tym linii kolejowej międzynarodowej: Berlin – Gdańsk – Kaliningrad wraz z jej niewykorzystaną bocznicą oraz drogi krajowej relacji: Chruściel – Braniewo – przejście graniczne w Gronowie, mającej na węźle w Chruścielu powiązanie z drogą Elbląg Chojnice – Gorzów Wilk. Połączenie z Berlinem i w Swarzędzynie z autostradą A1 (północ-południe); dla tego terenu obowiązują następujące ustalenia:
- a) przeznacza się tereny pod produkcje, przemysł, usługi, magazyny i bazę transportową;
  - b) po obu stronach Kanału Obcych Wód należy pozostawić pas szerokości 5 m dla umożliwienia melioracyjnych robót konserwacyjnych;
  - c) teren jest zmeliorowany systematyczną siecią drenarską; realizowana zabudowa na tych gruntach musi być powiązana z projektem odwodnienia terenów w dowiązaniu do sieci już istniejącej;
  - d) część terenu położonego na żuławach braniewskich jest narażony na narażonych na podtopienia; ewentualną zabudowę należy realizować na terpach o wysokości minimum 1 m powyżej poziomu morza.
- 4) Tereny położone na wschód od miasta Braniewa, wzdłuż drogi Braniewo – Maciejewo. Obowiązuje na tych terenach:
- a) rozwój różnych form rolnictwa i ogrodnictwa podmiejskiego,
  - b) preferowanie rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego opartego na bezpiecznych ekologicznie technologiach,
  - c) rewaloryzację zespołu dworsko-parkowego w Świętochowie oraz zabytkowego układu ruralistycznego w Bobrowcu,
  - d) adaptacja istniejącej zabudowy oraz zabudowy już wydzielonych działek pod zabudowę wielofunkcyjną w Bobrowcu przy drodze do Świętochowa tworzącej strefę podmiejską,
  - e) wskazuje się nowe tereny produkcyjno – usługowe w Bobrowcu przy drodze DW507; w Maciejewie po północnej stronie drogi wojewódzkiej Braniewo – Pieniężno, w kierunku węzła drogi S22 i DW507.
  - f) pomiędzy drogą powiatową nr 1385N a drogą wojewódzką nr 507 przy granicy z miastem Braniewo wskazuje się rozwój funkcji gospodarczych: transportowych, magazynowych i logistycznych w oparciu o linię kolejową (możliwość budowy bocznicy kolejowej) oraz dostęp do drogi powiatowej Braniewo – Płoskinia;

- g) wyznacza się pas terenu przeznaczanego pod drogę klasy głównej łączącą drogę DW507 z drogą DK54 poza granicami miasta Braniewa, po jego wschodniej stronie;
  - h) część terenu w Rudłowie (do drogi powiatowej Braniewo-Płoskinia) znajduje się w strefie zagrożenia powodzią i ciągłych podtopień od rzeki Pasłęki. Na tym terenie obowiązuje zakaz lokalizacji budynków.
- 5) Teren na zachód od miejscowości Braniewo. Obowiązuje na tych terenach:
- a) tworzenie dogodnych warunków prawnych, ekonomicznych i infrastrukturalnych dla rozwoju struktury miasta Braniewa w kierunku zachodnim na gruntach wsi Podgórze oraz rozwoju funkcji komercyjnych w rejonie wsi Stępień;
  - b) rozwój różnych form rolnictwa i ogrodnictwa podmiejskiego.
- 6) Ogrzewanie budynków przy zastosowaniu nisko inwazyjnych lub niekonwencjonalnych źródeł energii;
- 7) Na wschód od drogi krajowej DK54 wyznacza się obszary, dla rozmieszczenia urządzenia wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu; dopuszcza się lokalizację elektrowni wiatrowych (teren oznaczony na rysunku - Załączniku nr 4 do uchwały) dla budowli o wysokości uwzględniającej, zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi, odległość do granicy strefy ochronnej od tych urządzeń.

4.3.4. Kierunki polityki przestrzennej w Strefie Ekosystemu Pasłęki (strefa 4):

W strefie Ekosystemu Pasłęki zachowuje się istniejące zainwestowanie.

- 1) Obowiązuje na tym terenie:
- a) całkowity zakaz lokalizacji funkcji mogących pogorszyć stan środowiska przyrodniczego;
  - b) utworzenie sieci ciągłego monitoringu czystości wody oraz jakości przestrzeni przyrodniczej w dolinie Pasłęki oraz na styku strefy z koncentracjami osadniczymi;
  - c) podporządkowanie gospodarki leśnej zasadom funkcjonowania ekosystemu;
  - d) maksymalne ograniczenie uciążliwości drogi ekspresowej dla ekosystemu;
  - e) dopuszcza realizację nowych siedlisk rolniczych, bądź obiektów turystycznych się pod warunkiem zharmonizowania ich z krajobrazem;
- 2) Ogrzewanie budynków przy zastosowaniu nisko inwazyjnych lub niekonwencjonalnych źródeł energii.

4.3.5. Kierunki polityki przestrzennej w Strefie Szyleny (strefa 5)

Strefa rolniczo – produkcyjna. Strefa obejmuje Bemowiznę, Szyleny, Brzeszczyny Marcinkowo. W strefie wydziela się tereny komunikacji, strefę terenów leśnych, wyznacza się obszary dla lokalizacji urządzeń do produkcji energii ze źródeł odnawialnych wraz z ich strefą ograniczającą zabudowę i zagospodarowanie. Na obszarze tym obowiązują ustalenia:

- 1) Na terenach miejscowości Bemowizna oraz miejscowości Szyleny:

- a) tworzenie dogodnych warunków prawnych i infrastrukturalnych dla rozwoju funkcji osadniczych oraz środowiska obsługi południowej części gminy wzdłuż drogi Bemowizna – Szyleny oraz wsi Szyleny w miejscach wskazanych na załączniku nr 4;
  - b) tworzenie warunków prawnych, ekonomicznych i infrastrukturalnych dla rozwoju funkcji produkcyjno-komercyjnych w oparciu o bazy gospodarcze PGR-ów w Bemowiznie i Szylenach.
- 2) Tereny ekosystemów leśnych wzdłuż rzeki Biebrzy:
- a) utrzymanie dominacji funkcji gospodarki leśnej;
  - b) ochrona krajobrazu w rejonie doliny Biebrzy;
  - c) preferencje dla ekorołnictwa i agroturystyki;
  - d) stosowanie lokalnych alternatywnych źródeł energii.
- 3) Tereny w południowej i północnej części strefy:
- a) wyznacza się obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu; dopuszcza się lokalizację elektrowni wiatrowych (teren oznaczony na rysunku - Załączniku nr 4 do uchwały) dla budowy o wysokości uwzględniającej, zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi, odległość do granicy strefy ochronnej,
  - b) dopuszcza się produkcję rolną oraz usługi i produkcje nie związaną z produkcją rolną oraz sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

4.3.6. Kierunki polityki przestrzennej w Strefie Lipowiny (strefa 6):

Strefa obejmuje miejscowości Zakrzewiec, Lipowina, Wola Lipowska, Golezewo, Kiersy Gronówko, Mikołajewo i Strubiny. W strefie obowiązują następujące ustalenia:

- 1) Tereny wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 507:
  - a) tworzenie dogodnych warunków prawnych, ekonomicznych i infrastrukturalnych dla rozwoju funkcji mieszkaniowo-usługowych w Lipowinie oraz funkcji produkcyjno-komercyjnych i osadniczych w paśmie Maciejewo – Zakrzewiec – Lipowina – Wola Lipowska w miejscach wskazanych na załączniku nr 4,
  - b) rozwój różnych form rolnictwa, ogrodnictwa i sadownictwa o charakterze podmiejskim,
  - c) preferowanie rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego opartego na bezpiecznych ekologicznie technologiach,
  - d) rewaloryzacja zespołu dworsko-parkowego w Lipowinie oraz układu ruralistycznego w Zakrzewcu;
- 2) Ogrzewanie budynków przy zastosowaniu nisko inwazyjnych lub niekonwencjonalnych źródeł energii;

- 3) Wyznacza się obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu; dopuszcza się lokalizację elektrowni wiatrowych (teren oznaczony na rysunku - Załączniku nr 4 do uchwały) dla budowli o wysokości uwzględniającej, zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi, odległość do granicy strefy ochronnej.
- 4) Dla pozostałych terenów objętych strefą:
  - a) utrzymanie dotychczasowych form rolniczego zagospodarowania przy radykalnym ograniczeniu lokalizacji nowej zabudowy;
  - b) rewitalizacja i estetyzacja wsi Gronówko z możliwością uzupełnień zabudowy w ramach struktury wsi;
  - c) rewitalizacja zabytkowej wsi Mikołajewo.

4.3.7. Kierunki polityki przestrzennej w Strefie Ekosystemu Banówki (strefa 7)

Strefą objęto obszary przyrodniczo cenne w tym OCK rz. Banówki oraz miejscowości Krasnolipiec i Krzewno. W strefie obowiązują następujące ustalenia:

- a) podporządkowanie gospodarki leśnej i rolnej zasadom funkcjonowania ekosystemu;
- b) całkowity zakaz lokalizacji funkcji mogących pogorszyć stan środowiska;
- c) utworzenie sieci ciągłego monitoringu jakości przestrzeni przyrodniczej;
- d) tworzenie warunków dla rozwoju punktowych obiektów obsługi szlaków turystycznych oraz ekoturystyki;
- e) maksymalne ograniczenie uciążliwości drogi ekspresowej dla ekosystemu;
- f) dopuszcza się realizację nowych siedlisk rolniczych, bądź obiektów turystycznych.

4.3.8. Kierunki polityki przestrzennej w Strefie Przygranicznej – Wschodniej (strefa 8)

Strefą obejmuje północno wschodnio obszar gminy, w tym przejście graniczne Grzechotki – Mamonowo II oraz miejscowości Żelazna Góra, Jarocin, Grzędowo, Grzechotki i Pęciszewo. W strefie obowiązują następujące ustalenia.

- 1) Tereny przy granicy państwa w okolicach drogi krajowej S22:
  - a) tworzenie warunków prawnych, ekonomicznych i infrastrukturalnych dla budowy zaplecza logistyczno-magazynowego i urządzeń obsługi przejścia granicznego Grzechotki – Mamonowo II;
  - b) rozwój funkcji osadniczych w miejscowości Grzechotki.
- 2) Tereny wsi Żelazna Góra i najbliższego sąsiedztwa:
  - a) tworzenie warunków prawnych, ekonomicznych i infrastrukturalnych dla rozwoju ośrodka usługowego dla wschodniej części gminy oraz obsługi ruchu przygranicznego w Żelaznej Górze;
  - b) zabudowa wielofunkcyjna, mieszkaniowa jedno i wielorodzinna, usługowa i produkcyjna,

- c) preferowanie rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego opartego na bezpiecznych ekologicznie technologiach;
  - d) rewaloryzacja i estetyzacja zabytkowej struktury wsi Żelazna Góra.
- 5) Pozostałe tereny strefy:
- a) utrzymanie dotychczasowych form rolniczego zagospodarowania przy radykalnym ograniczeniu lokalizacji nowej zabudowy na terenach otwartych;
  - b) uwarunkowany rozwój wsi Pęciszewo, w której mogą pojawić się również funkcje pozarolnicze;
  - c) rewaloryzacja historycznych układów wiejskich Pęciszewa, Krzewna, Krasnolipia;
  - d) podporządkowanie gospodarki leśnej i rolnej zasadom funkcjonowania ekosystemu rzeki Omazy;
  - e) tworzenie warunków dla rozwoju agroturystyki.
- 6) Ogrzewanie budynków przy zastosowaniu niskoinwazyjnych lub niekonwencjonalnych źródeł energii.

4.3.9. Kierunki polityki przestrzennej w Strefie Międzynarodowej Trasy Transportowej (strefa 9):

Strefa obejmuje drogę krajową S22, wraz z jej pasem wynoszącym 200 m po obu jej stronach. W strefie obowiązuje:

- 1) Utrzymanie pasa drogowego drogi ekspresowej wraz z urządzeniami technicznymi:
  - a) przejściem granicznym,
  - b) węzłami i skrzyżowaniami drogowymi,
  - c) realizacja miejsca obsługi podróżnych w rejonie wsi Gronówko;
- 2) Zapewnienie maksymalnego ograniczenia uciążliwości trasy ekspresowej w stosunku do obszarów sąsiednich, a szczególnie kompleksów leśnych i osadnictwa;
- 3) Zakaz nowej zabudowy nie związanej z drogą,
- 4) Zakaz lokalizowania reklam wzdłuż dróg ekspresowych w odległości 50 m od pasa drogowego.

5. KIERUNKI ROZWOJU DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA I UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ I TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY ORAZ WSKAŹNIKI ZABUDOWY.

Uwzględniając bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, o którym mowa w ust. 1 pkt 7 lit. d ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, który zawarto w CZĘŚCI I „Studium ...” załączniku nr 2 do uchwały, oraz zapotrzebowanie na nowe tereny z przeznaczeniem pod zabudowę wynikające z kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów.

Wskazuje się tereny istniejącej zabudowy oraz wyznacza się tereny przeznaczone pod uzupełnienie zabudowy i nową zabudowę. Wskazuje się różne formy zabudowy i różne rodzaje zagospodarowania terenu w zależności od uwarunkowań przyrodniczych, krajobrazowych, dostępności komunikacyjnej i wyposażenia w media infrastruktury technicznej jak opisano niżej i wyznaczono na rysunku, załączniku nr 4 uchwały.

5.1. Zabudowa wielofunkcyjna wsi.

- 1) Ustala się adaptację istniejącej zwartej zabudowy miejscowości: Stara Pasłęka, Nowa Pasłęka, Klejnowo, Klejnowko, Ułowo, Stępień, Zawierz, Grabina, Bemowizna, Brzeszczyny, Szyleny, Zakrzewiec, Maciejewo, Bobrowiec, Świętochowo, Rogity, Młoteczno, Rodowo, Zgoda, Gronowo, Pęciszewo, Grzechotki, Żelazna Góra, Krzewno, Gronówko, Lipowina, Wola Lipowska, Mikołajewo, Krasnolipie oraz Jarocin.
- 2) Wyznacza się tereny rozwojowe zabudowy wielofunkcyjnej istniejącej i projektowanej. Szczegółowe zagospodarowanie i przeznaczenie terenów ustalone zostanie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego;
- 3) W ramach zabudowy wielofunkcyjnej ustala się: tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, wielorodzinnej, usługowej, mieszkalno – usługowej i zabudowy zagrodowej oraz zabudowy letniskowej i rekreacyjno turystycznej. Tereny zabudowy wielofunkcyjnej oznaczono na rysunku, załączniku nr 4 do uchwały „Studium ...” oznaczeniem zgodnie z przyjętą legendą;
- 4) Wskazania dla ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wymienionych w pkt. 1 miejscowości:
  - a) istniejąca zabudowa wraz z możliwością jej uzupełnienia, objęta priorytetem wykonania pełnej infrastruktury stanowiącej zadanie własne gminy,
  - b) zaleca w miejscowościach wyznaczonych do pełnienia poziomu obsługi terenu lokalizację szeroko pojętych usług i handlu oraz rzemiosła,
  - c) nowo powstająca zabudowa powinna formą wyrazem architektonicznym, wielkością oraz układem przestrzennym nawiązywać do historycznego układu zabudowy danej miejscowości,
  - d) szczególnej ochronie podlegają układy zabudowy wsi zgodnie z wyznaczonymi strefami ochrony konserwatorskiej na załączniku nr 4;

5.2. Zabudowa o przeważającej funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej z dopuszczeniem usług i nieuciążliwej działalności gospodarczej

Zachowuje się istniejącą zabudowę, wskazuje się tereny pod nową zabudowę wynikającą z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego znajdujących się w obrocie prawnym oraz wynikającą z wniosków mieszkańców oraz bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, o którym mowa w ust. 1 pkt 7 lit. d ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, który zawarto w CZĘŚCI I „Studium ...” załączniku nr 2 do uchwały.

- 1) Tereny pod zabudowę mieszkaniową wynikającą z ustaleń obowiązujących planów miejscowych oznaczono w granicach tych planów;
- 2) Tereny pod nową zabudowę mieszkaniową oraz mieszkaniowo – usługową wyznaczono w miejscowościach: Stępień, Józefowo, Żelazna Góra, Bemowizna – Szyleny, Zakrzewiec, Pęciszewo,

Gronowo Górne, Różaniec, Nowa Pasłęka (z wyjątkiem zabudowy na terenie pasa technicznego brzegu morskiego w Różańcu i Nowej Pasłęce);

- 3) Tereny pod uzupełnienie zabudowy mieszkaniowej, wskazano w miejscowościach: Lipowina, Wola Lipowska, Klejnowo, Bobrowiec, Grzechotki, Jarocin, Krasnolipiec i Gronówko;
- 4) Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna dopuszczona jest w miejscowościach posiadających już taką zabudowę, gdzie nowa zabudowa w stosunku do zabudowy wielorodzinnej już istniejącej nie może wynosić więcej niż 20% istniejącej zabudowy wielorodzinnej;

5.3. Zabudowa związana z rolnictwem

Do zabudowy związanej z rolnictwem zaliczamy zabudowę zagrodową (dawniej siedliskową) znajdującą się na terenach zabudowanych poszczególnych miejscowości oraz zabudowę zagrodową rozproszona w postaci pojedynczych siedlisk połączonych z gruntem rolnym. W zabudowie zagrodowej wyróżniamy zabudowę mieszkaniową i gospodarczą w postaci budynków gospodarczych niezbędnych do produkcji rolnej, zwierzęcej oraz przechowalnictwa (stodoła, stajnia, chlewy, obora, silosy, budynki garażowe na sprzęt rolniczy itp.).

Zabudowa zagrodowa możliwa jest do realizacji na całym obszarze gminy z wykluczeniem terenów, na których obowiązują ograniczenia w postaci przepisów odrębnych (np. terenie pasa technicznego brzegu morskiego, terenach leśnych, obszarach wyznaczonych pod lokalizację urządzeń fotowoltaicznych pozyskujących energię elektryczną ze źródeł odnawialnych powyżej 100 kW, uregulowań prawnych dotyczących terenów cennych przyrodniczych itp.). W ramach zabudowy związanej z rolnictwem ustala się:

- 1) Adaptację istniejącej zabudowy zagrodowej jej modernizację i rozbudowę;
- 2) Zabudowa zagrodowa w tej kategorii dotyczy zabudowy związanej z produkcją rolną i produkcją zwierzęcą (do 10 DJP).
- 3) Nową zabudowę zagrodową należy realizować w sąsiedztwie wyznaczonych terenów budowlanych wsi oraz na terenach rolnych zgodnie z przepisami odrębnymi, ustala się minimalną odległość zabudowy zagrodowej od pasa: dróg powiatowych – 10 m, wojewódzkich 15,0 m, krajowych 20,0 m, od drogi DK22 – 40,0 m, nie dalej jednak niż 100 m od drogi publicznej, na którą jest wjazd z zabudowy.
- 4) Lokalizację farm hodowlanych dopuszcza się na terenie strefy 3 i strefy 6, z tym że uciążliwość produkcji nie może negatywnie oddziaływać na zabudowę mieszkaniową, w związku z tym ograniczenie wielkości produkcji uzależnione jest od jej lokalizacji w stosunku do zabudowy mieszkaniowej.

5.4. Zabudowa usługowa, produkcyjna i magazynowa.

Wyznacza się tereny zabudowy produkcyjno – usługowej, produkcyjnej i zabudowy składowej oznaczonej na rysunku nr 2, załączniku nr 4, w tym:

- 1) Utrzymuje się istniejącą zabudowę produkcyjną i usługowo-produkcyjną, przemysłową, składową oraz

urządzeń produkcji rolnej i obsługi rolnictwa (najczęściej po PGR-owską), dopuszcza się w miarę możliwości ich modernizację oraz rozbudowę. Na terenach tych należy dążyć do racjonalnego i intensywnego wykorzystania przestrzeni poprzez adaptację istniejących obiektów, zabudowę terenów wolnych, modernizację istniejącej infrastruktury technicznej, szczególnie w zakresie odprowadzenia ścieków oraz emisji zanieczyszczeń.

- 2) Dopuszcza się lokalizację zabudowy przemysłowej, magazynowej, rzemiosła, produkcji, usług kwalifikowanych do działalności uciążliwych, na terenach Strefy Podmiejsko - Przygranicznej oznaczonej symbolem „3” oraz w miejscach zaznaczonych na rysunku nr 2 „Kierunki rozwoju przestrzennego”, załączniku nr 4 do uchwały.
- 3) Wokół istniejących terenów zabudowy przemysłowej oraz urządzeń produkcji rolnej i obsługi rolnictwa zaleca się wprowadzenie stref zieleni izolacyjnej w istniejących granicach działek.
- 4) Na terenie miasta i gminy sąsiedztwie miasta Braniewa zlokalizowane są dwa zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej ze względu na magazynowanie i przeładunek gazów technicznych propan i butan, oraz ich mieszanin, które są substancjami skrajnie łatwopalnymi i wybuchowymi, są to:
  - Terminal Gazowy Chemikals w Siedlisku, wokół którego wyznacza się strefę promieniowania cieplnego – 657 m;
  - Terminal Przeładunkowy Glob Terminal w mieście Braniewo bezpośrednio przy wschodniej granicy, wokół którego wyznacza się strefę wynoszącą 350 m, a dla promieniowania cieplnego – 1000 m.
  - Na terenie gminy Braniewo nie przewiduje się nowych zakładów o zwiększonym ryzyku oraz zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii.

Na rysunku, załączniku nr 4 „Kierunki rozwoju przestrzennego gminy Braniewo” wyznaczono strefy bezpieczeństwa od wystąpienia poważnej awarii dla projektowanej nowej zabudowy.

W planach miejscowych dla obszarów objętych opracowaniem, w których znajdują się zakłady lub ich strefy należy zachować bezpieczne odległości w stosunku do istniejącego zakładu dużego ryzyka oraz stosować ograniczenia i zakazy o których mowa w przepisach odrębnych o ochronie środowiska.

5.5. Funkcja turystyczna

Unikalną inicjatywą samorządową mającą na celu przezwycięzenie wieloletniej niemożności w dziedzinie żeglugi śródlądowej i rozwoju turystyki wodnej jest inicjatywa marszałków pięciu województw Polski północnej, skupiona wokół polskiego odcinka Międzynarodowej Drogi Wodnej E70 z Rotterdamu do Kłajpedy, to projekt, którego przygotowanie i realizacja na terenie Polski zaplanowane jest do 2030 roku. Zgodnie z docelowym kształtem „Koncepcji programowo-przestrzennej rewitalizacji śródlądowej drogi wodnej relacji wschód-zachód, obejmującej drogi wodne: Odra, Warta, Noteć, Kanał Bydgoski, Brda, Wisła, Nogat, Szkarpa oraz Zalew Wiślany (MDW E70). Planowana inwestycja dotyczy:

- a) rozwoju żeglugi jachtowej śródlądowymi i morskiej statkami żaglowymi oraz motorowymi na drodze wodnej E 70 i wodach Zalewu Wiślanego poprzez
  - budowę szlaków wodnych
  - rozbudowa infrastruktury portowej
  - budowę zaplecza turystycznego przy Międzynarodowej Drodze Wodnej E70,
- b) uatrakcyjnienie turystyki zbiorowej poprzez umożliwienie zwiedzania obiektów o wysokich walorach kulturowych i przyrodniczych, usytuowanych w pobliżu szlaków wodnych.

Realizacja inwestycji drogi wodnej MDE przyczyni się do utworzenia proekologicznego systemu multimodalnego transportu w turystyce, polegającego na stworzeniu dogodnych powiązań komunikacyjnych transportu samochodowego, kolejowego i wodnego, z równoczesną intensyfikacją turystyki rowerowej i pieszej.

Ustala się budowę bazy turystycznej w oparciu o zasoby środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem wód Zalewu Wiślanego i rz. Pasłęki przy jednoczesnym zabezpieczeniu zasad ochrony walorów przyrodniczych i kulturowych. Główna baza usług turystycznych w miejscowościach Nowa Pasłęka i Stara Pasłęka (z wykluczeniem na terenach pasa technicznego brzegu morskiego).

- 1) Zaleca się zróżnicowane formy rekreacji uzależnionej od podatności przestrzeni na antropopresję: tereny zabudowy rekreacji indywidualnej, tereny usług turystycznych, w tym zabudowy pensjonatowej (z możliwością pobytu stałego), gastronomi, kempingu, pola namiotowego, tereny aktywnej rekreacji, obiektów obsługi turystów, tworzenie przestrzeni publicznych oraz zieleni parkowej.
- 2) Dopuszcza się wprowadzenie w strefie 1 na obszarach rolnych gminy Braniewo form usług związanych z turystyką i rekreacją (z wyłączeniem podziału na pojedyncze małe działki rekreacji indywidualnej).
- 3) Możliwe jest lokalizowanie obiektów i obszarów o funkcji turystycznej i rekreacji indywidualnej w ramach istniejących zagród rolniczych i agroturystycznych (maksymalnie trzech budynków rekreacji indywidualnej) oraz na wyznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego kompleksach takiej zabudowy z koniecznością realizacji stosownej infrastruktury technicznej.
- 4) Rozwój komunikacji rowerowej rangi międzynarodowej, międzyregionalnej i regionalnej, oparty na:
  - a) istniejących trasach:
    - Transgranicznym Szlaku Rowerowym R64 (wokół Zalewu Wiślanego)
    - Międzynarodowej Drodze Rowerowej R1
    - Szlaku Kopernikowskim,
  - b) projektowanych trasach rowerowych:
    - Wschodnim Szlaku Rowerowym Green Velo,
    - Międzygminnym Szlaku Rowerowym Braniewo – Frombork,

- Szlaku Bocianim,
- c) należy stworzyć system komunikacji rowerowej rangi regionalnej i międzygminnej, w skład którego winny wejść projektowane na obszarze gminy ścieżki rowerowe:
  - Elbląg – Frombork – Pogórze – Braniewo – przejście graniczne w Gronowie,
  - Braniewo – Zawierz – Chruściel – Płoskinia – Olsztyn
  - Braniewo – Świętochowo – Lipowina – Pieniężno – Olsztyn,
- c) Wskazane jest wykorzystanie, na potrzeby ścieżek rowerowych i szlaków pieszej turystyki, dróg polnych i gminnych o małej intensywności ruchu predysponowanych do tego celu ze względu na wartości krajobrazowe,
- d) Należy skoordynować działania z gminami sąsiednimi, w celu wytyczenia i oznakowania oraz ulepszenia nawierzchni projektowanych tras pieszo – rowerowych,
- e) Zaleca się odpowiednie oznakowanie zabytków dziedzictwa kulturowego, pomników przyrody, punktów widokowych oraz miejsc o szczególnej wartości krajobrazowej, przyrodniczej i architektonicznej, wprowadzenie na szlakach nowych punktów widokowych i stanowisk obserwacyjnych.

5.6. Kierunki rozwoju dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

- 1) Nową zabudowę mieszkaniową, zabudowę zagrodową i agroturystyczną, należy realizować jako budynki dwukondygnacyjne (z drugą kondygnacją w poddaszu użytkowym), dachy dwuspadowe o nachyleniu 22 - 45⁰, pokrycie dachu dachówką lub blachodachówką w kolorze dachówki naturalnej, ceglastej, czerwieni lub brązu.
- 2) Zabudowę hotelową i usługową należy realizować do trzech kondygnacji, dachy wysokie kryte dachówką naturalną lub blachodachówką w kolorze dachówki naturalnej, ceglastej, czerwieni lub brązu. Wysokość maksymalnie do 12 m npt.
- 3) Budynki składowe, przemysłowe i produkcyjne o wysokościach wymaganych technologią, nie ustala się kąta nachylenia połaci dachowych. Wysokość zabudowy do 12,0 m. Szczegółowe parametry zabudowy należy określić na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
- 4) Nową zabudowę mieszkaniową wielorodzinną należy realizować jako budynki do trzech kondygnacji, dachy dwuspadowe, kąt nachylenia 25 - 45⁰ pokrycie dachówką naturalną lub blachodachówką w kolorze dachówki naturalnej, ceglastej czerwieni lub brązu.
- 5) Dla opracowywanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy zabezpieczyć powiązania funkcjonalno - przestrzenne z pozostałą częścią obszaru, w szczególności w zakresie powiązań komunikacyjnych oraz infrastruktury technicznej.
- 6) W budynkach mieszkalnych realizowanych w sąsiedztwie dróg publicznych o dużym natężeniu ruchu z uwagi na przenoszenie się drgań i hałasu komunikacyjnego należy, zgodnie z przepisami odrębnymi,

zastosować odpowiednią technologię dla wyciszenia budynku przed uciążliwościami.

- 7) W trakcie realizacji inwestycji obowiązuje przestrzeganie przepisów prawa z zakresu ochrony środowiska i jego aspektów, a w szczególności obowiązkowo należy uwzględnić:
- ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych
  - prowadzenia robót w taki sposób, aby nie dopuścić do zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, ani też pogorszenia ich stanu ilościowego i jakościowego
  - zagospodarowanie mas ziemnych zgodnie z przepisami prawa
  - przy budowie (modernizacji istniejących) obiektów budowlanych należy stosować takie rozwiązania, które ograniczają skutki ujemnego oddziaływania na grunty
  - przestrzeganie zasad ochrony gruntów rolnych i leśnych
  - ochrona naturalnego krajobrazu
  - ochrona gatunków dziko rosnących roślin i grzybów oraz dziko występujących zwierząt.

Dla zachowania rolniczego charakteru gminy należy wprowadzić takie działania jak zadrzewienia i zadarnienia, które służą zachowaniu i podtrzymaniu trwałości powiązań ekologicznych oraz wzmocnieniu wewnętrznej spójności całej sieci. Ważnym elementem jest odbudowa miedz i zadrzewień śródpolnych umożliwiających swobodny przepływ genów.

5.7. Obszary na których rozmieszczone będą urządzenia do produkcji energii ze źródeł odnawialnych

Wyznacza się obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu; dopuszcza się lokalizację elektrowni wiatrowych (teren oznaczony na rysunku - Załączniku nr 4 do uchwały).

Wskazane lokalizacje przeznaczone są dla wszystkich urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW.

Wybór urządzeń uwarunkowany jest zachowaniem odległości budowli do granicy strefy ochronnej, wynikającej z przepisów odrębnych.

5.8. Obszary wyłączone z zabudowy.

- 1) Obszary szczególnego zagrożenia powodzią, w tym tereny położone w międzywalu.
- 2) Obszary położone w pasie technicznym brzegu morskiego.
- 3) Tereny w odległości 100 m od linii brzegowej zbiorników wodnych na obszarach chronionego krajobrazu, z wyjątkiem terenów uzupełnienia zwartej zabudowy miejscowości.
- 4) Tereny brzegów morskich objęte obszarem Natura 2000 do zachowania jako tereny przybrzeżne, trzcinowiska, szuwały, zarośla, wydmy i zalesienia stanowiące cenne siedliska przyrodnicze do

zachowania z zakazem zabudowy, wyjątek stanowią wejścia do portów.

- 5) Tereny w odległości 200 m od linii brzegowej zbiorników wodnych na obszarach objętych Naturą 2000, z wyjątkiem terenów uzupełnienia zwartej zabudowy miejscowości.
- 6) Tereny w odległości 5,0 m od podstawowych rowów melioracyjnych.
- 7) Tereny w odległości 50,0 m od stopy wału czołowego po stronie odpowietrznej.
- 8) Tereny wyłączone z zabudowy na terenach niezabudowanych w odległości:
  - 40 m - od dróg ekspresowych,
  - 25 m - od dróg krajowych,
  - 20 m od dróg wojewódzkich i powiatowych,
  - 15 m od dróg gminnych.
- 9) Tereny wyłączone z zabudowy 12 m od ściany lasu.
- 10) Tereny wyłączone z zabudowy w odległości nie mniejszej niż 10 m od granicy obszaru kolejowego, z tym że odległość od osi skrajnego toru nie może być mniejsza niż 20 m. Przyszłe budowle lub urządzenia nie mogą zakłócać trójkątów widoczności dla przejazdów położonych w obrębie stref wskazanych w wskazanych w przedmiotowym Studium.

Od wyżej wymienionych zakazów decyzję zwalniającą może wydać właściwy organ wymieniony w przepisach odrębnych.

Tabela Nr 1. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów

Przeznaczenie, funkcja terenu	Wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu	Zasady kształtowania ład przestrzennego	Zasady kształtowania środowiska przyrodniczego
<p>1) Tereny zabudowy jednorodzinnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mieszkaniowej, • mieszkaniowo – usługowej <p>2) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (niskiej intensywności od 2 do 4 kondygnacji)</p> <p>3) Tereny zabudowy zagrodowej</p> <p>4) Tereny zabudowy rekreacji indywidualnej</p> <p>5) Tereny zabudowy rezydencjalnej</p>	<p>1) <u>Maksymalny wskaźnik intensywności zabudowy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • 0,4 dla zabudowy jednorodzinnej • 0,3 dla zabudowy rezydencjonalne • 0,5 dla zabudowy mieszkaniowo – usługowej. <p>2) <u>Minimalna powierzchnia terenów czynnych biologicznie odniesiona do powierzchni działki budowlanej:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • 30% - dla zabudowy jednorodzinnej i mieszkaniowo - usługowej • 40% - dla zabudowy rezydencjalnej • 60% - dla zabudowy rekreacyjnej • 50% - dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (niskiej intensywności od 4 do 5 kondygnacji). <p>3) <u>Minimalna powierzchnia działek budowlanych:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej: <ul style="list-style-type: none"> - wolnostojącej - min. 700 m² - szeregowej - min. 500 m² - bliźniaczej - min. 700 m² • 1500 m² - dla zabudowy rezydencjalnej • 400 m² - dla zabudowy rekreacyjnej • 3000 m² - dla zabudowy zagrodowej • 1200m² - dla zabudowy mieszk. – usługowej. 	<p><u>Maksymalna wysokość zabudowy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Budynki jednorodzinne i zagrodowe: do 10,5m, • Budynki rezydencjalne: do 12,5 m, • Budynki usługowe maksimum 3 kondygn., do 12 m, dopuszcza się akcenty architekt., ograniczenie wysokości nie dotyczy części budynków mieszczących urządzenia technologiczne oraz budowli celu publicznego, dla których maksymalnej wysokości nie ustala się. <p><u>Powierzchnia całkowita lokalu usługowego wbudowanego w budynek jednorodzinny nie może przekraczać 50% powierzchni całkowitej budynku.</u></p> <p>Minimalne wymagania dotyczące ilości miejsc postojowych dla samochodów osobowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zabudowa mieszkaniowa – 1 miejsce/na każdy lokal mieszkalny, - budynki usługowe – min. 2 stanowiska postojowe na każde 100 m² powierzchni użytkowej, lecz nie mniej niż 2 stanowiska na obiekt oraz liczbę miejsc postojowych, zgodnie z przepisami odrębnymi, przeznaczonych na kartę. 	<p>Ochrona stref brzegowych zbiorników wodnych i cieków przed zabudową.</p> <p>Zagospodarowania terenu i zabudowy, która zapewni zgodność z obowiązującymi normami w zakresie dopuszczalnego poziomu hałasu.</p> <p>Konieczność dostosowania zagospod. terenu do obowiązujących przepisów dot. ochrony obiektów o wartościach przyrodn. i kulturowych. Dążenie do maksymalnej koncentracji zabud., a w przypadkach terenów lęgowych ptaków ograniczenie budownictwa i terenów rekreacji.</p> <p>Zakaz odzysku i unieszkodliwiania odpadów a także zakaz gromadzenia i składowania odpadów toksycznych poza miejscami do tego celu wyznaczonymi.</p> <p>Zakaz odprowadzania do gruntu nieoczyszczonych ścieków.</p> <p>Stosowanie łagodnej rekreacji oznaczającej zgodność z warunkami przyrodniczymi: ochrona krajobrazów, wody, gruntu, flory i fauny, a także środowiska przyrodniczego jako całości. Ograniczenie rekreacji wodnej w okresie lęgowym ptaków oraz ochronę stanowisk lęgowych ptaków.</p>

<p>Tereny zabudowy produkcyjnej i magazynowej</p>	<p>Maksymalny wskaźnik intensywności zabudowy 1,2; Minimalna powierzchnia terenów czynnych biologicznie 10%.</p>	<p><u>Maksymalna wysokość obiektów</u> - do 15 m, dopuszcza się wprowadzenie obiektów wyższych jako akcentów architektonicznych, nie dotyczy budynku lub ich części mieszczących urządzenia technologiczne oraz budowli celu publicznego - dla których maksymalnej wysokości nie ustala się. <u>Wymagania (wskaźniki) dotyczące min. ilości miejsc postojowych</u> (parkingowych) dla samo-chodów osobowych w przypadku nowej zabudowy - 2 stanowiska postojowe na każde 100 m² powierzchni użytkowej, lecz nie mniej niż 2 stanowiska na obiekt oraz miejsca parkingowe, zgodnie z przepisami odrębnymi, dla samochodów zaopatrzonych w kartę.</p>	<p>Tworzenie małej retencji wodnej.</p> <p>Prowadzona działalność nie może powodować przekroczenia standardów jakości środowiska poza terenem, do którego prowadzący działalność posiada tytuł prawny - emisja substancji, energii i hałasu nie może przekraczać standardów emisyjnych określonych w przepisach odrębnych Zakaz odprowadzania do gruntu nieoczyszczonych ścieków bytowych i komunalnych</p>
<p>Tereny zabudowy usługowej</p>	<p>Maksymalny wskaźnik intensywności zabudowy - 0,6. Minimalna powierzchnia terenów czynnych biologicznie - 20%. Minimalna powierzchnia działki - 1500m²</p>	<p><u>Maksymalna wysokość zabudowy:</u> - do 12 m, dopuszcza się elementy stanowiące akcent architektoniczny do wys. 15 m. Ustalenie wysokości nie dotyczy budynków lub ich części przeznaczonych dla urządzeń technologicznych oraz dla budowli celu publicznego, dla których maksymalnej wysokości nie ustala się. Wymagania ilości miejsc postojowych dla samochodów osobowych: 2 miejsca na 100 m powierzchni użytkowej, lecz nie mniej niż 2 stanowiska na obiekt oraz miejsca parkingowe, zgodnie z przepisami odrębnymi dla samochodów zaopatrzonych w kartę.</p>	<p>Prowadzona działalność nie może powodować przekroczenia standardów jakości środowiska poza terenem, do którego inwestor posiada tytuł prawny - emisja substancji i hałas nie może przekraczać standardów określonych w przepisach odrębnych. Dostosowanie zagospodarowania terenu do obowiązujących przepisów dotyczących ochrony zespołów i obiektów o wartościach przyrodniczych i kulturowych. Zakaz odzysku i unieszkodliwiania odpadów oraz gromadzenia i składowania odpadów toksycznych w miejscach do tego nie wyznaczonych. Zakaz odprowadzania do gruntu nieoczyszczonych ścieków.</p>

<p>Obszar gminy - budowa infrastruktury technicznej, w tym sieci elektro-energetycznych, telekomunikacyjnych, światłowodowych, wodociągowych, kanalizacyjnych, gazowych itp.</p>	<p>Nie ustala się.</p>	<p>Dopuszcza się lokalizację sieci i linii infrastruktury technicznej oraz urządzeń, budowli i obiektów związanych z ich funkcjonowaniem na obszarze gminy zgodnie z przepisami odrębnymi.</p> <p>Nie ogranicza się wysokości budowli i obiektów związanych z funkcjonowaniem infrastruktury technicznej.</p> <p>Dla obiektów i budowli o wysokości wyższej niż 50,0 m npt obowiązuje, na każdym etapie opracowania, uzgodnienie z Szefostwem Sił Powietrznych.</p>	<p>Obowiązuje zachowanie odległości lokalizacji zabudowy od sieci, linii i urządzeń infrastruktury technicznej.</p>
<p>Tereny wyznaczone pod lokalizację budowli i urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy powyżej 100 kW</p>	<p>Nie ustala się.</p>	<p>Maksymalna wysokość budowli – 150 m npt.</p>	<p>Zgodnie z przyjętym rodzajem urządzeń oraz zastosowaniem przepisów odrębnych</p>

6. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU

6.1. Prawne formy ochrony przyrody.

Podstawy prawne zapewniania ochrony przyrody określa ustawa o ochronie przyrody. Określa ona cele ochrony przyrody jako: utrzymanie stabilności ekosystemów, zachowanie różnorodności gatunkowej, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków.

1) Obszary chronionego krajobrazu.

Na terenie gminy Braniewo występuje:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Baudy,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Pasłęki,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Banówki,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Wybrzeża Staropruskiego

gdzie obowiązują zasady i ograniczenia określone w przepisach odrębnych w sprawie: Obszaru Chronionego Krajobrazu Rzeki Baudy; Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Pasłęki; Obszaru Chronionego Krajobrazu Rzeki Banówki; Obszaru Chronionego Krajobrazu Wybrzeża Staropruskiego.

2) Obszary Natura 2000. Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:

a) obszary specjalnej ochrony ptaków:

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Warmińska” (kod obszaru: PLB280015),
- Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Dolina Pasłęki (kod obszaru: PLB 280002);
- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Zalew Wiślany (kod obszaru: PLB280010);

b) specjalne obszary ochrony siedlisk:

- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana” (kod obszaru: PLH 280007),
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Rzeka Pasłęka” (kod obszaru: PLH20006).

3) Rezerwaty przyrody.

Na terenie gminy Braniewo występuje:

- „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce” – rezerwat ssaków, rozciągający się na terenie gmin: Wilczęta, Płoskinia, Braniewo i Pieniężno, przedmiotem ochrony są w nim stanowiska bobrów, zaliczony do sieci obszarów chronionych Natura 2000,
- Rezerwat torfowiskowy turzycowo - mszysty „Cielętnik”, chroniący stanowisko brzozy niskiej gdzie obowiązują zasady i ograniczenia określone w odpowiednim Rozporządzeniu Wojewody Warmińsko – Mazurskiego.

4) Pomniki przyrody.

Na terenie gminy Braniewo znajduje się 34 ustanowionych pomników przyrody.

5) Gmina Braniewo położona jest w obszarze Zielonych Płuc Polski, Zielonym Pierścieniu wokół Bałtyku oraz na trasie przelotu ptaków Skandynawia – południowa Europa.

Tabela Nr 2. Pomniki przyrody na terenie Gminy Braniewo

Lp.	Nr ew. działki	Obiekt	Obwód	Wysokość	Lokalizacja	Rok uznania
1	<u>221/57</u>	dąb szypułkowy Quercus robur	515	30	na terenie PGR Maciejewo przy strumyku	Orzec. Nr Lb 221/57 Prez. WRN w Olsztynie z 04.06.1957 r.
2	<u>239/57</u>	dąb szypułkowy Quercus robur	485	20	N-ctwo Zaporowo, L-ctwo Wyżyny oddz. 107l	Orzec. Nr Lb 239/57 Prez. WRN w Olsztynie z 06.08.1957 r.
3	283/61	głaz	1200	2,16	N-ctwo Zaporowo, L-ctwo Wyżyny oddz. 86h	Dec. Nr RXII-283/61Prez. WRN w Olsztynie z 27.11.1961 r.
4	16/92	dąb szypułkowy Quercus robur	390	24	Gronówko, 50 m od drogi przy warsztacie naprawczym ZR Gronówko	Rozp. Nr 10/92 Woj. Elbląskiego z 21.12.1992 r.
5	17/92	dąb szypułkowy Quercus robur	550	26	Gronówko, 50 m od drogi przy magazyn. Naprawczym ZR Gronówko	Rozp. Nr 10/92 Woj. Elbląskiego z 21.12.1992 r.
6	14/92	dąb szypułkowy Quercus robur	460	26	w. Gronówko, park wiejski	Rozp. Nr 10/92 Woj. Elbląskiego z 21.12.1992 r.
7	15/92	dąb szypułkowy Quercus robur	370	26	w. Gronówko, park wiejski	Rozp. Nr 10/92 Woj. Elbląskiego z 21.12.1992 r.
8	13/92	dąb szypułkowy Quercus robur	370	28	N-ctwo Zaporowo, L-ctwo Braniewo, oddz. 21c	Rozp. Nr 10/92 Woj. Elbląskiego z 21.12.1992 r.
9	11/92	dąb szypułkowy Quercus robur	510	28	N-ctwo Zaporowo, L-ctwo Lubnowo, oddz. 280b (w lesie za stawami hodowlanymi SHR Lipowina)	Rozp. Nr 10/92 Woj. Elbląskiego z 21.12.1992 r.
10	10/92	dąb szypułkowy Quercus robur	425	28	N-ctwo Zaporowo, L-ctwo Lubnowo, oddz. 280b (w lesie za stawami hodowlanymi SHR Lipowina)	Rozp. Nr 10/92 Woj. Elbląskiego z 21.12.1992 r.
11	12/92	dąb szypułkowy Quercus robur	390	31	N-ctwo Zaporowo, L-ctwo Lubnowo, oddz. 280b (w lesie za stawami hodowlanymi SHR Lipowina)	Rozp. Nr 10/92 Woj. Elbląskiego z 21.12.1992 r.
12	7/92	bukpospolityodm. purpurowa Fagussylvatica subsp. Purpurea	330	28	N-ctwo Zaporowo, L-ctwo Podlipie (m. Krzewno, park wiejski)	Rozp. Nr 10/92 Woj. Elbląskiego z 21.12.1992 r.
13	9/92	bukpospolityodm. purpurowa Fagussylvatica subsp. Purpurea	350	25	park wiejski, SHR Lipowina	Rozp. Nr 10/92 Woj. Elbląskiego z 21.12.1992 r.
14	8/92	bukpospolityodm. purpurowa Fagussylvatica subsp. Purpurea	320	24	park wiejski, SHR Lipowina	Rozp. Nr 10/92 Woj. Elbląskiego z 21.12.1992 r.
15	58/96	dąb szypułkowy Quercus robur	380	28	N-ctwo Zaporowo, L-ctwoBraniewo, oddz. 20i	Rozp. Nr 1/96 Woj. Elbląskiego z 22.01.1996 r.

Lp.	Nr ew. działki	Obiekt	Obwód	Wysokość	Lokalizacja	Rok uznania
16	57/96	dąb szypułkowy Quercus robur	450	35	N-ctwo Zaporowo, L-ctwo Braniewo, oddz. 21f	Rozp. Nr 1/96 Woj. Elbląskiego z 22.01.1996 r.
17	61/96	dąb szypułkowy Quercus robur	400	30	N-ctwo Zaporowo, L-ctwoBraniewo, oddz. 21f	Rozp. Nr 1/96 Woj. Elbląskiego z 22.01.1996 r.
18	60/96	dąb szypułkowy Quercus robur	560	26	N-ctwo Zaporowo, L-ctwoBraniewo, oddz. 28a	Rozp. Nr 1/96 Woj. Elbląskiego z 22.01.1996 r.
19	59/96	dąb szypułkowy Quercus robur	395	29	N-ctwo Zaporowo, L-ctwoBraniewo, oddz. 28a	Rozp. Nr 1/96 Woj. Elbląskiego z 22.01.1996 r.
20	62/96	sosna pospolita Pinussylvestris	315	29	N-ctwo Zaporowo, L-ctwoBraniewo, oddz. 58b	Rozp. Nr 1/96 Woj. Elbląskiego z 22.01.1996 r.
21	55/96	dąb szypułkowy Quercus robur- 3 szt.	310-510	35	N-ctwo Zaporowo, L-ctwo Lubnowo, oddz. 215c	Rozp. Nr 1/96 Woj. Elbląskiego z 22.01.1996 r.
22	56/96	dąb szypułkowy Quercus robur	400	37	N-ctwo Zaporowo, L-ctwo Lubnowo, oddz. 215h	Rozp. Nr 1/96 Woj. Elbląskiego z 22.01.1996 r.
23	15/96	dąb szypułkowy Quercus robur	465	20	N-ctwo Zaporowo, L-ctwo Podlipie (grunty po b. PGR Gołaszewo)	Rozp. Nr 1/96 Woj. Elbląskiego z 22.01.1996 r.
24	14/96	dąb szypułkowy Quercus robur	340	21	N-ctwo Zaporowo, L-ctwo Podlipie, oddz. 177x	Rozp. Nr 1/96 Woj. Elbląskiego z 22.01.1996 r.
25	21/96	dąb szypułkowy Quercus robur	530	32	N-ctwo Zaporowo, L-ctwo Wyżyny, oddz. 107l	Rozp. Nr 1/96 Woj. Elbląskiego z 22.01.1996 r.
26	19/96	dąb szypułkowy Quercus robur	445	29	N-ctwo Zaporowo, L-ctwoWyżyny, oddz. 163d	Rozp. Nr 1/96 Woj. Elbląskiego z 22.01.1996 r.
27	20/96	dąb szypułkowy Quercus robur	343	27	N-ctwo Zaporowo, L-ctwo Wyżyny, oddz. 163d	Rozp. Nr 1/96 Woj. Elbląskiego z 22.01.1996 r.
28	18/96	daglezia zielona Pseudotsuga menziesii	275	30	N-ctwo Zaporowo, L-ctwo Wyżyny, oddz. 94o	Rozp. Nr 1/96 Woj. Elbląskiego z 22.01.1996 r.
29	17/96	daglezia zielona Pseudotsuga menziesii	270	31	N-ctwo Zaporowo, L-ctwo Wyżyny, oddz. 94o	Rozp. Nr 1/96 Woj. Elbląskiego z 22.01.1996 r.
30	16/96	lipa drobnolistna Tiliacordata	385	28	N-ctwo Zaporowo, L-ctwoWyżyny, oddz. 94s	Rozp. Nr 1/96 Woj. Elbląskiego z 22.01.1996 r.
31	22/96	sosna pospolita Pinussylvestris	324	33	N-ctwo Zaporowo, L-ctwoWyżyny, oddz. 99r	Rozp. Nr 1/96 Woj. Elbląskiego z 22.01.1996 r.
32	11/98	dąb szypułkowy Quercus robur	500	17	w. Rudłowo, przy wjeździe b. PGR	Rozp. Nr 13/98 Woj. Elbląskiego z 28.12.1998 r.

Lp.	Nr ew. działki	Obiekt	Obwód	Wysokość	Lokalizacja	Rok uznania
33	12/98	dąb szypułkowy Quercus robur	430	24	w. Rudłowo, teren b. PGR	Rozp. Nr 13/98 Woj. Elbląskiego z 28.12.1998 r.
34	13/98	dąb szypułkowy Quercus robur	370	26	w. Rudłowo, teren b. PGR	Rozp. Nr 13/98 Woj. Elbląskiego z 28.12.1998 r.

6.2. Ogólne zasady gospodarowania przestrzenią.

Za wiodącą funkcję w obrębie obszarów chronionych należy uznać funkcję ochrony wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, szczególnie ochrony różnorodności siedliskowej i gatunkowej; za towarzyszącą - funkcję osłony ekologicznej dla ekosystemów wodnych.

Specyfika obszarów chronionych o dopuszczonej działalności gospodarczej stanowi przesłankę do wprowadzania funkcji komplementarnych, takich jak: turystyka (w tym turystyka kwalifikowana), rekreacja, agroturystyka, rolnictwo przyjazne środowisku (rolnictwo ekologiczne), pszczelarstwo i inne. Wytyczne do zagospodarowania terenów w obrębie obszarów chronionych:

- 1) Obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody winny być kreowane jako obszary wielofunkcyjne, a rozwój turystyki i rekreacji stanowić winien ważną motywację do podnoszenia standardu życia mieszkańców.
- 2) Ograniczenia dla swobodnej gospodarki przestrzennej obowiązujące na obszarach chronionych należy traktować jako korzystną prawną barierę przed substandardowym gospodarowaniem, będącym przyczyną nieładu w przestrzeni.
- 3) Jako zasadnicze wyznaczniki standardów w gospodarce przestrzennej na obszarach chronionych należy przyjąć:
  - a) priorytetową realizację inwestycji infrastruktury ochrony środowiska (systemy sieci wodociągowej oraz oczyszczania ścieków i zbierania odpadów stałych),
  - b) realizację przedsięwzięć z uwzględnieniem ochrony krajobrazu, jako całości i jego poszczególnych elementów, w tym szczególnie zadrzewień, wewnątrz krajobrazowych, osi widokowych i harmonijnej zabudowy oraz dziedzictwa kulturowego,
  - c) zachowanie warunków równowagi środowiska przyrodniczego,
  - d) przywracanie środowiska do właściwego stanu na terenach zdewastowanych i zdegradowanych (wyrębiska, wysypiska odpadów),
  - e) wprowadzenie zalesień na terenach najsłabszych gleb, terenach przywodnych i o znacznych nachyleniach stoków oraz w strefach zabudowy (także zadrzewień w formie komponowanej); przedsięwzięcia te muszą być realizowane zgodnie z przepisami o ocenach oddziaływania na środowisko,
  - f) uwzględnienie możliwych preferencji ekonomicznych w przygotowaniu ofert zagospodarowania obszarów i obiektów chronionych,

- g) uwzględnienie w gospodarowaniu standardów Unii Europejskiej,
- h) zabrania się lokalizowania i budowy obiektów przemysłowych o znaczeniu ponadlokalnym, które mogą pogorszyć walory przyrodnicze,
- i) na terenach chronionych osuszanie torfowisk, mokradeł, zbiorników wodnych, podejmowanie i prowadzenie wszelkich prac melioracyjnych wymaga uzgodnienia z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska z wyłączeniem bieżącego utrzymania cieków wodnych,
- j) na terenach szczególnego i potencjalnego zagrożenia powodzią obowiązuje zakaz gromadzenia ścieków w zbiornikach bezodpływowych,
- k) prowadzący gospodarkę leśną, wykonawcy czynności techniczno-leśnych muszą uwzględniać pozaprodukcyjne funkcje lasów oraz zapewnić zachowanie ich walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

6.3. Szczegółowe kierunki gospodarowania zasobami środowiska.

6.3.1. Ochrona wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniem:

Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków stanowi z punktu widzenia potrzeb ochrony środowiska pierwszoplanowy problem gminy. Biorąc pod uwagę konsekwencje wynikające z braku kanalizacji i odpowiednich oczyszczalni, stwierdzić należy, iż rzutują one w znacznym stopniu na poziom czystości wód powierzchniowych i podziemnych. Należy dążyć do:

- 1) Likwidacji zrzutów ścieków ze źródeł punktowych do wód powierzchniowych poprzez kompleksowe rozwiązania w zakresie odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków na terenie całej gminy;
- 2) Zakaz budowy zbiorników bezodpływowych do gromadzenia ścieków;
- 3) Zwiększanie zdolności samooczyszczania wód płynących poprzez np. napowietrzanie i obsadzenie odpowiednią roślinnością;
- 4) Doprowadzenie wód płynących minimum do II klasy czystości;
- 5) Konserwacja systemu melioracyjnego w tym udrożnienie głównych kanałów melioracyjnych nawadniających i odwadniających teren gminy.

6.3.2. Ochrona powietrza:

Na terenie gminy zanieczyszczenie powietrza powodują zakłady produkcyjnych oraz emisja spalin z gospodarstw domowych.

- 1) W zakładach produkcyjnych należy zastosować dostępne technicznie ograniczenie emisji spalin do środowiska oraz zapylenie.
- 2) W zabudowie wielorodzinnej należy przewidzieć zmniejszenie ilości emisji do powietrza poprzez wprowadzenie alternatywnych i niskoemisyjnych źródeł ciepła oraz kontrolę już istniejących.
- 3) Należy maksymalnie wykorzystać programy mające zachęcać mieszkańców domów jednorodzinnych do rezygnacji ze stosowania paliw stałych na rzecz innych czynników grzewczych.

6.3.3. Ochrona przed hałasem:

- 1) Zagrożenie hałasem jest istotnym problemem w ciągu drogi krajowej nr 22 i 54. Należy dążyć do podjęcia działań technicznych i organizacyjnych zmierzających do obniżenia poziomu hałasu komunikacyjnego na terenach zabudowanych.
- 2) Zabudowę mieszkaniową należy realizować odpowiedniej odległości od dróg publicznych adekwatnie do przewidywanego ruchu samochodowego i klasy drogi. Przy budowie budynków przeznaczonych na stały pobyt ludzi należy zastosować odpowiednią technologię wyciszającą hałas i drgania w pomieszczeniach do norm zgodnych z przepisami odrębnymi.
- 3) W celu wyeliminowania uciążliwości przebiegu drogi przez centrum miasta Braniewa przewidywana jest budowa obwodnicy w ciągu drogi DK54.

7. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ DOTYCZĄCE ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

Na terenie Gminy Braniewo znajdują się liczne obiekty, zespoły, tereny posiadające wybitne wartości historyczno – kulturowe.

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz ustawą prawo budowlane ochronie zabytków podlegają budowle i obiekty wpisane do rejestru zabytków, wojewódzkiej ewidencji ochrony zabytków, gminnej ewidencji ochrony zabytków oraz tereny, budynki i obiekty wyznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. W „Studium ...” ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy określona jest poprzez wpisanie obiektów do Rejestru Zabytków, ujęcie obiektów w:

- Ewidencji Zabytków Województwa Warmińsko – Mazurskiego,
- Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Braniewo,

Wyznaczenie stref ochrony konserwatorskiej, w tym:

- A - pełnej ochrony konserwatorskiej,
- B - pośredniej ochrony konserwatorskiej,
- W - bezpośredniej ochrony archeologicznej,
- OW - pośredniej ochrony archeologicznej,
- K - ochrony krajobrazu kulturowego.

Na rysunku nr 2, załączniku nr 4 oznaczono strefy ochrony konserwatorskiej oraz wskazano stanowiska archeologiczne znajdujące się w ewidencji AZP - Archeologiczne Zdjęcie Polski.

7.1. Obiekty znajdujące się pod ochroną konserwatora zabytków

7.1.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków znajdujące się na terenie gminy Braniewo

Na terenie gminy Braniewo znajduje się razem 17 obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz 3 cmentarze. Poniżej w tabeli nr 3 i tabeli nr 4 uwidocznione są obiekty wpisane do rejestru zabytków.

Tabela Nr 3. Obiekty nieruchome znajdujące się na terenie gminy Braniewo wpisane do Rejestru Zabytków

L.p	Miejscowość	Obiekt	Nr Rejestru	Data Wpisu
1	Gronowo	Kościół wraz z cmentarzem (odbudowany)	A-1945	16.10.1967 r.

2	Klejnówko	Folwark i Park	A-1640	8. 03.1986r.
3	Lipowina	Budynek mieszkalny - Przypałacowy	A-1178	28.04.1969r.
4	Lipowina	Pałac z Parkiem Krajobrazowym	A-1020	7.07.1968r.
5	Nowa Pasłęka	Kościół Filialny P.W. Matki Boskiej Miłosierdzia	A-3574	6.10.1993r.
6	Pęciszewo	Ruina Kościoła z układem przestrzennym cmentarza i zieleni	A-3822	18.05.1995r.
7	Podleśne	Dwór	A-2438	24.08.1988r.
8	Różaniec	Zespół Dworsko-Parkowy z Folwarkiem	A-4275	29.12.2003r.
9	Rudłowo	Pałac wraz z otaczającym założeniem parkowym	A-4196	11.12.2000r.
10	Rudłowo	Spichlerz w zespole dworskim	A-645	9.12.1996r.
11	Świętochowo	Założenie dworsko-parkowe	A-3056	14.08.1990r.
12	Żelazna Góra	Kościół P. W. Św. Rodziny wraz z cmentarzem	A-655	18.10.1967r.
13.	Młoteczno	Cmentarzysko z okresu wędrówek ludów i wczesnego średniowiecza (VI-VII w n.e.)	C-141	5.03.1990
14.	Młoteczno	Osada z wczesnej epoki żelaza	C-142	5.03.1990

Wszystkie nieruchomości, wpisane do rejestru zabytków, objęte są ścisłą ochroną konserwatorską w pełnym zakresie na zasadach określonych w przepisach odrębnych o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ochrona konserwatorska ma na celu:

- pełną ochronę zabytku,
- ochronę historycznej lokalizacji obiektu lub zabytkowego układu przestrzennego,
- utrzymanie otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem i zachowanie właściwej jego ekspozycji.

Tabela Nr 4. Cmentarze historyczne widniejące w rejestrze i ewidencji zabytków.

Lp	Miejscowość	Obiekt	Położenie	Data zał.	Nr. Rej.	Data wpisu
1	Gronowo	Kościół – wraz z cmentarzem.	Jak w pkt. 4	-	A-1945	16.10.1967r
2	Pęciszewo	Ruina Kościoła z układem przestrzennym cmentarza i zielenią	Jak w pkt. 10	-	A- 3822	18.05.1995r
3	Żelazna Góra	Kościół P. W. Św. Rodziny wraz z cmentarzem	Jak w pkt. 13	-	A-655	18.10.1967r

7.1.2. Obiekty wpisane do rejestru zabytków znajdujące się na terenie gminy Braniewo

Na terenie gminy Braniewo w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków Województwa Warmińsko – Mazurskiego ujęto 256 obiektów oraz 10 cmentarzy. W tabeli nr 5 i 6 uwidoczono obiekty ujęte do wojewódzkiej ewidencji zabytków. Dla tych obiektów obowiązuje utrzymanie substancji budowlanej wraz z ich otoczeniem zgodnie z historycznym charakterem oraz historyczną formą architektoniczną.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego winna być sprawowana ochrona tych obiektów przez ustalenia zapisane w planie dotyczące historycznej ochrony bryły, kształtu dachu, formy oraz detalu architektonicznego.

Tabela Nr 5. Obiekty znajdujące się na terenie gm. Braniewo ujęte w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków Województwa Warmińsko – Mazurskiego i Gminnej Ewidencji Zabytków gm. Braniewo.

Lp.	Miejscowość	Ulica lub miejsce	Nr	Obiekt	Wojew. Ewidencja Zabytków – W; Gm. Ewid. Zabyt. - G
1	Bobrowiec		1	Dom (dwór)	W
2	Bobrowiec		4	Bud. mieszkalny	G
3	Bobrowiec		5	Bud. mieszkalno-gospodarczy	G
4	Bobrowiec		9	Budynek mieszkalny dwurodzinny	G
5	Dąbrowa Leśna		1	Dom – leśnictwo wyżyny	G
6	Grodzie			Dworzec PKP	G
7	Gronowo		1	Dom	G
8	Gronowo		8	Dom	W
9	Gronowo		10	Dom	G
10	Gronowo		11	Dom	G
11	Gronowo		14	Szkoła	G
12	Gronowo		16	Dom	G
13	Gronowo		17	Dom 1870	W
14	Gronowo		17	Obora 1870	W
15	Gronowo		20	Dom	G
16	Gronowo		21a	Dom	G
17	Gronowo		22	Dom	W
18	Gronowo		22	Kuźnia/drewutnia	W
19	Grzechotki		1	Dom	W
20	Grzechotki		1	Obora	G
21	Grzechotki		6	Dom	G
22	Grzechotki		7	Dom	W
23	Grzechotki		8	Dom	G
24	Grzechotki		8	Stodoła ryglowa	G
25	Klejnowo			Kapliczka przydrożna	G
26	Klejnowo		3	Krzyż	G
27	Klejnowo		3	Dom	G
28	Klejnowo		4	Dom	G
29	Klejnowo		4b	Kapliczka	G
30	Klejnowo		4b	Krzyż	G
31	Klejnowo		4b	Dom	G
32	Klejnowo		6	Dom	W
33	Klejnowo		9	Dom	G
34	Klejnowo		9	Obora-stodoła	G
35	Klejnowko		8	Dom	G
36	Krzewno			Szkoła	G

37	Krzewno		30	Dom	G
38	Krzewno		35	Dom	G
39	Krzewno		40	Dom	G
40	Krzewno		40	Obora-stodoła	G
41	Krzewno		41	Dom	G
42	Krzewno		43	Dom	G
43	Krzewno		43	Obora	G
44	Krzewno		45	Dom	G
45	Krzewno		45	Stodoła	G
46	Krzewno		45	Obora	G
47	Krzewno		46	Dom	W
48	Krzewno		52	Dom	G
49	Krzewno		52	Obora	G
50	Krzewno		56	Dom	G
51	Krzewno		56	Obora-stodoła	G
52	Maciejewo		11	Dwór	W
53	Maciejewo		9	Dom	G
54	Mikołajewo			Stacja trafo.	G
55	Mikołajewo		1	Dom	G
56	Mikołajewo		1	Kapliczka	W
57	Mikołajewo		1	Krzyż	G
58	Mikołajewo		4	Dom	G
59	Mikołajewo		5	Dom	W
60	Mikołajewo		5	Obora	G
61	Mikołajewo		5	Krzyż	G
62	Mikołajewo		6	Dom	G
63	Mikołajewo		6	Piwnica	G
64	Mikołajewo		6	Obora	G
65	Mikołajewo		7	Dom	G
66	Nowa Pasłęka		3	Dom	G
67	Nowa Pasłęka		4a	Dom	G
68	Nowa Pasłęka		4b	Dom	G
69	Nowa Pasłęka		4	Stodoła z oknami	G
70	Nowa Pasłęka		5	Krzyż	G
71	Nowa Pasłęka		6	Dom	G
72	Nowa Pasłęka		6	Kapliczka	G
73	Nowa Pasłęka		7	Dom	G
74	Nowa Pasłęka		8	Dom	G
75	Nowa Pasłęka		9	Dom	G
76	Nowa Pasłęka		10	Dom	G
77	Nowa Pasłęka		10	Stodoła	G
78	Nowa Pasłęka		11	Dom	G
79	Nowa Pasłęka		12	Dom	G
80	Nowa Pasłęka		12	Stodoła-obora	G

Studium Uwarunkowań i Kierunków zagospodarowania Przestrzennego gm. Braniewo. Kierunki

81	Nowa Pasłęka		13	Dom	G
82	Nowa Pasłęka		14	Dom	G
83	Nowa Pasłęka		14	Kapliczka	G
84	Nowa Pasłęka		15	Dom	G
85	Nowa Pasłęka		16	Dom drewniany	W
86	Nowa Pasłęka		17	Dom	G
87	Nowa Pasłęka		18	Dom	W
88	Nowa Pasłęka		20	Dom	G
89	Nowa Pasłęka		22	Dom	G
90	Nowa Pasłęka		22	Kapliczka	G
91	Nowa Pasłęka		25	Dom	G
92	Nowa Pasłęka		25	Krzyż	G
93	Nowa Pasłęka		26	Dom drewniany	W
94	Nowa Pasłęka	Były PGR	26	Kapliczka	G
95	Nowa Pasłęka		27	Dom	G
96	Nowa Pasłęka		28	Dom	G
97	Nowa Pasłęka		29	Dom	G
98	Nowa Pasłęka		30	Dom	G
99	Nowa Pasłęka		31	Dom	G
100	Nowa Pasłęka		32	Dom	G
101	Nowa Pasłęka		32	Kapliczka	G
102	Nowa Pasłęka		33	Dom	G
103	Nowa Pasłęka		34	Dom	G
104	Pęciszewo		1	Dom	W
105	Pęciszewo		2	Dom	G
106	Pęciszewo		3	Dom	W
107	Pęciszewo		3	Stajnia ryglowa	G
108	Pęciszewo		3	Obora ryglowa	G
109	Pęciszewo		4	Dom	G
110	Pęciszewo		6	Dom	G
111	Pęciszewo		7a	Dom	G
112	Pęciszewo		7	Stodoła	G
113	Pęciszewo		7b	Dom	G
114	Pęciszewo		8	Chlew ryglowy	G
115	Pęciszewo		9	Dom	G
116	Pęciszewo		9	Obora ryglowa	G
117	Pęciszewo		11	Dom	G
118	Pęciszewo		14	Dom	G
119	Pęciszewo		15	Dom	W
120	Pęciszewo		16	Dom	G
121	Pęciszewo		17	Dom	W
122	Pęciszewo		19	Dom	G
123	Pęciszewo		19	Wozownia ryglowa	W
124	Pęciszewo		19	Piekarnia	G
125	Pęciszewo		21	Dom	W

126	Pęciszewo	22	Dom	W
127	Pęciszewo	22	Chlewik ryglowy	G
128	Pęciszewo	24	Szkoła	W
129	Pęciszewo	24	Budynek gospodarczy	G
130	Pęciszewo	25	Dom	G
131	Prątnik	14	Dom	W
132	Prątnik	14	Obora ryglowa	G
133	Prątnik	15	Dom	G
134	Prątnik	15	Obora	G
135	Prątnik	1	Dom z ryzalitem	W
136	Rodowo	6	Dom	G
137	Rodowo	8	Dom	G
140	Rodowo	9	Dom	W
141	Rogity	1	Dwór	W
142	Rogity	2	Dom	G
143	Rogity	3	Dom	G
144	Rogity	5	Dom	G
145	Rogity	9	Dom	G
146	Rogity	9a	Dom	G
147	Rogity	11	Dom	G
148	Rogity	23	Kapliczka	G
149	Rogity	23a	Dom	G
150	Rogity	24	Dom	G
151	Rogity	25	Dom	G
152	Rogity	25	Kapliczka	G
153	Rogity	28	Dom	W
154	Rogity	28	Kapliczka	G
155	Rogity	30	Dom	G
145	Rogity	31	Szkoła	W
146	Rogity	31b	Dom	G
147	Rogity	32	Dom	G
148	Rogity	33	Dom	G
149	Rogity	34	Czworaki	W
150	Rogity	34	Obora	G
151	Rogity	35	Dom	W
152	Rogity	39	Dom	G
153	Rogity	40	Dom	G
153	Rogity	43	Dom	W
154	Rogity	44	Dom	G
155	Rogity	45	Dom	G
145	Rogity	46	Dom	G
146	Rogity	47	Dom	G
147	Rogity	47	Stodoła	G
148	Rogity		Stacja trafo	G

Studium Uwarunkowań i Kierunków zagospodarowania Przestrzennego gm. Braniewo. Kierunki

149	Rogity	48	Dom	G
150	Rogity	49	Dom	G
151	Rogity	50	Dom	W
152	Rogity	51	Dom	G
153	Rogity	54	Dom	G
154	Rogity	55	Dom	G
155	Rogity	56	Dom	G
156	Rózaniec	2	Dom	G
157	Stara Pasłęka	2	Dom	G
158	Stara Pasłęka	4	Dom	G
159	Stara Pasłęka	5	Dom	G
160	Stara Pasłęka	9	Dom	G
161	Stara Pasłęka	9	Dom drewniany	W
162	Stępień	1	Dom	W
163	Stępień	1	Dom	G
164	Stępień	1	Stodoła ryglowa	G
165	Stępień	1	Kapliczka	G
166	Stępień	2a	Dom	G
167	Stępień	3a	Dom	G
168	Stępień	5	Dom	G
169	Stępień	6	Dom	G
170	Stępień	7	Dom	W
171	Stępień	7	Krzyż	G
1723	Stępień	9	Dom	W
172	Stępień	10	Dom	G
173	Stępień	12	Dom ryglowy	W
174	Stępień	12	Dom	G
175	Stępień	12a,b	Dom	G
176	Stępień	12a,b	Kapliczka	G
177	Stępień	14	Dom	G
178	Stępień	14	Krzyż	G
179	Stępień	17	Dom	G
180	Stępień	19	Dom	W
181	Stróżyna rzeka		Most kamienny	G
182	Świętochowo	5	Dom	G
183	Świętochowo	6	Szkoła	G
184	Świętochowo	7	Dom	G
185	Świętochowo	9	Dom	G
186	Świętochowo	23	Dom	G
187	Świętochowo	27	Dom	G
188	Świętochowo	32	Dom	G
189	Świętochowo	33	Dom	G
190	Wola Lipowska	1	Dom	W
191	Wola Lipowska	4	Dom	G
192	Wola Lipowska	5	Dom	G

193	Wola Lipowska	6	Dom	G
194	Wola Lipowska	6	Obora	G
195	Wola Lipowska	9	Dom	G
196	Wola Lipowska	11	Dom	G
197	Wola Lipowska	11	Obora ryglowa	G
198	Wola Lipowska	15	Dom	G
199	Wola Lipowska	16	Dom	G
200	Zakrzewiec		Most drogowy	G
201	Zakrzewiec	1	Dom	G
202	Zakrzewiec	1	Obora ryglowa	G
203	Zakrzewiec	3	Dom	G
204	Zakrzewiec	4	Dom	G
205	Zakrzewiec	6	Dom	G
206	Zakrzewiec	8	Dom	G
207	Zakrzewiec	9	Dom	G
208	Zakrzewiec	10	Dom	G
209	Zakrzewiec	11	Dom	G
210	Zakrzewiec	11	Spichlerz ryglowy	G
211	Zakrzewiec	14	Dom	G
212	Zakrzewiec	15	Dom	G
213	Zakrzewiec	16	Dom	G
214	Zakrzewiec	19	Dom	G
215	Zakrzewiec	21	Dom	G
216	Zakrzewiec	22	Dom	G
217	Zakrzewiec	23	Dom	G
218	Zakrzewiec	24	Dom	G
219	Zakrzewiec	25	Dom	G
220	Zawierz	3	Dom	G
221	Zawierz	3	Krzyż	G
222	Zawierz	4	Dom	G
223	Zawierz	5	Dom	G
224	Zawierz	6	Dom	G
225	Zawierz	6	Chlew ryglowy	G
226	Zawierz	6	Dom - biblioteka	W
227	Zawierz	6	Kapliczka vis-a-vis 6	G
228	Zawierz	7	Dom	W
229	Zawierz	7	Krzyż	G
230	Zawierz	7b	Stacja trafo	G
231	Zawierz	8	Dom	G
232	Zawierz	8	Kapliczka	G
233	Zawierz	11	Dom	G
234	Zawierz	12	Dom	G
235	Zawierz	13	Dom	G
236	Żelazna Góra		Plebania	G

Studium Uwarunkowań i Kierunków zagospodarowania Przestrzennego gm. Braniewo. Kierunki

237	Żelazna Góra		6	Dom	G
238	Żelazna Góra		10	Dom	G
239	Żelazna Góra		12	Dom	G
240	Żelazna Góra		13	Dom	G
241	Żelazna Góra		14	Dom	G
242	Żelazna Góra		18	Dom	G
243	Żelazna Góra		19	Dom	G
244	Żelazna Góra		20	Dom	G
245	Żelazna Góra		21	Dom	G
246	Żelazna Góra		21	Obora	G
247	Żelazna Góra		22	Dom	G
248	Żelazna Góra		23	Dom	G
249	Żelazna Góra		24	Dom	G
250	Żelazna Góra		26	Dom	G
251	Żelazna Góra		27	Dom	W
252	Żelazna Góra		28	Dom	G
253	Żelazna Góra		29	Dom	G
254	Żelazna Góra		30	Dom	G
255	Żelazna Góra		32	Dom	G
256	Żelazna Góra		34	Dom	G

Tabela Nr 6. Cmentarze ujęte w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Położenie	Data zał.
1	Gronowo	Katolicki- Ewangelicki	Cmentarz położony w centrum wsi, na pld. Od skrzyżowania dróg Braniewo-Kalingrad z drogą Gronowo -Podleśne.	XIVw.
2	Gronówko	Ewangelicki	Cmentarz położony w lesie, na wzgórzu, oddalony ok. 200m od szosy Gronówko-Krzewno, po zach. str. rz. Baranówka.	XIXw., pocz.
3	Krasnolipie	Ewangelicki	Cmentarz położony we wsch. części wsi, na wysokim wzniesieniu po pld. stronie rozjazdu licznych lokalnych dróg.	XIXw., 1 poł.
4	Lipowina	Katolicki- Ewangelicki	Cmentarz położony w zach. części wsi, po pld. stronie drogi Braniewo-Pieniężno, ujęty od zach. drogą do Mikołajewa, od pld. lokalną drogą.	XIVw.
5	Nowa Pasłęka	Katolicki	Cmentarz położony we wsch. części wsi, po wsch. stronie lokalnej drogi; od pld. i zach. łąki	XXw., 1ćw.
6	Pęciszewo	Ewangelicki	Cmentarz położony po zach. Stronie zakrętu drogi do Pęciszewa, ok. 2 km na pld. od wsi	XIXw., poł.
7	Pęciszewo	Katolicki- Ewangelicki	Cmentarz położony w centrum wsi, wokół ruiny kościoła, ograniczony lokalnymi drogami	XIV w., ok.
8	Rusy	Katolicki- Ewangelicki	Cmentarz położony na wzgórzu, ok. 500m. od dawnego majątku	XVIII w.
9	Świętochowo	Ewangelicki	Cmentarz położony po zach. stronie polnej drogi prowadzącej do majątku Świętochowo do Podleśnej i Gronowa, przy lesie, ok. 1,5 km na pld. od wsi.	XIX w., ok. 1875r.
10	Żelazna Góra	Katolicki-	Cmentarz położony na terenie wokół kościoła (po odbudowie), w	XIVw., pocz.

Na terenie gminy zachowały się pozostałości cmentarzy wraz z zabytkowymi nagrobkami i ich fragmentami. W wpisano 4 cmentarze wpisane do rejestru zabytków uwidocznione w tabeli nr 4 oraz 10 cmentarzy ujęto Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków Województwa Warmińsko – Mazurskiego uwidocznionych w tabeli nr 6.

Miejsca te tworzą często zwarte, wyróżniające się w krajobrazie kompleksy wiekowej zieleni. Część z nich to dawne nekropolie ewangelickie, których zachowane fragmenty w postaci kamiennych steli czy żeliwnych krzyży pochodzą głównie z 2 połowy XIX w.

Ochronie podlega, w zależności od zachowanej substancji zabytkowej, układ historyczny cmentarza, rozplanowanie alejek, mała architektura (nagrobki, krzyże, kaplice) ogrodzenie oraz zieleń.

7.2. Strefy ochrony konserwatorskiej

7.2.1. Strefa A – pełnej ochrony konserwatorskiej

Strefą pełnej ochrony konserwatorskiej objęto obiekty i zespoły wpisane do rejestru zabytków. Znajdują się tu obiekty i obszary szczególnie wartościowe o dobrze zachowanej historycznej strukturze przestrzennej, które wskazuje się do bezwzględного zachowania.

Wprowadza się strefę A ochrony konserwatorskiej obejmującą zabudowę historyczną, układ drożny oraz rozplanowanie miejscowości: Rogity, Rudłowo, Gronowo, Pęciszewo, Lipowina, Gronówko, Żelazna Góra.

W strefie A obowiązuje:

- 1) utrzymanie zachowanych głównych elementów układu przestrzennego oraz dążenie do usunięcia elementów uznanych za dysharmonizujące założenie historyczne;
- 2) zachowanie historycznego układu przestrzennego tj. rozplanowanie dróg, ulic, placów, linii zabudowy, kompozycji wewnątrz ruralistycznych i kompozycji zieleni;
- 3) dla nowej zabudowy przy zachowaniu tradycyjnych form architektonicznych i odpowiednich gabarytów przewiduje się użycie naturalnych materiałów budowlanych (cegła, kamień, drewno, dachówka ceramiczna czerwona);
- 4) dostosowanie nowej zabudowy do historycznej zabudowy w zakresie sytuacji, skali, bryły, oraz nawiązania formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej, nie dopuszcza się stosowania blacho dachówki oraz sidingu;
- 5) wszelkie zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym zgodnie z przepisami odrębnymi.

7.2.2. Strefa B – pośredniej ochrony konserwatorskiej.

Strefa B obejmuje ochronę układu przestrzennego o wyróżniających się wartościach kulturowo – krajobrazowych. Wprowadza się strefę B ochrony konserwatorskiej w obrębie wsi: Maciejewo, Podleśne, Nowa Pasłęka, Rogity, Świętochowo, Lipowina, Krzewno.

Obowiązuje zachowanie charakteru i skali zabudowy z możliwością wprowadzania nowych elementów z zachowaniem tradycyjnych form oraz kontynuacji istniejącego układu.

Wymogiem jest tu rygor w zakresie utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania istniejącej substancji o wartościach kulturowych oraz charakteru i skali zabudowy.

- 1) Obowiązuje ochrona historycznego układu ruralistycznego i historycznej zabudowy, która obejmuje:
  - a) układ dróg i ulic wiejskich;
  - b) gęstość rozlokowania siedlisk;
  - c) kompozycję siedlisk;
  - d) charakter i skalę zabudowy.
- 2) Obowiązują następujące zasady zagospodarowania:
  - a) dla nowej zabudowy przy zachowaniu tradycyjnych form architektonicznych i odpowiednich gabarytów przewiduje się użycie naturalnych materiałów budowlanych (cegła, kamień, drewno, dachówka ceramiczna czerwona); nie dopuszcza się stosowania sidingu,
  - b) nowe inwestycje realizowane jako uzupełnienie muszą być wkomponowane w historyczną zabudowę,
  - c) obowiązuje zakaz stosowania agresywnych form przestrzennych, w tym zabudowy wyższej niż jedna kondygnacja,
  - d) linie rozgraniczające dróg i ulic zachowanie historycznej linii zabudowy, ewentualnie nawiązanie do niej wymagają indywidualnego ustalenia w planie miejscowym.

7.2.3. Strefa W – bezpośredniej ochrony archeologicznej

Na terenie gminy Braniewo zlokalizowano dwa stanowiska objęte ścisłą ochroną archeologiczną oznaczone na rysunku nr 2, załączniku nr 4 do uchwały.

W strefie ochrony archeologicznej „W” wszelkie prace budowlane należy prowadzić z uwzględnieniem przepisów odrębnych.

7.2.4. Strefa OW – pośredniej ochrony archeologicznej

W strefie „OW”, dla wszystkich inwestycji w niej zlokalizowanych oraz inwestycji planowanych w jej bezpośrednim sąsiedztwie, prace ziemne budowlane należy prowadzić zgodnie z przepisami odrębnymi.

7.2.5. Strefa K – ochrony krajobrazu kulturowego

W strefie ochrony ustala się:

- 1) Obowiązek ochrony charakterystycznych cech krajobrazu urządzonego i naturalnego o walorach kulturowych, która obejmuje między innymi: zadrzewienia wzdłuż rowów i dróg, inne charakterystyczne elementy rzeźby terenu tj.: wody otwarte, systemy kanałów melioracyjnych, historyczny układ dróg, rozłogów pól, tradycyjne cechy zabudowy, panoramy, punkty, osie, otwarcia widokowe;
- 2) zakazuje się wprowadzania elementów dyszharmonizujących w stosunku do wyżej wymienionych cech krajobrazu;
- 3) zakazuje się zmiany rzeźby terenu, przy czym dopuszcza się nieznaczne niwelacje w zakresie niezbędnym dla wykorzystania terenów;
- 4) obowiązuje opinowanie projektów inwestycji przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w zakresie jak wyżej.

- 5) ustala się obowiązek objęcia ochroną założenia cmentarne oraz pozostałości po nich wraz z zielenią wysoką
  - uporządkować, uczytelnić i objąć ochroną zachowane ogrodzenia, nagrobki i drzewostan.
- 6) na terenie Gminy Braniewo znajdują się aleje o wybitnych i wyróżniających się walorach kulturowych, przyrodniczych i krajobrazowych wyróżnione przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, są to drogi:
  - Frombork – Braniewo, (dr. wojewódzka nr 504)
  - Braniewo – Maciejewo – Lipowina – Białczyn (dr. wojewódzka nr 507),
  - Zgoda – Rodowo, aleja lipowo – dębowa za wsią Zgoda (dr. powiatowa nr 1312N),
  - Braniewo – Rogity, aleja kasztanowa w Rogitach (dr. powiatowa nr 1314N),
  - Grzwechotki – Krzewno – Grochówko, aleja dębowa w Krzewnie (dr. powiatowa nr 1312N),
  - Braniewo – Wielewo – Trąby, (dr. powiatowa nr 1381N),
  - gr. państwa – Jachowo cały odcinek (dr. powiatowa nr 1310),
  - Różaniec – Klejnowo – Ułowo, na terenie wsi Klejnowo (dr. Powiatowa) nr 1310N.

7.3. Stanowiska archeologiczne podlegające ochronie konserwatorskiej

Stanowiska archeologiczne jako istotny element dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz środowiska podlegają ochronie na mocy przepisów prawa międzynarodowego i tworzonego w ich duchu prawa krajowego, które zobowiązują do ich trwałego zachowania (jeśli to możliwe — na miejscu), uwzględnienia zadań ochronnych w procesie planowania przestrzennego, a jeśli niemożliwa jest trwała ochrona — metodycznego przebadania i zadokumentowania warstw kulturowych oraz zakonserwowania i zabezpieczenia pozyskanych archeologicznych zabytków ruchomych.

Stanowiska znajdujące się na obszarze objętym zmianą uwidocznione zostały na mapie - załączniku nr 4 do Uchwały.

Ustala się następujące ogólne kierunki ochrony stanowisk archeologicznych:

- 1) w granicach stref należy wykonać wykopaliskowe badania archeologiczne, których celem jest udokumentowanie reliktyw osadnictwa pradziejowego i średniowiecznego; zgodnie z przepisami odrębnymi każdorazowo określany jest zakres tych prac;
- 2) dla strefy ochrony konserwatorskiej stanowiska archeologicznego wpisanego do rejestru zabytków zasady określają przepisy odrębne.

Tabela nr 7. Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków

L. p.	Lokalizacja	Ustanawia się strefy ochrony archeologicznej „W”	Numer i data wpisu do rejestru zabytków archeologicznych
1	Młoteczno	„W” - cmentarzysko z okresu wędrówek ludów i wczesnego średniowiecza (VI-VII w N.E.)	C-141 z dnia 5 marca 1990r.
2	Młoteczno	„W” - osada z wczesnej epoki żelaza	C-142 z dnia 5 marca 1990r.

Tabela nr 8. Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków

Lp.	Lokalizacja	Funkcja obiektu
1	Klejnowo (Różaniec)	Osada, ślad osadnictwa, znaleziska luźne
2	Klejnowo (Różaniec)	Osada, znaleziska luźne
3	Klejnowo (Klejnowko)	Osada
4	Klejnowo (Klejnowko)	Osada
5	Klejnowo	Osada
6	Klejnowo	Osady
7	Stępień	Osada
8	Stępień	Znaleziska luźne
9	Podgórze (Cielętnik)	Znaleziska luźne
10	Podgórze (Cielętnik)	Znaleziska luźne
11	Podgórze (Cielętnik)	Znaleziska luźne
12	Podgórze	Osada, znaleziska luźne
13	Podgórze	Osady
14	Podgórze	Znaleziska luźne
15	Podgórze	Osady
16	Podgórze	Osady, cmentarzysko, ślad osadnictwa
17	Podgórze	Osada
18	Podgórze	Osada
19	Braniewo (Józefowo)	Osada, znaleziska luźne
20	Biedkowo (Sądkowo)	Grodzisko
21	Garbina	Osada otwarta
22	Garbina	Osada
23	Garbina	Punkt osadniczy
24	Garbina	Punkt osadniczy
25	Garbina	Punkt osadniczy
26	Garbina	Cmentarzysko
27	Rusy (Zgoda)	Osada
28	Rusy (Zgoda)	Osada, ślad osadnictwa
29	Rusy	Osada
30	Rusy	Osada, ślad osadnictwa
31	Rusy	Osada, ślad osadnictwa
32	Rusy	Osada, ślad osadnictwa
33	Rusy	Ślad osadnictwa
34	Rusy	Ślad osadnictwa
35	Rusy	Ślad osadnictwa
36	Rusy	Ślad osadnictwa
37	Rusy	Ślad osadnictwa
38	Rusy	Ślad osadnictwa

39	Gronowo	Ślad osadnictwa
40	Gronowo	Ślad osadnictwa, osada
41	Gronowo	Osada, ślad osadnictwa
42	Rodowo	Ślad osadnictwa
43	Rodowo	Ślad osadnictwa
44	Rodowo	Ślad osadnictwa
45	Gronowo	Ślad osadnictwa
46	Gronowo	Ślady osadnictwa
47	Rodowo	Ślad osadnictwa
48	Rodowo (Młoteczno)	Znaleziska luźne
49	Rodowo (Młoteczno)	Znaleziska luźne
50	Rodowo (Młoteczno)	Osada
51	Rodowo (Młoteczno)	Znaleziska luźne
52	Świętochowo	Osada otwarta
53	Świętochowo	Ślad osadnictwa
54	Bobrowiec	Znaleziska luźne
55	Szyleny	Ślady osadnictwa
56	Zawierz	Osada otwarta
57	Szyleny	Znaleziska luźne, osada otwarta
58	Szyleny (Bemowizna)	Osady otwarte, ślad osadnictwa
59	Pęciszewo (Kalinowiec)	Ślad osadnictwa
60	Pęciszewo (Kalinowiec)	Ślad osadnictwa
61	Pęciszewo (Kalinowiec)	Ślad osadnictwa
62	Pęciszewo (Kalinowiec)	Ślady osadnictwa
63	Pęciszewo (Wilki)	Ślad osadnictwa, osada
64	Pęciszewo	Ślady osadnictwa
65	Pęciszewo	Ślady osadnictwa
66	Pęciszewo	Ślady osadnictwa
67	Grzechotki	Ślad osadnictwa
68	Pęciszewo (Nowe Banowo)	Znaleziska luźne
69	Pęciszewo (Nowe Banowo)	Znaleziska luźne
70	Pęciszewo (Nowe Banowo)	Ślady osadnictwa
71	Grzechotki (Różanka)	Znaleziska luźne
72	Grzechotki (Różanka)	Znaleziska luźne
73	Grzechotki (Różanka)	Znaleziska luźne
74	Wola Lipowska (Gronówko)	Ślad osadnictwa
75	Wola Lipowska (Lipowina)	Ślady osadnictwa
76	Zakrzewiec	Ślad osadnictwa
77	Zakrzewiec	Ślady osadnictwa
78	Zakrzewiec	Ślad osadnictwa
79	Wola Lipowska (Grodzie)	Ślad osadnictwa, osady jednodworcze
80	Wola Lipowska (Lipowina)	Osada jednodworcza
81	Wola Lipowska (Strubiny)	Znaleziska luźne, osada otwarta
82	Zakrzewiec (Kiersy)	Ślad osadnictwa

83	Zakrzewiec (Kiersy)	Ślad osadnictwa
84	Wola Lipowska (Goleszewo)	Kurhan
85	Wola Lipowska	Ślad osadnictwa
86	Grzechotki	Ślady osadnictwa
87	Grzechotki	Ślad osadnictwa
88	Grzechotki	Ślad osadnictwa
89	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
90	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
91	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
92	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
93	Żelazna Góra	Ślady osadnictwa
94	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
95	Żelazna Góra	Osada
96	Jarocin	Ślad osadnictwa
97	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
98	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
99	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
100	Żelazna Góra	Ślady osadnictwa
101	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
102	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
103	Żelazna Góra	Ślady osadnictwa
104	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
105	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
106	Krzewno	Ślad osadnictwa
107	Krzewno	Ślady osadnictwa
108	Żelazna Góra	Ślady osadnictwa
109	Żelazna Góra	Ślad osadnictwa
110	Krasnolipie (Grzędowo)	Ślady osadnictwa
111	Krasnolipie (Grzędowo)	Ślad osadnictwa
112	Krasnolipie (Grzędowo)	Ślad osadnictwa
113	Krasnolipie	Ślad osadnictwa
114	Szyleny (Marcinkowo)	Osada jednodworcza

7.4. Zieleń chroniona przez konserwatora zabytków

7.4.1. Aleje zabytkowe

Na terenie gminy Braniewo wytypowano 10 alei zabytkowych, są to ciągi komunikacyjne relacji.

- a) Zgoda - Rodowo w drodze powiatowej nr 1312N;
- b) Braniewo - Rogity - Świętochowo w drodze powiatowej nr 1314N;
- c) Nowa Pasłęka - Braniewo w drodze powiatowej nr 1377N;
- d) Braniewo - Wielewo - Trąby w drodze powiatowej nr 1381N;
- e) Braniewo - Płoskinia - Pakosze w drodze powiatowej nr 1385N;
- f) Kolonia Szyleny - Szyleny - Marcinkowo - Lubnowo w drodze powiatowej nr 1387N.
- g) Dr. krajowa nr 54 - Lipówka w drodze powiatowej nr 1165N.
- h) Gr. państwa - Jachowo w drodze powiatowej nr 1395N.

- i) Klejnowo w drodze powiatowej nr 1310N.
  - j) Braniewo - Maciejewo - Lipowina - Białczyn w drodze wojewódzkiej nr 507.
- Aleja w drodze powiatowej nr 1312N typowana jest do objęcia ochroną poprzez ustanowienie pomnika przyrody. Pozostałe aleje typowane są do objęcia ochroną jako element krajobrazu kulturowego regionu.

7.4.2. Zabytkowa zieleń komponowana

Wskazuje się konieczność objęcia ochroną historycznej, zabytkowej zieleni komponowanej:

Tabela nr 9. Zieleń zabytkowa wskazana do ochrony konserwatorskiej

L.p	Miejscowość	Obiekt
1	Gronówko	park
2	Kalinowiec	ogród
3	Klejnowo	park
4	Krzewno	park
5	Maciejewo	park
6	Młoteczno	park
7	Podleśne	park
8	Rogity	park
9	Świętochowo	park
10	Ułowo	park

8. ZASÓB KOMUNALNY

Tworzenie i wdrażanie zasad gospodarowania lokalami w gminach Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami gminnym zasobem nieruchomości gospodaruje wójt, burmistrz albo prezydent miasta. Nieruchomości, według art. 13 ust. 1 ww. ustawy, mogą być przedmiotem obrotu, w tym m.in. przedmiotem sprzedaży, zamiany, oddania w użytkowanie wieczyste, w najem lub dzierżawę, użyczenia, oddania w trwałe zarząd, a także mogą być obciążane ograniczonymi prawami rzeczowymi, wnoszone jako wkłady niepieniężne (aporty) do spółek, przekazywane jako wyposażenie tworzonych przedsiębiorstw państwowych oraz jako majątek tworzonych fundacji. Nieruchomości te, według art. 18 ww. ustawy, mogą być oddawane jednostkom organizacyjnym (państwowa lub samorządowa jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej) w trwałe zarząd, najem i dzierżawę oraz użyczane na cele związane z ich działalnością.

- 1) Zgodnie z ustawą o gospodarce nieruchomościami podstawą tworzenia gminnego zasobu nieruchomości jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Zaleca się opracowanie strategii gospodarowania mieniem komunalnym rozumianej, jako proces utrzymania, rozwoju (przekształcania), zbywania i pozyskiwania nieruchomości do zasobu gminnego.
- 2) W pierwszej kolejności gminny zasób nieruchomości powinien być tworzony w miejscowościach o dużym potencjale rozwojowym: Lipowina, Młoteczno, Żelazna Góra.
- 3) Z punktu widzenia możliwości uzyskania dochodów do budżetu gminy zaleca się pozyskanie do zasobu nieruchomości położonych w rejonach rozwoju funkcji turystycznych w miejscowości Nowa Pasłęka.

- 4) Szczególnie ważne jest pozyskanie od KOWR do zasobu komunalnego następujących terenów dla realizacji celów lokalnych terenów przestrzeni publicznej w tym realizacji: placów zabaw, terenów sportu i rekreacji, domów kultury lub/i izb regionalnych, urządzenie terenów kultury fizycznej. Ustala się urządzenie terenów urządzeń sportowych i terenów rekreacji, w tym placów zabaw w każdej miejscowości będącej siedzibą obrębu geodezyjnego, a w szczególności: obręb Pęciszewo dz. nr 24/86 (plac zabaw), 17/36 (boisko) m. Podleśne; obręb Rodowo, dz. nr 376/1, 376/2, 376/3 m. Młoteczno (boisko, plac zabaw); obręb Wola Lipowska dz. nr 20/80 m. Gronówko (boisko); obręb Stępień dz. nr 235/2 (wiata rekreacyjna); obręb Świętochowo dz. nr 14/65 m. Maciejewo - (boisko); obręb Szyleny dz. nr 255/79, 255/80 m. Szyleny-Osada – boisko; Krzewno dz. nr 92/10 (boisko), dz. nr 57 (teren rekreacyjny), a także innych literalnie nie wymienionych.
- 5) Na pozostałym obszarze gminy należy sprywatyzować nieruchomości znajdujące się w zasobie komunalnym, w stosunku, do których gmina nie planuje działań w kierunku zabezpieczenia celu publicznego. Zbywanie niezagospodarowanych gruntów publicznych sektorowi prywatnemu powoduje, że grunty dotąd nieopodatkowane przechodzą do kategorii objętych opodatkowaniem. Dzięki temu gmina może zwiększyć swoje dochody i zmniejszyć zobowiązania z tytułu ich utrzymania.

9. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

9.1. Komunikacja

Gmina posiada dobrze rozwinięty system komunikacji drogowej oparty o system dróg: krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych, zapewniający powiązania poszczególnych miejscowości z siedzibą gminy, powiatu i województwa. Głównym powiązaniem gminy z gminami sąsiednimi oraz sąsiednimi jednostkami miejskimi i województwem są drogi: krajowe oraz wojewódzkie i drogi powiatowe.

Oprócz powiązań drogowych gmina posiada bezpośrednie połączenia kolejowe z:

- Gdańskiem,
- Olsztynem,
- Kaliningradem (stacja kolejowa w Braniewie).

9.1.1. Komunikacja drogowa

1) Podział funkcjonalny dróg publicznych na układ:

- nadrzędny;
- podstawowy;
- pomocniczy.

Obsługa komunikacyjna terenów zabudowanych wzdłuż dróg krajowych i wojewódzkich musi odbywać się poprzez drogi niższej kategorii, włączające się do drogi krajowej na istniejących skrzyżowaniach, po ich dostosowaniu do wymaganych parametrów technicznych, celem zapewnienia sprawnej oraz bezpiecznej obsługi komunikacyjnej tych terenów.

- a) **Układ nadrzędny** – do nadrzędnego układu komunikacyjnego należą: droga krajowa S22 oraz droga krajowa DK 54
- droga krajowa 22 (granica państwa – Kostrzyn – Gorzów Wielkopolski – Wałcz – Człuchów –

Chojnice – Starogard Gdański – Czarlin - Malbork – Elbląg – Chruściel – Grzechotki – granica państwa), na odcinku droga S7 do granicy państwa w tym na terenie gminy Braniewo droga spełnia parametry techniczne odpowiadające klasie S (droga szybkiego ruchu klasy ekspresowej), docelowo w zależności od potrzeb realizowany będzie drugi pas ruchu;

- droga krajowa nr 54 (Chruściel – Braniewo – Gronowo – granica państwa) na terenie gminy Braniewo, docelowo winna posiadać parametry techniczne odpowiadające klasie GP (główna ruchu przyspieszonego);
  - z uwagi na występowanie miejsc szczególnie niebezpiecznych w ciągu drogi nr 54 pod względem bezpieczeństwa ruchu oraz z uwagi na uciążliwości hałasu komunikacyjnego w obrębie terenów zabudowanych konieczne staje się podjęcie działań zmierzających do rozbudowy i przebudowy drogi nr 54;
  - dla potrzeb rozbudowy drogi krajowej nr 54 rezerwuje się pas terenu szerokości min. 50,0 m w liniach rozgraniczających, ze zwiększoną rezerwą terenu na potrzeby przebudowy skrzyżowań;
  - na kierunku drogi krajowej DK54 przewiduje się rezerwę terenu dla potrzeb budowy obwodnicy miasta Braniewo w klasie GP (główna ruchu przyspieszonego);
- ze względu na obowiązujące normy hałasu lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej należy przyjąć w odległości nie mniejszej niż: 100,0 m od linii rozgraniczającej drogę krajową DK54 oraz 150,0 m od linii rozgraniczającej drogę krajową S22;
- dla zaspokojenia potrzeb użytkowników dróg oraz potrzeb związanych z ich funkcjonowaniem należą miejsca obsługi podróżnych (MOP) w zależności od oferowanego programu usług. Na obszarze gminy przy drodze krajowej S22 rezerwowany jest teren pod lokalizację MOP –ów z wyposażeniem w stację paliw, motelem z gastronomią.

b) **Układ podstawowy** - zapewnia powiązanie gminy z województwem i powiatem jednocześnie pełni funkcję głównych powiązań sieci osadniczej na obszarze gminy. Do układu podstawowego zalicza się drogi zapewniające połączenie miasta Braniewa będącego siedzibą powiatu z siedzibami gmin oraz siedzib gmin między sobą.

Sieć dróg układu podstawowego tworzą drogi:

- Wojewódzkie, będące w gestii marszałka województwa w klasie głównej „G”:

  - Elbląg – Podgrodzie – Braniewo nr 504
  - Braniewo – Pieniężno – Orneto – Dobre Miasto nr 507

- Powiatowe
- Do dróg powiatowych znajdujące się na terenie gminy należy 13 dróg, z czego jedna droga posiada klasę G, cztery posiadają klasę Z, pozostałe są w klasie L.

Tabela nr 10. Drogi powiatowe na terenie gminy Braniewo

Droga relacji	Nr drogi	klasa drogi
– droga nr 54 – Biedkowo	nr 1165N	L
– Różaniec – Ułowo	nr 1310N	L

– Rusy - Rodowo	nr 1312N	L
– Braniewo – Świętochowo	nr 1314N	L
– Gronowo – Pęciszewo	nr 1316N	Z
– Żelazna Góra – Jachowo	nr 1318N	L
– Żelazna Góra –Górowo Haweckie	nr 1320N	Z
– Krzewno – Krasnolipie	nr 1328N	L
– Nowa Pasłęka – Braniewo	nr 1377N	L
– Stara Pasłęka – Braniewo	nr 1379N	L
– Braniewo – Pakosze	nr 1385N	G
– Kalinowiec – Lipowina	nr 1391N	Z
– Grzechotki – Gronówko	nr 1393N	Z
– Braniewo – Pierzchały	(poprzedni nr drogi 1381N)	
– Lipowina – gr. Gminy	(poprzedni nr drogi 1383N)	
– Szyleny – Płoskinia	(poprzedni nr drogi 1387N)	

- c) **Układ pomocniczy** - wspomaga układ podstawowy gminy, zapewnia obsługę sieci osadniczej rozproszonej i skupionej oraz dojazdu do ośrodków turystycznych, do lasów i pól. Do najważniejszych powiązań układu pomocniczego należą drogi gminne:

Sieć dróg układu pomocniczego tworzy 13 dróg powiatowych ujętych w poniższej tabeli.

Tabela nr 11. Drogi gminne na terenie gminy Braniewo

Droga relacji	numer drogi
– Stępień – Grabina – Biedkowo	nr 110001N
– Grabina – droga nr 504	nr 110002N
– Podgórze - Braniewo	nr 110003N
– dr. nr 1312N (Zgoda) – Rogity	nr 110004N
– Zawierz – Bemowizna – Biedkowo	nr 110005N
– Bobrowiec – Szyleny	nr 110006N
– Świętochowo – Zakrzewiec – Kiersy	nr 110007N
– Pęciszewo – gr. gminy	nr 110008N
– Grzędowo – Krasnolipie	nr 110009N
– Wola Lipowska – Mikołajewo – gr. gm.	nr 110010N
– Braniewo – Pierzchały	(poprzedni nr drogi 1381N)
– Lipowina – gr. Gminy	(poprzedni nr drogi 1383N)
– Szyleny – Płoskinia	(poprzedni nr drogi 1387N)

Drogi układu pomocniczego winny spełnić wymagania dróg dojazdowych klasy „D” lub dróg pieszo jezdnych ewentualnie dróg wewnętrznych.

Drogi niezaliczone do żadnej kategorii dróg publicznych, w szczególności drogi w tkance wiejskiej,

dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych, dojazdowe do obiektów użytkowanych przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą, place itp. są drogami wewnętrznymi.

2) Główne cele i kierunki polityki transportowej dla gminy Braniewo:

- a) Poprawa stanu dróg układu nadrzędnego, podstawowego oraz pomocniczego w tym głównie:
  - rozbudowa i przebudowa drogi krajowej nr 54
  - budowa obwodnicy miasta Braniewo w ciągu drogi krajowej nr 54
  - przebudowa i remont drogi wojewódzkiej nr 507
  - przebudowa i remont dróg powiatowych
  - przebudowa i remont wewnętrznego systemu dróg w gminie, szczególnie dla obsługi wschodniej jej części i lepszego powiązania tego obszaru z Braniewem
  - realizacja drogi przygranicznej o dobrych parametrach technicznych na trasie Gronowo - Grzechotki – Żelazna Góra – Lelkowo – Bezledy
  - realizacja połączenia Lipowina – Szyleny z ominięciem trasy szybkiego ruchu Elbląg – Grzechotki – Kaliningrad;
- b) W celu obsługi transportowej terenu ustala się rezerwę terenu dla realizacji i przebudowy dróg o funkcji ponadlokalnej, w tym dla drogi relacji:
  - Braniewo – Bemowizna – Płoskinia
  - Bemowizna – Szyleny – Płoskinia
  - Braniewo – Stara Pasłęka
  - Żelazna Góra – Krzewno – Grochówko
  - Nowa Pasłęka – Zgoda – Gronowo – Wilki – Pęciszewo – Żelazna Góra – Lelkowo
  - Kalinówek – Podleśne – Gronówko – Lipowina.
- c) Poprawa dostępności transportowej, zwłaszcza obszarów stanowiących atut gminy, jak np. obszary rekreacyjne;
- d) Obsługa ruchu tranzytowego poprzez tworzenie miejsc obsługi podróżnych (MOP): parkingi, motele, zajazdy, gastronomia, stacje paliw, warsztaty itp.;
- e) Utworzenie sieci ścieżek rowerowych wzdłuż tras szczególnie atrakcyjnych turystycznie tworzących spójny system europejskiej sieci dróg rowerowych.

9.1.2. Komunikacja kolejowa

Przez teren gminy przechodzą trzy linie kolejowe. Na terenie miasta Braniewa znajduje się stacja kolejowa oraz kolejowe przejście graniczne, dostępne również z terenu gminy. Stacja Braniewo w przewozach kolejowych pełni ważną rolę transportową w przewozach towarowych.

Linie kolejowe przechodzące przez obszar gminy to:

- 1) Przez teren gminy przebiega drugorzędna międzynarodowa linia kolejowa nr 204 relacji Malbork – Braniewo, Braniewo – Kaliningrad położona w korytarzu europejskim transportowym IA – niezbędna jest jej przebudowa, która umożliwi rozwijanie prędkości 160 km/godz. W granicach miasta Braniewo znajduje się graniczne przejście kolejowe. Przez teren gminy przebiegają również linie znaczenia miejscowego Elbląg

-
- Braniewo i Braniewo – Pieniężno - Olsztyn nr 217, 221, 254. Dla mieszkańców gminy Braniewo spełniają one znaczącą rolę stanowiąc środek komunikacji w transporcie do pracy i szkół.
- 2) Z Elbląga poprzez Tolkmicko – Frombork do Braniewo znajduje się nadzalewowa linia kolejowa na której obecnie zawieszono są przejazdy kolejowe. Linia ta ze względu na tereny przez które przechodzi ma charakter atrakcji turystycznej i w okresie letnim winna być wykorzystywana do przewozów osobowych.
  - 3) Kierunki rozwoju systemów transportowych:
    - a) utrzymanie linii kolejowej oraz stacji i przystanków na niej zlokalizowanych,
    - b) przebudowa i remont linii kolejowych.

9.1.3. Komunikacja wodna

Położenie gminy nad Zalewem Wiślanym gdzie znajduje się port w Starej Pasłęce oraz rzeki Pasłęki, która przechodzi przez środek gminy, w tym miasto Braniewo i wpływa do Zalewu stwarza kapitalne możliwości realizacji komunikacji wodnej. Lokalizacja rzeki Pasłęki daje możliwości połączenia projektowanej międzynarodowej drogi wodnej E70 z drogą wodną realizowaną na rzece Pasłęce. Z uwagi na parametry rzeki możliwe jest wykorzystanie jej w turystyce. Na terenie gminy wskazany jest nacisk na wzrost znaczenia turystyki w rozwoju gospodarczym obszaru przyległego do Zalewu Wiślanego i rzeki Pasłęki. Niezbędne jest więc zwiększenie atrakcyjności oferty turystycznej. Realizacja tego zadania wymaga spełnienia następujących warunków:

- 1) Rozwój turystyki kwalifikowanej w oparciu o walory Zalewu Wiślanego i rzeki Pasłęki, wymaga podwyższenia standardów bazy turystycznej i rekreacyjnej, a także zwiększenia nakładów na:
  - a) infrastrukturę turystyczną i wypoczynkową,
  - b) obiekty kultury i sportu,
  - c) działania zmierzające do ochrony środowiska.
- 2) Współpraca z gminami położonymi wokół Zalewu Wiślanego na rzecz tworzenia wspólnej polityki zagospodarowania turystycznego oraz wykorzystania szlaków komunikacji wodnej.
- 3) Na załączniku nr 4 pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego”; wyznaczono miejsca pod lokalizację przystani wodnych oraz miejsc obsługi turystyki.

9.2. Infrastruktura techniczna

9.2.1. Gazyfikacja

W gminie Braniewo brak sieci gazowej niskiego, średniego i wysokiego ciśnienia. Przewiduje się doprowadzenie gazu. Gazyfikacja gminy będzie następowała na warunkach technicznych określonych przez operatora sieci gazowej. gmina Braniewo położona jest na obszarze, gdzie potencjalnie w niższych partiach poziomów geologicznych wskazuje się możliwość występowania gazu niekonwencjonalnego a działania ponadlokalne zmierzają do rozpoznania zasobów gazu - po dokonaniu rozpoznania zasobów, bilansu ekonomicznego oraz dokonania oceny wpływu na środowisko będą podejmowane działania zmierzające do wydobycia surowca.

Należy dążyć do opracowania koncepcji gazyfikacji gminy i objęcia siecią gazową średniego ciśnienia wszystkich miejscowości co pozwoli to na:

- 1) Podniesienie poziomu życia ludności jak również eliminację istniejących źródeł ciepła i zastąpienie ich wysokosprawnymi kotłowniami gazowymi.
- 2) Paliwo gazowe zaliczone jest do grupy paliw ekologicznych o niskiej emisji zanieczyszczeń do powietrza.

9.2.2. Gospodarka ciepła.

Zaopatrzenie obszaru gminy w ciepło należy oprzeć o mało uciążliwe dla środowiska nośniki energii, z wykluczeniem budowy rozległych sieci ciepłowniczych.

- 1) Wskazuje się potrzebę zmiany nośników energii z węgla na gaz bezprzewodowy, olej opałowy, energię elektryczną, oraz drewno odpadowe.
- 2) Szczególnie powinny być premiowane rozwiązania polegające na:
  - a) wykorzystanie energii słonecznej za pomocą urządzeń fotowoltaicznych, wykorzystanie słomy dla potrzeb grzewczych w gospodarstwach domowych ogrodniczych i podobnych,
  - b) dla gospodarstw wielkotowarowych należy przewidzieć możliwość wykorzystania biogazu oraz innych odnawialnych nośników energii,
  - c) energia odpadowa może być pozyskiwana na dużych fermach hodowlanych przez fermentację gnojowicy i odzysk biogazu; w chwili obecnej brak hodowli o wielkości opłacalnej dla powyższego celu; również ilość odpadów organicznych w odpadach komunalnych z rejonu gminy jest zbyt mała, by ewentualny odzysk biogazu był opłacalny.
- 3) Należy dążyć do zwiększenia termoizolacyjności obiektów wszystkich rodzajów, a w szczególności:
  - a) modernizacja i ocieplanie budynków;
  - b) usprawnienie i wymiana kotłów grzewczych na wykorzystujące źródła ekologiczne o niskiej emisji;
  - c) modernizacja i ocieplanie budynków użyteczności publicznej.
- 4) Dla nowych budynków zarówno mieszkalnych jak i produkcyjnych i usługowych – obowiązują wymogi dotyczące ogrzewania budynków dla stosowania paliw ekologicznych o niskich emisjach pyłów.

9.2.3. Elektroenergetyka

Na terenie gminy w Rudłowie znajduje się Główny Punkt Zasilania Energetycznego, z którego rozchodzą się elektroenergetyczne linie wysokiego napięcia WN110 kV i linie średniego napięcia SN15 kV zasilające obszar gminy. Zasilanie budynków na terenie gminy odbywa się rozbudowanym układem sieci przesyłowych SN 15kV oraz sieci niskiego napięcia poprzez stacje transformatorowe. Istniejący system zaspokaja obecnie zapotrzebowanie na energię elektryczną, jednak w ramach polityki energetycznej promuje się obszary lokalizacji urządzeń do pozyskiwania energii elektrycznej wykorzystującej odnawialne źródła energii.

- 1) Elektroenergetyczne linie wysokiego napięcia WN110 kV i linie średniego napięcia SN15 kV w świetle obowiązujących przepisów zaliczane są do obiektów mogących pogorszyć stan środowiska;
- 2) Wzdłuż istniejących i projektowanych elektroenergetycznych linii należy wydzielić pasy terenu:
  - wysokiego napięcia 110 kV - 40 m, po 20 m od osi linii
  - średniego napięcia 15 kV – 35 m, po 17,5 m od osiw którym ze względu na niekorzystne oddziaływanie na organizmy ludzkie i zwierzęce pola

elektromagnetycznego, nie należy lokalizować obiektów mieszkalnych, gospodarczych i usługowych;

- 3) Wskazane jest wykorzystywanie niekonwencjonalnych źródeł pozyskiwania energii takich jak małe elektrownie wodne, elektrownie fotowoltaiczne itp.;
- 4) Utrzymuje się istniejącą sieć elektroenergetyczną w postaci linii i urządzeń technicznych z nimi związanych. Dopuszcza się ich modernizację i przebudowę:
  - a) nowe sieci (napowietrzno-kablowe) infrastruktury technicznej (15kV i 0,4kV) należy prowadzić równoległe do ciągów komunikacyjnych wraz z powiązaniem z istniejącą siecią zewnętrzną,
  - b) przewiduje się budowę niezbędnych kubaturowych obiektów infrastruktury technicznej (stacje 15/0,4kV) lokalizowane na wydzielonych działkach z zapewnieniem dojazdu;
  - c) dopuszcza się możliwości przełożenia kolidujących sieci elektroenergetycznych zgodnie z przepisami odrębnymi,
  - d) rezerwy terenu pod nowobudowane i przebudowywane sieci elektroenergetyczne należy planować w sposób umożliwiający ich przeprowadzenie od istniejącej sieci (miejsce przyłączenia) do odbiorcy końcowego (miejsce dostarczenia).

9.2.4. Energia pozyskana z odnawialnych źródeł energii

W dobie kryzysu energetycznego wskazane jest umożliwienie realizacji inwestycji związanej z produkcją energii ze źródeł odnawialnych, wytwarzanej poprzez budowle i urządzenia, do których należą: elektrownie wiatrowe, małe elektrownie wodne, energetyka geotermalna, fotowoltaika (energia słoneczna), itp., co pozwoli na ograniczenie budowy elektrowni konwencjonalnych, w tym także elektrowni jądrowych, zawsze wpływających negatywnie na środowisko i krajobraz.

Na świecie produkcja energii ze źródeł odnawialnych wynosi od 20 – 30%. Umowy międzynarodowe nakładają na Polskę obowiązek pozyskania 17% energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych. Jednocześnie dużą niechęć notuje się wśród ludności zamieszkującej tereny sąsiadujące z parkami elektrowni wiatrowych czy to uciążliwości wynikającej z generowanego hałasu, zaburzenia krajobrazu, ochrony kulturowej, czy z powodów ekonomicznych. Wprowadzone w 2016 r. przepisy regulujące odległości elektrowni wiatrowych od zabudowy mieszkaniowej ograniczają na terenie gminy lokalizację elektrowni wiatrowych.

Wskazane pozyskanie energii do 100 kW za pomocą mikrostacji na terenach zabudowy jednorodzinnej, zagrodowej oraz usługowo – produkcyjnej we własnym zakresie.

Na terenie gminy mamy z jednej strony dobre warunki dla lokalizacji elektrowni wiatrowych ze względu na dobrą wietrzność, z drugiej strony z uwagi na walory środowiskowe, które stanowią podstawę do ustanowienia form ochrony przyrody takiej jak Natura 2000 (cztery obszary na terenie gminy), rezerwat przyrody, obszary chronionego krajobrazu (trzy na terenie gminy) są ograniczenia w ich lokalizacji.

Na obszarze gminy w wyniku analizy, gdzie ograniczeniem są tereny istniejącej i projektowanej zabudowy oraz tereny objęte przyrodniczą ochroną prawną wyznacza się obszary, na których rozmieszczone mogą być urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

Na terenach oznaczonych na rysunku - Załączniku nr 4 do uchwały, o których wyżej wskazuje się przede wszystkim urządzenia fotowoltaiczne, dopuszcza się lokalizację elektrowni wiatrowych dla budowli o wysokości uwzględniającej, zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi, odległość do wyznaczonej granicy strefy ochronnej.

9.2.5. Gospodarka wodno - ściekowa

1) Gospodarka wodociągowa

Istniejący rozbudowany system zaopatrzenia w wodę jest w większości wystarczający aczkolwiek wymaga przebudowy i dalszej rozbudowy. Na terenie gminy znajduje się dziesięć ujęć zlokalizowanych w miejscowościach: Nowa Pasłęka, Rudłowo, Wielewo, Cielętnik, Żelazna Góra, Strubiny, Lipowina, Gronówko, Gronowo oraz Szyleny Osada.

Rozwój sieci wodociągowej powinien polegać na porządkowaniu sieci poprzez modernizowanie odcinków sieci oraz jej rozbudowy do terenów zabudowanych, w tym także do rozproszonej zabudowy siedliskowej. Przy rozbudowie systemu zaopatrzenia w wodę należy:

- a) przyjąć zasadę centralizacji wodociągów tj.: sukcesyjne zmniejszanie małych rozproszonych ujęć wody,
- b) w miejscowości Szyleny Osada należy przewidzieć budowę nowego ujęcia wodnego oraz modernizację stacji uzdatniania wody,
- c) budynki mieszkalne i użyteczności publicznej na całym obszarze gminy winny być zasilane w wodę z ujęć wód podziemnych,
- d) rozproszone gospodarstwa wiejskie i leśne, do których doprowadzenie wodociągów wiejskich jest ekonomicznie niezasadne, winny posiadać lokalne ujęcia wód podziemnych; ujęcia wód powierzchniowych mogą być wykorzystywane jedynie na szlakach turystycznych oraz dla potrzeb gospodarczych; zaleca się retencję wód opadowych dla potrzeb rolnictwa,
- e) przewidzieć, w koncepcji zaopatrzenia gminy w wodę, konieczność zabezpieczenia ujęć wodnych przed czynnikami zewnętrznymi oraz zabezpieczenia odpowiednich ilości wody pitnej w przypadku klęsk żywiołowych i sytuacji kryzysowych.

2) Gospodarka ściekowa

Gmina Braniewo znajduje się w granicach aglomeracji Braniewo gdzie obowiązuje Rozporządzenia Marszałka Województwa Warmińsko – Mazurskiego w sprawie aglomeracji Uchwała nr III/45/14 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Braniewo w zakresie usuwania i oczyszczania ścieków jest realizacja systemów kanalizacji sanitarnej zgodnie z obowiązującym Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Cele, do jakich powinno się dążyć z punktu widzenia zabezpieczenia potrzeb mieszkańców gminy poza obszarem aglomeracji:

- a) Skanalizowanie, docelowo, wszystkich miejscowości oraz realizację wysokosprawnych oczyszczalni ścieków w miejscowościach, bądź realizację systemów przesyłowych zbiorczych z przesyłem do oczyszczalni w Braniewie;
- b) rozwiązania systemów kanalizacyjnych dla zlewni o wielkości 5m³/d oraz dużym rozproszeniu zabudowy

- winy być oparte głównie na bazie szczelnych atestowanych zbiorników bezodpływowych z wywożeniem nieczystości płynnych do grupowych oczyszczalni ścieków albo najbliższych punktów zlewnych. Przy czym zbiorniki na nieczystości ciekłe mogą być sytuowane tylko na działkach nie mających możliwości przyłączenia do sieci kanalizacyjnej, nie dopuszcza się ich sytuowania na obszarach podlegających szczególnej ochronie środowiska i narażonych na niebezpieczeństwo powodzi oraz na terenach zalewowych;
- c) z uwagi na atrakcyjność terenu i jego położenie wprowadza się zakaz lokalizacji lokalnych wylewisk ścieków - wszystkie produkowane ścieki bytowo-gospodarcze winny być oczyszczone w oczyszczalniach;
  - d) dopuszcza się odprowadzenie ścieków do szczelnych zbiorników bezodpływowych a na terenach odpornych na antropopresję dopuszcza się stosowanie systemów utylizacji indywidualnej po uprzednich szczegółowych badaniach hydrogeologicznych wskazujących możliwości odprowadzenia ścieków oczyszczonych w grunt;
  - e) należy opracować koncepcję programową techniczno - ekonomiczną rozwiązania gospodarki ściekowej dla całej gminy z uwzględnieniem etapowania inwestycji;
  - f) należy dążyć do zrealizowania wcześniej podjętych działań inwestycyjnych, dla których wykonano projekty lub koncepcje projektowe kanalizacji, w szczególności na obszarach o najwyższym reżimie ochrony.

Oczyszczanie ścieków stanowi jeden z głównych problemów gminy szczególny nacisk należy nałożyć na modernizację oczyszczalni ścieków w miejscowości Żelazna Góra lub alternatywnie budowę sieci kanalizacji sanitarnej z miejscowości Żelazna Góra, Krzewno, Krasnolipie do „niedociążonej” oczyszczalni ścieków w Lipowinie oraz modernizację oczyszczalni ścieków w Gronowie.

Obszary o intensywnej zabudowie mieszkalnej i usługowo-produkcyjne winny być objęte kanalizacją sanitarną, powiązaną z systemem ich oczyszczania; zaleca się by zasięg poszczególnych systemów oczyszczania ścieków odpowiadał zasięgowi właściwych systemów zasilania w wodę.

Obiekty zlokalizowane poza obszarami zainwestowanymi wsi wyposażone winny być w miejscowe urządzenia do oczyszczania ścieków bądź zbiorniki bezodpływowe (z wyłączeniem punktu b) z wywiezieniem do najbliższej oczyszczalni w sposób zorganizowany, sprzętem asenizacyjnym, przy równoczesnym wdrożeniu zakazu wywozu nieczystości na pola.

Parkingi i miejsca wypoczynku na szlakach turystycznych należy wyposażyć w kontenerowe WC-ty i pojemniki na wodę, a zawartość zbiorników nieczystości opróżniać jak przydomowe szamba; systematycznie likwidować istniejące WC-ty bez wody, postawione na dołach gnilnych.

9.2.6. Zagospodarowanie odpadów stałych

Na terenie gminy Braniewo funkcjonuje system zbiórki odpadów zgodnie z odrębną uchwałą Rady Gminy i przepisami odrębnymi w tym zakresie. Odpady zebrane z terenu gminy deponowane są na składowisku zlokalizowanym w mieście Braniewo.

Cele i kierunki rozwoju gospodarowania odpadami na terenie gminy:

- a) stworzenie, propagowanie i wdrażanie kompleksowego programu edukacyjno - informacyjnego z zakresu selektywnej gospodarki odpadami,
- b) rozszerzanie do poziomu około 99 % selektywnej zbiórki odpadów użytkowych w systemie „u źródła”.
monitorowanie przez gminę usług świadczonych przez firmy wywozowe, obsługujące jej teren,
- c) wdrożenie systemu gospodarki odpadami niebezpiecznymi oraz wielkogabarytowymi, wydzielonymi ze strumienia odpadów komunalnych,
- d) wdrożenie programu utylizacji eternitu.

9.2.7. Telekomunikacja.

Na terenie gminy funkcjonują obecnie dwa podstawowe systemy połączeń telekomunikacyjnych: telekomunikacja kablowa oraz niezależne sieci telefonii komórkowych bazujących na stacjach przekaźnikowych i falach radiowych.

- a) Przewiduje się rozwój sieci telefonii w oparciu o światłowody, budowę nowych sieci przesyłowych oraz budowli i urządzeń telefonicznych.
- b) Preferuje się wykorzystanie masztów telefonii komórkowej dla kilku operatorów.

10. POLITYKA PRZESTRZENNA

10.1. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1.

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym określone w planie zagospodarowania przestrzennego województwa, (Uchwała Nr XXXIX/832/18 Sejmiku Województwa Warmińsko – Mazurskiego z dnia 28 maja 2019 r (Dz. U Woj. Warm.-Maz. z 2018 r. poz. 4173), zgodnie z zapisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (art.39, pkt.5), ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra i sejmik województwa.

Zgodnie z „Planem zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego” niżej wymieniono inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa.

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym zestawiono w podziale na: infrastrukturę komunikacyjną, infrastrukturę techniczną, ochronę środowiska i krajobraz, infrastrukturę społeczną i gospodarczą. Wskazano nazwę inwestycji, nazwę programu lub dokumentu.

Tabela nr 12. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu infrastruktury komunikacyjnej

Drogi kołowe	
Przebudowa infrastruktury obsługi podróżnych na stacjach i przystankach w celu dostosowania do obsługi osób o ograniczonej mobilności.	Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 roku

Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 504 relacji Elbląg – Braniewo na odcinku Pogrodzie – Braniewo	<i>Poprawa połączeń sieciowych województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz zwiększenie bezpieczeństwa ruchu - Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2017-2039.</i>
Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 507 relacji Braniewo – Olsztyn na odcinku Braniewo – Pieniężno	<i>Poprawa połączeń sieciowych województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz zwiększenie bezpieczeństwa ruchu. Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2017-2039</i>
Rozbudowa drogi krajowej DK54 Chruściel – Braniewo – Gronowo – gr. państwa (przejście graniczne) z obwodnicą po stronie wschodniej miasta Braniewa;	
Elektryfikacja linii kolejowych	
Modernizacja linii kolejowych do odpowiednich prędkości przewozowych, w tym: 101–120km/h na linii Bogaczewo – Braniewo	Master Plan dla Transportu Kolejowego w Polsce do 2030 roku
Rewitalizacja linii kolejowej nr 221 Gutkowo – Braniewo	<i>Krajowy Program Kolejowy do 2023 roku. Kontrakt Terytorialny dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego</i>
Poprawa stanu technicznego infrastruktury kolejowej w rejonach przejść granicznych, w tym toru szerokiego (Braniewo, Skandawa)	<i>Krajowy Program Kolejowy do 2023 roku</i>
Braniewo - Zabudowa ERTMS/ETCS na liniach sieci bazowej TEN-T	<i>Krajowy Program Kolejowy do 2023 roku</i>
Drogi wodne	
Międzynarodowa Droga Wodna E70 <i>Tolknicko, Frombork 3 – Elbląg, Braniewo</i>	<i>Aktywizacja szlaku wodnego i jego promocja Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039</i>
Trasy rowerowe	
Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej – województwo warmińsko-mazurskie.	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039
Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu infrastruktury technicznej	
Energia elektryczna	
Modernizacja linii 110 kV Braniewo – Piotrowiec.	<i>Plan Rozwoju na lata 2017-2022. ENERGAOPERATOR S.A</i>
Gazociągi	
Realizacja gazociągów wysokiego ciśnienia	Plan rozwoju PSG Sp. z o.o. o/Gdańsk
gazyfikacja miast nadzalewowych: Milejewo,	

Tolkmicko, Frombork, Braniewo relacji Elbląg Rubno – Braniewo 1 - Braniewo	
Infrastruktura teleinformatyczna	
Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej – wojew. warmińsko-mazurskie (zapewnienie dostępu do usług szerokopasmowa dla mieszkańców, instytucji publicznych oraz przedsiębiorców w woj. warmińsko - mazurskim).	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko - Mazurskiego na lata 2014-2039; Strategia Informatyzacji Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2025

**Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu:
gospodarki wodnej, ochrony środowiska i krajobrazu**

Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi. Poprawa jakości gleb poprzez regulacje stosunków wodnych oraz ochrony użytków rolnych przed powodzią, zwiększenie retencji wodnej.	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko - Mazurskiego na lata 2014-2039
--	--

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu infrastruktury społecznej i gospodarczej

– Modernizacja i rozbudowa regionalnego systemu informacji turystycznej. Modernizacja i rozbudowa punktów informacji turystycznej	– Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko - Mazurskiego na lata 2014-2039 – Warmia i Mazury Pro – invest 2015 - 2030
--	--

Przyjęte w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko – mazurskiego” cele, kierunki polityki i zagospodarowania przestrzennego oraz zasady i działania adresowane są do wszystkich jednostek / podmiotów, które odpowiadają za gospodarowanie przestrzenią regionu, uwzględniane są na terenie województwa poprzez uwzględnienie ustaleń Planu województwa warmińsko – mazurskiego w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Ponadto do ponadlokalnych zadań należy:

- 1) utworzenie śródlądowej drogi wodnej na rzece Pasłęce na odcinku od Zalewu Wiślanego od miasta Braniewa;
- 2) utrzymanie w sprawności systemów przeciwpowodziowych;
- 3) ustanowienie chronionych obszarów transgranicznych Zalewu Wiślanego;
- 4) utrzymanie w sprawności systemów melioracyjnych;
- 5) budowa ponadlokalnych urządzeń infrastruktury technicznej;
- 6) objęcie działaniami rewaloryzacyjnymi obiektów, zespołów i układów zabytkowych najważniejszych dla zachowania tożsamości kulturowej regionu;
- 7) poszerzenie rozpoznania dorobku kulturowego na terenie województwa uporządkowanie ewidencji.

- 5) Budowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych a)
Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Braniewo
- 6) Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej
  - a) umocnienia brzegowe; monitoring i badania dotyczące ustalenia aktualnego stanu brzegu morskiego
Zalewu Wiślanego Program Ochrony Brzegów Morskich
- 7) Przebudowa wałów Kanału Obcych Wód: lewego km 1+200÷2+495 i prawego km 1+250÷2+495, gmina Braniewo
Program „Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław – do roku 2030 etap III” Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły.
- 8) Gospodarka odpadami. Modernizacja regionalnych instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych– Braniewo,
Budowa instalacji do przetwarzania odpadów powstałych z odpadów komunalnych Plan gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016-2022
- 9) Ochrona zasobów przyrodniczych wybranych alei województwa warmińsko-mazurskiego poprzez poprawę stanu istniejących siedlisk i wykonanie nasadzeń w ramach działań ZIELONA DROGA
(WB) Ochrona i zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych pachnicy dębowej oraz siedlisk chronionych gatunków porostów w obrębie cennych przyrodniczo alei na wybranych odcinkach dróg wojewódzkich województwa warmińsko-mazurskiego

10.2. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Zadania inwestycyjne, służące realizacji Wieloletniego Programu Inwestycyjnego w gminie Braniewo, obejmują:

- a) modernizacja i budowa świetlic wiejskich, placów zabaw oraz boisk rekreacyjnych i sportowych;
- b) modernizacja remiz strażackich;
- c) modernizacja oświetlenia;
- d) remont i modernizacja budynków oświaty;
- e) modernizację i budowę dróg gminnych;
- f) budowę sieci kanalizacji sanitarnej;
- g) modernizację budynków komunalnych administracyjnych i mieszkalnych;
- h) program gospodarki odpadami i ochrony środowiska;
- i) modernizację c.o. w budynkach publicznych; wykorzystanie urządzeń wykorzystujących energie ze źródeł odnawialnych;
- j) rozbudowę elektronicznej platformy funkcjonowania administracji.

11. OBSZARY, DLA KTÓRYCH WSKAZANE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY GRUNTÓW ROLNYCH NA NIEROLNICZE ORAZ PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI

11.1. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Na terenie gminy Braniewo obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- 1) Uchwała nr 37/V/2007 Rady Gminy Braniewo z dnia 13 lipca 2007 r.
w sprawie: miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy fragmentu gminy Braniewo obejmującego dz. 11/2, 10/2, 9/2, 8/2, 7/2, 7/3, 3/4, 1/2, 2/2, i 6 obręb Rogity.
- 2) Uchwała nr 52/V/09 Rady Gminy Braniewo z dnia 30 września 2009 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów części wsi Rogity gmina Braniewo.

11.2. Obszary, dla których wskazane jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

- 1) W celu prowadzenia prawidłowej polityki przestrzennej niezbędne jest opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla niżej określonych obszarów, w skali odpowiadającej problematyce danego planu dla:
  - a) obsługi przejścia granicznego w Grzechotkach,
  - b) terenów nadzalewowych,
  - c) terenu wsi Nowa Pasłęka wraz z terenami rozwojowymi
  - d) terenu wsi Stara Pasłęka wraz z terenami rozwojowymi
  - e) terenów rozwojowych w okolicach wsi Józefowo,
  - f) obszarów wskazanych pod rozmieszczenie urządzeń pozyskujących energię z odnawialnych źródeł energii powyżej 100 kW wraz z ich strefą ochronną,
  - g) terenów rozwojowych o funkcji rzemieślniczej, gospodarczo – rolnej, usługowej, usługowo – produkcyjnej, magazynowo produkcyjnej wzdłuż drogi DK54,
  - h) terenów o dominującej funkcji usługowej,
  - i) terenów udokumentowanych złóż kopalin,
  - j) terenów miejscowości Gronowo, Żelazna Góra, Lipowina wraz z terenami rozwojowymi.
- 2) Dla obszarów *narażonych na niebezpieczeństwo powodzi*, określonych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego (WORP), oznaczone na rysunku „Studium ...” załączniku nr , których istnieje znaczące ryzyko powodzi lub jest prawdopodobne wystąpienie znaczącego ryzyka powodzi. sporządza się obowiązkowo miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które stanowią podstawę dla planowania przestrzennego.

12. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.

12.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

12.1.1. Kierunki przekształceń strukturalnych i własnościowych.

Ze względu, na jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla obszaru gminy wprowadza się ogólne zasady działalności rolniczej:

- a) prowadzenie produkcji rolnej o charakterze zintegrowanym ze szczególnym uwzględnieniem ekologicznych aspektów gospodarki rolnej oraz możliwości alternatywnego wykorzystania gruntów dla celów odnawialnych źródeł energii;
- b) promowanie gospodarstw o dużym potencjale rozwojowym (posiadających zasoby czynników produkcji, powiązania z rynkiem, plany rozwoju itp.).
- c) na obszarach utrwalonej struktury własności indywidualnej wdrażanie programu dywersyfikacji, tzn. łączenia kilku źródeł dochodu (z różnej działalności gospodarczej) w ramach jednego gospodarstwa;
- d) wspierania gospodarstw specjalistycznych produkcji rolnej, a w szczególności: ogrodnictwa i warzywnictwa oraz stawów rybnych hodowlanych.
- e) tworzenie oraz wspieranie grup producenckich.

1) Zalecenia i ograniczenia:

- a) rolnictwo o charakterze zintegrowanym ze stopniowym zwiększaniem powierzchni trwałych użytków zielonych w celu zmniejszenia odpływu substancji biogennej i organicznych do gruntu;
- b) zalesianie powinno obejmować najsłabsze grunty (nieużytki, grunty klasy V i VI), narażone na degradację;
- c) obszar przydatny do tworzenia gospodarstw o charakterze farmerskim;
- d) nie należy lokalizować ferm bezściółkowych;
- e) lokalizacja dużych ferm zwierzęcych musi uwzględniać lokalizację istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowej oraz tereny usług turystycznych, publicznych oraz od tereny sportu i rekreacji.

12.1.2. Kierunki wynikające z uwarunkowań przyrodniczych:

- a) na obszarach rolniczej przestrzeni produkcyjnej warunki zabudowy dla zabudowy zagrodowej i obiektów produkcji rolniczej należy ustalać na podstawie decyzji o warunkach zabudowy;
- b) tereny rolne znajdujące się w pobliżu wód płynących i stojących należy zagospodarować w taki sposób, aby zahamować dopływ rolniczych zanieczyszczeń powierzchniowych do wód;
- c) gleby organiczne objęte są ochroną na podstawie przepisów odrębnych;
- d) ze względu na wysoką jakość gleb, szczególnie tych o podłożu organicznym nie zaleca się zmiany przeznaczenia gruntów na cele nierolnicze;
- e) struktura przyrodnicza przestrzeni rolniczej jest bardzo korzystna dla gospodarki rolnej – występująca roślinność śródpolna, rowy melioracyjne, tereny podmokłe.

12.1.3. Kierunki wynikające z gospodarki gruntami:

- a) dopuszcza się, lokalizowanie elektrowni fotowoltaicznych wraz z infrastrukturą techniczną, na obszarze

wskazany na rysunku nr 2, załączniku nr 2 do Uchwały Rady Gminy „Kierunki rozwoju przestrzennego gminy Braniewo” przy zachowaniu wymaganych stref od zabudowy;

- b) należy utrzymywać i wzbogacać zadrzewienia graniczne i śródpolne;
- c) dopuszcza się obok produkcji rolnej wprowadzenie innych działalności związanych z rolnictwem: przetwórstwo owocowo – warzywne i mięsne, specjalistyczne hodowle oraz działalność agroturystyczną i usługi związane z obsługą ruchu turystycznego i rekreacji;
- d) rolnictwo o charakterze ekologicznym z ograniczeniem upraw płucznych a stopniowym zwiększaniem powierzchni trwałych użytków zielonych w celu zmniejszenia odpływu substancji biogenych i organicznych do gruntu.

12.2. Leśna przestrzeń produkcyjna.

Gmina Braniewo charakteryzuje się najniższym wskaźnikiem lesistości spośród wszystkich gmin powiatu braniewskiego. W granicach charakteryzowanej jednostki administracyjnej obszary leśne zajmują obszar ok. 7670 ha, co stanowi ok. 24,6% ogólnej powierzchni gminy.

Ustala się następujące warunki dla leśnej przestrzeni produkcyjnej:

- 1) Na terenach leśnych zagospodarowanie terenu odbywa się na podstawie przepisów o lasach;
- 2) Na obszarze całej gminy zaleca się zachowanie i ochronę układu istniejących lasów;
- 3) Zaleca się zachowanie oraz wzbogacanie naturalnych zadrzewień śródpolnych, przydrożnych oraz zadrzewień wzdłuż cieków wodnych;
- 4) Na obszarze gminy należy dążyć do ekologicznego wzbogacenia terenów rolniczych poprzez rozwój (obszarowy i jakościowy) istniejących zadrzewień oraz zalesianie nieużytków, gruntów najsłabszych (klasa V i VI) i gruntów narażonych na degradację;
- 5) Zalesienia winny być realizowane zgodnie z przepisami o ocenach oddziaływania na środowisko;
- 6) W celu ochrony walorów krajobrazu nie należy zalesiać:
  - a) naturalnej granicy rolno – leśnej,
  - b) otoczenia punktów widokowych,
  - c) terenów pośród rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

13. WEWNĘTRZNE WODY MORSKIE

13.1. Wody morskie

W granicach gminy Braniewo znajdują się wody Zalewu Wiślanego. Zgodnie z aktualnym stanem prawnym wody Zalewu Wiślanego należą do wewnętrznych wód morskich. Zachodnio - północna granica lądowa gminy graniczy z wodami morskimi. Zalew Wiślany po stronie północno – zachodniej łączy się z zatoką Gdańską poprzez Cieśninę Piławską. Zasolenie wód zalewu jest nierównomierne z e względu na połączenie zalewu z Zatoką (wody słone) z drugiej strony wpadające do Zalewu rzeki i ciek, gdzie woda jest słodka. Stopień zasolenia zalewu maleje wraz z odległością od miasta Bałtyjsk, położonego w bezpośrednim sąsiedztwie Cieśniny Piławskiej: w rejonie cieśniny wynosi średnio 5,5 promili, natomiast koło Krynicy Morskiej – około 2,2 promili^[4].

Zalew Wiślany charakteryzuje się bardzo szybkimi zmianami poziomu wody, dochodzącymi do 1,5 m w ciągu doby, powodowanymi wiatrami. Przy brzegach ciągną się rozległe pasy szuwarów, osiągające szerokość setek metrów.

Wokół wód morskich Zalewu Wiślanego zostały wyznaczone:

- pas techniczny brzegu morskiego (oznaczonym graficznie na rysunkach, załącznikach nr 2 i nr 4)
- pas ochronny brzegu morskiego (oznaczonym graficznie na rysunkach, załącznikach nr 2 i nr 4), obejmujący obszar, w którym działalność człowieka wywiera bezpośredni wpływ na stan pasa technicznego

13.2. Port morski

W granicach gminy znajduje się port rybacki w Pasłęce, którego granica została ustalona Rozporządzeniem Ministra Żeglugi i Gospodarki Wodnej. Port się na południowym wybrzeżu Zalewu Wiślanego, zwanym Wybrzeżem Staropruskim, w północno-zachodniej części woj. warmińsko-mazurskiego. Wbrew nazwie określanej przez Urząd Morski w Gdyni, port leży przy osadzie Ujście, a nie we wsi Nowa Pasłęka, która jest położona powyżej ujścia rzeki Pasłęki.

Port jest usadowiony na kanale wodnym odchodzącym od rzeki Pasłęki w jej ujściowym odcinku. Do portu prowadzi tor podejściowy o głębokości technicznej 1,3 m, szerokości w dnie 20 m oraz długości 0,5 km. Port rybacki w Pasłęce posiada dwa falochrony zewnętrzne: północny o długości 307,3 m oraz południowy o długości 121 m.

Ostroga wejściowa południowa ma długość 190 m. W osi toru podejściowego znajduje się kamienna grobla będąca przedłużeniem północnego falochronu. Przy normalnym i wysokim stanie wody jest ona częściowo niewidoczna.

Basen portowy ma powierzchnię 1,1650 ha. Długość umocnienia brzegu strony południowej portu powinno wynosić 240 m, a umocnienie brzegu w rejonie śluzy o 50 m.

Położenie geograficzne portu w Nowej Pasłęce ma szczególny charakter – jest to najbardziej wysunięty na wschód krajowy port, praktycznie przy granicy polsko-rosyjskiej. Utrzymanie portu jest zadaniem istotnym ze względów bezpieczeństwa żeglugi i interesu publicznego. Ponadto jest to ważny punkt ochrony granicy Rzeczypospolitej Polskiej i Unii Europejskiej.

Nabrzeże Postojowe składa się z dwóch odcinków:

- odcinek nr I wynosi 117,97 m (z czego 5,31 m wchodzi w skład Nabrzeża Zamykającego);
- odcinek nr II wynosi 105,15 m.

13.3. Baza kutrów rybackich

W Nowej Pasłęce na rzece Pasłęce znajduje się baza kutrów rybackich. Przystań położona jest na zachodnim brzegu rzeki Pasłęki, za nieczynnym mostem zwodzonym. W obrębie przystani jest betonowe nabrzeże, wyposażone w polery cumownicze, slip z bramownicą oraz budynki zaplecza. Stacjonuje tu jedna z największych na Zalewie Wiślanym baz rybackich.

14. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

14.1. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi

Część obszaru gminy Braniewo znajduje się w obszarze szczególnego, na którym prawdopodobieństwo powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat. Głębokość wody powodziowej 1% wynosi 1,54 do 2,0 m. Dla potrzeb planowania ochrony przed powodzią dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej (RZGW) sukcesywnie sporządza studium ochrony przeciwpowodziowej, ustalające granice zasięgu wód powodziowych o określonym

prawdopodobieństwie występowania oraz kierunki ochrony przed powodzią. Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego i mapami ryzyka powodziowego na terenie gminy występują dwa typy obszarów: obszary szczególnego zagrożenia (zalewu) powodzią (na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat; głębokość wody powodziowej 1% wynosi 1,54 do 2,0 m) i obszary potencjalnego zagrożenia (zalewu) powodzią (obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi od strony morza zarówno dla terenów pasa technicznego i pasa ochronnego brzegu morskiego jak i terenów położonych poza nimi).

Minimalny poziom bezpieczeństwa brzegu morskiego określony przez prawdopodobieństwo zdarzenia sztormu na tym obszarze wynosi zgodnie, ze stanem prawnym, 20. Obszar szczególnego zagrożenia to obszar przepływu wód powodziowych, obszar potencjalnego zagrożenia to obszar zagrożony zalaniem w przypadku uszkodzenia (zniszczenia) wału przeciwpowodziowego lub awarii budowli hydrotechnicznej.

Na podstawie map zagrożenia powodziowego sporządzonych w 2020 r. naniesiono na rysunku „Studium ...” załączniku nr 4 do uchwały obszary szczególnego i potencjalnego zagrożenia powodzią. Aktualne mapy zagrożenia powodzią znajdują się na stronie <https://mapy.umgdy.gov.pl/portal/apps/aktualizacja-mzp-mrp>, należy więc każdorazowo sprawdzać zasięg obszarów zagrożonych powodzią.

1) Obszary szczególnego zagrożenia powodzią występujące na terenie gminy:

- a) obszary, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q 10%),
- b) obszary, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (H 1%) (od rzeki Pasłęki oraz od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych),
- c) obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego,
- d) na terenie pasa technicznego brzegu morskiego w rozumieniu ustawy o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej;
- e) na terenie pasa ochronnego brzegu morskiego jak i terenów położonych poza nimi.

2) Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zabrania się wykonywania robót oraz czynności utrudniających ochronę przed powodzią lub zwiększających zagrożenie powodziowe, w tym:

- a) lokalizowanie nowych obiektów budowlanych;
- b) wykonywania urządzeń wodnych oraz budowy innych obiektów budowlanych, z wyjątkiem dróg rowerowych;
- c) sadzenia drzew lub krzewów, z wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służącej do wzmocnienia brzegów, obwałowań lub odsypisk;
- d) zmiany ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania innych robót, z wyjątkiem robót związanych z regulacją lub utrzymywaniem wód oraz brzegu morskiego, budową, przebudową lub remontem drogi rowerowej, a także utrzymywaniem, odbudową, rozbudową lub przebudową wałów przeciwpowodziowych wraz z obiektami związanymi z nimi funkcjonalnie oraz czynności związanych z wyznaczeniem szlaku turystycznego pieszego lub rowerowego.
- f) upraw gruntu, sadzenia drzew lub krzewów na wałach oraz w odległości mniejszej niż 3 m od stopy wału;

- g) prowadzenia przez osoby nieuprawnione robót lub czynności ingerujących w konstrukcję wałów przeciwpowodziowych, w tym ich rozkopywania, uszkodzania darniny lub innych umocnień skarp i korony wałów, wbijania słupów i ustawiania znaków;
  - h) wykonywania na wałach przeciwpowodziowych obiektów lub urządzeń niezwiązanych z nimi funkcjonalnie.
- 3) Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy dotyczące lokalizowania przedsięwzięć oraz czynności, które mogą pogorszyć jakość wód w przypadku wystąpienia powodzi, w tym:
- a) gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenia przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania,
  - b) lokalizowania nowych cmentarzy,
  - c) lokalizowania nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.
- 4) Na terenie gminy znajdują się:
- a) obszary o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi tj. raz na 500 lat (Q 0,2%) (od rzeki Pasłęki oraz od morskich wód wewnętrznych);
  - b) obszar obejmujący tereny narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia budowli ochronnych pasa technicznego.
- 5) Dla zabezpieczenia obszaru i jego ochrony przed powodzią obowiązuje utrzymanie wałów i urządzeń budowli hydrotechnicznych, w tym:
- a) dla zapewnienia szczelności i stabilności wałów przeciwpowodziowych zabrania się wykonywania obiektów budowlanych, kopania studni, sadzawek, dołów oraz rowów w odległości mniejszej niż 50,0 m od stopy wału po stronie odpowietrznej,
  - b) ochronie podlegają urządzenia i obiekty ochrony przeciwpowodziowej,
  - c) zakaz robót lub czynności mogących, które mogą wpływać na szczelność lub stabilność wałów przeciwpowodziowych,
  - d) zagospodarowanie terenu realizowane wzdłuż tras kanałów melioracyjnych powinno umożliwiać wykonanie prac konserwatorskich.

Od obowiązujących wyżej zakazów, w drodze decyzji, zgodnie z przepisami odrębnymi, zwolnić może właściwy urząd, określając jednocześnie warunki niezbędne dla ochrony przed powodzią lub ochrony jakości wód.

14.2. System melioracji

System melioracyjny w gminie Braniewo wymaga odbudowy i konserwacji. Równoległe z pracami oczyszczania, regulacji i modernizacji rowów powinny iść prace remontowe urządzeń technicznych np. stacji pomp, przepustów itp.

Ze względów przyrodniczo – krajobrazowych oraz ochronę gruntów rolnych wskazane jest utrzymanie istniejących zadrzewień i zakrzewień występujących wzdłuż rowów oraz odtworzenie zadrzewień.

14.3. Osuwiska

- 1) Na terenie gminy Braniewo zostało wstępnie zinwentaryzowanych 16 osuwisk. Obecnie trwają prace badawcze mające wyznaczyć konkretne lokalizacje osuwisk wraz z ich rozpoznaniem.

- 2) W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego należy określić granice i sposoby zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie, ustalonych na podstawie przepisów odrębnych, w tym także zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych.

15. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.

Obecnie na terenie gminy nie wyznaczono w złożu kopaliny filaru ochronnego. Mogą występować takie obiekty lub obszary w złożach kruszywa naturalnego, jeżeli będą tego wymagać warunki eksploatacji, zgodnie z przepisami Ustawy Prawo geologiczne i górnicze.

15.1. Złóża kruszyw naturalnych tereny górnicze

- a) Bazę surowcową gminy stanowi głównie kruszywo naturalne. Do udokumentowanych i rozpoznanych złóż na terenie gminy należą:

- a) złożo kopaliny pospolitej „Krzewno”,
- b) złożo kopaliny pospolitej „Klejnowo”,
- c) złożo kopaliny pospolitej „Różaniec – Klejnowo”,
- d) złożo kopaliny pospolitej „Klejnowo I”,
- e) złożo kopaliny pospolitej „Klejnowo II”
- f) złożo torfu „Biedkowo”,

Tabela nr 14. Złóża surowców mineralnych

Lp.	Nr złoża	Miejscowość / Nazwa złoża	Rodzaj surowca/ typ kopaliny	Organ zatwierdzaj. dokumentacje. / decyzja	Pow. złoża [tys.m ³]	Stan zagospodarowania złoża
1.	6682	Biedkowo	Torf TO		34,51	Eksploatacja złoża zaniechana
2.	10910	Klejnowo	Kruszywo KN	Decyzja nr OŚ.751-4/EL/443/06 wydana przez Marszałka Wojew. Warm. - Mazursk. w Olsztynie z dn. 06.11.2006	2,07	Eksploatacja złoża zaniechana
3.	18112	Klejnowo I	Kruszywo KN		1,976	Złożo zagospodarowane
4.	18318	Klejnowo II	Kruszywo KN		3,439	Złożo zagospodarowane
5.	9805	Krzewno	Kruszywo KN		0.81	Złożo rozpoznane szczegółowo
6.	4215	Różaniec - Klejnowo	Kruszywo KN		99999,99	Złożo o zasobach prognostycznych

- 2) Eksploatacja złóż kopaliny udokumentowanych, dopuszczona jest na podstawie zatwierdzonych dokumentacji przez właściwy organ administracji geologicznej.

Po zakończeniu eksploatacji złóż kopaliny teren należy poddać rekultywacji. Zaleca się, aby głównym kierunkiem rekultywacji złóż kopaliny, na których zakończono eksploatację były zalesienia lub przywrócenie produkcji rolnej lub ich wykorzystanie w celach rekreacyjnych np. tworzenia oczek wodnych.

- 3) Konieczne jest przeprowadzenie analizy możliwości transportu kopalin w związku z istniejącymi organizacjami ruchu w ciągu dróg powiatowych, w tym ograniczenia tonażu.

Dla obszarów udokumentowanej eksploatacji złóż wyznaczone zostały obszary i tereny górnicze, które przedstawiono na rysunku uwarunkowań studium (załącznik nr 2) oraz Kierunków zagospodarowania przestrzennego (załącznik nr 4).

15.2. Tereny górnicze

- 2) Na terenie gminy zostały wyznaczone tereny górnicze „Klejnowo I” i „Klejnowo II” w obrębie złoża Klejnowo oznaczone na rysunku załącznika nr 2 i 4 do uchwały.
- 3) Dla terenów górniczych konieczne jest:
- określenie warunków zachowania bezpieczeństwa powszechnego (zagrożenia wodne, osuwiskowe, zagrożenia pożarowe itp.), spełnienie wymogów dotyczących ochrony środowiska, w tym: ochrony złoża i obiektów budowlanych (optymalna gospodarka złożem), filary ochronne dla obiektów wymagających ich ustanowienia,
  - na terenach górniczych wprowadza się zakaz zabudowy z dopuszczeniem do realizacji obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych bezpośrednio związanych z eksploatacją kopalin,
  - wyznaczenie pasów ochronnych dla terenów sąsiednich nie objętych eksploatacją kopalin zgodnie z polskimi normami,
  - wykonanie rekultywacji terenu górniczego winno nastąpić w kierunku rolnym lub leśnym.

16. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 r. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY (Dz.U. nr 41, poz. 412 oraz z 2002 r. nr 113, poz. 984 i nr 153, poz. 1271).

W granicach gminy Braniewo w/w obszary nie występują.

17. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEN, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI

Na obszarze gminy, szczególnie w miejscowościach po byłych gospodarstwach rolnych znajdują się tereny i budynki nieużytkowane, zaniedbane, od 1990 nie posiadające nowego gospodarza lub w części użytkowane jako tereny i obiekty dzierżawione. W wielu przypadkach budynki popadły w ruinę i szpecą krajobraz gminy.

Na terenie gminy znajdują się również budynki mieszkalne jedno lub wielorodzinne pochodzące z dawnej substancji mieszkaniowej państwowych gospodarstw rolnych, gdzie zamieszkującej w niej ludności nie stać na remont lub modernizację. Obiekty i tereny o których mowa wymagają rehabilitacji. Natomiast substancja po dawnym sektorze produkcyjnym wymaga przekształceń własnościowych.

- Przekształceń wymaga zabudowa produkcyjna po byłych przedsiębiorstwach popegeerowskich, dla których należy znaleźć nowego gospodarza oraz poddać rehabilitacji.
- Należy poddać rehabilitacji część terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, byłych osiedli PGR gdzie należy

poddać modernizacji budynki, zagospodarowanie terenu oraz infrastrukturę techniczną. Celem działań powinna być poprawa stanu technicznego budynków, poprawa jej walorów użytkowych i estetycznych oraz poprawa jakości przestrzeni.

- 3) Rekultywacji wymagają tereny po dzikiej eksploatacji kruszywa oraz tereny dzikich wysypisk odpadów.
- 4) Na terenie gminy nie znajdują się obszary wymagające remediacji.

18. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.

W granicach gminy Braniewo w/w obszary dotyczą nieruchomości terenów kolejowych i wojskowych.

1) Kompleksy wojskowe położone są na niżej wymienionych działkach ewidencyjnych:

- dz. nr 15, obręb geodezyjny Zawierz, gm. Braniewo;
- część dz. nr 20/41, obręb geodezyjny Zawierz, gm. Braniewo;
- dz. nr 27/1, obręb geodezyjny Zawierz, gm. Braniewo;
- dz. nr 27/2, obręb geodezyjny Zawierz, gm. Braniewo;
- dz. nr 27/4, obręb geodezyjny Zawierz, gm. Braniewo;
- dz. nr 28/1, obręb geodezyjny Zawierz, gm. Braniewo;
- dz. nr 28/6, obręb geodezyjny Zawierz, gm. Braniewo;
- dz. nr 81, obręb geodezyjny Zawierz, gm. Braniewo;
- dz. nr 125, obręb geodezyjny Zawierz, gm. Braniewo;
- dz. nr 129, obręb geodezyjny Zawierz, gm. Braniewo;
- część dz. nr 135, obręb geodezyjny Zawierz, gm. Braniewo;
- dz. nr 1/7, obręb geodezyjny Zawierz, gm. Braniewo;
- dz. nr 163/3, obręb geodezyjny Stępień, gm. Braniewo;
- dz. nr 163/4, obręb geodezyjny Stępień, gm. Braniewo.

2) Ustanawia się strefę ochronną dla strzelnicy garnizonowej na działkach o nr 37/2, 105, 130, 136 i 137 w obrębie geodezyjnym Zawierz wraz z ograniczeniami wynikającymi z odpowiedniego rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać strzelnice i ich usytuowanie. Zasięg w/w strefy ochronnej, pokazano na załączniku nr 4 „Kierunki rozwoju przestrzennego”.

3) Na terenie kompleksu wojskowego nr 4984, znajduje się rejon niszczenia materiałów wybuchowych i niebezpiecznych. Dla tego rejonu obowiązuje strefa związana z ponadnormatywnym hałasem.

W sprawach ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz warunków zabudowy decyzje dla terenów zamkniętych wydaje wojewoda.

19. OBSZARY FUNKCJONALNE (PROBLEMOWE), O ZNACZENIU LOKALNYM W ZALEŻNOŚCI OD UWARUNKOWAŃ I POTRZEB ZAGOSPODAROWANIA WYSTĘPUJĄCYCH W GMINIE

W gminie Braniewo obszary problemowe występują na styku:

- ochrona przyrody, w tym obszary objęte ochroną prawną taką jak: Natura 2000, rezerваты, obszary chronionego krajobrazu z rozwojem zagospodarowania turystycznego;
- ochrona przyrody, w tym obszary objęte ochroną prawną taką jak Natura 2000, rezerваты, obszary

chronionego krajobrazu oraz lasy i zabudowa mieszkaniowa z lokalizacją urządzeń odnawialnych o mocy powyżej 100 KW do produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

- teren pasa technicznego brzegu morskiego z zabudową funkcji turystycznej w miejscowości Różaniec, Nowa Pasłęka i Stara Pasłęka.

20. OBSZARY, NA KTÓRYCH PRZEVIDUJE SIĘ ROZMIESZCZENIE URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 100 KW

Wyznacza się obszary, na których przewiduje się rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 KW oraz wyznacza się strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, które oznaczono na rysunku, załączniku nr 4 do uchwały.

Na terenach tych dopuszcza się lokalizację urządzeń fotowoltaicznych, elektrowni wiatrowych („wiatraków”) i innych urządzeń dopuszczonych prawem. Strefa oddziaływania lokalizacji urządzeń wytwarzających energię elektryczną ze źródeł odnawialnych nie może przekroczyć granicy strefy ochronnej oznaczonej na rysunku załączniku nr 4 do uchwały.

Na obszarach przeznaczonych do rozmieszczenia elektrowni wiatrowych wskazana jest produkcja rolna oraz sieci, urządzenia i budowle infrastruktury technicznej.

21. OBSZARY, NA KTÓRYCH PRZEVIDUJE SIĘ LOKALIZACJĘ OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 m².

Na obszarze gminy Braniewo nie przewiduje się lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².